

Helsingin Rudolf Steiner – koulu
Perusopetuksen opetussuunnitelma
1.9.2011

Sisällysluettelo

1	Opetuksen järjestämisen lähtökohdat.....	5
1.1	Kasvatuksen ja opetuksen arvopohja	5
1.2	Toiminta-ajatus	5
1.3	Yleiset kasvatuksen ja opetuksen tavoitteet	5
1.4	Opetuksen ja opetussuunnitelman rakenne.....	6
2	Opetuksen toteuttaminen	7
2.1	Oppimiskäsitys.....	7
2.2	Oppimisympäristö	7
2.3	Toimintakulttuuri	8
2.4	Työtavat.....	8
3	Opiskelun yleinen, tehostettu ja erityinen tuki oppilaan opetuksessa.....	10
3.1	Eri tukimuodot.....	10
3.2	Opetuksen toteuttaminen.....	10
3.3	Tuen järjestämistä ohjaavat periaatteet	11
3.4	Yleinen tuki	12
3.5	Kerhotoiminta.....	12
3.6	Tehostettu tuki	13
3.7	Erytinen tuki	14
3.8	Yksilölliset suunnitelmat.....	15
3.8.1	Oppimissuunnitelma.....	15
3.8.2	Henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma.....	17
3.9	Opetusjärjestelyihin liittyvä tuki.....	18
3.9.1	Tukiopetus.....	18
3.9.2	Osa-aikainen erityisopetus	19
3.9.3	Erytisopetus.....	20
3.9.4	Oppiaineen oppimäärän yksilöllistäminen ja opetuksesta vapauttaminen.....	20
3.9.5	Pidennetty oppivelvollisuus	21
3.10	Ohjauksellinen ja muu tuki.....	22
3.10.1	Kodin ja koulun välinen yhteistyö	22
3.10.2	Ohjauksen järjestäminen	23
3.10.3	Avustajaa tarvitsevan oppilaan opetuksen järjestäminen.....	24
3.11	Oppilashuolto ja turvallisuuden edistäminen	25
3.11.1	Oppilashuolto.....	25
3.11.2	Turvallisuuden edistäminen	27
3.11.3	Henkilötietojen käsittely, salassapito ja tietojen luovuttaminen	28
4	Kieli- ja kulttuuriryhmien opetus.....	31

5	Oppimistavoitteet ja opetuksen keskeiset sisällöt.....	32
5.1	Eheyttäminen ja aihekokonaisuudet	32
5.2	IHMISENÄ KASVAMINEN.....	32
5.2.1	KULTTUURI-IDENTITEETTI JA KANSAINVÄLISYYS.....	33
5.2.2	VIESTINTÄ JA MEDIATAITO.....	33
5.2.3	OSALLISTUVA KANSALAISUUS JA YRITTÄJYYS	34
5.2.4	VASTUU YMPÄRISTÖSTÄ, HYVINVOINNISTA JA KESTÄVÄSTÄ TULEVAISUUDES- TA.....	35
5.2.5	TURVALLISUUS JA LIIKENNE.....	36
5.2.6	IHMINEN JA TEKNOLOGIA.....	36
5.3	Äidinkieli ja kirjallisuus	37
5.4	Toinen kotimainen kieli ja vieraat kielet	50
5.5	Matematiikka.....	62
5.6	Ympäristö- ja luonnontieto	82
5.7	Biologia.....	87
5.8	Maantieto.....	94
5.9	Fysiikka ja kemia	101
5.10	Terveystieto.....	113
5.11	Uskonto	118
5.12	Elämänkatsomustieto	138
5.13	HISTORIA	144
5.14	YHTEISKUNTAOPPI.....	150
5.15	Musiikki.....	153
5.16	KUVATAIDE	160
5.17	Käsityö.....	180
5.18	Liikunta.....	195
5.19	Kotitalous.....	206
5.20	Eurytmia	208
5.21	Tietojenkäsittely.....	215
5.22	Valinnaiset aineet	216
5.23	Oppilaanohjaus	216
6	Oppilaan arviointi	221
6.1	Arviointi opintojen aikana.....	221
6.2	Päätösarviointi.....	224
6.3	Todistukset	226
7	Steinerpedagogisen esiopetuksen opetussuunnitelma	229
7.1	Esiopetuksen toiminta-ajatus.....	229
7.2	Esiopetuksen oppimisympäristön kuvaus.....	229

7.3	Esiopetuksen painotukset.....	229
7.4	Esiopetuksessa noudatettavat täsmennetyt kasvatus- ja oppimistavoitteet.....	230
7.5	Esiopetuksen pedagoginen toteuttaminen.....	231
7.6	Erytystä tukea tarvitsevien lasten esiopetuksen järjestäminen	234
7.7	Yhteistyö kotien kanssa	234
7.8	Yhteistyö esiopetukseen osallistuvan henkilöstön kanssa.....	234
7.9	Opetuksen tukipalvelut ja yhteistyö muiden asiantuntijoiden kanssa.....	234
7.10	Esiopetuksen järjestäminen.....	235
7.11	Lapsen esiopetuksen oppimissuunnitelman laatimisen perusteet.....	235
7.12	Lapsen kehittymisen ja oppimisen seuranta sekä arviointi.....	235
7.13	Esiopetukseen osallistumisesta annettava todistus.....	235
7.14	Toiminnan toteutumisen jatkuva arviointi.....	236

1 Opetuksen järjestämisen lähtökohdat

1.1 Kasvatuksen ja opetuksen arvopohja

Helsingin Rudolf Steiner- koulun arvoja ovat kauneus, totuus, hyvyys. Ihmisyyden edistäminen perustuu näihin arvoihin. Eri ikävaiheissa painottuvat kunkin arvon korostaminen. Kouluikään tullut lapsi kohtaa estetiikan ja kauneuden maailman; murrosikään ehtinyt nuori alkaa ajattelullaan koetella elämän ja maailman mielekkyyttä ja eettisyyttä. Lapsen mielikuvitusvoimia ruokitaan, nuorta tuetaan kohtaamaan maailma ja rohkaisemaan aktiiviseen kansalaisuuteen maailman muuttamiseksi tasa-arvoisemmaksi ja oikeudenmukaisemmaksi.

Koska steinerpedagogiikan taustalla oleva hengentiede korostaa lapsen kehityksessä kulkua toiminnallisuudesta kohti ajatuksen voimien kehitystä, opetussuunnitelma rakentunut tämän varaan ns. ikäkausipedagogiikaksi.

1.2 Toiminta-ajatus

Steinerpedagogiikka perustuu ihmisen kasvutapahtuman kokonaisvaltaiseen havainnoimiseen ja kohtaamiseen. Pedagogiikan tulee perustua yleisinhimilliseen kehityksen tiedostamiseen eivätkä erilaiset hyötynäkökohdat saa vaurioittaa kasvavan oikeutta monipuoliseen sivistykseen ja ihmisyyteen.

Steinerkoulu on yhtenäiskoulu, jossa kaikenikäiset oppilaat ovat osa koulun kulttuuria. Ihanteena ja tavoitteena on laaja yleissivistys, joka tiedollisen valmiuden lisäksi on luovuutta, kohtaavuutta sekä käytännön elämänhallintaa.

Kasvu vapautteen edellyttää itsetuntoa ja toisten kunnioittamista. Sille hyvän pohjan luo lapsen luontaiseen auktoriteettitarpeeseen vastaava luokanopettaja, joka ylemmille luokille tultaessa antaa tilaa asiantuntija-auktoiteetille. Ihmisen syvimpään olemukseen on istutettu ihmettelyn taito. Sitä vaalien syntyy rakkaus tietämiseen, ymmärtämiseen ja maailmaan.

Steinerpedagogiikan tiedonkäsitys on lähinnä aristoteelista. Se pyrkii luonnehtimaan perusilmiöitä ja niiden välisiä suhteita. Se on fenomenologista pikemmin kuin matemaattista. Käsitteenmuodostus pysyy havaittujen ilmiöiden äärellä. Ilmiössä itsessään piilevä selitys avautuu havainnoivalle arvostelukyvyllä. Yleisesti voidaan sanoa, että fenomenologinen tutkimusote merkitsee kasvu- ja kasvatusilmiön välitöntä ja ajallisesti jatkuvaa havainnointia ja käsitteenmuodostusta, joka ei pyri pakottamaan havaintoja jonkin käsitteistön tai taksonomian alle. Se kasvaa esiin havainnoista itsestään. Havainnoitsijan, esim. opettajan jatkuva, elinikäinen opiskelun tukeminen on kouluyhteisön tärkeimpiä hankkeita.

1.3 Yleiset kasvatuksen ja opetuksen tavoitteet

Opettaja joutuu jatkuvasti tiedostamaan ja suhteuttamaan kasvatuksen tuloksia asetettuihin päämääriin ja luomaan kasvuvirikkeitä tavoitteiden saavuttamiseksi. Todellisuuden tiedostamisen rinnalla korostuu steinerpedagogiikassa taiteellinen tajuaminen ja toiminta. Ns. moraalisen mielikuvituksen tai käytännöllisen intuition avulla kasvattaja löytää kuhunkin kasvutapahtumaan ja vaiheeseen oikeat menetelmät. Opettajan omat ominai-

suudet ja kyvyt ovat tärkeä opetusväline. Rudolf Steiner korosti kasvatustoiminnan olevan enemmän kasvatustaidetta kuin tieteellistä toimintaa.

Yhtenäinen ihmiskuva antaa käytännöllisen perustan opetuksen suuntaamiseen siten, että se osuu kulloinkin toiminnallisiin tai toiminnallisuuteen heräämässä oleviin sielunelämän alueisiin pyrkimättä ulkoapäin kiihdyttämään kasvutapahtumaa. Koska yksilössä voi toteutua vain sellainen, mikä hänessä on mahdollisuutena, ei steinerpedagogiikka voi valita tavoitteita ja opetussisältöjä pelkästään yhteiskunnan tarpeita silmällä pitäen vaikka koulu on myös aina yhteiskunnallinen instituutio ja kasvattaa lasta ja nuorta elämänhallintaan ja aktiiviseen kansalaisuuteen.

Kasvattajan on aina pysähdyttävä perustavaa laatua olevan kysymyksen eteen: miten on toimittava jotta lapsen oma yksilöllisyys ja elämänsuunnitelma pääsevät oikeuksiinsa? Kasvattaja kohtaa lapsen sielullis-henkisen yksilöllisyyden ja tukee sitä ja pidättäytyy liian voimakkaasta omalla persoonalla vaikuttamisesta.

Kehityspsykologia on todennut lapsen kehityksen etenevän pään alueelta jäseniin. Merkittävä metamorfoosi tapahtuu lapsen kehityksessä seitsemännen ikävuoden vaiheilla. Psykofyysinen kokonaisprosessi muovaa pään elimistöä käsin plastisesti lapsen ruumista, jonka jälkeen sielullis-henkinen astuu voimakkaammin esiin. Lapsen hengitys ja verenkierto voimistuvat ja sisäinen tarve rytmeihin kasvaa. Siksi opetus pyritään saamaan rytmiseksi (esim. lorut, narulla hyppääminen). Murrosikään tultaessa omat havainnot vahvistuvat ja tarve mielipiteiden ja näkemysten ilmaisuun kasvaa. Tuolloin opetuksen havainnollisuus ja heräävän ajattelun muotoutuminen saavat tukea luonnontieteellisissä oppiaineissa tehdyissä demonstraatioissa.

1.4 Opetuksen ja opetussuunnitelman rakenne

Helsingin Rudolf Steiner- koulun opetussuunnitelma kattaa esiopetuksen, perusopetuksen ja lukiokoulutuksen. Perusopetukseen opetussuunnitelma on laadittu valtakunnallisen perusopetus-suunnitelman perusteiden mukaisesti koulun opetusluvassa olevan erityistehtävän, steinerpedagogiikan mukaan.

Opetussuunnitelman laatii opettajakunta ja sen hyväksyy johtokunnan esityksestä Helsingin Rudolf Steiner- koulun kannatusyhdistyksen hallitus opetuksen järjestäjänä.

Koulun tehtävä on steinerpedagogiikan toteuttaminen ja jatkuva kehittäminen opettajakunnassa ja yhdessä vanhempien ja muiden sidosryhmien kanssa.

Luokanopettajavaiheessa luokilla 1-8 opetusta antavat pääosin luokanopettajat. Kaikilla luokka-asteilla on myös aineenopettajia. Yhdeksännen luokan opetuksesta vastaavat aineenopettajat.

2 Opetuksen toteuttaminen

2.1 Oppimiskäsitys

Inhimillinen kasvu

Inhimillinen kasvu on luonteeltaan tavoitehakuista. Inhimillisen kasvun tarkoituksenmukaisuus tähtää toisaalta lajiolomuksen, toisaalta yksilöllisyyden toteutumiseen. Ihmisen kasvussa hänessä piilevät mahdollisuudet toteutuvat tiettyjen kasvuvirikkeiden kautta. Merkittäviä inhimillisen kasvun piirteitä ovat verkkaisuus, monitasoisuus ja kasvavan syvenevä itsetietoisuus sekä riippuvuus ympäristöstä. Verkkaudessa on kyseessä toisiaan seuraavien kehitysvaiheiden tunnistamisesta jotta herkkyykskausiin voitaisiin oikea-aikaisesti vastata. Monitasoisuus viittaa tiedolliseen, emotionaaliseen ja eettiseen kasvuun joita on kasvatuksessa viljeltävä tasapainoisen sielullis-henkisen ja fyysinen kasvun toteutumiseksi. Itsetietoisuus puolestaan alkaa hämärästä minätunteesta ja etenee mahdollisuuteen säädellä omaa kehitystään. Kasvuvirikkeet voivat toteutua kasvatustoiminnassa vain suotuisassa ympäristössä.

Oppimisen ilo ja palkitsevuus kannustavat oppilasta kouluvuosien läpi. Ylemmillä luokilla oman opiskelutyylin ja tavoitteiden asettaminen on tärkeää. Koulun moniammatillinen yhteisö (oppilashuolto) tukee kaikissa vaiheissa kasvuhaasteiden kanssa painiskelevaa lasta ja nuorta.

Koulun kokonaisvaltainen kasvatusta on luonteeltaan eheyttävää, taiteellista, toiminnallista, tiedollista ja sosiaalista.

Luokkayhteisö on pienenä yhteiskunta jossa taustoiltaan erilaiset lapset oppivat kanssakäymistä ja yhteistyötä. Steinerkoulussa korostuu itse työprosessi eikä niinkään mitattava lopputulos. Näin oppilaat oppivat arvostamaan toistensa erilaisia kykyjä ja taitoja sillä opettussisältöjen monipuolisuus antaa lähes jokaiselle tilaisuuden löytää omat vahvuutensa.

2.2 Oppimisympäristö

Koulun tilat ja ympäristö tarjoavat muodoilla, väreillä ja luonnonkokemuksilla haasteita kaikille aisteille. Fyysinen ympäristö muovataan mahdollisuuksien mukaan palvelemaan kutakin ikävaihetta sopivilla kalusteilla, teksteillä ja kasveilla.

Koulupäivän aikana lapsi pyritään saamaan keholtaan ja mieleltään liikkuvaksi ja vastaanottavaksi ja edistämään hänen kokonaisvaltaista hyvinvointia. Piholle on suunniteltu erilaisia välineitä monipuoliseen liikuntaan ja leikkeihin.

Alemmilla luokilla on käytössä ns. penkkipedagogiikka, jossa keho saatetaan suotuisaan vuorovaikutukseen lähiympäristön kanssa muuntelemalla kalusteita eri oppimistilanteisiin sopiviksi. Lasta ei kahlita paikalleen vaan hän on oppiaineen laadun mukaan oikeassa suhteessa opettajaan ja luokkatovereihin.

Koulun fyysinen ja henkinen turvallisuus ovat jatkuvan kehityksen alaisia. Koulu on oppimisyhteisö jonka kulttuurissa elävät mallit ihmisten väliselle kohtaamiselle ja kunnioittavalle vuorovaikutukselle.

Helsingin Rudolf Steiner- koulun kannatusyhdistyksen hallitus ja johtokunta vastaavat fyysisen oppimisympäristön kehittämiseen tarvittavista varoista.

2.3 Toimintakulttuuri

Koulun toiminnan eri tasot rakennetaan palvelemaan koulun ydintehtävää, kasvua ja oppimista. Lapset ovat koulun sydän, sen syy ja mieli johon kaikki muu toiminta tulee suhteuttaa. Toimintakulttuuria ohjaa kaikessa steinerpedagoginen ihmiskuva jonka toteutumista koulun tulee kaikessa edistää.

Kouluyhteisöön kuuluvat paitsi oppilaat, vanhemmat, opettajat myös muu henkilökunta kuten siistijät, vahtimestari, kansliahenkilökunta sekä oppilashuollon psykologi, lääkäri ja terveydenhoitaja.

Muun henkilökunnan tehtävänä on huolehtia koulun siisteydestä ja terveellisyydestä; sen fyysisestä ja psyykkis-henkisestä kuosista..

Vanhemmista koostuva koulun kannatusyhdistyksen johtokunta ja hallitus tukevat taloudellisesti koulun kasvatustoimintaa ja edistävät steinerpedagogiikan tuntemusta.

Ulkoisena runkona vuosittaiselle koulutoiminnalle on vuotuinen työjärjestys. Se luo ulkoisen tukimuodon opetustapahtumalle lukujärjestyksineen. Monet kouluvuoden tapahtumat rakennetaan rytmisesti vuodenaikajuhlien mukaan. Niillä edistetään steinerpedagogiikalle keskeistä rytmeissä elämistä ja ne ovat steinerkoulun kulttuurin ominta aluetta.

Koulun tärkeimpiä opetuksen kautta tapahtuvia tehtäviä ovat hyvinvoinnin, terveyden ja elämänhallinnan lisääminen. Oppilashuolto tukee ja auttaa haasteellisissa tilanteissa ja ohjaa tarvittaessa oikeanlaisen tukitoimen piiriin.

Viikoittaiset opettajakokoukset, pedagoginen työ ja sen syventäminen ennaltaehkäisevät mahdollisuuksien mukaan syrjäytymistä ja auttavat mahdollisesti varhaisten oireiden tunnistamisessa. Oppilas ja kasvava nuori kohdataan ja nähdään syvällisesti pedagogisen työn kautta.

Oppilaan oman aloitteellisuuden tukeminen on tärkeä kasvatuksellinen tavoite. Oppilaskuntatyöhön koulun oppilaat pääsevät osallistumaan yhdeksänneltä luokalta.

2.4 Työtavat

Steinerpedagogiikkaan perustuva ikäkausipedagogiikka muodostaa pohjan erilaisille työtavoille. Alemmilla luokilla opittavaa ainesta lähestytään taiteellisista lähtökohdista, jota seuraa kädentyö ja josta kilpistyy käsite. Alemmilla luokilla oppilailla on tallella jäljittelytaito. Opetus tapahtuu aistien ja jäsenten kautta. Liike, rytmiset toistot, leikki, toiminta ja keronta virittävät oppilaan sisäisesti vastaanottavaksi ja kehittää muistia. Alemmilla luokilla henkis-sielullisen kehityksen pääpaino on ollut tunteen alueella mutta murrosikää kohti siirtyy painopiste ajatuselämään. Tällöinkin kosketus käytännön elämään tulee säilyttää.

Ikäkausipedagogiikassa oppisisällöt toimivat menetelminä. Opetusaines käsitellään niin, että se herättää voimakasta kiinnostusta oppilaassa puhutellessaan hänessä itsessään piileviä kysymyksiä ja ihmetyksen aiheita.

Kuudennen luokan vaiheilla havainnon teko ja opetus siirretään enenevässä määrin syyseuraussuhteiden havaitsemiseen eri oppiaineissa. Tällöin havainnollistavat kokeet ja de-

monstraatiot edesauttavat aistimuksen, havainnon ja päättelyn liittymistä yhteen oman ajattelun perustaksi.

Työtapoina opetuksessa ovat taiteelliset ja toiminnalliset menetelmät. Oppilaat kokoavat opetusmateriaalin vihoiksi tai portfolioiksi, mikä kehittää oppilaassa pysyvää oppimisvalmiutta.

Tiedollinen kasvatus voi olla elävää ja ajattelun liikkuvuutta edistävää jos se samalla herättää tunne-elämyksiä ja ohjaa tahtotoimintoja. Tiedollisen koulutuksen tavoitteena on aktiivoida ajattelu. Oppilaan oman toiminnan ja itsenäisten havaintojen pohjalta kasvaneet käsitteet ja periaatteet muodostuvat käyttökelpoiseksi tiedoksi, jossa ajattelu ja tiedon sisältö eivät jyrkästi poikkea toisistaan. Tällainen ongelmakeskeinen opetus ei pyri systemaattisesti esittämään valmista käsitejärjestelmää vaan totuttaa havainnoimaan ja luokittelemaan ilmiöitä ja näiden välisiä suhteita sekä muodostamaan tietokokonaisuuksia.

Perusopetuksen viimeisellä luokalla päättyy luokanopettajavaihe. Auktoriteettien aika on ohi! Kasvatuksen ja opetuksen tulee tällöin kyetä kohtaamaan nuorten kysymykset ja harjoittamaan dialogia niin opetuksellisten kuin elämänskysymystenkin käsittelyssä. Kiinnostus maailmaan, globaaliin ihmiskuntaan ja vastuunotto siitä, on aikamme elämönhallinnan ehto ja tavoite koulukasvatukselle.

3 Opiskelun yleinen, tehostettu ja erityinen tuki oppilaan opetuksessa

3.1 Eri tukimuodot

Oppilasta autetaan oppimisvaikeuksissa eri tukimuodoin, jotka määräytyvät vaikeuksien laadun ja laajuuden mukaan. Keskeistä on varhainen oppimisvaikeuksien tunnistaminen ja tukitoimien aloittaminen, jotta oppimisvaikeuksien kielteisiä vaikutuksia oppilaan kehitykselle voidaan ehkäistä. Tällöin on tärkeää olla yhteistyössä huoltajien kanssa. Tukea annetaan yleisen, tehostetun ja erityisen tuen muodossa ottaen huomioon oppilaiden yksilölliset tarpeet ja edellytykset.

Tuen tarvetta on oppilailla

- jotka ovat tilapäisesti jääneet jälkeen opinnoissaan
- jotka pääsääntöisesti tarvitsevat lyhytaikaista tukea
- joiden kehityksen, kasvun ja oppimisen edellytykset ovat heikentyneet vamman, sairauden tai toimintavajavuuden takia.
- jotka tarvitsevat psyykkistä tai sosiaalista tukea kasvulleen.
- joilla on opetuksen ja oppilashuollon asiantuntijoiden sekä huoltajien mukaan kehityksessään oppimiseen liittyviä riskitekijöitä.

Oppilaiden yksilölliset kehitys- ja oppimisvalmiudet otetaan huomioon opetusta toteutettaessa. Oppilasta tuetaan eri tavoin vaikeuksien laadun ja laajuuden mukaan. Oppilaalle annetaan tukiopetusta ensisijaisena tukimuotona. Tukiopetus ja osa-aikainen erityisopetus ovat tukimuotoina käytössä myös muissa tuen vaiheissa tehostetussa ja erityisessä tuessa. Oppilas osallistuu osa-aikaiseen erityisopetukseen, tai tarpeen vaatiessa hänet siirretään erityisopetukseen. Erityisopetukseen siirrettäessä oppimäärät, opetusjärjestelyt sekä tukipalvelut määritellään henkilökohtaisessa opetuksen järjestämistä koskevassa suunnitelmassa.

3.2 Opetuksen toteuttaminen

Opetuksessa käytetään oppilaiden edellytykset huomioon ottavia, eri ikäkausiin sekä erilaisiin oppimistehtäviin ja – tilanteisiin soveltuvia menetelmiä ja monipuolisia työtapoja. Niiden avulla tuetaan ja ohjataan koko opetusryhmän ja yksittäisen oppilaan oppimista. Menetelmien ja työtapojen valinnalla luodaan sellaisia vuorovaikutteisen oppimisen sekä yhdessä ja yksin työskentelyn tilanteita, joissa oppilaat voivat kehittää oppimisen ja oman tulevaisuuteensa kannalta tärkeitä taitoja.

Opetuksen eriyttäminen on kaikkeen opetukseen kuuluva ensisijainen keino ottaa huomioon opetusryhmän tarpeet ja oppilaiden erilaisuus. Huomiota kiinnitetään eri oppilaille ominaisiin oppimistapoihin ja työskentelyn rytmiin, erilaisiin valmiuksiin ja kiinnostuksen kohteisiin sekä itsetuntoon ja motivaatioon kytkeytyviin emotionaalisiin tarpeisiin. Tyttöjen ja poikien väliset sekä oppilaiden yksilölliset kehityserot ja taustat otetaan huomioon. Eriytämällä vaikutetaan oppimismotivaatioon. Opetusta eriyttämällä oppilaille voidaan tuottaa sopivia haasteita ja onnistumisen kokemuksia sekä tarjota mahdollisuuksia kehittyä ja oppia omien vahvuuksien mukaisesti. Tällöin on tärkeää hyödyntää samassa opetusryhmänä olevien oppilaiden erilaista osaamista ja harrastuneisuutta.

Eriyttäminen edellyttää opettajalta kasvun ja oppimisen prosessien tuntemista, opetusryhmän toiminnan ja ilmapiirin sekä oppilaiden kehittymisen seuranta ja oppimisen arviointia. Opettajien keskinäinen yhteistyö sekä yhteistyö huoltajien, muun henkilöstön ja eri asiantuntijoiden kanssa tukee eriyttämistä.

Oppilasta ohjataan oppimaan itselleen parhaiten soveltuvalla tavalla ottamalla huomioon oppilaiden kiinnostuksen kohteet.

3.3 Tuen järjestämistä ohjaavat periaatteet

Opetuksen ja tuen järjestämisen lähtökohtana ovat sekä opetusryhmän että kunkin oppilaan vahvuudet ja oppimis- ja kehitystarpeet. Oppimisen ja koulunkäynnin tukeminen merkitsee yhteisöllisiä ja oppimisympäristöön liittyviä ratkaisuja sekä oppilaiden yksilöllisiin tarpeisiin vastaamista. Opetusta ja tukea suunniteltaessa on otettava huomioon, että tuen tarve voi vaihdella tilapäisestä jatkuvaan, vähäisestä vahvempaan tai yhden tukimuodon tarpeesta useamman tukimuodon tarpeeseen.

Jokaisella oppilaalla tulee olla mahdollisuus omista lähtökohdistaan käsin onnistua oppimisessa, kehittyä oppijana sekä kasvaa ja sivistyä ihmisenä. Koulutyössä tulee ottaa huomioon monenlaiset oppijat ja oppimisen erilaiset lähtökohdat ja tavat sekä oppilaiden kulttuuristausta. Oppilaita kannustetaan aloitteellisuuteen ja vastuullisuuteen, tarjotaan haasteita kehittymiselle ja annetaan onnistumista edistävää ohjausta ja tukea. Erityistä huomiota tulee kiinnittää oppimisen esteiden ja oppimisvaikeuksien varhaiseen tunnistamiseen. On tarpeen havaita sekä oppilaaseen että kouluun ja toimintaympäristöön liittyvät tekijät.

Opetukseen osallistuvalla on oikeus saada riittävää kasvun ja oppimisen tukea heti tuen tarpeen ilmetessä. Opetuksen järjestäjän tulee huolehtia, että oppilaan oikeus tukeen voi toteutua käytännössä, mm. määrittelemällä tuen tarpeen toteuttamiseen ja tuen toteuttamiseen liittyvät vastuut ja työnjako. Tuen tarpeen varhaiseksi havaitsemiseksi oppilaiden tarpeita tulee arvioida jatkuvasti ja aloittaa tuen antaminen riittävän varhain. Tämä ehkäisee ongelmien syvenemistä ja pitkäaikaisvaikutuksia. Tuen tarpeen arvioinnissa voidaan hyödyntää oppilaalle tehtyjen terveystarkastusten ja mahdollisten muiden arviointien tuloksia⁶. Tuen oikea-aikaisuus sekä tuen oikea taso ja muoto ovat ratkaisevia oppimisen ja kehityksen turvaamiseksi. Oppilaan saaman tuen tulee olla joustavaa, pitkäjänteisesti suunniteltua ja tuen tarpeen mukaan muuttuvaa. Tukimuotoja käytetään sekä yksittäin että yhdessä toisiaan täydentävinä. Tukea annetaan niin kauan ja sen tasoisena kuin se on tarpeellista.

Koulun johdolla on vastuu tuen järjestämiseen ja toteuttamiseen liittyvistä ratkaisuista ja niiden huomioon ottamisesta kaikilla vuosiluokilla ja kaikissa oppiaineissa. Pedagoginen asiantuntemus ja opettajien yhteistyö tuen tarpeen havaitsemisessa sekä tuen suunnittelussa ja toteuttamisessa on tärkeää. Tarvittaessa tuki suunnitellaan ja toteutetaan moniammatillisessa oppilashuoltotyössä. Huoltajalle ja oppilaalle tulee antaa tietoa tukitoimista sekä mahdollisuus esittää näkemyksensä tuen antamisesta. Tuki annetaan oppilaalle omassa koulussa erilaisin joustavin järjestelyin, ellei tuen antaminen välttämättä edellytä oppilaan siirtämistä toiseen opetusryhmään tai kouluun. Erityisesti huolehditaan tuen jatkumisesta lapsen siirtyessä päivähoidosta esiopetukseen ja esiopetuksesta perusopetukseen sekä oppilaan siirtyessä perusopetuksesta toiselle asteelle tai perusopetuksessa koulusta toiseen.

3.4 Yleinen tuki

Opettajalla on vastuu opetusryhmän ja sen jokaisen oppilaan erilaisten lähtökohtien ja tarpeiden huomioonottamisesta opetuksessa. Yhteistyö huoltajien, toisten opettajien, muun henkilöstön ja eri asiantuntijoiden kanssa edesauttaa tässä onnistumista. Opettajan tehtävänä on ohjata ryhmää toimimaan niin, että sen sisäinen vuorovaikutus edistää oppimista. Opettaja ohjaa oppilaita tunnistamaan omat voimavaransa, oppimiseen liittyvät vahvuutensa ja kehityshaasteensa. Erityistä huomiota tulee kiinnittää oppilaan oppimisen valmiuksiin ja mahdollisuuteen ottaa vastuuta omasta opiskelusta, sen suunnittelusta, tavoitteenasettelusta, toteuttamisesta ja arvioinnista. Oppilaiden itsetuntoa, opiskelu motivaatiota sekä oppimaan oppimisen taitoja vahvistetaan kaikissa opiskelutilanteissa ja oppiaineissa.

Opetustyöhön sisältyy myös ohjauksellisia ja oppilashuollollisia tehtäviä. Tuen tarpeiden arviointi ja tarvittavan tuen tarjoaminen kuuluu opettajan työhön ja kaikkiin opetustilanteisiin. Tuki rakennetaan opettajien sekä tarvittaessa muiden asiantuntijoiden yhteistyönä ja vuorovaikutuksessa oppilaan ja huoltajan kanssa.

Oppimisessa ja koulunkäynnissä ilmeneviin tuen tarpeisiin vastataan opetusta eriyttämällä, opettajien yhteistyöllä ja opetusryhmiä joustavasti muuntelemalla. Yhdysluokkaopetuksessa näiden järjestelyjen merkitys korostuu. Koulu käyttää erityisesti tukiopetusta, sen lisäksi voidaan käyttää myös oppimissuunnitelmaa, osa-aikaista erityisopetusta tai avustajan työpanosta keinoina vastata opetusryhmän tai yksittäisten oppilaiden tue tarpeisiin jo ennen tehostetun tuen vaiheeseen siirtymistä.

3.5 Kerhotoiminta

Helsingin Rudolf Steiner -koulun monipuolinen ja laadukas kerhotoiminta tukee koulun saamaa erityistehtävää. Koulun kerhotoiminta on oppilaille vapaaehtoista toimintaa, jossa oppilaalle tarjotaan mahdollisuutta uudenlaisten harrastusten aloittamiseen. Kerhojen maksuttomuus ja osallistumisen helppous luovat tasa-arvoisen mahdollisuuden jokaiselle oppilaalle osallistua kerhojen toimintaan. Kerhot kehittävät oppilaiden sosiaalisia taitoja ja tutustuttavat eri vuosiluokkien oppilaita toisiinsa. Helsingin Rudolf Steiner -koulun kerhoille on luonteenomaista lapsilähtöisyys, pitkäjänteisyys, innostavuus, elämyksellisyys, kokeellisuus, pysyvyys ja sitoutuneisuus. Kerhojen ohjaajina toimivat koulun opettajat, vanhemmat sekä eri kansalaisjärjestöjen edustajat. Kerhotoiminta tukee myös oppilaiden osallistumista ja vaikuttamista koulussa, sillä oppilaat ovat itse mukana suunnittelemassa kerhosisältöjen kehittämistä ja toteuttamista.

Kerhotoiminnan tavoitteet Helsingin Rudolf Steiner -koulussa:

- kodin ja koulun kasvatustyön tukeminen
- kodin ja koulun yhteistyön lisääminen
- lasten ja nuorten osallisuuden lisääminen
- harrastuneisuuden tukeminen ja myönteisten harrastusten edistäminen
- mahdollisuuden antaminen sosiaalisten taitojen kehittämiseen ja yhteisöllisyyteen kasvamiseen eri vuosiluokkien välillä
- mahdollisuuden antaminen onnistumisen ja osaamisen kokemukseen
- luovan toiminnan ja ajattelun kehittäminen

- Helsingin Rudolf Steiner -koulun erityistehtävän tukeminen

3.6 Tehostettu tuki

Oppilaalle, joka tarvitsee oppimisessaan tai koulunkäynnissään säännöllistä tukea tai samanaikaisesti useita tukimuotoja, on pedagogiseen arvioon perustuen annettava tehostettua tukea hänelle tehdyn oppimissuunnitelman mukaisesti. Tehostettua tukea annetaan silloin, kun yleinen tuki ei riitä.

Tehostettu tuki suunnitellaan yksittäistä oppilasta varten kokonaisuutena. Se on luonteeltaan vahvempaa ja pitkäjänteisempää kuin yleinen tuki. Tehostetun tuen avulla tuetaan suunnitelmallisesti oppilaan oppimista ja koulunkäyntiä ja tuen tehtävänä on ehkäistä ongelmien kasvamista, monimuotoistumista ja kasautumista.

Tehostetun tuen aikana voidaan käyttää kaikkia perusopetuksen tukimuotoja, lukuun ottamatta erityisen tuen päätöksen perusteella annettavaa erityisopetusta. Tehostetun tuen vaiheessa oppiaineiden oppimääriä ei voida yksilöllistää. Sen sijaan osa-aikaisen erityisopetuksen, opintojen yksilöllisen ohjauksen ja joustavien opetusryhmien käytön sekä kodin kanssa tehtävän yhteistyön merkitys korostuu. Myös oppilashuollon osuutta oppilaan hyvinvoinnin edistäjänä ja ylläpitäjänä vahvistetaan. Tuki tulee järjestää laadultaan ja määrältään oppilaan kehitystason ja yksilöllisten tarpeiden mukaisesti. On tärkeää huolehtia oppilaan mahdollisuuksista saada onnistumisen

kokemuksia oppimisessa ja ryhmän jäsenenä sekä tukea oppilaan myönteistä käsitystä itsestään ja koulutyöstä.

Oppilaan oppimista ja koulunkäyntiä tulee seurata ja arvioida säännöllisesti tehostetun tuen aikana. Mikäli oppilaan tilanteessa tapahtuu muutoksia, oppimissuunnitelma tarkistetaan vastaamaan oppilaan tuen tarvetta.

Pedagoginen arvio tehostettua tukea varten

Tehostetun tuen aloittaminen perustuu pedagogiseen arvioon. Pedagogisessa arviossa kuvataan

- oppilaan oppimisen ja koulunkäynnin tilanne kokonaisuutena
- oppilaan saama yleinen tuki ja arvio sen vaikutuksista
- oppilaan oppimisvalmiudet sekä oppimiseen ja koulunkäyntiin liittyvät erityistarpeet
- arvio siitä, millaisilla pedagogisilla, oppimisympäristöön liittyvillä, oppilashuollollisilla tai muilla tukijärjestelyillä oppilasta tulisi tukea

Oppilaan opettaja tai opettajat yhdessä laativat kirjallisen pedagogisen arvion. Tarvittaessa, ja etenkin silloin kun kyse on oppilaan hyvinvointiin ja kokonaiskehitykseen liittyvistä ongelmista, arvion laatimisessa käytetään myös muita asiantuntijoita. Yhteistyö oppilaan ja huoltajan kanssa on tärkeää sekä tarpeiden selvittämisen että tuen suunnittelun ja onnistuneen toteuttamisen kannalta. Pedagogisen arvion laatimisessa hyödynnetään oppilaalle jo mahdollisesti osana yleistä tukea laadittua oppimissuunnitelmaa. Mikäli oppilaalla on kuntoutussuunnitelma, myös sitä voidaan hyödyntää huoltajan luvalla.

Tehostetun tuen aloittaminen, järjestäminen ja tarvittaessa oppilaan siirtyminen takaisin yleisen tuen piiriin käsitellään pedagogiseen arvioon perustuen moniammatillisesti oppilashuoltoryhmässä tai muulla tavalla järjestettävässä moniammatillisessa oppilashuolto-työssä siten kuin yksittäisen oppilaan asian käsittelystä säädetään (Perusopetuslaki 31 a §

4 mom. (642/2010). Tämän käsittelyn jälkeen oppilaalle annettava tehostettu tuki kirjataan oppilaalle laadittavaan oppimissuunnitelmaan.

3.7 Erityinen tuki

Erityistä tukea annetaan niille oppilaille, joiden kasvun, kehityksen tai oppimisen tavoitteiden saavuttaminen ei toteudu riittävästi muilla tukitoimilla. Erityinen tuki järjestetään joko yleisen tai pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä. Erityinen tuki muodostuu erityisen tuen päätökseen perustuvasta erityisopetuksesta sekä muista perusopetuksen tukimuodoista. Käytettävissä ovat perusopetuksen kaikki tukimuodot.

Erityisen tuen tehtävänä on tarjota oppilaalle kokonaisvaltaista ja suunnitelmallista tukea niin, että oppilas voi suorittaa oppivelvollisuutensa ja saa pohjan opintojen jatkamiselle 9. luokan jälkeen. Oppilaan itsetuntoa ja opiskelumotivaatiota vahvistetaan ja häntä kannustetaan ottamaan edellytystensä puitteissa vastuuta opiskelustaan.

Erityisen tuen antamiseksi opetuksen järjestäjän tulee tehdä kirjallinen päätös, jota tarkistetaan ainakin toisen vuosiluokan jälkeen sekä ennen seitsemännelle vuosiluokalle siirtymistä. Päätös tehdään hallintolain mukaisesti. Oppilaan oikeusturvan ja opetuksen järjestämisen kannalta merkittävät asiat päätetään erityistä tukea koskevassa päätöksessä. Erityisen tuen päätöksessä tulee päättää oppilaan pääsääntöinen opetusryhmä, mahdolliset tulkittamis- ja avustajapalvelut sekä muut tarvittavat palvelut sekä tarvittaessa oppilaan opetuksen poikkeava järjestäminen. Oppimäärän yksilöllistäminen edellyttää erityisen tuen päätöstä.

Erityisen tuen päätös voidaan tehdä ennen esi- tai perusopetuksen alkamista taikka esi- tai perusopetuksen aikana ilman sitä edeltävää pedagogista selvitystä ja oppimisen tehostetun tuen antamista, jos psykologisen tai lääketieteellisen arvion perusteella ilmenee, että oppilaan opetusta ei vamma, sairaus, kehityksessä viivästymisen tai tunne-elämän häiriön taikka muun vastaavan erityisen syyn vuoksi voida antaa muuten. Jos erityisen tuen päätös tehdään perusopetuksen aikana ilman tehostetun tuen antamista, tulee sen perustua oppilaan tilanteen uudelleen arviointiin esimerkiksi onnettomuuden tai vakavan sairauden seurauksena.

Pedagoginen selvitys erityistä tukea varten

Ennen erityistä tukea koskevan päätöksen tekemistä opetuksen järjestäjän on kuultava oppilasta ja tämän huoltajaa tai laillista edustajaa sekä tehtävä oppilaasta pedagoginen selvitys.

Pedagogisen selvityksen laatimista varten opetuksen järjestäjän päättämä toimitus, viranhaltija tai työntekijä hankkii

- oppilaan opetuksesta vastaavilta opettajilta selvityksen oppilaan oppimisen etenemisestä
- moniammatillisena oppilashuollon yhteistyönä, esimerkiksi oppilashuoltoryhmässä, tehdyn selvityksen oppilaan saamasta tehostetusta tuesta ja oppilaan kokonaistilanteesta

Selvitysten perusteella opetuksen järjestäjä tekee arvion oppilaan erityisen tuen tarpeesta. Näiden kahden selvityksen ja niiden pohjalta laaditun arvion muodostamaa kokonaisuutta

kutsutaan pedagogiseksi selvitykseksi. Kirjallisessa pedagogisessa selvityksessä kuvataan

- oppilaan oppimisen ja koulunkäynnin tilanne kokonaisuutena
- oppilaan saama tehostettu tuki ja arvio sen vaikutuksista
- oppilaan oppimisvalmiudet sekä oppimiseen ja koulunkäyntiin liittyvät erityistarpeet
- arvio siitä, millaisilla pedagogisilla, oppimisympäristöön liittyvillä, oppilashuollollisilla tai muilla tukijärjestelyillä oppilasta tulisi tukea
- perusteltu arvio siitä, tarvitseeko oppilas yhdessä tai useammassa oppiaineessa yksilöllistetyn oppimäärän

Tukijärjestelyt voivat sisältää mm. opetus- ja ohjaushenkilöstöön, oppilashuoltoon, avustajiin ja muihin tarvittaviin palveluihin, opetusmenetelmiin ja työtapoihin, opiskelumenetelmiin sekä materiaaleihin ja välineisiin liittyviä tekijöitä. Pedagogisen selvityksen lisäksi erityisen tuen päätöksen valmistelemiseksi tulee tarvittaessa hankkia muita lausuntoja, kuten psykologinen tai lääketieteellinen lausunto tai vastaava sosiaalinen selvitys. Pedagogisen selvityksen laatimisessa hyödynnetään oppilaasta aiemmin laadittua pedagogista arviota ja oppilaan oppimissuunnitelmaa. Mikäli oppilaalla on kuntoutussuunnitelma, myös sitä voidaan hyödyntää huoltajan luvalla.

Erityisen tuen tarpeellisuus tulee tarkistaa lain edellyttämässä vaiheissa sekä aina oppilaan tuen tarpeen muuttuessa. Tarkistamista varten oppilaasta tehdään uusi pedagoginen selvitys. Mikäli tarpeen todetaan jatkuvan, erityisen tuen jatkamisesta tehdään päätös. Mikäli katsotaan, että oppilas ei enää tarvitse erityistä tukea, tulee tuen lopettamisesta tehdä päätös. Tällöin oppilas siirtyy saamaan tehostettua tukea.

3.8 Yksilölliset suunnitelmat

3.8.1 Oppimissuunnitelma

Oppimissuunnitelma on suunnitelma oppilaan oppimisen ja koulunkäynnin etenemisestä ja siinä tarvittavista opetusjärjestelyistä sekä oppilaan tarvitsemasta tuesta. Se on hyväksytyyn opetussuunnitelmaan perustuva kirjallinen, pedagoginen asiakirja. Sitä voidaan tarvittaessa käyttää osana yleistä tukea ja sitä tulee käyttää tehostetun tuen aikana.

Oppimissuunnitelman tavoitteena on turvata oppilaalle hyvät edellytykset edetä opinnoissaan. Suunnitelma lisää opettajien tietoisuutta oppilaan tilanteesta ja helpottaa siten kunkin opettajan oman työn suunnittelua ja opettajien keskinäistä sekä kodin kanssa tehtävää yhteistyötä. Oppimissuunnitelmasta huoltaja saa itselleen tietoa ja voi siten paremmin tukea lastaan. Suunnitelman tarkoituksena on myös, että oppilas oppii vähitellen ottamaan vastuuta opiskelustaan ja saa oppimiseensa enemmän tavoitteellisuutta. Suunnitelma antaa pohjan oppilaan edistymisen arvioinnille. Oppimissuunnitelman avulla ei kuitenkaan oppiaineen oppimäärää voida yksilöllistää. Oppimäärän yksilöllistäminen vaatii erityisen tuen päätöksen.

Tehostettua tukea varten tehtävä oppimissuunnitelma perustuu pedagogisessa arviossa tuotettuun tietoon. Oppimissuunnitelman laativat opettajat yhteistyössä oppilaan ja huoltajan kanssa. Laatimiseen osallistuvat tarvittaessa myös muut asiantuntijat. Oppilaan osuus suunnittelussa kasvaa siirryttäessä perusopetuksen ylemmille luokille.

Tehostettua tukea varten laadittavan oppimissuunnitelman tulee sisältää seuraavat tiedot sen mukaan kuin oppilaan opetuksen ja tukitoimien järjestäminen edellyttää:

- oppilaan oppimisvalmiudet sekä oppimiseen ja koulunkäyntiin liittyvät erityistarpeet
- oppilaan oppimiseen, työskentely- ja vuorovaikutustaitoihin sekä koulunkäyntiin liittyvät tavoitteet
- opiskelun erityiset painoalueet eri oppiaineissa
- pedagogiset ratkaisut, kuten joustavat ryhmittelyt, samanaikaisopetus, opetusmenetelmät, opiskelustrategiat, työskentelytavat, kommunikointitavat, erityiset apuvälineet, oppimateriaalit ja muu tuki
- fyysiseen, psyykkiseen ja sosiaaliseen oppimisympäristöön liittyvät, oppilashuollolliset, ohjaukselliset tai muut ratkaisut
- moniammatillisen yhteistyön kuvaus ja eri toimijoiden vastuualueet
- yhteistyön toteuttaminen oppilaan ja huoltajan kanssa, huoltajan tarjoama tuki
- edistymisen seuranta ja arviointi, oppilaan mahdollisuus osoittaa osaamisensa eri tavoin, arviointitavat ja ajankohdat sekä oppilaan itsearviointi
- suunnitelman laatimiseen osallistuneet

Oppimissuunnitelmassa ei kuvata oppilaan henkilökohtaisia ominaisuuksia. Oppimissuunnitelmaan ei voi hakea muutosta valittamalla eikä muilla muutoksenhakuineilla.

Opetussuunnitelmassa voidaan päättää, että eri oppiaineiden opinnoissa voidaan edetä vuosiluokkiin jaetun oppimäärän sijasta oppilaan oman opinto-ohjelman mukaisesti. Jos tällainen hallintopäätös tehdään yksittäisen oppilaan kohdalla, tulee hänelle laatia oppimissuunnitelma. Siinä on mainittava opintokokonaisuudet, jotka sisältyvät oppilaan opinto-ohjelmaan, ja määriteltävä niiden suorittamisjärjestys, aikataulu sekä mahdolliset erityistavoitteet.

Oppilaan opiskelu voidaan järjestää erityisin opetusjärjestelyin, jos oppilaalla katsotaan joltakin osin ennestään olevan perusopetuksen oppimäärää vastaavat tiedot ja taidot, jos perusopetuksen oppimäärän suorittaminen olisi oppilaalle olosuhteet ja aikaisemmat opinnot huomioon ottaen joltakin osin kohtuutonta tai se on perusteltua oppilaan terveydentilaan liittyvistä syistä. Erityisistä opetusjärjestelyistä tulee tehdä hallintopäätös, minkä jälkeen oppilaalle laaditaan oppimissuunnitelma.

Oppimissuunnitelma osana yleistä tukea

Jokaiselle oppilaalle voidaan laatia oppimissuunnitelma. Oppimissuunnitelma sisältää soveltuvin osin samoja osa-alueita kuin tehostettua tukea varten laadittava oppimissuunnitelma. Oppilasta varten pohditut tavoitteet ja tukitoimet hyödyttävät oppilaan oppimista ja kasvua. Oppilaan opiskelua voidaan myös syventää ja laajentaa oppimissuunnitelman avulla, silloin kun se on perusteltua oppilaan valmiuksien kannalta.

Oppimissuunnitelma tehostetun tuen aikana

Oppilaalle, joka tarvitsee oppimisessaan tai koulunkäynnissään säännöllistä tukea tai samanaikaisesti useita tukimuotoja, on annettava tehostettua tukea hänelle tehdyn oppimissuunnitelman mukaisesti. Oppilaalle järjestettävä tuki kirjataan oppimissuunnitelmaan. Oppimissuunnitelma laaditaan aina oppilaalle, joka saa tehostettua tukea. Oppimissuunnitelma on laadittava, ellei siihen ole ilmeistä estettä, yhteistyössä oppilaan ja huoltajan sekä tarvittaessa oppilaan muun laillisen edustajan kanssa. Tehostetun tuen vaiheessa opiskelun ja tukitoimien järjestelmällinen suunnittelu tukee oppilaan oppimista, kasvua ja kehitystä.

Erityinen tuki

Oppilaalle, jolle on tehty erityisen tuen päätös, laaditaan oppimissuunnitelman sijasta henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma (HOJKS).

3.8.2 Henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma

Erityistä tukea koskevan päätöksen toimeenpanemiseksi oppilaalle on laadittava henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma (HOJKS). Suunnitelmasta tulee ilmetä oppilaan erityistä tukea koskevan päätöksen mukaisen opetuksen ja muun tuen antaminen.

Henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma on hyväksyttyyn opetussuunnitelmaan perustuva kirjallinen, pedagoginen asiakirja. Oppilaan opettajat laativat suunnitelman yhteistyössä oppilaan ja huoltajan kanssa, ellei siihen ole ilmeistä estettä. Tarvittavilta osin se valmistellaan moniammatillisena yhteistyönä.

Henkilökohtaisen opetuksen järjestämistä koskevan suunnitelman tehtävänä on tukea pitkäjänteisesti oppilaan yksilöllistä oppimis- ja kasvuprosessia. HOJKS on oppilaan oppimiseen ja koulunkäyntiin liittyvä tavoitesuunnitelma sekä suunnitelma opetuksen sisällöistä, pedagogisista menetelmistä ja muista tarvittavista tukitoimista.

HOJKS:in tulee sisältää seuraavat tiedot sen mukaan kuin oppilaan opetuksen ja tukitoimien järjestäminen edellyttää:

- oppilaan oppimisvalmiudet sekä oppimiseen ja koulunkäyntiin liittyvät erityistarpeet
- oppilaan oppimisen ja koulunkäynnin yleiset tavoitteet
- oppiaineet ja aineryhmät sekä valinnaiset opinnot, joita oppilas opiskelee sekä oppiaineiden vuosiviikkotuntimäärät
- opiskelun erityiset painoalueet niissä oppiaineissa, joissa oppilaalla on yleinen oppimäärä
- oppilaan muuhun kehitykseen, kuten sosioemotionaalisiin tai motorisiin taitoihin liittyvät tavoitteet
- edistymisen seuranta ja arviointi, oppilaan mahdollisuus osoittaa osaamisensa eri tavoin, arviointitavat ja ajankohdat sekä oppilaan itsearviointi
- pedagogiset ratkaisut, kuten joustavat ryhmittelyt, samanaikaisopetus, opetusmenetelmät, opiskelustrategiat, työskentelytavat, kommunikointitavat, erityiset apuvälineet, oppimateriaalit ja muu tuki
- fyysiseen, psyykkiseen ja sosiaaliseen oppimisympäristöön liittyvät, oppilashuollolliset, ohjaukselliset tai muut ratkaisut
- erityistä tukea koskevan päätöksen mukaisten tulkitsemis- ja avustajapalveluiden, muiden opetuspalveluiden sekä tuki- ja kuntoutuspalveluiden järjestäminen ja eri toimijoiden vastuualueet
- kuvaus oppilaan opetuksen järjestämisestä muun opetuksen yhteydessä ja/tai erityisopetuksen ryhmässä
- kuvaus siitä, miten ja millä oppitunneilla erityisopetuksen ryhmässä pääsääntöisesti opiskeleva oppilas opiskelee yleisopetuksen ryhmässä
- moniammatillisen yhteistyön kuvaus ja eri toimijoiden vastuualueet kuvaus oppilaan koulukuljetusten järjestelyistä ja vastuista sekä kuljetusta odottavan oppilaan ohjauksesta ja valvonnasta

- oppilaan mahdollinen osallistuminen aamu- ja iltapäivätoimintaan ja kuvaus yhteistyöstä toiminnan järjestäjän kanssa
- yhteistyön toteuttaminen oppilaan ja huoltajan kanssa, huoltajan tarjoama tuki
- suunnitelman laatimiseen osallistuneet

Mikäli oppilas opiskelee yhdessä tai useammassa oppiaineessa yksilöllistetyn oppimäärän mukaan, HOJKSiin kirjataan edellä mainittujen yleisten kohtien lisäksi

- luettelo niistä oppiaineista, joissa oppilaalla on yksilöllistetty oppimäärä sekä näiden oppiaineiden tavoitteet ja keskeiset sisällöt.
- edistymisen seuranta ja arviointi, oppilaan mahdollisuus osoittaa osaamisensa eri tavoin, arviointitavat ja ajankohdat sekä oppilaan itsearviointi niissä oppiaineissa, joissa oppilas opiskelee yksilöllistetyn oppimäärän mukaan.

Mikäli oppilas opiskelee toiminta-alueittain, HOJKSiin kirjataan edellä mainittujen yleisten kohtien lisäksi

- kuvaus toiminta-alueittain opiskelevan oppilaan yksilöllisistä tavoitteista ja keskeisistä sisällöistä toiminta-alueittain.
- edistymisen seuranta ja arviointi, oppilaan mahdollisuus osoittaa osaamisensa eri tavoin, arviointitavat ja ajankohdat sekä oppilaan itsearviointi toiminta-alueittain.

Henkilökohtaisessa opetuksen järjestämistä koskevassa suunnitelmassa ei kuvata oppilaan henkilökohtaisia ominaisuuksia. HOJKS-asiakirjaan voidaan liittää huoltajan antamat yksilöidyt tiedonsiirtoluvat. HOJKSiin ei voi hakea muutosta valittamalla eikä muilla muutoksenhakukeinoilla.

Suunnitelma tulee tarkistaa tarvittaessa, kuitenkin vähintään kerran lukuvuodessa, oppilaan tarpeiden mukaiseksi. Henkilökohtaista opetuksen järjestämistä koskevaa suunnitelmaa muutetaan aina oppilaan tuen tarpeen tai opetuksen tavoitteiden muuttuessa. Kokeemukset käytetyistä opetusjärjestelyistä, toimintatavoista ja tukipalveluista voidaan kirjata HOJKSiin, ja hyödyntää tätä tietoa suunnitelman toteutumista arvioitaessa. Jos oppilas siirtyy tehostetun tuen piiriin, hänelle laaditaan oppimissuunnitelma.

3.9 Opetusjärjestelyihin liittyvä tuki

3.9.1 Tukiopetus

Oppilaalla, joka on tilapäisesti jäänyt jälkeen opinnoissaan tai muutoin tarvitsee oppimisessaan lyhytaikaista tukea, on oikeus saada tukiopetusta. Tukiopetus tulee aloittaa heti, kun oppimiseen liittyvät vaikeudet on havaittu, jotta oppilas ei jäisi pysyvästi jälkeen opinnoissaan. Tukiopetuksella voidaan myös ehkäistä vaikeuksia ennakolta. Tukiopetusta tulee järjestää niin usein ja niin laajasti kuin oppilaan suoriutumisen kannalta on tarpeen. Tukiopetusta voidaan antaa tuen kaikilla tasoilla.

Koulutyö tulee suunnitella siten, että jokaisella oppilaalla on tukiopetusta tarvitessaan mahdollisuus siihen osallistua. Tukiopetusta annetaan joko oppilaan työjärjestyksen mukaisten, sellaisten oppituntien aikana, joihin tuen tarve liittyy, tai oppituntien ulkopuolella. Sitä voidaan antaa samanaikaisopetuksena oppilaan tavallisessa opetusryhmässä, pienryhmässä tai täysin yksilöllisesti. Myös erilaisia joustavia ryhmittelyjä voidaan käyttää tukiopetuksen toteuttamisessa oppituntien aikana.

Tukiopetus on eriyttämisen muoto, jolle ovat ominaisia yksilöllisesti suunnitellut tehtävät, ajankäyttö ja ohjaus. Tukiopetuksen järjestämisessä tulee käyttää monipuolisia menetelmiä ja materiaaleja, joiden avulla voidaan löytää uusia tapoja lähestyä opittavaa asiaa.

Aloitteen tukiopetuksen antamisesta oppilaalle tekee ensisijaisesti opettaja. Tukiopetusta on pyrittävä järjestämään yhteisymmärryksessä oppilaan ja huoltajan kanssa. Heille annetaan tietoa tukiopetuksen toteuttamistavoista ja merkityksestä oppimiselle ja koulunkäynnille.

Tukiopetus yleisen tuen aikana

Jokaisen opettajan tehtävänä on seurata oppilaan oppimista ja kasvua sekä mahdollista tuen tarpeen ilmenemistä. Tuen tarve voi johtua poissaoloista tai tilapäisistä oppimiseen tai koulunkäyntiin liittyvistä vaikeuksista.

Tukiopetus tehostetun tuen aikana

Ennen tehostetun tuen aloittamista, osana pedagogista arviota, arvioidaan yleisen tuen aikana annetun tukiopetuksen riittävyys ja vaikutus sekä tukiopetuksen tarve jatkossa. Tehostetun tuen alkaessa tehtävään oppimissuunnitelmaan kirjataan oppilaan tarvitsema tukiopetus, sen tavoitteet ja järjestäminen. Tukiopetuksella voidaan edelleen vastata esimerkiksi poissaoloista johtuviin tilapäisiin tuen tarpeisiin.

Tukiopetus erityisen tuen aikana

Ennen erityisen tuen päätöstä, osana pedagogista selvitystä, arvioidaan tehostetun tuen aikana annetun tukiopetuksen riittävyys ja vaikutus sekä tukiopetuksen tarve jatkossa. Erityisen tuen alkaessa oppilaan tarvitsema tukiopetus, sen tavoitteet ja järjestäminen kirjataan HOJKSiin. Tukiopetuksella voidaan edelleen vastata esimerkiksi poissaoloista johtuviin tilapäisiin tuen tarpeisiin.

3.9.2 Osa-aikainen erityisopetus

Oppilaalla, jolla on vaikeuksia oppimisessaan tai koulunkäynnissään, on oikeus saada osa-aikaista erityisopetusta muun opetuksen ohessa. Osa-aikaisella erityisopetuksella voidaan parantaa oppilaan oppimisedellytyksiä ja ehkäistä oppimisen eri alueisiin liittyvien ongelmien kasvua. Osa-aikaista erityisopetusta annetaan esimerkiksi oppilaille, joilla on kielellisiä tai matemaattisiin taitoihin liittyviä vaikeuksia, oppimisvaikeuksia yksittäisissä oppiaineissa, vaikeuksia opiskelutaidoissa, sosiaalisissa taidoissa tai koulunkäynnissä. Opetuksen järjestäjän tulee huolehtia, että osa-aikaista erityisopetusta varten on tarvittavaa ja riittävää erityispedagogista osaamista.

Osa-aikaista erityisopetusta annetaan joustavin järjestelyin samanaikaisopetuksena, pienryhmässä tai yksilöopetuksena. Osa-aikaisen erityisopetuksen tavoitteet ja sisällöt nivelletään oppilaan saamaan muuhun opetukseen. Osa-aikainen erityisopetus suunnitellaan ja oppilaan oppimista arvioidaan opettajien yhteistyönä. Osa-aikaista erityisopetusta voidaan antaa kaikilla tuen tasoilla.

Osa-aikaisen erityisopetuksen toteuttamistavoista tiedotetaan oppilaille ja huoltajille. Osa-aikainen erityisopetus pyritään järjestämään yhteisymmärryksessä oppilaan ja huoltajan kanssa. Huoltajan tuki opetuksen onnistuneessa toteuttamisessa on keskeinen. Osa-aikaisen erityisopetuksen järjestämisen suunnittelussa tehdään tarvittaessa yhteistyötä myös oppilashuollon palveluista vastaavien kanssa.

Osa-aikainen erityisopetus osana yleistä tukea

Osa-aikaisen erityisopetuksen avulla voidaan vahvistaa oppimiseen tarvittavia perustaitoja. Oppilaan oppimisen vaikeuksiin vaikuttavia tekijöitä tulee arvioida ja oppilaan tulee saada tarvitessaan osa-aikaista erityisopetusta.

Osa-aikainen erityisopetus tehostetun tuen aikana

Tehostetun tuen aikana osa-aikaisen erityisopetuksen merkitys tukimuotona yleensä vahvistuu. Ennen tehostetun tuen aloittamista, osana pedagogista arviota, arvioidaan oppilaan yleisen tuen aikana saaman osa-aikaisen erityisopetuksen riittävyys ja vaikutus sekä tarve osa-aikaiseen erityisopetukseen jatkossa. Tehostetun tuen alkaessa tehtävään oppimissuunnitelmaan kirjataan oppilaan tarvitsema osa-aikainen erityisopetus, sen tavoitteet ja järjestäminen.

Osa-aikainen erityisopetus erityisen tuen aikana

Oppilas voi saada osa-aikaista erityisopetusta myös erityisen tuen aikana riippumatta siitä opiskeleeko hän yleisopetuksen ryhmässä tai erityisryhmässä. Oppilaan aiemmin saaman osa-aikaisen erityisopetuksen riittävyys ja vaikutus sekä tarve osa-aikaiseen erityisopetukseen arvioidaan osana pedagogista selvitystä. Oppilaan tarvitsema osa-aikainen erityisopetus, sen tavoitteet ja järjestäminen kirjataan HOJKSiin.

3.9.3 Erityisopetus

Erityinen tuki muodostuu erityisopetuksesta ja muusta oppilaan tarvitsemasta, perusopetuslain mukaan annettavasta tuesta. Erityisopetus on erityisen tuen keskeinen pedagoginen osa-alue ja sen tehtävänä on tukea oppilaan oppimista. Sellaisen oppilaan, jolle on tehty erityisen tuen päätös, opetus ja muu tuki annetaan hänelle laaditun henkilökohtaisen opetuksen järjestämistä koskevan suunnitelman mukaisesti.

HOJKS on erityisen tuen päätöksen suunnitelmallista toimeenpanoa ohjaava pedagoginen asiakirja. Erityisopetus järjestetään oppilaan etu ja opetuksen järjestämisedellytykset huomioon ottaen muun opetuksen yhteydessä tai osittain tai kokonaan erityisluokalla tai muussa soveltuvassa paikassa. Erityisopetuksessa voidaan poiketa oppiaineista ja niitä koskevasta valtakunnallisesta tuntijaosta sen mukaan kuin erityistä tukea koskevassa päätöksessä määrätään. Opetusryhmiä muodostettaessa tulee ottaa huomioon, että kaikki oppilaat voivat saavuttaa opetussuunnitelmassa asetetut tavoitteet.

3.9.4 Oppiaineen oppimäärän yksilöllistäminen ja opetuksesta vapauttaminen

Opetus järjestetään ottaen huomioon oppilaiden edellytykset ja se voi perustua erilaajuisiin oppimääriin. Ensisijaisena tavoitteena on tukea oppilaan opiskelua yleisen ja tehostetun tuen avulla siten, että yleisen oppimäärän mukaiset tavoitteet on mahdollista saavuttaa kaikissa oppiaineissa. Esimerkiksi eriyttämisen avulla oppilaan opiskelua voidaan tukea keskittymällä oppiaineen ydinsisältöihin. Mikäli edes ydinsisältöihin liittyvien tavoitteiden saavuttaminen hyväksytysti ei tuesta huolimatta ole oppilaalle mahdollista, yhden tai useamman oppiaineen oppimäärä voidaan yksilöllistää. Kieli- ja kulttuuritausta, poissaolot, motivaation puute tai esimerkiksi puutteellinen opiskelutekniikka eivät sellaisenaan voi olla syynä oppimäärän yksilöllistämiseen, vaan oppilasta tulee tukea näissä asioissa muilla sopivilla tavoilla. Oppilaalle ja huoltajalle tulee selvittää yksilöllistettyjen oppimäärien mahdolliset vaikutukset jatko-opintoihin.

Oppiaineen oppimäärän yksilöllistäminen merkitsee oppilaan oppimiselle asetettavan tavoitetaso määrittämisestä hänen omien edellytystensä mukaiseksi. Tavoitteiden tulee kuitenkin olla oppilaalle riittävän haasteellisia. Oppimäärän yksilöllistämistä määrätään erityisen tuen päätöksessä. Oppimäärää ei voida yksilöllistää ilman erityisen tuen päätöstä. Ennen erityisen tuen päätöstä tehdään pedagoginen selvitys, joka sisältää arvion oppilaan erityisen tuen tarpeesta. Jos pedagogisessa selvityksessä todetaan, että oppilaan ei tukitoimista huolimatta arvioida saavuttavan oppiaineessa yleisen oppimäärän mukaisia tavoitteita hyväksytysti, oppiaineen oppimäärä yksilöllistetään. Kunkin oppiaineen kohdalla arvioidaan erikseen, voiko oppilas opiskella oppiainetta yleisen oppimäärän mukaan vai tuleeko oppiaineen oppimäärä yksilöllistää. Jos yksilöllistettävien oppiaineiden määrää on tarpeen myöhemmin lisätä tai vähentää, tehdään uusi pedagoginen selvitys ja sen pohjalta uusi erityisen tuen päätös.

Niiden oppiaineiden, joissa oppilaan oppimäärä on yksilöllistetty, tavoitteet, keskeiset sisällöt, oppilaan edistymisen seuranta ja arviointi kuvataan oppilaan HOJKSissa. Kunkin oppiaineen opetuksesta vastaava opettaja tai, jos opettajia on useita, opettajat yhdessä laativat edellä mainitut HOJKSin sisällöt. Yksilöllistetyn oppimäärän tavoitteet ja sisällöt johdetaan oppiaineen luokka-asteenyleisistä tavoitteista ja sisällöistä, usein myös alempien luokkien tavoitteita ja sisältöjä soveltamalla. Oppilaan opiskelua voidaan tukea lisäksi sopivilla opiskelumateriaaleilla, -välineillä ja -menetelmillä sekä pedagogisilla järjestelyillä.

Jos oppilas opiskelee yksilöllistettyjen oppimäärien mukaan, varustetaan kyseisen oppiaineen numeroarvosana ja sanallinen arvio tähdellä (*) sekä opintojen aikaisessa että päätösarvioinnissa. Todistuksen lisätietoja -kohtaan tulee maininta siitä, että oppilas on opiskellut tähdellä merkityt oppiaineet yksilöllistetyn oppimäärän mukaan.

3.9.5 Pidennetty oppivelvollisuus

Jos perusopetukselle säädettyjä tavoitteita ei lapsen vammaisuuden tai sairauden vuoksi ilmeisesti ole mahdollista saavuttaa yhdeksässä vuodessa, alkaa oppivelvollisuus vuotta perusopetuslaissa säädettyä aikaisemmin ja kestää 11 vuotta. Esiopetus voi pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä oleville oppilaille annettavassa erityisopetuksessa kestää yhden tai kaksi vuotta. Tarkoitus on vahvistaa oppilaan valmiuksia niin, että hän selviytyisi opiskelustaan perusopetuksessa mahdollisimman hyvin.

Pidennetyn oppivelvollisuuden piiriin kuuluvat vaikeasti vammaiset lapset. Heitä ovat muun muassa näkö- ja kuulovammaiset sekä muutoin ruumiillisesti tai henkisesti vaikeasti vammaiset tai kehityksessään viivästyneet lapset. Myös vaikea sairaus voi olla syynä pidennettyyn oppivelvollisuuteen. Päätös pidennetystä oppivelvollisuudesta tehdään pääsääntöisesti ennen oppivelvollisuuden alkamista. Lapselle tehdään tällöin myös päätös erityisestä tuesta.

Lapsella on oppivelvollisuuden alkamista edeltävänä vuonna oikeus saada esiopetusta. Pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevalla lapsella tämä oikeus alkaa sen vuoden syyslukukauden alussa, jolloin lapsi täyttää viisi vuotta. Päätös oppivelvollisuuden pidennämisestä tarvitaan ennen esiopetuksen alkua, jotta oikeus siihen voi toteutua.

Lapsen ohjautuminen riittävän varhain tuen piiriin edellyttää yhteistyötä eri hallintokuntien välillä. Lapsen huoltajalle tulee antaa ajoissa tietoa pidennetyn oppivelvollisuuden eri vaihtoehtoista ja valinnan vaikutuksista. Huoltaja päättää, osallistuuko lapsi oppivelvollisuutta edeltävään esiopetukseen. Esiopetuksen kesto ja perusopetuksen aloittaminen tulee suunnitella lapsen edistymisen, tuen tarpeen ja kokonaistilanteen perusteella.

Pidennetyt oppivelvollisuuden piirissä olevien oppilaiden opetus voidaan järjestää vaihtoehtoisesti seuraavilla tavoilla:

- Lapsi aloittaa oppivelvollisuutta edeltävässä esiopetuksessa sinä vuonna, kun hän täyttää viisi vuotta, jatkaa toisen vuoden oppivelvollisuuden suorittamiseen kuuluvassa esiopetuksessa ja aloittaa tämän jälkeen perusopetuksen.
- Lapsi aloittaa pidennettyyn oppivelvollisuuteen kuuluvan esiopetuksen sinä vuonna, kun hän täyttää kuusi vuotta ja opiskelee esiopetuksessa yhden vuoden, minkä jälkeen hän aloittaa perusopetuksen.
- Lapsi aloittaa pidennettyyn oppivelvollisuuteen kuuluvan esiopetuksen sinä vuonna, kun hän täyttää kuusi vuotta ja opiskelee esiopetuksessa kaksi vuotta. Tällöin lapsi aloittaa perusopetuksen vuotta säädettyä myöhemmin⁴³ eli sinä vuonna, kun hän täyttää 8 vuotta. Perusopetuksen myöhemmästä aloittamisesta on tehtävä erillinen hallintopäätös.

Pidennetyt oppivelvollisuuden piirissä olevalle, erityistä tukea saavalle lapselle laaditaan henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma esiopetuksen alkaessa. Pidennetyt oppivelvollisuuden piirissä olevien oppilaiden opetus voidaan tarvittaessa järjestää siten, ettei yhteisenä aineena opeteta toista kotimaista kieltä eikä vierasta kieltä, oppiaineita voidaan yhdistää oppiainekokonaisuuksiksi ja jakaa osa-alueisiin siten kuin paikallisessa opetussuunnitelmassa määrätään.

Jos oppilas ei enää kuulu pidennetyt oppivelvollisuuden piiriin, tulee tehdä päätös pidennetyt oppivelvollisuuden päättämisestä, jolloin oppilas siirtyy yleisen oppivelvollisuuden piiriin.

3.10 Ohjauksellinen ja muu tuki

3.10.1 Kodin ja koulun välinen yhteistyö

Opetuksessa tulee olla yhteistyössä kotien kanssa. Opetus ja kasvatusta tulee järjestää yhteistyössä kotien ja huoltajien kanssa siten, että jokainen oppilas saa oman kehitystasonsa ja tarpeidensa mukaista opetusta, ohjausta ja tukea. Oppilas elää samanaikaisesti kodin ja koulun vaikutuspiirissä. Tämä edellyttää näiden kasvatusyhteisöjen vuorovaikutusta ja yhteistyötä oppilaan kokonaisvaltaisen terveen kasvun ja hyvän oppimisen tukemisessa. Vuorovaikutus kodin kanssa lisää opettajan oppilaantuntemusta ja auttaa opetuksen suunnittelussa ja toteuttamisessa. Huoltajalla on ensisijainen vastuu lapsensa kasvatuksesta ja siitä, että oppilas suorittaa oppivelvollisuutensa. Koulu tukee kotien kasvatustehtävää ja vastaa oppilaan kasvatuksesta ja opetuksesta kouluyhteisön jäsenenä. Tavoitteena on edistää lasten ja nuorten oppimisen edellytyksiä, turvallisuutta ja koko kouluyhteisön hyvinvointia.

On tärkeää, että huoltajilla on mahdollisuus osallistua koulun kasvatustyön tavoitteiden asettamiseen, suunnitteluun ja arviointiin yhdessä opettajien ja oppilaiden kanssa. Koulun on oltava yhteistyössä huoltajan kanssa niin, että hän voi osaltaan tukea lapsensa tavoitteellista oppimista ja koulunkäyntiä. Kodin ja koulun yhteistyötä toteutetaan sekä yhteisö- että yksilötasolla.

Vastuu kodin ja koulun yhteistyön edellytysten kehittämisestä on opetuksen järjestäjällä. Yhteistyö edellyttää koulun henkilöstön aktiivisuutta ja aloitteellisuutta sekä keskustelua ja

tiedottamista huoltajan, opettajan ja oppilaan oikeuksista sekä velvollisuuksista. Yhteistyön lähtökohtana on eri osapuolien keskinäinen kunnioitus. Kodin ja koulun yhteistyössä otetaan huomioon perheiden erilaisuus, yksilölliset tarpeet sekä perheen kieli- ja kulttuuritausta.

Huoltajille annetaan tietoa opetussuunnitelmasta, opetuksen järjestämisestä, opintoihin liittyvästä arvioinnista, oppilaan tuen tarpeista ja tuen saannin mahdollisuuksista ja huoltajan mahdollisuudesta osallistua kodin ja koulun väliseen yhteistyöhön sekä koulu yhteistyön hyvinvoinnin ja turvallisuuden edistämiseen. Kodin ja koulun yhteistyössä seurataan oppilaan poissaoloja. Luvattomista poissaoloista tulee ilmoittaa oppilaan huoltajalle. Koulun tulee antaa huoltajille tietoa oppilashuollon toiminnasta sekä koulu yhteistyön toimintamalleista ja tiedottamiskäytänteistä erilaisissa ongelma-, onnettomuus- ja kriisitilanteissa.

Käsiteltäessä yksittäisen oppilaan tukeen liittyvää asiaa, oppilaan huoltajalle tulee antaa tietoa oppilasta koskevien tietojen käsittelyyn, tietojensaantiin ja niiden luovuttamiseen sekä salassapitoon liittyvistä kysymyksistä. Huoltajan kanssa tulee käydä läpi esimerkiksi huoltajan yksilöidyn kirjallisen suostumuksen merkitys oppilasta koskevan asian käsittelyssä sekä yhteistyön merkitys oppilaan kasvun, kehityksen ja oppimisen tukemisessa.

Ensimmäisten vuosiluokkien aikana jatketaan esiopetuksen aikana syntyneitä yhteistyötä ja luodaan pohja myös huoltajien keskinäiselle vuorovaikutukselle. Erilaisia kodin ja koulun vuoropuhelua tukevia yhteistyömuotoja tulee kehittää koko perusopetuksen ajan ja erityisesti siirryttäessä kouluasteelta toiselle tai muissa siirtymävaiheissa. Tieto- ja viestintätekniikkaa käytetään parantamaan ja monipuolistamaan tiedon kulkua ja yhteydenpitoa kodin ja koulun välillä. Yhteistyö järjestetään siten, että oppilashuollon ja moniammatillisen yhteistyöverkoston avulla oppilaan koulunkäyntiä ja hyvinvointia voidaan tukea. Perusopetuksen päättövaiheessa huoltajalle tulee antaa tietoa ja mahdollisuus keskustella oppilaan

jatkokoulutukseen liittyvistä kysymyksistä ja mahdollisista ongelmista oppilaanohjaajan ja oppilashuollon eri asiantuntijoiden kanssa.

3.10.2 Ohjauksen järjestäminen

Jokaisella oppilaalla on oikeus saada opetuksen lisäksi ohjausta. Ohjaustoiminnan tarkoituksena on tukea oppilaan onnistumista perusopetuksen eri vaiheissa, vahvistaa opiskelutaitoja ja itseohjautuvuutta sekä kehittää oppilaan valmiuksia tehdä opintojaan koskevia valintoja perusopetuksen aikana ja sen jälkeen. Opintojen edetessä työelämään tutustumisen ja tulevaisuuden vaihtoehtojen suunnittelemisen

merkitys kasvaa. Ohjauksella vahvistetaan myös yhteistyötaitoja sekä kykyä toimia erilaisissa ryhmissä ja ottaa vastuuta omasta ja yhteisestä työstä. Ohjauksen tehtävänä on osaltaan estää oppilaiden syrjäytymistä ja edistää tasa-arvoa. Ohjaustoiminnan tulee muodostaa koko perusopetuksen ajan kestävä, esiopetuksen tuottamat valmiudet huomioonottava ja toisen asteen opintoihin ohjaava jatkumo. Ohjauksesta huolehtivat opettajat ja oppilaanohjaaja sekä muu henkilöstö, jotka toimivat yhteistyössä oppilaan koko perusopetuksen ajan ja eri nivelvaiheissa.

Työelämään tutustumisen keskeisiä toteuttamismuotoja ovat työelämän ja yhteiskunnan eri osa-alueiden edustajien vierailut oppitunneilla, työpaikkakäynnit, erilaiset yhteistyöprojektit, eri alojen tiedotusmateriaalin käyttö opetuksessa sekä työelämään tutustumisjaksot (TET) tai työpaikalla tapahtuva opiskelu. Eri oppiaineiden ja aihekokonaisuuksien opetuk-

seen tulee sisällyttää ainesta, joka liittyy opiskelun tuottamat tiedot ja taidot työelämän vaatimuksiin ja mahdollisuuksiin.

Oppilaalla ja huoltajalla tulee olla mahdollisuus saada tietoa perusopetuksen työtavoista, valinnanmahdollisuuksista ja niiden merkityksestä oppilaan oppimiselle, opinnoille ja tulevaisuudelle. On tärkeää, että huoltajalla on tarvittaessa mahdollisuus keskustella koulun edustajien kanssa oppilaan opiskeluun ja valintoihin liittyvistä kysymyksistä.

Ohjaus osana yleistä tukea

Jokaisen opettajan tehtävänä on ohjata oppilasta koulunkäynnissä ja eri oppiaineiden opiskelussa edellä esitettyjen tavoitteiden mukaisesti ja siten ehkäistä ennalta opintoihin liittyvien ongelmien syntymistä. Opettajan tehtävänä on myös oppilaiden persoonallisen kasvun, kehityksen ja osallisuuden tukeminen. Ohjaus liittyy kaikkiin opetustilanteisiin, oppiaineisiin ja oppilaalle annettavaan arviointipalautteeseen. Monipuolista palautetta käytetään suunnitelmallisesti oppilaiden kannustamiseen ja ohjaamiseen.

Ohjaus tehostetun tuen aikana

Ohjauksen näkökulma otetaan huomioon arvioitaessa oppilaan tarvetta tehostettuun tukeen. Ennen tehostetun tuen aloittamista, osana pedagogista arviota, arvioidaan oppilaan yleisen tuen aikana saaman ohjauksen riittävyys ja kohdentuminen oppilaan tarpeita vastaavasti. Tehostetun tuen alkaessa tehtävään oppimissuunnitelmaan kirjataan tarvittaessa myös oppilaan ohjaukseen liittyvät tavoitteet ja toimenpiteet. Huomiota kiinnitetään oppilaan opiskelutavoissa ja -taidoissa tai yhteistyötilanteissa mahdollisesti ilmeneviin tuen tarpeisiin sekä taitoja vahvistaviin ja opiskelumotivaatiota lisääviin toimintatapoihin ja opiskelun sisältöihin. Ohjauksella vahvistetaan tukea tarvitsevan oppilaan itseluottamusta ja ymmärrystä opiskelun merkityksestä omalle tulevaisuudelle.

Ohjaus erityisen tuen aikana

Ennen erityisen tuen päätöstä, osana pedagogista selvitystä, arvioidaan tehostetun tuen aikana annetun ohjauksen riittävyys ja vaikutus sekä oppilaan tarpeet yksilölliseen ja ryhmässä tapahtuvaan ohjaukseen jatkossa. Erityisen tuen päätöksen jälkeen oppilaalle laadittavaan HOJKSiin kirjataan myös ohjaukseen liittyvät tavoitteet ja toimenpiteet. Ohjauksen avulla jatketaan oppilaan opiskelu- ja yhteistyötaitojen sekä itseluottamuksen, opiskelumotivaation ja työelämäntuntemuksen vahvistamista. Päättövaiheen ohjauksessa on tärkeää tuoda esille oppilaalle soveltuvia jatko-opintomahdollisuuksia ja selvittää oppilaan tarvitseman tuen jatkuminen. Ohjauksellista tukea suunniteltaessa tehdään tiivistä yhteistyötä oppilaan ja huoltajan kanssa sekä hyödynnetään myös oppilashuollon palveluista vastaavan henkilöstön ja oppilasta mahdollisesti avustavan muun henkilöstön asiantuntemusta.

3.10.3 Avustajaa tarvitsevan oppilaan opetuksen järjestäminen

Oppilaan kanssa työskentelevät suunnittelevat yhdessä kommunikoinnin tuen eri oppimistilanteissa hyödyntäen tarvittaessa eri asiantuntijoita. Lisäksi suunnitellaan muutkin tukitoimet, kuten oppilaan sijoittuminen luokkatilassa, yksilölliset oppi- ja opetusmateriaalit ja oppilaan mahdollisesti tarvitsemat apuvälineet. Tulkitsemisessa avustava henkilö voi tukea oppimistilanteissa yhtä tai useampaa oppilasta samanaikaisesti. Myös opettaja voi tukea oppilaita kommunikoinnissa viittomien tai muiden symbolien avulla.

Avustajan antaman tuen tulee edistää oppilaan itsenäistä selviytymistä ja omatoimisuutta sekä myönteisen itsetunnon kehittymistä. Avustajapalvelun tavoitteena on tukea yksittäistä oppilasta siten, että hän kykenee ottamaan yhä enemmän itse vastuuta oppimisestaan ja koulunkäynnistään.

Avustajan antama tuki voidaan suunnata yksittäiselle oppilaalle tai koko opetusryhmälle. Oppilaskohtainen tuki voi olla osa- tai kokoaikaista. Opettajan tehtävänä on suunnitella, opettaa sekä arvioida oppilaan ja koko ryhmän oppimista ja työskentelyä. Avustaja tukee oppilasta oppimiseen ja koulunkäyntiin sekä oppimista tukevaan kuntoutukseen liittyvien tehtävien suorittamisessa opettajan tai terapeuttien ohjeiden mukaisesti ja osallistuu tarvittaessa tuen suunnitteluun. Hän ohjaa oppilasta koulun päivittäisissä tilanteissa.

Tulkitseminen ja avustaminen osana yleistä tukea

Oppilas saattaa tarvita tulkitsemis- tai avustajapalveluita ilman, että hänellä on tarvetta muuhun tukeen. Etenkin avustajapalvelun tarve saattaa olla myös lyhytaikainen.

Oikea-aikainen ja riittävä tulkitsemisapu ja mahdollisuus puhetta tukeviin ja korvaaviin kommunikaatiokeinoihin tukee oppilaan oppimista ja ehkäisee oppimisvaikeuksien syntymistä ja vaikeutumista. Avustajan antama tuki parantaa yksittäisen oppilaan tai opetusryhmän oppimisen ja koulunkäynnin edellytyksiä. Sen avulla voidaan joskus ehkäistä kokonaan tehostetun tai erityisen tuen tarve.

Tulkitseminen ja avustaminen tehostetun tuen aikana

Ennen tehostetun tuen aloittamista, osana pedagogista arviota, arvioidaan oppilaan tulkitsemis- ja avustajapalvelujen tarve. Jos oppilas on saanut tulkitsemis- ja avustajapalveluja yleisen tuen aikana, arvioidaan niiden riittävyys ja vaikutus. Tehostetun tuen alkaessa laadittavaan oppimissuunnitelmaan kirjataan oppilaan tarvitsemat tulkitsemis- ja avustajapalvelut, niiden tavoitteet, järjestäminen ja seuranta. Tulkitsemis- ja avustamispalveluiden tarve saattaa lisääntyä tai tuen muodot tarvitsevat uudelleen arviointia tehostetun tuen aikana. Tarvittavat muutokset kirjataan oppimissuunnitelmaan.

Tulkitseminen ja avustaminen erityisen tuen aikana

Oppilaan tehostetun tuen aikana saamien tulkitsemis- ja avustajapalveluiden riittävyys ja vaikutus sekä tulkitsemis- ja avustajapalvelujen tarve jatkossa arvioidaan pedagogisessa selvityksessä. Erityisen tuen päätöksessä päätetään oppilaan tulkitsemis- ja avustajapalveluista. Oppilaalle laaditaan erityisen tuen päätöksen jälkeen HOJKS, jossa kuvataan oppilaalle järjestettävät tukipalvelut sekä henkilöt, jotka osallistuvat tukipalvelujen järjestämiseen, heidän vastuualueensa ja tukipalvelujen toteutumisen seuranta. Tulkitsemisen ja avustamisen määrä ja laatu määritellään yksilöllisesti yhdessä muiden tukitoimien kanssa. Erityisen tuen aikana oppilas tarvitsee usein yksilöllisesti kohdennettuja tukipalveluja.

3.11 Oppilashuolto ja turvallisuuden edistäminen

3.11.1 Oppilashuolto

Oppilashuollolla tarkoitetaan oppilaan hyvän oppimisen, hyvän psyykkisen ja fyysisen terveyden sekä sosiaalisen hyvinvoinnin edistämistä ja ylläpitämistä sekä niiden edellytyksiä lisäävää toimintaa. Oppilashuoltoon sisältyvät opetuksen järjestäjän hyväksymän opetussuunnitelman mukainen oppilashuolto sekä oppilashuollon palvelut, jotka ovat kansanterveyslaissa tarkoitettu kouluterveydenhuolto sekä lastensuojelulaissa tarkoitettu koulunkäynnin tukeminen.

Oppilashuolto kuuluu kaikille koulu yhteisössä työskenteleville sekä oppilashuoltopalveluita vastaaville viranomaisille. Sitä toteutetaan yhteistyössä oppilaan ja huoltajan kanssa. Oppilashuolto on sekä yhteisöllistä että yksilöllistä tukea. Oppilashuollolla edistetään lapsen ja nuoren oppimista sekä tasapainoista ja tervettä kasvua ja kehitystä. Koulun mo-

lemmilla luokkasarjoilla toimii oma oppilashuoltoryhmä, joka koordinoi oppilashuoltotyötä. Moniammatillisten oppilashuoltoryhmien keskeisiä tavoitteita ovat luokanopettajan työn tukeminen, oppilaan auttaminen ja vanhempien vastuun korostaminen. Mahdollisimman varhaisella puuttumisella oppilaan on mahdollisuus saada apua ja tukea. Kirjaaminen on tärkeää tavoitteellisen työn näkökulmasta.

Moniammatilliset oppilashuoltoryhmät pyrkivät tukemaan oppilaita ja heidän vanhempiaan sekä opettajia erilaisissa koulunkäyntiin liittyvissä haasteissa, auttamaan rakentavien ratkaisujen löytämisessä ja terveyden sekä hyvinvoinnin edistämiseksi.

Oppilashuoltotyöryhmään kuuluvat koulun rehtori puheenjohtajana, pedagoginen lääkäri, psykologi, terveydenhoitaja, tarvittaessa ryhmään kutsutaan terapeutteja, opettajia sekä erialojen yhteistyökijöitä. Oppilashuoltoryhmä toimii yhteistyössä oppilaan koko tukiverkoston kanssa.

Oppilashuollon tehtävänä on osana kouluyhteisön toimintakulttuuria kehittää hyvinvointia tukevaa oppimisympäristöä ja vahvistaa koulun yhteisöllistä toimintatapaa. Yhteisöllisyyttä tuetaan edistämällä oppilaan ja huoltajan osallisuutta kouluyhteisön hyvinvoinnin kehittämisessä. Oppilashuollolla edistetään myönteistä vuorovaikutusta ja keskinäisen huolenpidon ilmapiiriä sekä puututaan tarvittaessa ongelmiin. Tavoitteena on luoda terve ja turvallinen oppimis- ja kasvu ympäristö, suojata mielenterveyttä ja ehkäistä syrjäytymistä sekä edistää kouluyhteisön hyvinvointia.

Oppilashuollossa kehitetään, seurataan ja arvioidaan koko kouluyhteisön, yksittäisten luokkien ja ryhmien hyvinvointia sekä huolehditaan siitä, että oppilaan yksilölliset kasvuun ja kehitykseen sekä terveyteen liittyvät tarpeet otetaan huomioon koulun arjessa.

Oppilashuollossa pyritään kasvun ja oppimisen esteiden, oppimisvaikeuksien sekä muiden ongelmien ehkäisemiseen, tunnistamiseen, lieventämiseen ja poistamiseen mahdollisimman varhain. Erityistä huomiota tulee kiinnittää oppilaan mielenterveyden turvaamiseen. Ehkäisevä lastensuojelu ja terveyden edistämiseen kuuluvat vuosittaiset terveystarkastukset ja tarpeenmukainen terveysneuvonta vahvistavat ongelmien ennaltaehkäisyä, niiden varhaista tunnistamista ja tuen järjestämistä. Kouluterveydenhuollon laajojen terveystarkastusten suunnittelussa ja toteuttamisessa tarvitaan oppilashuollon moniammatillista yhteistyötä. Oppilashuollon tehtävänä on seurata jokaisen oppilaan kokonaisvaltaista hyvinvointia ja tarvittaessa tukea oppilasta ja puuttua hyvinvoinnissa tapahtuviin muutoksiin yhteistyössä huoltajan kanssa.

Oppilashuollon yhteistyössä sovitaan menettelytavoista ehkäisevän lastensuojelutyön ja kouluterveydenhuoltoon kuuluvan erityisen tuen toteuttamisessa. Yhteistyössä ja toimintaohjeissa tulee ottaa huomioon oppilaan kasvun ja kehityksen mahdollinen vaarantuminen kasvu ympäristössä olevien riskitekijöiden johdosta sekä lastensuojelulain mukainen ilmoitusvelvollisuus lastensuojelutarpeen selvittämiseksi.

Oppilashuoltotyötä ohjaavat luottamuksellisuus, kunnioittava suhtautuminen oppilaaseen ja huoltajaan sekä heidän osallisuutensa tukeminen. Työssä tulee turvata se, että oppilaan ja huoltajan näkemyksiä kuunnellaan. Koulun oppilashuoltotyöstä ja sen menettelytavoista tulee antaa tietoa oppilaalle ja huoltajalle. Huoltajalle tulee antaa tietoa siitä, miten oppilasta koskevan oppilashuollollisen asian vireillepano ja valmistelu tapahtuu.

Oppilashuoltotyötä suunniteltaessa sovitaan erikseen sekä yhteisölliseen terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseen että yksittäisen oppilaan tukemiseen ja hänen asioidensa käsitte-

lyyn liittyvät periaatteet ja toimintatavat. Koulu yhteisön yleistä terveyttä ja hyvinvointia edistävää toimintaa voidaan kehittää moniammatillisessa yhteistyössä. Tällöin oppilashuollon yhteistyöhön voi osallistua eri toimijoita salassapidon estämättä toisin kuin yksittäistä oppilasta koskevassa asiassa.

Kouluruokailu

Opetukseen osallistuvalla on annettava jokaisena työpäivänä tarkoituksenmukaisesti järjestetty ja ohjattu, täysipainoinen maksuton ateria. Ruokailuhetki on oppilaalle tärkeä. Kouluruokailulla tuetaan oppilaiden tervettä kasvua ja kehitystä. Kouluruokailun ja koulupäivän aikana mahdollisesti tarjottavien välipalojen järjestämisessä otetaan huomioon kouluruokailun terveydellinen ja sosiaalinen merkitys, ravitsemus- ja tapakasvatuksen tavoitteet sekä ruokailutauon virkistystehtävä. Oppilaille annetaan mahdollisuus osallistua kouluruokailun suunnitteluun ja toteuttamiseen, mikä tukee osallisuutta ja yhteisöllisyyttä.

Kouluruokailun järjestämisessä tarvitaan yhteistyötä koulun ja ruokailusta vastaavan henkilöstön kesken. Yhteistyössä oppilaan, huoltajan ja kouluterveydenhuollon henkilöstön kanssa sovitaan tukitoimista ja seurannasta oppilaan yksilöllisissä ravitsemukseen sekä terveyden tai sairauden hoitoon liittyvissä tarpeissa.

3.11.2 Turvallisuuden edistäminen

Oppilaalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön. Siihen kuuluu fyysinen, psyykinen ja sosiaalinen turvallisuus. Opetuksen järjestämisen lähtökohtana on oppilaiden ja koulun henkilökunnan turvallisuuden takaaminen kaikissa tilanteissa. Oppimisympäristön turvallisuuden edistäminen on osa koulu yhteisön toimintakulttuuria. Se tulee ottaa huomioon koulun kaikessa toiminnassa.

Oppilashuollon tavoitteena on tukea toimintakyvyn säilymistä myös fyysistä ja psyykkistä turvallisuutta vaarantavissa tilanteissa. Erilaisissa ongelma-, onnettomuus- ja kriisitilanteissa sekä niiden edellyttämässä jälkihoidossa huolehditaan oppilaan ja koko yhteisön tarvitsemasta psykososiaalisesta tuesta.

Opiskelun esteetöntä sujumista sekä koulu yhteisön turvallisuutta ja viihtyisyyttä varten koulussa tulee olla järjestyssäännöt tai koulussa sovellettavat järjestysmääräykset, joilla edistetään koulun sisäistä järjestystä. Opetussuunnitelman yhteydessä on myös laadittava suunnitelma oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä. Suunnitelma tulee toimeenpanna ja sen noudattamista ja toteutumista tulee valvoa.

Väkivallan, kiusaamisen ja häirinnän ehkäisy sekä siihen puuttuminen kuuluu kaikille koulu yhteisössä työskenteleville. Väkivalta, kiusaaminen tai häirintä voi olla suoraa tai epäsuoraa sanallista tai fyysistä voimankäyttöä tai sosiaalista manipulointia, joka loukkaa ihmisen fyysistä, psyykkistä tai sosiaalista koskemattomuutta. Tekijänä voi olla oppilas, koulussa työskentelevä aikuinen tai koulu yhteisön ulkopuolinen henkilö.

Kiusaamisella tarkoitetaan systemaattista, tahallista ja toistuvaa samaan henkilöön tai ryhmään kohdistuvaa sanallista tai fyysistä kielteistä toimintaa. Kiusaamiselle on ominaista kiusaajan ja kiusatun välinen voimasuhteiden epätasapaino. Tavallista on myös se, että kiusaaminen tapahtuu ryhmässä. Häirintä voi näyttäytyä epäasiallisena kohteluna ja puheena, joka voi sisältää sukupuoleen liittyviä vihjailevia ilmeitä, eleitä tai kaksimielistä puhetta tai ei-toivottuna fyysisenä kosketuksena. Kiusaamisen ja häirinnän lisäksi koulu yhteisössä voi esiintyä myös muuta ei-toivottua tai aggressiivista ja väkivaltaista käyttäytymistä. Väkivallalla tarkoitetaan tarkoituksellista itseän, toiseen henkilöön, ryhmään tai yhteisöön

kohdistettua fyysisen voiman tai vallan käyttöä, uhkailua tai toteutettua. Sen seurauksena voi olla vamma, psyykinen haitta tai kehitykseen liittyvä vaikeus. Kaikkiin näihin tilanteisiin on puututtava.

Oppilaille, heidän huoltajilleen ja koulun henkilöstölle tulee antaa myös tietoa väkivallan, kiusaamisen ja häirinnän erilaisista ilmenemistavoista, ennaltaehkäisystä ja kouluuyhteisön toimintatavoista näissä tilanteissa sekä koulussa sovellettavista järjestysmääräyksistä.

Fyysistä turvallisuutta edistetään huolehtimalla koulurakennukseen, opetustiloihin, opetusvälineisiin, opetuksen järjestämiseen, opetustilanteisiin ja välitunteihin sekä kouluuyhteisön ulkopuolella tapahtuvaan opetukseen liittyvistä turvallisuustekijöistä. Opetuksen järjestäjän tulee huolehtia siitä, että työelämään tutustumispaikka on turvallinen ja että oppilaan oppimisympäristö on työelämään tutustumisen aikana oppilaalle turvallinen. Kouluuyhteisön turvallisuuden edistämiseen kuuluvat myös koulukuljetuksiin, tapaturmien ennaltaehkäisyyn ja tietoturvallisuuteen liittyvät tekijät.

Tapaturmien ehkäisyyn liittyvässä ohjeistuksessa otetaan huomioon tapaturmien torjunnan kansalliset linjaukset ja ohjeistukset sekä toiminnan edellyttämä yhteistyö. Oppilashuollon yhteistyössä sovitaan tapaturmien ennaltaehkäisyyn, ensiapuun, hoitoon ohjaukseen ja tapaturmien seurantaan liittyvistä menettelytavoista. Niistä annetaan tietoa oppilaalle ja huoltajalle.

Turvallisuuden edistämässä ja turvallisuutta vaarantavien tilanteiden ennaltaehkäisyssä noudatetaan turvallisuutta ohjaavaa lainsäädäntöä, eri oppiaineiden opetukseen laadittuja turvallisuusohjeita sekä muita paikallisia turvallisuutta koskevia linjauksia. Paikallisessa opetussuunnitelmassa näitä ohjeita sovitetaan yhteen.

Kouluuyhteisön turvallisuutta ohjaavat myös työturvallisuuslaki ja sen mukainen työsuojelun toimintaohjelma. Muita turvallisuutta ohjaavia säädöksiä ovat pelastuslain- ja asetuksen edellyttämä ajan tasalla oleva pelastussuunnitelma.

Pelastussuunnitelmasta on tiedotettava tarvittavalla tavalla koulun koko henkilökunnalle. Opetuksen järjestäjä vastaa siitä, että kaikilla kouluilla on turvallisuutta koskevat toimintaohjeet. Kouluuyhteisön terveellisyyttä, turvallisuutta ja toimintaohjeiden toteutumista seurataan ja arvioidaan suunnitelmallisesti yhteistyössä kouluterveydenhuollon ja muiden tarvittavien viranomaisten kanssa. Paikallinen yhteistyö opetustoimen eri toimijoiden ja muiden viranomaisten kanssa tukee tarkoituksenmukaista toimintaa turvallisuutta vaarantavissa tilanteissa ja niiden ennaltaehkäisyssä.

3.11.3 Henkilötietojen käsittely, salassapito ja tietojen luovuttaminen

Henkilötietojen käsittelyssä lähtökohtana on luottamuksellisuus ja yhteistyö oppilaan ja huoltajan kanssa.

Kun oppilashuoltotyössä käsitellään yksittäistä oppilasta koskevaa asiaa, asian käsittelyyn voivat osallistua ne oppilaan opetukseen ja oppilashuollon järjestämiseen osallistuvat, joiden tehtäviin oppilaanasian käsittely välittömästi kuuluu. Tällaisia henkilöitä voivat olla rehtori tai koulun johtaja, luokanvalvoja tai oppilaan opettaja, kouluterveydenhoitaja, erityisopettaja, oppilaan kanssa työskentelevä koulunkäyntiavustaja, koulupsykologi, koulukuraattori ja yläluokilla myös opinto-ohjaaja ja tarvittaessa koululääkäri ja lastensuojelun sosiaalityöntekijä. Ratkaisu asian käsittelyyn osallistuvista tehdään kunkin käsiteltävän asian ja aiheen perusteella erikseen. Oppilaan huoltajan tai muun laillisen edustajan kirjallisella

suostumuksella tai niin kuin laissa erikseen säädetään oppilaan asian käsittelyyn voi osallistua myös muita tarvittavia tahoja.

Käsiteltäessä yksittäistä oppilasta koskevaa asiaa oppilashuoltotyössä kirjataan asian viireillepanija, aihe, päätetyt jatkotoimenpiteet ja niiden perustelut, asian käsittelyyn osallistuneet sekä se, mitä tietoja ja kenelle oppilaasta on annettu. Henkilötietojen käsittelystä vastaa rekisterinpitäjänä opetuksen järjestäjä.

Oppilashuoltotyössä käsitellään monia oppilasta ja hänen perhettään koskevia tietoja, jotka ovat lainsäädännön mukaan salassa pidettäviä. Salassapidolla tarkoitetaan asiakirjan pitämistä salassa ja kieltoa ilmaista tieto suullisesti eli vaitiolovelvollisuutta sekä kieltoa käyttää salaista tietoa omaksi eduksi tai toisen vahingoksi.

Salassa pidettäviä ovat mm. tiedot oppilaiden ja heidän perheenjäsentensä henkilökohtaisista oloista, kuten elintavoista, vapaa-ajan harrastuksista, perhe-elämästä, poliittisesta vakaumuksesta, yksityiselämän piirissä esitetyistä mielipiteistä ja osallistumisesta yhdistystoimintaan, sekä tiedot taloudellisesta asemasta, terveydentilasta ja vammaisuudesta.

Salassa pidettäviä ovat myös tiedot tehostetun ja erityisen tuen antamisesta, opetuksesta vapauttamisesta sekä näihin liittyvät asiakirjat ja asiakirjoihin sisältyvät tiedot. Salassa pidettäviä ovat myös oppilashuoltoa koskevat asiakirjat ja niihin sisältyvät tiedot, tiedot oppilaalle suoritetusta psykologisesta testistä tai soveltuvuuskokeesta sekä oppilaan koesuoritukset. Oppilaalle annettavat todistukset ovat julkisia lukuun ottamatta todistuksiin poikkeuksellisesti sisältyvää oppilaan henkilökohtaisten ominaisuuksien sanallista arviointia, joka on salassa pidettävä tieto.

Salassapitovelvollisia ovat rehtori, opettajat, opetusharjoittelijat, koulunkäyntiavustajat, kouluterveydenhuollon edustajat, koulukuraattorit, koulupsykologit sekä opetuksen järjestämisestä vastaavien toimielinten jäsenet. Myöskään muut opetuksen järjestäjän palveluksessa olevat henkilöt eivät saa sivullisille ilmaista tietoonsa saamia salassa pidettäviä tietoja eivätkä luovutaa salassa pidettäviä tietoja sisältäviä asiakirjoja.

Oppilashuoltotyöhön osallistuvilla on salassapitosäännösten estämättä oikeus saada toisiltaan ja luovuttaa toisilleen sekä oppilaan opettajalle ja perusopetuslain mukaisesta opetuksesta ja toiminnasta vastaavalle viranomaiselle oppilaan opetuksen asianmukaisen järjestämisen edellyttämät välttämättömät tiedot.

Tiedon luovuttaja joutuu harkitsemaan esimerkiksi sitä, onko kysymys sellaisesta tiedosta, joka on välttämätön oppilaan tai muiden oppilaiden turvallisuuden varmistamiseksi. Luovutettava tieto voi koskea muun muassa sellaista oppilaan sairautta, joka tulee ottaa opetustilanteissa huomioon. Vaikka tiedon luovuttamiselle olisikin edellä todettu lain tarkoittama peruste, yhteistyön ja luottamuksen rakentamiseksi ja turvaamiseksi on syytä pyrkiä aina ensisijaisesti hankkimaan huoltajan suostumus salassa pidettävän tiedon luovuttamiseen.

Huoltajan yksilöidyllä kirjallisella suostumuksella voidaan opetuksen järjestämisen kannalta välttämättömiä salassa pidettäviä tietoja pyytää myös muilta tahoilta. Opetuksen järjestäjällä on salassapitosäännösten estämättä oikeus saada maksutta oppilaan opetuksen järjestämiseksi välttämättömät tiedot sosiaali- ja terveydenhuollon viranomaiselta, muulta sosiaalipalvelujen tai terveydenhuollon palvelujen tuottajalta sekä terveydenhuollon ammattihenkilöltä.

Jos oppilas siirtyy toisen opetuksen järjestäjän perusopetuslain mukaisesti järjestämään opetukseen tai aamu- tai iltapäivätoimintaan, aikaisemman opetuksen järjestäjän on salassapitosäännösten estämättä viipymättä toimitettava oppilaan opetuksen järjestämisen kannalta välttämättömät tiedot uudelle opetuksen järjestäjälle. Uudella opetuksen järjestäjällä on myös pyynnöstä oikeus saada vastaavat tiedot. Salassa pidettäviä tietoja ei voida, ilman huoltajan suostumusta, antaa oppilaan siirtyessä muuhun kuin perusopetuslain mukaiseen opetukseen, esimerkiksi lukioon tai ammatilliseen koulutukseen.

4 Kieli- ja kulttuuriryhmien opetus

Maahanmuuttajat

Maahanmuuttajaoppilailla tarkoitetaan näissä sekä Suomeen muuttaneita että Suomessa syntyneitä maahanmuuttajataustaisia lapsia ja nuoria.

Maahanmuuttajien opetuksessa noudatetaan tätä opetussuunnitelmaa oppilaiden taustat ja lähtökohdat kuten äidinkieli ja kulttuuri, maahanmuuton syy ja maassaoloaika huomioon ottaen. Opetuksella on lisäksi erityistavoitteita. Opetuksen tulee tukea oppilaan kasvamista sekä suomalaisen kieli- ja kulttuuriyhteisön että oppilaan oman kieli- ja kulttuuriyhteisön aktiiviseksi ja tasapainoiseksi jäseneksi.

Maahanmuuttajalle opetetaan koulun opetuskielen mukaan määräytyvän äidinkielen ja kirjallisuuden sijasta suomea toisena kielenä, mikäli hänen suomen kielen taitonsa ei arvioida olevan äidinkielen tasoinen kaikilla kielitaidon osa-alueilla.

Suomen kielen ja oppilaan äidinkielen opetuksen ohella maahanmuuttajataustaisia oppilaita tuetaan myös muilla oppimisen osa-alueilla tasavertaisten oppimisvalmiuksien saavuttamiseksi. Hänelle voidaan esimerkiksi laatia henkilökohtainen oppimissuunnitelma.

Opetuksessa on otettava huomioon maahanmuuttajaoppilaan aikaisempi oppimishistoria sekä kasvatus- ja opetusperinteet. Kodin ja koulun välisessä yhteistyössä otetaan huomioon perheiden kulttuuritausta ja kokemukset lähtömaan koulujärjestelmästä. Huoltajat tutustutetaan koulun toiminta-ajatukseen, opetussuunnitelmaan, arviointiin, opetusmenetelmiin sekä oppilaan oppimissuunnitelmaan.

Oppilaan ja hänen huoltajiensa tietämystä oman kieli- ja kulttuurialueensa luonnosta, elämäntavoista, kielistä ja kulttuureista hyödynnetään opetuksessa.

5 Oppimistavoitteet ja opetuksen keskeiset sisällöt

5.1 Eheyttäminen ja aihekokonaisuudet

Opetuksen eheyttämisen tavoitteena on ohjata tarkastelemaan ilmiöitä eri tiedonalojen näkökulmista rakentaen kokonaisuuksia ja korostaen yleisiä kasvatuksellisia ja koulutuksellisia päämääriä. Tässä opetussuunnitelmassa aihekokonaisuuksien sisällöt ja tavoitteet ovat yhteneviä valtakunnallisissa opetussuunnitelman perusteissa 2004 määriteltyjen kanssa.

Aihekokonaisuudet ovat sellaisia kasvatus- ja opetustyön keskeisiä painoalueita, joiden tavoitteet ja sisällöt sisältyvät useisiin oppiaineisiin. Ne ovat kasvatusta ja opetusta eheyttäviä teemoja. Niiden kautta vastataan myös ajan koulutushaasteisiin.

Aihekokonaisuudet kuvataan tässä kohdassa, mutta ne toteutuvat eri oppiaineissa niille luonteenomaisista näkökulmista oppilaan kehitysvaiheen edellyttämällä tavalla. Opetussuunnitelmaa laadittaessa aihekokonaisuudet tulee sisällyttää yhteisiin ja valinnaisiin oppiaineisiin sekä yhteisiin tapahtumiin, ja niiden tulee näkyä koulun toimintakulttuurissa.

5.2 IHMISENÄ KASVAMINEN

Oppilaan kokonaisvaltaista kasvua ja elämän hallinnan kehittymistä tuetaan. Tavoitteena on luoda kasvuympäristö, joka tukee toisaalta yksilöllisyyden ja terveen itsetunnon ja toisaalta tasa-arvoon ja suvaitsevaisuuteen pohjautuvan yhteisöllisyyden kehitystä.

TAVOITTEET

Oppilas oppii

- ymmärtämään omaa fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista kasvuaan sekä omaa ainutkertaisuuttaan
- arvioimaan toimintansa eettisyyttä ja tunnistamaan oikean ja väärän
- tunnistamaan esteettisten kokemusten tärkeyden elämänlaadulle
- tunnistamaan oman oppimistyylinsä ja kehittämään itseään oppijana
- toimimaan ryhmän ja yhteisön jäsenenä.

KESKEISET SISÄLLÖT

- fyysiseen, psyykkiseen ja sosiaaliseen kasvuun vaikuttavia tekijöitä, tunteiden tunnistaminen ja käsittely, vireyteen ja luovuuteen vaikuttavia tekijöitä
- oikeudenmukaisuus, tasa-arvo
- esteettinen havainnointi ja esteettisten ilmiöiden tulkinta
- opiskelutaidot ja pitkäjänteinen, tavoitteellinen itsensä kehittäminen
- toisten huomioon ottaminen, oikeudet, velvollisuudet ja vastuut ryhmässä, erilaisia yhteistoimintatapoja.

5.2.1 KULTTUURI-IDENTITEETTI JA KANSAINVÄLISYYS

Kulttuuri-identiteetti ja kansainvälisyys -aihekokonaisuuden päämääränä on auttaa oppilasta ymmärtämään suomalaisen ja eurooppalaisen kulttuuri-identiteetin olemusta, löytämään oma kulttuuri-identiteettinsä sekä kehittämään valmiuksiaan kulttuurien väliseen vuorovaikutukseen ja kansainvälisyyteen.

TAVOITTEET

Oppilas oppii

- tuntemaan ja arvostamaan omaa henkistä ja aineellista kulttuuriperintöään ja näkemään suomalaisen kulttuuri-identiteetin osana alkuperäistä, pohjoismaista ja eurooppalaista kulttuuria
- ymmärtämään oman kulttuurinsa juuria ja monimuotoisuutta sekä näkemään oman sukupolvensa aikaisempien sukupolvien elämäntavan jatkajana ja kehittäjänä
- tutustumaan muihin kulttuureihin ja elämänkatsomuksiin ja saa valmiuksia toimia monikulttuurisessa yhteisössä ja kansainvälisessä yhteistyössä
- ymmärtämään kulttuuri-identiteetin osatekijöitä ja niiden merkitystä yksilölle ja yhteisölle.

KESKEISET SISÄLLÖT

- oma kulttuuri, kotiseudun kulttuuri, suomalaisuus, pohjoismaalaisuus ja eurooppalaisuus
- muita kulttuureita ja monikulttuurisuus
- ihmisoikeudet ja ihmisryhmien välisen luottamuksen, keskinäisen arvostuksen ja onnistuneen yhteistyön edellytyksiä
- kansainvälisyys eri elämänalueilla ja taidot toimia kansainvälisessä vuorovaikutuksessa
- tapakulttuurien merkitys.

5.2.2 VIESTINTÄ JA MEDIATAITO

Viestintä- ja mediataito -aihekokonaisuuden päämääränä on kehittää ilmaisu- ja vuorovaikutustaitoja, edistää median aseman ja merkityksen ymmärtämistä sekä kehittää median käyttötaitoja. Viestintätaidoista painotetaan osallistuvaa, vuorovaikutuksellista ja yhteisöllistä viestintää. Mediataitoja tulee harjoitella sekä viestien vastaanottajana että tuottajana.

TAVOITTEET

Oppilas oppii

- ilmaisemaan itseään monipuolisesti ja vastuullisesti sekä tulkitsemaan muiden viestintää
- kehittämään tiedonhallintataitojaan sekä vertailemaan, valikoimaan ja hyödyntämään hankkimaansa tietoa
- suhtautumaan kriittisesti median välittämiin sisältöihin ja pohtimaan niihin liittyviä eettisiä ja esteettisiä arvoja viestinnässä
- tuottamaan ja välittämään viestejä ja käyttämään mediaa tarkoituksenmukaisesti
- käyttämään viestinnän ja median välineitä tiedonhankinnassa, -välittämisessä sekä erilaisissa vuorovaikutustilanteissa.

KESKEISET SISÄLLÖT

- omien ajatusten ja tunteiden ilmaisu, erilaiset ilmaisukielet ja niiden käyttö eri tilanteissa
- viestien sisällön ja tarkoituksen erittely ja tulkinta, viestintäympäristön muuttuminen ja monimediaisuus
- median rooli ja vaikutukset yhteiskunnassa, median kuvaaman maailman suhde todellisuuteen
- yhteistyö median kanssa
- lähdekritiikki, tietoturva ja sananvapaus
- viestintätekniset välineet ja niiden monipuolinen käyttö sekä verkkoetiikka.

5.2.3 OSALLISTUVA KANSALAISSUUS JA YRITTÄJYYS

Osallistuva kansalaisuus ja yrittäjyys -aihekokonaisuuden päämääränä on auttaa oppilasta hahmottamaan yhteiskuntaa eri toimijoiden näkökulmista ja kehittää osallistumisessa tarvittavia valmiuksia sekä luoda pohjaa yrittäjämäisille toimintatavoille. Koulun oppimiskulttuurin ja toimintatapojen tulee tukea oppilaan kehittymistä omatoimiseksi, aloitteelliseksi, päämäärätietoiseksi, yhteistyökykyiseksi ja osallistuvaksi kansalaiseksi sekä tukea oppilasta muodostamaan realistinen kuva omista vaikutusmahdollisuuksistaan.

TAVOITTEET

Oppilas oppii

- ymmärtämään kouluyhteisön, julkisen sektorin, elinkeinoelämän ja järjestöjen merkitystä, toimintaa ja tarpeita yhteiskunnan toimivuuden näkökulmasta
- muodostamaan oman kriittisen mielipiteen erilaista asiantuntijuutta hyödyntäen
- osallistumaan tarkoituksenmukaisella tavalla ja ottamaan vastuuta yhteisten asioiden hoidosta omassa kouluyhteisössä ja paikallisyhteisössä
- kohtaamaan ja käsittelemään muutoksia, epävarmuutta ja ristiriitoja sekä toimimaan yritteliäästi ja aloitteellisesti
- toimimaan innovatiivisesti ja pitkäjänteisesti päämäärän saavuttamiseksi sekä arvioimaan omaa toimintaansa ja sen vaikutuksia
- tuntemaan työelämää ja yritystoimintaa sekä ymmärtämään näiden merkityksen yksilölle ja yhteiskunnalle.

KESKEISET SISÄLLÖT

- perustietoja kouluyhteisön, julkisen sektorin, elinkeinoelämän ja järjestöjen toiminnasta sekä työnjaosta
- demokratian merkitys yhteisössä ja yhteiskunnassa
- erilaisia osallistumis- ja vaikuttamiskeinoja kansalaisyhteiskunnassa

- verkostoituminen oman ja yhteisen hyvinvoinnin edistämiseksi
- osallistuminen ja vaikuttaminen omassa koulussa ja elinympäristössä sekä oman toiminnan vaikuttavuuden arviointi
- yrittäjyys ja sen merkitys yhteiskunnalle, perustietoja yrittäjyydestä ammattina sekä työelämään tutustuminen.

5.2.4 VASTUU YMPÄRISTÖSTÄ, HYVINVOINNISTA JA KESTÄVÄSTÄ TULEVAISUUDESTA

Vastuu ympäristöstä, hyvinvoinnista ja kestävästä tulevaisuudesta -aihekokonaisuuden päämääränä on lisätä oppilaan valmiuksia ja motivaatiota toimia ympäristön ja ihmisen hyvinvoinnin puolesta. Perusopetuksen tavoitteena on kasvattaa ympäristötietoisia, kestävästi elämäntapaan sitoutuneita kansalaisia. Koulun tulee opettaa tulevaisuusajattelua ja tulevaisuuden rakentamista ekologisesti, taloudellisesti, sosiaalisesti ja kulttuurisesti kestäville ratkaisuille.

TAVOITTEET

Oppilas oppii

- ymmärtämään ympäristönsuojelun välttämättömyyden ja ihmisen hyvinvoinnin edellytykset ja niiden välisen yhteyden
- havaitsemaan ympäristössä ja ihmisten hyvinvoinnissa tapahtuvia muutoksia, selvittämään syitä ja seurauksia sekä toimimaan elinympäristön hyväksi ja hyvinvoinnin lisäämiseksi
- arvioimaan oman kulutuksensa ja arkikäytäntöjensä vaikutuksia ja omaksumaan kestävä kehityksen edellyttämiä toimintatapoja
- edistämään hyvinvointia omassa yhteisössä sekä ymmärtämään hyvinvoinnin uusia ja mahdollisuuksia globaalilla tasolla
- ymmärtämään, että yksilö rakentaa valinnoillaan sekä omaa tulevaisuuttaan että yhteistä tulevaisuuttamme, ja toimimaan rakentavasti kestävä tulevaisuuden puolesta.

KESKEISET SISÄLLÖT

- ekologisesti, taloudellisesti, kulttuurisesti ja sosiaalisesti kestävä kehitys omassa koulussa ja elinympäristössä
- yksilön ja yhteisön vastuu elinympäristön tilasta ja ihmisten hyvinvoinnista
- ympäristöarvot ja kestävä elämäntapa
- ekotehokkuus tuotannossa ja yhteiskunnassa sekä arjen toimintavoissa, tuotteen elinkaari
- oman talouden hallinta ja kulutuskäyttäytyminen, kuluttajan vaikuttamiskeinot
- toivottava tulevaisuus ja sen edellyttämät valinnat ja toiminta.

5.2.5 TURVALLISUUS JA LIIKENNE

Turvallisuus ja liikenne -aihekokonaisuuden päämääränä on auttaa oppilasta ymmärtämään turvallisuuden fyysisiä, psyykkisiä ja sosiaalisia ulottuvuuksia sekä opastaa vastuulliseen käyttäytymiseen. Perusopetuksen tulee antaa oppilaalle ikäkauteen liittyvät valmiudet toimia erilaisissa toimintaympäristöissä ja tilanteissa turvallisuutta edistäen.

TAVOITTEET

Oppilas oppii

- tunnistamaan turvallisuus- ja terveysriskejä, ennakoimaan ja välttämään vaaratilanteita sekä toimimaan terveyttä ja turvallisuutta edistävästi
- edistämään väkivallattomuutta ja toimimaan kiusaamistilanteissa rakentavasti
- toimimaan onnettomuus- ja kriisitilanteissa tarkoituksenmukaisesti
- toimimaan vastuullisesti ja turvallisesti liikenteessä
- vaikuttamaan liikenneympäristön ja muun toimintaympäristön turvallisuuteen
- tuntemaan yhteiskunnan hyvinvointipalveluja.

KESKEISET SISÄLLÖT

- onnettomuuksilta, päihteiltä ja rikollisuudelta suojautuminen omassa elinympäristössä
- työturvallisuus ja ympäristöturvallisuus
- terveyttä, turvallisuutta, väkivallattomuutta ja rauhaa edistäviä toimintamalleja
- väkivallan ulottuvuudet lähiyhteisössä ja yhteiskunnassa
- keskeiset liikennesäännöt ja erilaiset liikenneympäristöt
- muut huomioiva liikennekäyttäytyminen, liikenneympäristön turvallisuus ja turvalaitteet
- lähiympäristön vaaranpaikkojen kartoittaminen ja turvallisuuden parantaminen
- turvallisuutta edistävät palvelut
- kodin ja koulun yhteistyö turvallisuuden edistämiseksi.

5.2.6 IHMINEN JA TEKNOLOGIA

Ihminen ja teknologia -aihekokonaisuuden päämääränä on auttaa oppilasta ymmärtämään ihmisen

suhdetta teknologiaan ja auttaa näkemään teknologian merkitys arkielämässämme. Perusopetuksen tulee tarjota perustietoa teknologiasta, sen kehittamisestä ja vaikutuksista, opastaa järkeviin valintoihin ja johdattaa pohtimaan teknologiaan liittyviä eettisiä, moraalisia ja tasa-arvokysymyksiä. Opetuksessa tulee kehittää välineiden, laitteiden ja koneiden toimintaperiaatteiden ymmärtämistä ja opettaa niiden käyttöä.

TAVOITTEET

Oppilas oppii

- ymmärtämään teknologiaa, sen kehittämistä ja vaikutuksia eri elämänalueilla, yhteiskunnan eri sektoreilla ja ympäristössä
- käyttämään teknologiaa vastuullisesti
- käyttämään tietoteknisiä laitteita ja ohjelmia sekä tietoverkkoja erilaisiin tarkoituksiin
- ottamaan kantaa teknologisiin valintoihin ja arvioimaan tämän päivän teknologiaan liittyvien päätösten vaikutuksia tulevaisuuteen.

KESKEISET SISÄLLÖT

- teknologia arkielämässä, yhteiskunnassa ja paikallisessa tuotantoelämässä
- teknologian kehitys ja kehitykseen vaikuttavia tekijöitä eri kulttuureissa, eri elämänalueilla eri aikakausina
- teknologisten ideoiden kehittäminen, mallintaminen, arviointi ja tuotteiden elinkaari
- tietotekniikan ja tietoverkkojen käyttö
- teknologiaan liittyvät eettiset, moraaliset, hyvinvointi- ja tasa-arvokysymykset
- tulevaisuuden yhteiskunta ja teknologia.

5.3 Äidinkieli ja kirjallisuus

Äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa on koulussamme kaksi eri oppimäärää, jotka ovat suomi äidinkielenä ja suomi toisena kielenä. Toisessa kotimaisessa kielessä on ruotsin kielessä määritelty A- ja B-oppimäärät. Toisen kotimaisen kielen, ruotsin, opiskelu alkaa koulussamme pääsääntöisesti jo ensimmäisellä luokalla A-oppimääränä. Maahanmuuttajaoppilaiden oman äidinkielen opetusta järjestetään tarvittaessa tai opintojen järjestämismahdollisuuksista neuvotellaan mahdollisen opetuksenjärjestäjän kanssa.

Suomi äidinkielenä

VUOSILUOKAT 1 – 2

1. luokka

TAVOITTEET

Oppilas

- tottuu erilaisiin vuorovaikutustilanteisiin, oppia kuuntelemaan ja kertomaan itse

- hallitsee isot kirjaimet ja lukutaidon perusteet
- tuntee kansansatuja ja vuodenaikoihin liittyviä tarinoita ja saa sitä kautta aineksia ajatteluunsa ja ilmaisuunsa

KESKEISET SISÄLLÖT

Kirjoittaminen ja lukeminen

- Isoja kirjaimia opetellaan opettajan kertomien tarinoiden kautta.
- Harjoitellaan kirjainmerkkien tekemistä ja opetellaan kirjoittamaan jäljennöskirjoituksen avulla
- Tavuttamista harjoitellaan rytmien avulla
- Äänne-kirjain -vastaavuutta opetellaan ja lukemaan oppimiseen kannustetaan.

Puhuminen ja kuunteleminen, vuorovaikutustaidot

- Puheharjoituksin (lorut, runot) harjoitellaan selkeää puhumista kuorossa ja yksitellen.
- Opettajan kertomia satuja jälleenkerrotaan ja niitä työstetään leikin ja draaman avulla ja esimerkiksi kuvaamataitoon integroiden.
- Oppilaat harjoittelevat pienten omien tarinoiden kerrontaa

Kirjallisuus

- Kertomusaineistona käytetään kansansatuja, vuodenaikoihin ja ympäristöön liittyviä tarinoita ja moraalitarinoita, joiden tarina-aineksia liitetään myös omaan elämään.

2. luokka

TAVOITTEET

Oppilas

- innostuu lukemaan oppimiseen ja äänne-kirjain -vastaavuuden hallintaan leikkien ja harjoitusten avulla
- hallitsee pienet kirjaimet ja oppii vähitellen ottamaan huomioon kirjoitetun kielen sovimuksia
- erottaa vokaalit ja konsonantit, hallitsee aakkoset ja tutustuu alustavasti pääsanaluokkiin, isoihin ja pieniin alkukirjaimiin ja perusvälimerkkeihin
- oppii lausumaan runoja ja esittämään pieniä näytelmiä ryhmässä

KESKEISET SISÄLLÖT

Kirjoittaminen ja lukeminen

- Opetellaan pienet kirjaimet
- Harjoitellaan lukemista ja kirjoittamista, myös luetunymmärtämistä sekä oikeinkirjoitusta, jonka sisällöistä opetellaan isot ja pienet alkukirjaimet sekä alustavasti päätöväälimerkit

Puhuminen ja kuunteleminen, vuorovaikutustaidot

- Tehdään puhe- ja ääntämisharjoituksia, kuvaillaan omia kokemuksia, havaintoja ja tapahtumia ja jälleenkerrotaan opettajan kertomia tarinoita
- Tehdään pieniä näytelmiä ja harjoitellaan runoja. Tuetaan ja rohkaistaan lasta itseilmaisuun
- Harjoitellaan toisten kuuntelemista

Kielentuntemus

- Opetellaan aakkoset ja aakkosluettelon järjestäminen
- Opetellaan vokaalit ja konsonantit
- Tavuttamista harjoitellaan edelleen, samoin äänne-kirjain -vastaavuutta
- Tutustutaan alustavasti pääsanaluokkiin

Kirjallisuus

- Kertomusaineistona on legendoja ja eläinsatuja sekä muita satuja, joista oppilas saa myös aineksia ilmaisunsa ja mielikuvituksensa kehittämiseen
- Oppilasta kannustetaan valitsemaan omaa lukutaitoaava vastaavaa kirjallisuutta esimerkiksi luokkakirjastosta

TAVOITTEET

Oppilas

- oppii lukemaan ja kirjoittamaan itsenäisesti ja hahmottamaan virkkeen ja loppuväli-merkit
- hallitsee käsialakirjoituksen
- tutustuu sanaluokkiin ja lauseen pääjäseniin
- tutustuu kulttuuriperintöön Vanhan testamentin kertomuksien ja satujen avulla

KESKEISET SISÄLLÖT

Kirjoittaminen ja lukeminen

- Muotopiirustuksen kautta edetään harjoittelemaan käsialakirjoitusta. Käsialakirjoitusta harjoitellaan jatkuvasti
- Kirjoitetaan pieniä aineita
- Jaksovihkojen sisältö tuotetaan jäljennöskirjoituksena
- Harjoitellaan ääneen lukemista yhdessä ja yksitellen
- Harjoitellaan oikeinkirjoitusta

Puheilmaisuus ja kuunteleminen

- Puheharjoituksia jatketaan ensimmäisillä luokilla opitun pohjalta niin, että huomiota kiinnitetään äännekeston ja pitkien ja lyhyiden vokaalien ja konsonanttien oikeaan kirjoitusasuun
- Jälleenkerrotaan opettajan kertomaa tarina-aineistoa

Kielentuntemus

- Opetellaan sanaluokkia
- Tutustutaan alustavasti lauseen pääjäseniin
- Harjoitellaan virkkeen hahmottamista ja välimerkkien käyttöä

Kirjallisuus

- Kertomusaineistona on mm. Vanhan testamentin kertomuksia ja satuja
- Tutustutaan kirjastoon ja pyritään herättelemään oppilaan lukuharrastusta

4. luokka

TAVOITTEET

Oppilas

- tutustuu suomalaiseen kansanrunouteen Kalevalan avulla ja mahdollisesti muun maailman perinteeseen eri kansojen eeposten avulla
- osaa verbien aikamuodot ja nominien paikallissijat
- harjaantuu muodostamaan virkkeitä ja käyttämään välimerkkejä
- osaa kirjoittaa sujuvasti sanelusta

KESKEISET SISÄLLÖT

- Kielentuntemus
- Jatketaan sanaluokkien opettelua opiskelemalla verbien persoona- ja aikamuotoja sekä nominien paikallissijat
- Syvennetään tietoja virkkeen rakenteesta opettelemalla päälauseen tunnistamista, ja harjoitellaan pilkun ja loppuvälimerkkien käyttöä
- Äänneanalyysia kehitetään sanelukirjoituksen avulla

Kirjoittaminen ja lukeminen

- Kirjoitelmien aiheita ovat mm. retket, pääaineen aiheet ja kokemukset
- Tekstilajeista tutustutaan kirjeeseen
- Harjoitellaan mustekynällä, alkuun sulkakynällä, kirjoittamista
- Kirjoitetaan sanelusta ja jäljentämällä, harjoitellaan vaikeiden sanojen kirjoittamista (esim. yhdyssanat)

Kirjallisuus

- Tutustutaan Kalevalan tarinoihin ja mahdollisesti muun maailman eepoksiin kuten Eddaan
- Opetellaan käyttämään kirjastoa

Puhuminen ja kuunteleminen, vuorovaikutustaidot

- Harjoitellaan kuuntelemista mm. sanelukirjoituksen avulla

- Harjoitellaan edelleen ääneen lukemista
- Lausutaan ja lauletaan Kalevalan runoja

5. luokka

TAVOITTEET

Oppilas

- syventää kielitietoaan
- harjoittaa vuorovaikutustaitojaan ja itseilmaisuaan mm. näytelmien ja esitelmien avulla
- hallitsee perusvälimerkkien käytön
- osaa suoran ja epäsuoran esityksen

KESKEISET SISÄLLÖT

Kirjoittaminen ja lukeminen

- Opetellaan asioiden kirjallista kuvailua ja tarkkaa havainnointia, aiheina pääaineeseen liittyvät aiheet (mm. antiikin Kreikka)
- Harjoitellaan asioiden tarkkaa ilmaisua

Kielentuntemus

- Opiskellaan lauserakennetta niin, että opetellaan tunnistamaan lauseke ja päälauseenjäsenet: subjekti, predikaatti ja objekti
- Opetellaan yhdyssanan muodostamisen periaatteet
- Syvennetään ja kerrataan tietoja välimerkeistä: pilkku, kaksoispiste, kysymysmerkki, sulkeet, puolipisteet, yhdysviivat
- Opetellaan suoran lainauksen välimerkit
- Kerrataan ja syvennetään tietoja sanaluokista. Opiskellaan verbin pääluokat, aktiivi ja passiivi

Puhuminen ja kuunteleminen, vuorovaikutustaidot

- Harjoitellaan mielipiteen ilmaisemista ja toisen mielipiteen tarkkaa kuuntelemista
- Harjoitellaan asioiden suullista kuvailua

- Lapset lukevat kuorossa, kuuntelevat ja lausuvat (esim. heksametrisiä säkeitä)
- Valmistetaan ja esitetään viidennen luokan luokkanäytelmä: osallistamalla luokkanäytelmän valmistamiseen ja esittämiseen harjoitellaan vuorovaikutustaitoja, puhumista ja itseilmaisua
- Harjoitellaan suullista esittämistä myös esim. kirjallisuusesitelmän avulla

Kirjallisuus

- Kertomusaineisto otetaan historiasta (esim. Kreikan tarusto)
- Luetaan monipuolisesti ikäkauteen sopivaa kirjallisuutta esimerkiksi luokkakirjastosta
- Tutustutaan draamaan luokkanäytelmän tekemisen avulla

6.luokka

TAVOITTEET

Oppilas

- osaa erottaa pää- ja sivulauseen ja tuntee eri lausetyypit
- syventää tietoaan lauseenjäsennyksestä
- hallitsee verbien finiittisen taivutuksen sekä nominien sijamuodot
- oppii hyödyntämään eri tyylejä ja sävyjä itseilmaisussaan

KESKEISET SISÄLLÖT

Kirjoittaminen ja lukeminen

- Jatketaan tarkan asioiden kuvailun harjoittelua, esim. historian pääaineen yhteydessä tapahtumien kuvaamista dramaattisesti.
- Kirjoitetaan maantietoon ja biologiaan liittyviä kuvauksia.
- Jatketaan oikeinkirjoituksen harjoittelua.

Kielentuntemus

- Syvennetään virkerakenteen tuntemusta opiskelemalla lauseiden suhteita: päälause ja sivulauseetyypit.

- Syvennetään tietoja lauserakenteesta opettelemalla loput lauseenjäsenet: predikaatiivi, adverbiaali ja attribuutit.
- Tutustutaan alustavasti verbien tapaluokkiin eli moduksiin.
- Opetellaan tunnistamaan verbien nominaalimuotoja.
- Opetellaan yleisimpiä lyhenteitä ja niiden merkitsemistä.

Puhuminen ja kuunteleminen, vuorovaikutustaidot

- Harjoitellaan lyhyiden puheiden ja esitelmien pitämistä.
- Harjoitellaan käskyjen, varoitusten ja toimintaohjeiden antamista ja kuuntelemista.

Kirjallisuus

- Kertomusaineisto liittyy mm. antiikin Roomaan ja keskiaikaan.
- Tutustutaan vuodenaikojen kierron yhteydessä perinteiseen ja moderniin runouteen lausumalla luontorunoja.

7. luokka

TAVOITTEET

Oppilas

- kehittää suullista ja kirjallista viestintä- ja puheilmaisutaitoaan
- tutustuu erilaisten ihmisten elämäkertoihin
- tunnistaa tapaluokat
- tutustuu verbien nominaalimuotoihin

KESKEISET SISÄLLÖT

Kirjoittaminen ja lukeminen

- Kirjoitetaan tekstejä eri tilanteita varten ja harjoitellaan siten erilaisia viestinnän tyyliä

Kielentuntemus

- Opetellaan verbien modukset
- Opetellaan verbien nominaalimuodot, joiden kautta tutustutaan lauseenvastikkeisiin

Kirjallisuus

- Tutustutaan kehitystarinaan kertomuslajina jonkun merkkihenkilön elämäntarinan kautta *
- Luetaan monipuolisesti ikäkauteen sopivaa kirjallisuutta: kannustetaan oppilaita kokonaisteoksien lukemiseen

Puhuminen ja kuunteleminen, vuorovaikutustaidot

- Opiskellaan viestinnän tyylin ja sävyn vaihtelua erilaisilla puheharjoituksilla
- Pidetään esitelmä (esimerkiksi jonkun merkkihenkilön elämästä tai luetusta kirjasta)
- Ääneen lukemalla pyritään ymmärtämään kielen sisäistä rytmiä ja tutkitaan kielen synnyttämiä vaikutelmia

8. luokka

TAVOITTEET

Oppilas

- osaa perustella oman mielipiteensä suullisesti ja kirjallisesti
- tutustuu laajemmin erilaisen ilmaisun tyyliin
- hallitsee verbien taivutuksen
- tutustuu kaunokirjallisuuden päälajeihin: lyriikka, proosa, draama
- tutustuu kehitystarinoiden kertomuslajeina
- kehittyy vuorovaikutustaidossaan ja itseilmaisussaan

KESKEISET SISÄLLÖT

Kirjoittaminen ja lukeminen, kielentuntemus

- Kirjoitetaan mielipidetekstejä, harjoitellaan perustelemista ja tekstien kirjoittamista eri tyyliillä (esim. arkinen, juhlallinen ja asiatyyli)
- Harjoitellaan edelleen asiapohjaista ainekirjoitusta
- Kerrataan verbimuotoja ja harjoitellaan lauseenvastikkeiden käyttöä

Kirjallisuus

- Opiskellaan kehitystarina kertomuslajina jonkun merkkihenkilön elämäntarinan kautta
- Opiskellaan kirjallisuuden päälajeja, lyriikan, proosan ja draaman piirteitä
- Luetaan monipuolisesti ikäkauteen sopivaa kirjallisuutta, mitä kautta oppilaita kannustetaan edelleen kokonaisteosten lukemiseen ja lukuharrastukseen
- Käydään läpi näytelmiä, joista valitaan luokan esitettäväksi sopiva

Puhuminen ja kuunteleminen, vuorovaikutustaidot

- Kahdeksannella luokalla valmistetaan esitykseksi luokkanäytelmä: harjoittelun kohteena ovat monipuolisesti itseilmaisu-, vuorovaikutus- ja puhetaidot
- Pidetään esitelmiä (esimerkiksi jonkun merkkihenkilön elämästä tai luetusta kirjasta)

9. luokka

TAVOITTEET

Oppilas

- kehittää kielentuntemustaan lauseenvastikkeiden opiskelun ja lausetyyppien sekä lauseenjäsenten kertaamisen avulla
- syventää kirjallisuudentuntemustaan
- tutustuu suomalaisen kirjallisuuden aikakausiin ja lukee kotimaista kirjallisuutta
- oppii suomen kielen ominaispiirteitä ja kielen alueellista ja sosiaalista vaihtelua
- osaa käyttää lähdeaineistoa

KESKEISET SISÄLLÖT

Kirjoittaminen ja lukeminen, kielentuntemus

- Kerrataan ja syvennetään tarpeen mukaan tietoja keskeisestä kieliopista, kuten virkerakenteesta ja lauseenjäsennyksestä
- Kerrataan tarpeen mukaan oikeinkirjoitukseen liittyviä seikkoja
- Opiskellaan suomen kielen ominaispiirteitä, kielen alueellista ja sosiaalista vaihtelua (esim. murteet, yleiskieli, puhekieli ja erityiskielet)
- Kerrataan tekstin rakentamiseen liittyviä seikkoja: aloitus, lopetus, kappalejako
- Tutustutaan lähteiden käyttöön oman tekstin rakentamisen apuna

Kirjallisuus

- Tutustutaan suomalaisen kirjallisuuden päävaiheisiin kirjakielen synnystä 1900-luvun alkuun
- Opiskellaan kirjallisuuden peruskäsitteitä (esim. aihe, miljö, kesto, kertoja) ja huumorin keinoja
- Vuoden aikana luetaan kaksi kokonaisteosta, joista toinen edustaa kotimaista kirjallisuutta

Puhuminen ja kuunteleminen, vuorovaikutustaidot

- Harjoitellaan luetun analysointia kirjallisuusesitelmän tai tutkielman avulla
- Vuorovaikutustaitoja harjoitellaan ryhmätyön tai draamatyöskentelyn avulla (esim. suomalaisen kirjallisuuden vaiheisiin liittyen)

ARVIOINTI

PÄÄTTÖARVIOINNIN KRITTEERIT ARVOSANALLE 8

Viestintä

Oppilas

- haluaa ilmaista itseään suullisesti ja kirjallisesti sekä yksin että ryhmässä ja pyrkii luomaan kontaktin yleisöön
- osaa kuunnella keskittyneesti ja osallistuu ongelmalähtöiseen keskusteluun; kykenee osallistuvaan ja analyttiseen vuoropuheluun
- arvostaa muita puhujia, hyväksyy erilaisia mielipiteitä ja kykenee osallistumaan keskusteluun rakentavasti, esimerkiksi esittämällä kysymyksiä, tekemällä ehdotuksia ja perustelemalla näkemyksiään
- tietää puhe- ja kirjakielen keskeisimmät erot, on tietoinen yksilöllisen kielen mahdollisuuksista ja rajoituksista sekä kykenee mukauttamaan kielenkäyttöään tilanteen ja viestintävälineen edellyttämällä tavalla
- ottaa vastaan palautetta ja hyödyntää sitä omien taitojensa kehittämiseksi; osaa myös antaa rakentavaa palautetta muille ja kykenee työskentelemään sekä itsenäisesti että ryhmässä.

Erilaisten tekstien tulkitseminen ja käyttäminen

Oppilas

- osaa käydä vuoropuhelua sekä fiktiivisten että asiatekstien kanssa: esittää kysymyksiä tekstistä, kommentoi, perustelee, tulkitsee ja analysoi tekstejä
- osaa ilmaista lukemansa fiktiivisen tekstin herättämiä ajatuksia ja tunteita, pohtia tekstin teemaa, juonta ja henkilökuvaa sekä sen sisältöä ja suhdetta omiin ajatuksiin ja kokemuksiin
- osaa käyttää joitakin keskeisiä kieli-, kirjallisuus- ja tekstianalyttisiä käsitteitä
- osaa lukea lyriikkaa ja ilmaista ajatuksia ja tunteita, joita runo herättää
- osaa toimia ja hankkia tietoa erilaisissa tekstiympäristöissä ja tuntee eri tekstilajeja ja niiden tehtävän
- ymmärtää, että tekstillä on jokin tarkoitus ja lähettäjä, jolla on ratkaiseva merkitys tekstin kielelliselle ulkoasulle, muodolle ja sisällölle
- lukee ja ymmärtää erilaisia tekstejä, myös mediatekstejä, sekä käyttää toimivia lukustrategioita
- osaa pohtia tekstien kuvallista ja auditiivista ilmaisua
- tunnistaa tavallisia fiktiivisiä tekstilajeja sekä erityyppisiä fakta- ja mediatekstejä, erityisesti uutisia, mainoksia ja erilaisia artikkeleita sekä kykenee suhtautumaan niihin analyttisesti ja kriittisesti
- osaa erottaa tekstistä oleellisen, tulkita tekstejä, tunnistaa arvoväittämiä, tiivistää sisältöä sekä verrata erilaisia tekstejä
- osaa käyttää kirjastoa, hakuteoksia ja tietokantoja sekä fiktiivisiä tekstejä, asiatekstejä ja suullisesti välitettyä tietoa lähteinään
- osaa poimia oleellisen tiedon eri lähteistä ja pohtia lähteiden luotettavuutta.

Erilaisten tekstien tuottaminen ja käyttäminen

Oppilas

- tuntee suullisten ja kirjallisten tekstien laatimisen prosessin sekä osaa soveltaa kielitaitoaan tekstin tuottamisessa
- osaa kerätä riittävästi materiaalia esitystään varten sekä jäsentää ja analysoida sitä
- osaa jäsentää suullisen esityksensä niin, että sen keskeinen aines välittyy kuulijoille ja että tekstin ajatuksenkulkua on helppo seurata
- pystyy tuottamaan monenlaisia fiktiivisiä tekstejä ja asiatekstejä, esimerkiksi kuvauksia, kertomuksia, määritelmiä, tiivistelmiä, referaatteja, kirjeitä, hakemuksia, yleisönosaston kirjoituksia ja muita argumentoivia tekstejä

- pystyy tuottamaan tekstinsä sekä käsin että tekstinkäsittelyohjelmalla ja muutenkin hyödyntämään työskentelyssään tietotekniikkaa ja eri viestintävälineitä
- osaa kirjoittaa suhteellisen virheettömästi, ymmärtää kielen sääntöjen merkityksen ja osaa soveltaa sääntöjä niin, että kielen rakenteet, välimerkkien käyttö ja oikeinkirjoitussäännöt ovat pääkohdittain oikein
- hallitsee riittävän suuren ja käyttökelpoisen sanaston, mutta puhekielenomaisia, murteellisia tai suomen kielestä välittyneitä ilmauksia saattaa esiintyä
- tekee havaintoja itsestään lukijana, puhujana ja kirjoittajana
- osaa soveltaa tietojaan kielestä ja puhutun ja kirjoitetun kielen eroista niin, että omien tekstien sanavalinnat, tyyli ja rakenteet ovat tarkoituksenmukaisia.

Kieli, kirjallisuus ja kulttuuri

Oppilas

- on saavuttanut sellaisen lukutaidon, että kykenee lukemaan kokonaisteoksia
- löytää itseään kiinnostavaa kirjallisuutta ja saa tietoa kauno- ja/tai tietokirjallisuudesta sekä eri viestintävälineiden välityksellä
- tuntee ruotsin kielen tärkeimmät erityispiirteet ja pystyy tietyissä määrin vertailemaan ruotsin kieltä muihin kieliin, erityisesti suomen kieleen, pohjoismaisiin kieliin ja niihin vieraisiin kieliin, joita hän opiskelee
- tuntee sanaluokkajaon, taivutusjärjestelmän ja lauseenjäsennyksen sekä sanajärjestyksen periaatteet sekä osaa tehdä kielellisiä kokeiluja
- osaa kuvata itseään lukijana ja perustella kirjallisuusvalintojaan; on lukenut ainakin ne kokonaisteokset, jotka luokka on valinnut yhteisesti luettaviksi
- on lukenut suomalaista, ruotsalaista, pohjoismaista ja muuta ulkomaista kaunokirjallisuutta kuten runoja, satuja, kertomuksia, novelleja, sarjajulkaisuja, otteita näytelmistä, pohjoismaisia myyttejä ja satuja sekä suomenruotsalaisen kirjallisuuden keskeisiä teoksia
- tuntee kaunokirjallisuuden päälaajat, muutamia keskeisiä tyyliuuntauksia, jonkin verran klassisia teoksia ja muutamia keskeisiä kotimaisen, pohjoismaisen ja maailmankirjallisuuden perusteoksia
- osaa pohtia kirjallisuutta, teatteria ja elokuvaa koskevia asioita ja jakaa kokemuksensa muiden kanssa
- osaa tulkita ja tarkastella eri viestimien välittämää tietoa
- tuntee jonkin verran ruotsin kielen vaihtelua ja kehitystä; tietää kielen olevan jatkuvasti muuttuva ja kehittyvä kulttuuri-ilmiö, joka on riippuvainen kielenkäyttäjistä ja maantieteellisistä, sosiaalisista, poliittisista ja historiallisista tekijöistä

- kykenee oppimansa perusteella ymmärtämään ja pohtimaan äidinkielen tehtävää ja merkitystä muihin kieliin verrattuna monikulttuurisessa kieliyhteisössä
- näkee Suomessa puhuttavan ruotsin osana pohjoismaista kieliyhteisöä ja pohtii sitä myös maailmanlaajuisesta näkökulmasta; ymmärtää kielen ja äidinkielen merkityksen ihmiselle.

Suomi toisena kielenä

Helsingin Rudolf Steiner -koulussa suomi toisena kielenä -oppiaineen tavoitteet ja sisällöt ovat yhtenevät perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa 2004 esitettyjen kanssa.

5.4 Toinen kotimainen kieli ja vieraat kielet

A-kieli: Saksa / Ruotsi

YLEISTÄ

Ensimmäisellä luokalla aloitetaan kahden vieraan kielen opetus. Opetuksen keskeisenä tavoitteena on herättää oppilaan kiinnostus vierasta kieltä ja sen edustamaa kulttuuriympäristöä kohtaan. Oppilasta ohjataan ja kannustetaan eläytymään omakohtaisesti vieraan kielen ilmaisumuotoihin ja -mahdollisuuksiin. Kielen opetus aloitetaan jo ensimmäisellä luokalla, koska halutaan käyttää hyväksi seitsenvuotiaan voimakasta jäljittelykykyä sekä mielihyvää vieraiden äänteiden ja sanojen oppimisesta.

Alimmilla luokilla (1.-3.) vieraan kielen opetus on suullista ja 4. luokalta lähtien suullista ja kirjallista. Pelien, leikkien ja jokapäiväiseen elämään liittyvien kuvaelmien avulla rohkaistaan oppilasta puhumaan, ja jo varhaisessa vaiheessa esitetään kertomuksia vieraalla kielellä. Käännöstä vältetään, koska on tarkoitus saada oppilas spontaanisti eläytymään vieraaseen kieleen. Tämä ei kuitenkaan estä äidinkielen käyttämistä tarvittaessa. Ylemmillä luokilla kääntäminen kielestä toiseen voi olla aiheellista, etenkin kun halutaan havainnoida eroavaisuuksia eri kielten lauserakenteessa, sanajärjestyksessä ym.

Kielten opetuksen tavoitteena on tutustua kielen kautta vieraisiin kansoihin, niiden kulttuuriin, kansanluonteeseen ja elämäntapaan ja siten avartaa maailmankuvaa ja edistää kansojen välistä ja maailmanlaajuisista ymmärtämystä ja suvaitsevaisuutta. Kielten oppimisprosessi rikastuttaa myös ajatus- ja ilmaisukykyä, ja kielen rytminen ja taiteellinen elementti vaikuttaa tunteen aluetta elävöittävästi edistäen siten yleisinhimillistä kasvua. Siten kieltä ei tarkastella yksinomaan kommunikaatiovälineenä vaan myös kulttuuritietouden sekä kielellisen rikkauden ja kauneusarvojen välittäjänä ja kansanluonteen ilmaisijana.

Kielten opetuksen oppimääräisenä tavoitteena on, että oppilaat pystyvät

- ymmärtämään puhuttua kieltä
- käyttämään kieltä suullisesti jokapäiväisissä tilanteissa sekä esitelmissä ja lyhenneissä

- tutustumaan kirjallisuuteen ja saamaan selvän informatiivisen tekstin asiasisällöstä
- ilmaisemaan itsensä tyydyttävästi aineissa, kirjeissä ja lyhennelmissä
- hankkimaan tietoja ja tuntemaan kyseisen kielialueen historiaa, kulttuuria ja nykyoloja

Kieliopin opetuksessa pyritään tutkimaan kielen rakenteellista logiikkaa sekä vertailemaan eri kielten kieliopillisia ilmaisumahdollisuuksia.

Kielenopetuksen tulee luoda myönteinen asenne vieraan kielen käyttämiseen ja antaa hyvä pohja jatko-opinnoille. Sen tulee myös tukea koulun keskeisiä kasvatustavoitteita: kehittää oppilaan kokonaispersoonallisuutta, hänen luovaa, itsenäistä ajatteluaan, sosiaalisuuttaan ja yksilöllisiä taipumuksiaan.

TYÖTAVAT, OPETUSJÄRJESTELYT JA AIHEPIIRIT

Alimmilla luokilla (1.-3.) opetus on yksinomaan suullista ja tapahtuu pääasiassa opetettavalla kielellä. On tärkeää, että oppilaat saavat kuulla vierasta kieltä mahdollisimman paljon. Jo varhaisessa vaiheessa oppilaat saavat esittää omaksumiaan runoja, loruja ja lauluja suuremmalle kuulijakunnalle, esim. koulun juhlissa. Luokkatilanteessa opettaja havainnollistaa kertomuksia esineiden avulla sekä elein, ilmein ja piirroksin. Oppilaat toistavat kuulemaansa vierasta kieltä, ja useimmiten luokka vastaa kuorossa. Myös liikunnallisten leikkien avulla aktivoidaan oppilaita. Kolmannella luokalla aloitetaan kirjoittaminen jäljennös-kirjoituksena.

Neljännellä luokalla voidaan ottaa käyttöön ensimmäinen oppikirja. Ylemmillä luokilla harjoittelumuotoina käytetään jäljennös-, sanelu-, täydennys- ja muunnostehtäviä, selostamis- ja toistamisharjoituksia, tiivistelmiä, kirjeitä, aineita ja tarvittaessa käännöstehtäviä. Oppilaat laativat myös suullisia ja kirjallisia vastauksia luettuun liittyvistä kysymyksistä sekä täydentävät dialogeja. Kirjallisten tehtävien yhteydessä heitä ohjataan yksi- ja kaksikielisen sanakirjan käyttöön. Tunteja elävöitetään dramatisoinnin, keskustelun ja laulujen avulla. Erilaisia kokeita järjestetään tarpeen mukaan. Käsiteltävät aihepiirit valitaan oppilaiden kiinnostuksen, tietojen ja taitojen tai luokassa vallitsevan sosiaalisen tilanteen mukaan. Osa oppimateriaalista käsitellään intensiivisesti, osa ekstensiivisesti. Oppilaita kehoitetaan mahdollisimman varhain lukemaan sopivaa oheislukemistoa omatoimisesti. On suotavaa niveltää vieraiden kielten opetus muiden aineiden, kuten äidinkielen, historian, eurytmian ja taideaineiden opetukseen.

VUOSILUOKAT 1-3

TAVOITTEET

Tavoite on, että lapsi saa eläytyä vieraan kielen laatuun ja oppii sitä kuten omaa äidinkieltäänkin jäljittelemällä. Opetus tapahtuu mahdollisuuksien mukaan vieraalla kielellä. Pyritään luomaan pohja hyvälle ääntämiselle. Lauluin, loruin ja puhetta jäljitellen saadaan tuntua kielen sointiin ja rytmiin. Kysymys – vastausleikein, pienin vuoropuheluin ja omia

toimintoja kuvaamalla luodaan alustavaa sanavarastoa. Pyritään siihen, että lapset pystyvät ilmaisemaan yksinkertaiset toiminnot, oppivat lähiympäristöön kuuluvien esineiden nimitykset ja ominaisuuksien ilmaisut. Pienet kertomukset harjaannuttavat kuuntelemaan ja ymmärtämään kieltä. Opetus ja harjoittelu on suullista. Aihepiirit liittyvät pääainejaksojen oppisisältöihin. 3. luokalla aletaan harjoitella jäljennöskirjoitusta.

KESKEISET SISÄLLÖT

1. luokka

Ensimmäisen luokan loppuun mennessä lasten aktiivinen sanavarasto sisältää:

- perusvärit
- luokkahuoneen tärkeimmät esineet ja asiat
- kehonosat
- viikonpäivät ja vuodenaajat
- numerot 20:een saakka
- Oppilaat pystyvät reagoimaan yksinkertaisiin käskyihin ja vastaamaan peruskysymyksiin.

2. luokka

Toisen luokan loppuun mennessä lapset osaavat

- kuukaudet
- erilaisia luontoon liittyviä asioita
- numerot 1-100, järjestysluvut 1-10
- vastata yksinkertaisiin heitä itseään koskeviin kysymyksiin (esim. Kuinka vanha olet? Milloin sinulla on syntymäpäivä? Onko sinulla veljiä/siskoja? Mikä on veljesi nimi/siskosi/äitisi/isäsi nimi?)
- käyttää, soveltaa yksinkertaisia rakenteita (esim. Onko se...? Onko sinulla...? Minä haluaisin...)
- seurata yksinkertaista tarinaa
- osoittaa/nimetä erilaisia esineitä ja asioita ympäristössään
- ulkoa lauluja, loruja, runoja ja riimejä

3. luokka

Kielenkäyttöön tulee lisää tietoisuutta. Lapset oppivat

- perusruokasanoja, vaatteita, huonekaluja, kulkuvälineitä, paikkoja ja suuntaa ilmaisevia sanoja
- vuorokaudenajat, kellonaikoja
- substantiivien eri suvut
- osallistumaan aktiivisemmin tarinan kerrontaan (esim. täydentää seuraava kohta tarinasta, jota opettaja on uudelleen kertomassa)
- soveltamaan vapaammin harjoiteltuja rakenteita
- tunnistamaan yleisimmät kysymyssanat
- käyttämään tärkeimpiä paikkaa ilmaisevia prepositioita asiayhteydessä
- tunnistamaan tärkeimmät persoona- ja possessiivipronominit

VUOSILUOKAT 4-6

TAVOITTEET

Opetus jatkuu 4. luokalla pääosin samoissa muodoissa, kirjoitusta aletaan kuitenkin harjoittaa enemmän sekä jäljentäen että itsenäisesti. Aikaisemmin opittuun liittyen aletaan vähitellen kiinnittää huomiota kielioppiin, varsinainen kieliopin opetus aloitetaan 5. luokalla. Kielioppi pyritään esittämään erikseen hauskein esimerkein, säännöt kirjoitetaan vihkoon. Otetaan käyttöön lukukirja tai yhtenäisiä kertomuksia. Kertomukset voivat olla melko vaati-vaakin kieltä. Siten oppilaille annetaan jo varhaisessa vaiheessa mahdollisuus eläytyä rikkaaseen kieleen. Sananlaskuissa tutustutaan kansalle ominaiseen ajattelutapaan. 5. luokalta lähtien pyritään yhä enemmän siihen, että oppilaat harjaantuvat käyttämään kieltä yksittäin vuoropuheluissa, kysymyksissä ja vastauksissa, näytelmäleikeissä ja vähitellen pienimuotoisissa ohjatuissa kirjoitelmissa. Harjoitetaan edelleen kuorolausuntaa ja vaalitaan runoissa ja lauluissa kielen sointia ja rytmiä.

KESKEISET SISÄLLÖT

4. luokka

Vuoden loppuun mennessä lapset osaavat

- vieraan kielen aakkoset.
- kuvailla yksinkertaisia ympäristöön liittyviä asioita.
- tunnistaa substantiiveja, verbejä ja adjektiiveja myös kirjoitetussa kielessä.
- verbimuodot preesensissä.
- joidenkin tavallisten substantiivien suvut ja monikkomuodot.
- muodostaa yksinkertaisia omia lauseita.

5. luokka

- Vuoden loppuun mennessä lapset osaavat
- vastata yksinkertaisiin tekstiä koskeviin kysymyksiin.
- kertoa pieniä osia tarinasta vapaasti.
- käyttää yllä mainittuja kohdekielen rakenteita.
- tunnistaa äidinkielen ja kohdekielen rakenteellisia eroja.

6. luokka

Vuoden loppuun mennessä lapset osaavat

- puhua vapaammin itsestään ja ympäristöstään
- tunnistaa ja antaa esimerkkejä tähän asti käsitellyistä kielioppiasioista ja ymmärtää niihin liittyvää kieliopillista terminologiaa

ARVIOINTI

Kuvaus oppilaan hyvästä osaamisesta 6. luokan päättyessä

Kielen osaamisen taso 6. luokalla kielitaidon tasojen kuvausasteikon (liite) mukaan:

KIELI	KUULLUN YMMÄRTÄMI- NEN	PUHUMINEN	TEKSTIN YMMÄRTÄMI- NEN	KIRJOITTAMI- NEN
Ruotsi / Saksa	A1.3 Toimiva alkeiskielitaito	A1.2 Kehittyvä alkeiskielitaito	A1.3 Toimiva alkeiskielitaito	A1.2 Kehittyvä alkeiskielitaito

VUOSILUOKAT 7-9

7. ja 8. luokka

KESKEISET SISÄLLÖT

Kahdeksannen luokan loppuun mennessä oppilaat osaavat:

- aikamuodot
- keskeisimmät prepositiot ja niiden oikean käytön
- kirjoittaa lyhyitä kirjoitelmia riittävän täsmällisesti

- keskeiset lauserakenteet
- ilmaista itseään yksinkertaisilla lauseilla erilaisissa jokapäiväisissä tilanteissa

9. luokka

TAVOITTEET

Opetuksen tehtävänä on laajentaa oppilaan kielitaitoa monipuolisiin tilanteisiin: harrastuksiin, palveluihin ja julkiseen elämään. Oppilas oppii tuntemaan kohdekulttuuria ja osaa toimia tavanomaisissa arkipäivän tilanteissa. Päämääränä on, että oppilas hallitsee itsenäisen tiedonhalun ja ymmärtää pitkäjänteisen työn merkityksen kielen opiskelussa.

KESKEISET SISÄLLÖT

Oppisisältöihin kuuluu mm. maata ja kansaa, sen elämää ja tapoja kuvaavia tekstejä sekä ikäkauteen sopivaa kertomustyyppistä aineistoa, kuten elämäkertoja, osia näytelmistä ja runoja. Niiden pohjalta harjoitetaan pari- ja ryhmäkeskustelua ja aletaan myös harjoittaa toistokerrontaa, lyhennelmäharjoituksia sekä pitempiä ohjattuja kirjoitelmia. Puhumista harjoitetaan edelleen tilannepohjaisissa vuoropuheluissa, rytmillistä ja äänteellistä laatua runoissa ja lauluissa. Kieliopissa laajennetaan muoto-oppia ja perehdytään lauseoppiin. 9. luokalla luodaan yleiskatsaus koko kielioppiin. Tarkoituksena on, että oppilas saa koottua aiemmin käsitellyistä yksityiskohdista kielelle tyypillisen kokonaisrakenteen, ja aikaisemmin opittu asettuu kokonaisuuden luontevaksi osaksi.

9. luokan loppuun mennessä on käsitelty seuraavat asiakokonaisuudet:

- verbien aikamuodot
- substantiivien ja adjektiivien taivutus
- yleisimpien pronomien ja prepositioiden käyttö
- keskeinen lauseoppi

9. luokan oppisisältöihin kuuluu myös sanavaraston kertaaminen ja vahvistaminen, niin että siinäkin syntyy laajempia kokonaisuuksia. 9. luokalla käsiteltävän kirjallisuuden teemoja ovat ikäkaudelle tyypilliset kysymykset oikeasta ja väärästä. Käsiteltäväksi voidaan ottaa lyhyitä draamallisia tekstejä, muita kirjallisuusotteita ja sanomalehtiartikkeleita. Mustavalkoisen ajattelun vastapainona huumori on hyvä lisä sekä kieliopin käsittelyssä että kirjallisuusotteissa. Suullista taitoa harjoitellaan pikkukeskustelujen ja väittelyiden avulla, pitkäjänteisyyttä projektitöiden kautta.

PÄÄTTÖARVIOINNIN KRITERIT ARVOSANALLE 8

Kielen osaamisen taso 9. luokalla kielitaidon tasojen kuvausasteikon (liite) mukaan:

KIELI	KUULLUN YMMÄRTÄMI- NEN	PUHUMINEN	TEKSTIN YMMÄRTÄMI- NEN	KIRJOITTAMINEN

Ruotsi / Saksa	A2.2 Kehittyvä peruskielitaito	A2.1 Peruskielitaidon alkuvaihe	A2.2 Kehittyvä peruskielitaito	A2.1 Peruskielitaidon alkuvaihe
----------------	--------------------------------	---------------------------------	--------------------------------	---------------------------------

A-kieli venäjä

Kielenopetus aloitetaan ensimmäisellä luokalla, koska halutaan käyttää hyväksi seitsenvuotiaan voimakasta jäljittelykykyä sekä iloa vieraiden äänteiden ja sanojen oppimisessa.

LUOKAT 1-2

YLEISTÄ

Opetuksessa keskitytään kuullun ymmärtämiseen ja toistamiseen. Oppilas eläytyy venäjän kielen laatuun ja omaksuu sitä kokonaisvaltaisesti jäljittelemällä. Opetus on pääasiassa suullista. Sisällöt ja teemat liittyvät oppilaan omaan kokemuspiiriin. Opetus on luonteeltaan toiminnallista ja leikinomaista.

TAVOITTEET

Oppilas

- tulee tietoiseksi eri kielistä ja niiden erilaisuudesta
- oppii jäljitellen kuuntelemaan, lausumaan ja ymmärtämään venäjää
- tutustuu kyrillisiin aakkosiin.

KESKEISET SISÄLLÖT

- jokapäiväinen elämä ja lähiympäristö
- runot, lorut, laulut, leikit, pienet näytelmät ja kertomukset
- yleistieto venäjän kielen tavoista ja perinteistä.

Steinerkoulun venäjän kielen opetussuunnitelman erityispiirteitä ovat kielenopetuksen alkaminen jo ensimmäisellä luokalla ja se, että opetus pohjautuu 1. ja 2. luokalla suullisen kielitaidon opetteluun.

LUOKAT 3-6

YLEISTÄ

Opetuksen tehtävänä on totuttaa oppilas viestimään venäjän kielellä hyvin konkreettisissa ja itselleen läheisissä tilanteissa aluksi pääsääntöisesti suullisesti ja vähitellen kirjallista viestintää lisäten. Hän oppii tiedostamaan eri kielten ja kulttuurien välisiä eroja. Oppikirjo-

jen asemasta opetuksessa käytetään oppilaan itse tekemiä vihkoja, joihin kirjoitetaan aiemmin suullisesti opittua. Oppikirjat otetaan käyttöön 6. luokalla.

TAVOITTEET

Kielitaito

Oppilas oppii

- ymmärtämään arkielämää käsittelevän puheen tai tekstin keskeisen sisällön
- kertomaan perustietoja itsestään ja lähipiiristään
- kirjoittamaan lyhyitä viestejä kaikkein tutuimmissa tilanteissa.

Kulttuuritaidot

Oppilas oppii

- tuntemaan venäjän kulttuuria ja tutustuu sen eroihin ja yhtäläisyyksiin verrattuna omaan kulttuuriin
- oppii viestimään taitotasonsa mukaan venäjän kulttuurille luontevalla tavalla.

Opiskelustrategiat

Oppilas oppii

- opiskelemaan pari- ja pienryhmätilanteissa
- käyttämään itsenäisesti oppimateriaaleja (vihkoja, oppikirjaa)
- soveltamaan oppimiaan asioita omissa tuotoksissa
- arvioimaan omaa työskentelyään.

KESKEISET SISÄLLÖT

Tilanteet ja aihepiirit

- oppilaan lähiympäristö kotona: perhe ja sen jäsenet, asuminen ja koulumatkat
- kouluympäristö: luokkahuone ja sen esineet, koulutarvikkeet ja oppiaineet
- vapaa-aikaan ja harrastuksiin liittyvät toiminnot
- ulkonäkö, vaatetus, värit
- ruokaan ja ruokailuun liittyvät tilanteet kotona ja koulussa

- aikaan liittyvät käsitteet: numerot, kellonajat, viikonpäivät, kuukaudet, vuodenajat
- asiominen erilaisissa tilanteissa
- perustietoja omasta ja venäjän kulttuurista

Rakenteet

- kyrillinen tekstaus- ja kaunokirjoitus
- substantiivien, adjektiivien ja pronomien suvut perusmuodossa
- verbien preesenstaivutus ja preteritimuodot
- yksinkertaiset paikanilmaukset (prepositionaalimuodot yksikössä)
- substantiivien ja adjektiivien nominatiivin monikkomuodot
- yksikön akkusatiivimuodot ja tavallisimpien liikeverbien käyttö niiden yhteydessä
- Viestintästrategiat
- Oppilas oppii
- tunnistamaan pääasiat puheesta ja kirjoitetusta tekstistä
- löytämään rajattua tietoa puheesta ja tekstistä
- suunnittelemaan omia viestejä
- tukeutumaan suullisessa vuorovaikutuksessa puhekumppanin apuun
- käyttämään kirjallisia apuneuvoja tekstin tulkitsemisessä ja tuottamisessa

Steinerkoulun venäjän kielen opetussuunnitelman erityispiirteitä luokilla 3-6 ovat oppilaan opettajan ohjeiden mukaisesti laatimat vihkot, joita käytetään oppikirjojen asemasta 6. luokkaan saakka. Oppilaat saavat osaamisestaan ja edistymisestään keväisin sanallisen arvioinnin numeroarvostelun sijasta.

LUOKAT 7-9

YLEISTÄ

Oppilaan kielitaito laajenee vaativampiin sosiaalisiin tilanteisiin sekä harrastusten, palveluiden ja julkisen elämän alueelle. Kirjoitetun kielen osuus opetuksessa kasvaa. Oppilaan taito toimia venäjän kulttuurin edellyttämällä tavalla kasvaa ja hän oppii lisää kielenopiskelulle ominaisia strategioita.

TAVOITTEET

Kielitaito

Oppilas oppii

- ymmärtämään selkeää puhetta ja tekstiä nuoren elämään liittyvistä aiheista
- kuvailemaan lähipiiriään sekä selviytymään tavallisissa sosiaalisissa ja palvelutilanteissa
- kirjoittamaan suppeita viestejä ja kuvauksia tutuista aiheista

Kulttuuritaidot

Oppilas oppii

- tuntemaan venäjän kulttuuria ja ymmärtämään sitä omaa kulttuuristaustansa vasten
- viestimään ja toimimaan venäjän kulttuurissa hyväksyttävällä tavalla arkipäivän tilanteissa
- tiedostamaan arvojen kulttuurisidonnaisuuden

Opiskelustrategiat

Oppilas oppii

- käyttämään tehokkaita työtapoja ja hyödyntämään opiskelussa äidinkielessä oppimaansa
- tekemään pienimuotoisia projektitöitä itsenäisesti tai ryhmässä
- arvioimaan omaa työskentelyään suhteessa tavoitteisiin ja tarvittaessa muuttamaan työskentelytapojaan

KESKEISET SISÄLLÖT

Tilanteet ja aihepiirit

- vapaa-ajan vietto ja harrastukset
- koti ja asuminen
- matkustaminen
- asioiminen puhelimesta, ostoksilla, ravintolassa ja matkalla
- koulunkäynti, opiskelu ja ammatit

- ympäristön suojeleminen
- terveys ja hyvinvointi
- nuorten elämä: perhe ja ystävät
- musiikki ja taide
- tiedotusvälineet

Rakenteet

- substantiivien datiivi-, genetiivi- ja instrumentaalimuodot yksikössä sekä niihin liittyvät rakenteet ja prepositioilmaukset
- persoonapronominien sijainti
- verbien aspektimuodot
- futuurimuodot
- liikeverbit
- adjektiivien ja pronominien sijainti yksikössä
- adjektiivien ja adverbien vertailumuodot

Viestintästrategiat

Oppilas

- pystyy ymmärtämään viestin keskeisen sisällön
- pystyy korjaamaan kielellisiä puutteita
- osaa venäjän kielelle ominaisia suullisen vuorovaikutuksen ilmauksia

ARVIOINTI

Päättöarvioinnin kriteerit arvosanalle 8 ovat perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden mukaiset (Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2004). Sanallisen arvioinnin lisäksi oppilas saa numeroarvosanan 8. luokan keväällä sekä 9. luokalla.

B1-kieli (luokat 6-9)

Englanti

TAVOITTEET

- Opetuksen tulee edistää oppilaan kykyä

- ymmärtää puhetta ja itse osallistua puhetilanteisiin.
- ilmaista ajatuksiaan kirjallisesti.
- hallita ääntämistä ja intonaatiota.
- hankkia tietoa kyseisestä kielialueesta.
- tutustua tavoitekieliseen kirjallisuuteen ja ymmärtää asiatekstien sisältöä.
- arvioida itseään ja oppimistaan sekä
- ottaa vastuuta opiskelustaan.

6. luokka

KESKEISET SISÄLLÖT

Kielitaitoa rakennetaan arkipäivän tilanteissa selviytymistä varten.

Opetellaan

- aakkoset, numerot, viikonpäivät, kuukaudet, kellonajat, säästä kertominen.
- kohteliaat tavat (tervehtiminen, itsensä esittely, kiittäminen, anteeksipyyntö, toivotukset).
- itsestä ja, perheestä, ystäväistä ja harrastuksista kertominen.
- Kiinnitetään huomiota kielen ominaissointiin, ääntämiseen ja intonaatioon.

7. ja 8. luokka

KESKEISET SISÄLLÖT

Oppilaita kannustetaan käyttämään kieltä opetetun kieliaiineksen pohjalta sekä suullisesti että kirjallisesti, ja myös hyödyntämään muissa kielissä hankkimiaan tietoja, taitoja ja strategioita. Korostetaan viestinnän kannalta kielelle ominaista lauseenmuodostusta ja keskeistä kielioppia.

9. luokka

KESKEISET SISÄLLÖT

Puhuttu kieli on edelleenkin keskeisessä asemassa Päämääränä on kehittää käytännön kielivalmiutta mutta myös eläytyä kieleen tutustumalla kaunokirjallisiin tekstiotteisiin. Vahvistetaan ja laajennetaan kielen perusrakenteiden hallintaa.

ARVIOINTI

PÄÄTTÖARVIOINNIN KRITTEERIT ARVOSANALLE 8

Päätöarvioinnin kriteerit arvosanalle 8 ovat perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden mukaiset (Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2004). Sanallisen arvioinnin lisäksi oppilas saa numeroarvosanan 8. luokan keväällä sekä 9. luokalla.

5.5 Matematiikka

Matematiikan opetuksen tulee tarjota aineksia, joiden avulla nuori

- oppii ennakkoluulottomuuteen uusia asioita tarkasteltaessa ja omaksuttaessa sekä omaksumisen jälkeiseen tiedon itsenäiseen ja kriittiseen arvioimiseen
- saa käsityksen omista mahdollisuuksistaan sekä voi kokea itsenäisen toiminnan kantavuuden ja osaamisen iloa
- saa elämyksiä ajatteluun ja tiedonmuodostukseen sisältyvästä vapaudesta, voimasta ja esteettisyydestä
- saa valmiuden erilaisiin jatko-opintoihin
- tuntee kiinnostusta matematiikan käsitemaailmaa ja menetelmiä kohtaan
- tutustuu matematiikan loogiseen ja abstraktiin rakenteeseen sekä formalismiin
- tutustuu matematiikkaan välineenä kuvailtaessa ja ratkaistaessa erilaisia probleemoja.

Alaluokkien opetuksessa lähdetään havainnollisesta, mielikuviiin perustuvasta käsitteenmuodostuksesta ja perusvalmiuksien harjoittamisesta. Silloin matematiikkaa voi oppia myös leikin varjolla, eri aistien välityksellä. Omista kokemuksista lähtevät oivallukset syntyvät harjoittelun ja yksilöllisten mielikuvien pohjalta. Näiden varaan voidaan rakentaa ylemmillä luokilla matemaattiset abstraktiot.

Matematiikan oppiminen perustuu aiemmin opitun varaan, joten matematiikan oppimisvaikeuksiin tulee puuttua aikaisessa vaiheessa. Erityistä huomiota tulee kiinnittää kertotaulusaamiseen, luokitteluun, vertailuun ja vastaavuuteen, järjestykseen ja lukujonoihin, murto- ja desimaalilukujen käsitteisiin sekä avaruudelliseen hahmottamiseen. Myös matematiikan liittäminen arkielämään on tärkeää.

Matematiikka on kieli, jota luonnollisen kielen rinnalla käytetään yhä enemmän tiedon välittämiseen. Perusopetuksen tuleekin laskutaidon lisäksi antaa jokaiselle pohjatiedot matemaattisen kielenkäytön ja matematiikan sovellusmahdollisuuksien ymmärtämiseen.

VUOSILUOKAT 1 - 2

YLEISTÄ

Lapsi elää toiminnallisesti ja kokee asiat koko kehollaan. Hän oppii liikkumalla, jäljittelemällä ja muistinvaraisesti. Tunnelmat, aistimukset ja mielikuvat ovat ajattelun aineksina. Tehtävät ja ongelmat sisältyvät ympäröivään elämään. Oma liikkuminen ja muotopiirustus ovat tukena. Laskutoimituksia joukkomalleilla esim. kävyt, sormet, kivet jne. Toiselta luo-

kalta lähtien pyritään vähitellen erilaisista apuvälineistä johdonmukaisesti eroon. Toisen luokan lopuksi kertotauluosaamisen pitäisi olla täysin muistinvaraista. Edellisten vuosien sisältöjä kerrataan säännöllisesti myöhemmillä luokilla.

1. luokka

TAVOITTEET

Oppilas

- oppii lukujen määrän ja laadullisuuden
- saa monipuolisia kokemuksia eri tavoista esittää matemaattisia käsitteitä; käsitteiden muodostusprosessissa keskeisiä ovat puhuttu kieli, välineet, symbolit, rytmi ja leikki
- oppii oikeita työtapoja
- oppii keskittymään ja seuraamaan opetusta
- iloitsee matematiikan maailmasta.

KESKEISET SISÄLLÖT

Luvut ja laskutoimitukset

- lukujen 1 – 12 laadullisuudet ja symbolit
- vahvistetaan ja laajennetaan lukualuetta suullisesti yhdessä lausuen ja liikkuen sekä kirjallisesti
- arabialaiset numerot, roomalaiset numerot
- esitellään neljä eri laskutapaa ja lasketaan niillä, laskutavat opetetaan aluksi täydentämällä ja tuloksesta johtamalla kokonaisuudesta osiin
- tutustuminen kertotauluihin rytmisesti liikkumalla
- harjoitetaan päässä laskuja käytäntöön liittyvin esimerkein
- eroavaisuus parillisten ja parittomien lukujen välillä
- 10-järjestelmän rakentumisen periaate

Algebra

- yksinkertaiset lukujonot

Geometria

- ympäröivän tilan avaruudellisten suhteiden havainnointi ja kuvailu
- ympäristössä olevien geometristen muotojen havainnointi ja kuvailu liikkumalla
- kaksiulotteisten muotojen piirtäminen ja tunnistaminen ja niiden mukaan liikkuminen
- geometriset perusmuodot

Tietojen käsittely ja tilastot

- lukumäärän havaitseminen ja arviointi

2. luokka

TAVOITTEET

Oppilas

- saa monipuolisia kokemuksia eri tavoista esittää matemaattisia käsitteitä
- oppii matematiikan perusvalmiudet ja -tiedot
- oppii kuvailemaan ja perustelemaan päätelmiään ja ratkaisutapojaan konkreettisten apuvälineiden ja mallien avulla
- oppii löytämään yhtäläisyyksiä ja eroja ja säännönmukaisuuksia
- oppii kehittämään käytännön harjoitusten kautta matemaattista ajatteluaan ja erityisesti muistiaan
- pyrkii eroon päässälaskua tukevista apuvälineistä
- oppii keskittymään ja seuraamaan opetusta
- harjaantuu tekemään havaintoja eteen tulevista itsensä kannalta merkityksellisistä ja haasteellisista matemaattisista ongelmista.

KESKEISET SISÄLLÖT

Luvut ja laskutoimitukset

- lukualueen laajentaminen (1 – 1100) ja neljän eri laskutavan harjoittaminen
- kymmenjärjestelmän vahvistaminen
- jaollisuuden alkeet
- harjoitusta eri laskutavat yhdistävissä laskuissa
- laskutoimitusten tarkistaminen käänteislaskutoimituksella

- kertotaulujen (1 – 12) ulkoa opetteleminen rytmillisesti ja liikunnallisesti sekä kirjallisesti
- kertotaulutähdet
- neljän laskutavan päässä laskuharjoituksia
- laskuoperaatioiden kääntö
- järjestysluvut
- tutustuminen yhteen- ja vähennyslaskuihin allekkain
- lukujen vertailu

Algebra

- tutustuminen jaollisuuksiin

Geometria

- yksinkertaisia vertikaalipeilauksia ja suurennoksia

Tietojen käsittely ja tilastot

- ajan mittaaminen ja seuraaminen
- hinta ja hinnan arviointi

VUOSILUOKAT 3 - 5

YLEISTÄ

Saavutettuaan 9 vuoden iän lapsissa tapahtuu merkittävä muutos. Aiemmin sisäisen ja ulkoisen maailman välillä vallinnut harmonia rikkoutuu. Tämä muutos heijastuu matematiikan opetussuunnitelmassa, kun lapset 4. luokalla alkavat työskennellä ”rikottujen numeroiden” (murtolukujen) kanssa. Opetusaineistossa he kohtaavat jotain, mitä he ovat kokeneet myös itsessään, määrä kohtaa laadun.

Viidennellä luokalla oppilaan pitäisi hallita matemaattiset peruslaskutoimitukset luonnollisilla luvuilla ja rationaaliluvuilla. Tämä luo tukevan pohjan oppilaan ajattelun kehitykselle ja tulevalle matematiikan opettamiselle, joka kuudennella luokalla alkaa muuttua enemmän aistisuudesta vapaan ajattelun kehittämiseen. Vielä viidennellä luokalla opetussisällöt ovat sidoksissa konkreettiseen tekemiseen ja ongelmanratkaisuun. Kuudennella luokalla oppilaalta aletaan vaatia enemmän itsenäistä päättelykykyä ja matematiikan lainalaisuuksien löytämistä. Jo viidennellä luokalla oppilaan tulisi kyetä työskentelemään hiljaa itsenäisesti vähintään tunnin ajan kerrallaan. Näin oppilas vahvistaa jo oppimiaan taitoja niin, että hän myöhemmin osaa soveltaa niitä uusien oppisisältöjen kanssa. Myöhempien luokkien oppi-

sisältöjen omaksuminen riittävän ripeässä ajassa edellyttää hyvää laskurutiinia peruslaskutoimitusten osalta.

3. luokka

TAVOITTEET

Oppilas

- oppii käytännön harjoitusten kautta matemaattisen kehittämään matemaattista ajatteluaan
- oppii peruslaskutaitoja
- oppii eri laskutapojen työvaiheet
- oppii toimimaan ryhmässä ja auttamaan muita
- etenee omien edellytystensä puitteissa ja saa onnistumisen kokemuksia
- oppii tekemään siistiä ja huoliteltua jälkeä työkirjaansa
- oppii orientoitumaan tilassa ja ajassa, löytää yhteyden itsensä ja ympäristön, menneen ja nykyisen välillä mittaamisharjoituksissa
- oppii tekemisen kautta ymmärtämään matemaattisia mittayksiköitä ja niiden yhteyksiä
- omaksuu aiemmin rytmisesti opitut laskutavat erillisinä laskutapoina.

KESKEISET SISÄLLÖT

Luvut ja laskutoimitukset

- laajennetaan lukualuetta
- luonnolliset luvut, paikkajärjestelmä ja kymmenjärjestelmä, perusteellinen tutustuminen 60-järjestelmään kellonaikojen avulla
- yhteen-, vähennys- ja kertolasku allekkain ja jakolasku jakokulmassa
- sisältöjako, ositusjako ja jaollisuus
- päässä laskuja suurilla luvuilla ketjussa
- käytännön sanalliset tehtävät kirjallisina

Algebra

- lukujonot

Geometria

- pituus-, paino- ja tilavuusmitat ja niillä laskeminen
- horisontaalipeilaus

Tietojen käsittely ja tilastot

- tietojen etsiminen, kerääminen, tallentaminen ja esittäminen
- tietojen luokittelu ja järjestäminen

4. luokka

TAVOITTEET

Oppilas

- oppii käytännön harjoitusten kautta kehittämään matemaattista ajatteluaan
- oppii laskemaan sujuvasti
- hallitsee eri laskutapojen työvaiheet
- oppii tekemään tarkkoja havaintoja ympäristöstään
- oppii toimimaan ryhmässä ja auttamaan muita
- etenee omien edellytystensä puitteissa ja saa onnistumisen kokemuksia
- oppii tekemään siistiä ja huoliteltua jälkeä työkirjaansa
- oppii orientoitumaan tilassa ja ajassa, löytää yhteyden itsensä ja ympäristön, menneisyyden ja nykyisyyden välillä mittaamisharjoituksissa
- oppii tekemisen kautta ymmärtämään matemaattisia mittayksiköitä ja niiden yhteyksiä
- ymmärtää matemaattisen maailman, jossa kokonaisvaltaisuus hajoaa yksityiskohdiksi, määrällisyys ja laadullisuus kohtaavat
- oppii työskentelemään keskittyneesti ja pitkäjänteisesti
- oppii matemaattisia sääntöjä ja osaa noudattaa niitä
- oppii ratkaisemaan matemaattisia ongelmia.

KESKEISET SISÄLLÖT

Luvut ja laskutoimitukset

- laskualgoritmien harjoittelua suurilla luvuilla
- johdatus jakolaskun kautta murtolukuihin
- murtolukujen muuttaminen sekaluvuiksi ja päinvastoin
- johdanto desimaalilukuihin
- laskutoimitusten tulosten arvioiminen ja pyöristäminen
- esitellään sulkujen käyttöä

Algebra

- lukujonojen tulkitseminen ja kirjoittaminen

Geometria

- perusmuotojen jakamista tasaisiin osiin
- pituus-, paino- ja tilavuusmitoilla mittaamista ja laskemista käytännössä
- nelipeilaus

Tietojen käsittely ja tilastot

- ajan mittaaminen

5. luokka

TAVOITTEET

Oppilas

- oppii monipuolisen harjoittelun myötä kehittämään matemaattista ajatteluaan
- oppii laskemaan sujuvasti ja saa onnistumisen kokemuksia
- hallitsee eri laskutapojen työvaiheet
- oppii tekemään tarkkoja havaintoja ympäristöstään
- oppii toimimaan ryhmässä ja auttamaan muita

- oppii tekemään siistiä ja huoliteltua jälkeä työkirjaansa
- ymmärtää mittayksiköitä ja niiden yhteyksiä
- oppii työskentelemään keskittyneesti ja pitkäjänteisesti
- oppii soveltamaan matemaattisia sääntöjä ja noudattamaan niitä
- oppii ratkaisemaan matemaattisia ongelmia
- oppii käytännön harjoitusten ja tutkimisen kautta oivaltamaan matemaattisia lainalaisuuksia ja iloitsee oivalluksistaan.

KESKEISET SISÄLLÖT

Luvut ja laskutoimitukset

- päässälaskujen jatkuvaa harjoittelua
- kerrataan neljä peruslaskutoimitusta luonnollisina luvuilla
- kerrataan murtolukujen käsite ja desimaaliluvut
- kerrataan laskujärjestys
- kerrataan kertotaulut
- lasketaan murtolukulaskuja neljällä eri laskutavalla erinimisillä murtoluvuilla
- harjoitellaan mittayksiköiden muuntamisia
- peruslaskutapoja yhdistellään ja tehtäviä tarkastetaan käänteislaskutoimituksin
- murtolukujen kuvallinen ilmaisu
- vertaillaan murtolukuja
- desimaalilukujen yhteys paikkajärjestelmään
- murtolukuja muutetaan desimaaliluvuiksi ja päinvastoin
- murtoluvun lauantaminen ja supistaminen,
- supistaminen murtolausekkeessa
- alkuluku, luvun jakaminen alkutekijöihin, lukujen jaollisuussääntöjä
- muodostetaan laskuesimerkkejä sanallisista tehtävistä
- lasketaan aikalaskuja
- pyöristäminen ja arviointi
- harjoitellaan täsmällistä esittämistä ja ohjeiden kirjoittamista

Algebra

- yksinkertaisten lukujonojen harjoittelua
- esitellään poikkisumma ja sen sovelluksia

Geometria

- ”vapaa käden geometria”: tehdään taiteellisesti erilaisia geometrian perusmuotoja
- tutustutaan geometrian peruskäsitteisiin
- tutustutaan pinta-alan käsitteeseen
- ympyrän jakaminen osiin
- tutustutaan harpin ja viivaimen käyttöön
- esitellään Pythagoraan lause ja Thalesin lause havainnollisesti
- kreikkalaisten, babylonialaisten ja egyptiläisten matematiikan historiaa

Tietojen käsittely ja tilastot

- harjoitellaan arvioimaan ja tallentamaan tietoja matkoista ja etäisyyksistä sekä ajasta
- tarkistetaan oman arvioinnin osuvuutta
- lasketaan yksinkertaisia keskiarvolaskuja

VUOSILUOKAT 6 - 9

YLEISTÄ

12-vuotias lapsi alkaa luoda vähitellen itsenäisiä arvostelmia, joten opettaminen keskittyy vahvasti oppilaan päättelykyvyn tukemiseen. Lapsessa heräävä älyllisyys pitäisi aina kiinnittää todellisen elämän yhteyteen, jotta ajattelu kehittyisi suhteessa ympäröivään maailmaan.

Lapsen tulisi oppia ajattelemaan kausaalisesti, ymmärtäen syy-seuraus-suhteita mutta myös samalla pohtien asian eettisyyttä. Varsinkin kuudennen ja seitsemännen luokan talousmatematiikan opetuksessa on erityisesti kiinnitettävä siihen huomiota puhuttaessa ja laskettaessa korko- ja velkalaskuja. Lähtökohtaisesti pyritään käyttämään tehtäviä, joissa rahallinen tai muu taloudellinen hyöty kohdistuu muualle kuin itselle.

Vuosiluokkien 6 - 9 aikana oppilas pitäisi saada tunteen, että hän voi itsenäisesti ratkaista ongelmia ja luottaa omaan ajatteluunsa. Opetus rakennetaan prosessiksi, joka rakentuu loogisesti edellisen taidon jatkoksi. Päätelykykyyn vedotaan johdonmukaisesti: säännöt ja kaavat annetaan oppilaalle vasta, kun hän on ensin itse voinut päätellä sen. Oppilaan tulisi oppia samalla työskentelemään sitkeästi ja pitkäjänteisesti. Keskeistä näillä vuosiluokilla on opettaa oppilaalle taitoja ja laskurutiinia abstraktimman opetussisällön osalta. Myöhemmillä luokilla vaaditaan enemmän itsenäistä soveltamista oppilaan ollessa jo valmiimpi tarkastelemaan asioita objektiivisemmin.

Vuosiluokkien ensimmäisiä tavoitteita on oppilaan lukualueen yleistäminen kirjainlaskennaksi ja sen laajentaminen negatiivisten lukujen puolelle. Kirjainlaskentaan ja negatiivisiin lukuihin siirrytään korkolaskujen kautta. Tällöin ensin saadaan tutustua kaavaan, joka on johdettu konkreettisista laskuesimerkeistä. Samalla nähdään, että kirjaimia voidaan käyttää numeroiden sijasta. Näiden myötä päästään helposti yleistämään kaikki luvut kirjaimiksi ja siirtymään algebraan. Algebraan tutustuttua voidaan käsitellä pinta-alalaskuja sekä potensseja ja neliöjuuria. Geometrian opetus muuttuu tarkkuutta vaativaksi konstruointiin harvilla. Samalla geometrisiin oppisisältöihin tulee mukaan todistelua ja osoittamista. Vuosiluokilla 6 ja 7 pysyttäydään pääasiassa tasokuvioissa. Tärkeää on saattaa geometriset kappaleet liikkeeseen. Tämä kehittää liikkuvuutta lapsen ajattelussa.

6. luokka

TAVOITTEET

Oppilas oppii

- luottamaan ajattelunsa mahdollisuuksiin ja ottamaan vastuun omasta oppimisestaan
- ymmärtämään matemaattisten käsitteiden ja sääntöjen merkityksen sekä niiden yhteyden ilmenevään maailmaan
- laskutaitoja ja ratkaisemaan matemaattisia ongelmia
- johtamaan kaavoja ja sääntöjä päättelemällä
- ilmaisemaan ajatuksensa tarkasti ja perustelemaan toimintaansa ja päätelmiään kirjallisesti ja suullisesti
- esittämään kysymyksiä ja tekemään päätelmiä havaintojen perusteella
- etsimään säännönmukaisuuksia ja yleistämään säännön kautta
- työskentelemään keskittyneesti ja pitkäjänteisesti sekä toimimaan ryhmässä
- esittämään ja perustelemaan geometrisia käsitteitä tarkasti ja käyttämään geometrian työvälineitä huolellisesti.

KESKEISET SISÄLLÖT

Ajattelun taidot ja menetelmät

- loogista ajattelua vaativia toimintoja, kuten luokittelua, vertailua, järjestämistä, mittaamista rakentamista, mallintamista, sääntöjen ja riippuvuuksien etsimistä sekä niiden esittämistä
- vertailussa ja riippuvuuksissa tarvittavien käsitteiden tulkinta ja käyttö
- matemaattisten tekstien tulkinta ja tuottaminen
- todistamisen pohjustaminen: perustellut arvaukset ja kokeilut, järjestelmällinen yrittäminen, vääräksi osoittaminen ja suora todistus
- havainnoidaan ilmiötä, koetetaan löytää siitä jotakin yleistä ja päätellään siitä kaava tai sääntö
- löytää eri tapoja ratkaista ongelma
- ajattelua tukevien piirrosten ja välineiden käyttöä
- matematiikan historiaa

Luvut ja laskutoimitukset

- kerrataan kertotaulut
- harjoitellaan päässä laskua
- peruslaskutoimitusten varmentaminen
- prosentin käsite ja prosenttilaskuja
- luonnolliset luvut, kokonaisluvut, rationaaliluvut, reaaliluvut
- likiarvo (päättymätön jaksollinen desimaaliluku)
- johdatusta talousmatematiikkaan
- tuntemattoman merkitseminen kirjaimella
- johdatusta yhtälönratkaisuun
- yksinkertaiset yhtälöt ja epäyhtälöt
- koron kaavan johtaminen ja korkolaskuja
- aikalaskut, aikaväli

Algebra

- johdatusta kirjainlaskentaan
- lauseke ja sen sieventäminen
- lukujonojen tutkimista ja muodostamista

Geometria

- geometrinen kuvioiden tarkka konstruointi
- harjoitellaan harpinkäyttöä (mm. yhdensuuntainen suora, normaali, janan puolittaminen)
- pinta-alalaskennan perusteita
- kulmien välisiä yhteyksiä ja kulmien suuruudet
- kolmioihin ja nelikulmioihin liittyviä käsitteitä
- säännölliset monikulmiot
- ympyrä ja siihen liittyviä käsitteitä
- kappaleiden nimeäminen ja luokittelu
- yhdenmuotoisuus ja yhtenevyys
- yhtenevyyskuvauksia: peilaukset, kierto ja siirto tasossa
- kolmion ja ympyrän välisiä yhteyksiä

Tietojen käsittely ja tilastot

- harjoitellaan erilaisten diagrammien ja tilastojen lukemista sekä laatimista
- vertaillaan määrällisesti ja suhteellisesti

7. luokka

TAVOITTEET

Oppilas oppii

- luottamaan ajattelunsa mahdollisuuksiin ja ottamaan vastuun omasta oppimisestaan
- ymmärtämään matemaattisten käsitteiden ja sääntöjen merkityksen sekä niiden yhteyden ilmenevään maailmaan
- laskutaitoja ja ratkaisemaan matemaattisia ongelmia

- johtamaan kaavoja ja sääntöjä päättelemällä
- ilmaisemaan ajatuksensa tarkasti ja perustelemaan toimintaansa ja päätelmiään kirjallisesti ja suullisesti
- esittämään kysymyksiä ja tekemään päätelmiä havaintojen perusteella
- etsimään säännönmukaisuuksia ja yleistämään säännön kautta
- työskentelemään keskittyneesti ja pitkäjänteisesti sekä toimimaan ryhmässä
- esittämään ja perustelemaan geometrisia käsitteitä tarkasti ja käyttämään geometrian työvälineitä huolellisesti
- liikuttelemaan geometrisia kuvioita ja muuttamaan samanalaisten kuvioden muotoa.

KESKEISET SISÄLLÖT

Ajattelun taidot ja menetelmät

- loogista ajattelua vaativia toimintoja, kuten luokittelua, vertailua, järjestämistä, mittaamista rakentamista, mallintamista, sääntöjen ja riippuvuuksien etsimistä sekä niiden esittämistä
- vertailussa ja riippuvuuksissa tarvittavien käsitteiden tulkinta ja käyttö
- matemaattisten tekstien tulkinta ja tuottaminen
- todistaminen: perustellut arvaukset ja kokeilut, järjestelmällinen yrittäminen, vääräksi osoittaminen ja suora todistus
- havainnoidaan ilmiötä, koetetaan löytää siitä jotakin yleistä ja päätellään siitä kaava tai sääntö
- löytää eri tapoja ratkaista ongelma
- ajattelua tukevien piirrosten ja välineiden käyttöä

Luvut ja laskutoimitukset

- kerrataan kertotaulut
- kerrataan korkolaskut

- laina ja koronkorko
- harjoitellaan päässälaskua
- varmennetaan peruslaskutoimituksia
- positiiviset ja negatiiviset luvut
- vastaluku, itseisarvo, käänteisluku

Algebra

- lausekkeiden sieventäminen ja sulkeiden käyttäminen
- suhde ja verrannollisuus; verranto
- polynomien käsite, polynomien yhteen-, vähennys- ja kertolasku
- muuttujan käsite, lausekkeen arvon laskeminen
- binomin neliö
- kaavojen johtaminen
- potenssi, eksponenttina positiivinen kokonaisluku
- juuren käsite ja laskutoimituksia neliöjuurella
- yhtälö

Funktiot

- riippuvuuden havaitseminen ja sen esittäminen muuttujien avulla
- funktion käsite
- lukuparin esittäminen koordinaatistossa
- yksinkertaisten funktioiden tulkitseminen ja niiden kuvaajien piirtäminen koordinaatistoon

Geometria

- neli- ja monikulmioiden suhde ympyrään
- kuvioiden muuntamista eri muotoon niin, että pinta-ala pysyy samana
- kuvioiden saattamista liikkeeseen
- todistetaan Pythagoraan lause geometrisesti

- ympyrän pinta-alan kaavan johtaminen
- perspektiivin piirtäminen
- geometrinen kuvioiden tarkka piirtäminen
- tasokuvioiden piirin ja pinta-alan laskeminen
- trigonometriaa ja suorakulmaisen kolmion ratkaiseminen

Tilastot

- tietojen kerääminen ja niiden käyttö ja muuntaminen

8. luokka

TAVOITTEET

Oppilas oppii

- luottamaan ajattelunsa mahdollisuuksiin ja ottamaan vastuun omasta oppimisestaan
- oppii ajattelemaan johdonmukaisesti ja luovasti
- ymmärtämään matemaattisten käsitteiden ja sääntöjen merkityksen sekä niiden yhteyden ilmenevään maailmaan
- laskutaitoja ja ratkaisemaan matemaattisia ongelmia
- johtamaan kaavoja ja sääntöjä päättelämällä
- ilmaisemaan ajatuksensa tarkasti ja perustelemaan toimintaansa ja päätelmiään kirjallisesti ja suullisesti
- esittämään kysymyksiä ja tekemään päätelmiä havaintojen perusteella
- etsimään säännönmukaisuuksia ja yleistämään säännön kautta
- työskentelemään keskittyneesti ja pitkäjänteisesti sekä toimimaan ryhmässä
- esittämään ja perustelemaan geometrisia käsitteitä tarkasti ja käyttämään geometrian työvälineitä huolellisesti
- liikuttelemään geometrisia kuvioita ja muuttamaan samanalaisten kuvioiden muotoa

- ymmärtämään geometristen kappaleiden ominaisuuksia ja säännönmukaisuuksia.

KESKEISET SISÄLLÖT

Ajattelun taidot ja menetelmät

- loogista ajattelua vaativia toimintoja, kuten luokittelua, vertailua, järjestämistä, mittaamista, rakentamista, mallintamista, sääntöjen ja riippuvuuksien etsimistä sekä niiden esittämistä
- vertailussa ja riippuvuuksissa tarvittavien käsitteiden tulkinta ja käyttö
- matemaattisten tekstien tulkinta ja tuottaminen
- todistaminen: perustellut arvaukset ja kokeilut, järjestelmällinen yrittäminen, vääräksi osoittaminen ja suora todistus
- havainnoidaan ilmiötä, koetetaan löytää siitä jotakin yleistä ja päätellään siitä kaava tai sääntö
- löytää eri tapoja ratkaista ongelma
- ajattelua tukevien piirrosten ja välineiden käyttöä
- matematiikan historiaa
- kombinatoristen ongelmien ratkaisemista eri menetelmillä

Luvut ja laskutoimitukset

- prosenttilaskenta ja sen sovelluksia
- potenssien laskusäännöt ja sovelluksia
- kymmenpotenssijärjestelmä
- neliöjuuri ja kuutiojuuri

Algebra

- polynomien peruslaskutoimitukset
- ensimmäisen asteen yhtälöt, yhtälöiden ratkaisu ja yhtälöiden muodostaminen

Geometria

- yhdenmuotoisuus ja mittakaava

- Pythagoraan lause
- trigonometriset funktiot
- ympyrän piiri ja pinta-ala
- ympyrän kaari ja sektorin ala

9. luokka

TAVOITTEET

Oppilas oppii

- luottamaan itseensä ja ottamaan vastuun omasta oppimisestaan
- ymmärtämään matemaattisten käsitteiden ja sääntöjen merkityksen sekä näkemään matematiikan ja reaalimaailman välisiä yhteyksiä
- laskutaitoja ja ratkaisemaan matemaattisia ongelmia
- loogista ja luovaa ajattelua
- soveltamaan erilaisia menetelmiä tiedon hankintaan ja käsittelyyn
- ilmaisemaan ajatuksensa yksiselitteisesti ja perustelemaan toimintaansa ja päätelmiään
- esittämään kysymyksiä ja päätelmiä havaintojen perusteella
- näkemään säännönmukaisuuksia
- työskentelemään keskittyneesti ja pitkäjänteisesti sekä toimimaan ryhmässä.

KESKEISET SISÄLLÖT

Luvut ja laskutoimitukset

- prosenttilaskenta ja sen sovelluksia
- potenssien laskusäännöt ja sovelluksia
- kymmenpotenssijärjestelmä
- neliöjuuri

Algebra

- vaillinaiset toisen asteen yhtälöt
- verranto
- yhtälöparit, niiden ratkaiseminen ja muodostaminen

Funktiot

- funktion käsite
- funktion kuvaajan piirtäminen
- funktion nollakohtien määrittäminen laskemalla ja graafisesti
- funktion arvon määrittäminen
- toisen asteen funktioihin tutustuminen
- suoran yhtälö, kulmakerroin ja vakiotermi
- suoraan ja kääntäen verrannollisuus ja niiden sovellukset
- epäyhtälö

Geometria

- kappaleiden tunnistaminen ja nimeäminen
- pinta-alojen ja tilavuuksien laskeminen

Tilastot ja todennäköisyys

- tilastojen kerääminen ja esittäminen taulukoimalla
- frekvenssi ja suhteellinen frekvenssi
- tilastojen esittäminen erilaisten diagrammien avulla
- tunnusluvut
- todennäköisyyden käsite
- klassinen ja tilastollinen todennäköisyys
- kombinatoriikan alkeet

ARVIOINTI

PÄÄTTÖARVIOINNIN KRITEERIT ARVOSANALLE 8

Ajattelun taidot ja menetelmät

Oppilas

- huomaa eri tapauksien yhtäläisyydet ja säännönmukaisuudet
- osaa käyttää puheessaan loogisia elementtejä kuten ja, tai, jos niin, ei, on olemassa, ei ole olemassa
- osaa päätellä yksinkertaisten väitelauseiden totuusarvon
- osaa muuntaa yksinkertaisen tekstimuodossa olevan ongelman matemaattiseen esitysmuotoon ja tehdä suunnitelman ongelman ratkaisemiseksi, ratkaista sen ja tarkistaa tuloksen oikeellisuuden
- osaa käyttää luokittelua matemaattisten ongelmien ratkaisuisissa
- osaa esittää järjestelmällisesti mahdolliset ratkaisuvaihtoehdot taulukkoa, puu-, polku- tai muuta diagrammia käyttäen.

Luvut ja laskutoimitukset

- Oppilas osaa
- arvioida mahdollista tulosta sekä laatia suunnitelman laskun ratkaisemisesta ja hänellä on luotettava peruslaskutaito
- korottaa luvun potenssiin, jonka eksponenttina on luonnollinen luku ja pystyy jakamaan luvun alkutekijöihinsä.
- ratkaista tehtäviä, joissa tarvitaan neliöjuurta
- käyttää verrantoa, prosenttilaskua ja muita laskutoimituksia arkielämässä eteen tulevien ongelmien ratkaisemisessa.

Algebra

Oppilas osaa

- ratkaista ensimmäisen asteen yhtälön
- sieventää yksinkertaisia algebrallisia lausekkeita
- potenssien laskutoimitukset
- muodostaa yksinkertaisesta arkielämään liittyvästä ongelmasta yhtälön ja ratkaista sen algebrallisesti tai pääättelemällä

- käyttää yhtälöparia yksinkertaisten ongelmien ratkaisemiseen
- arvioida tuloksen järkevyyttä sekä tarkastaa ratkaisunsa eri vaiheet.

Funktiot

Oppilas

- osaa määrittää pisteen koordinaatit koordinaatistosta
- osaa laatia taulukon lukupareista annetun säännön mukaan
- osaa etsiä lineaarisen funktion nollakohdan
- osaa jatkaa lukujonoa annetun säännön mukaan ja pystyy kertomaan sanallisesti yleisen säännön annetun lukujonon muodostumisesta
- tietää suoran yhtälön kulmakertoimen ja vakion merkityksen; osaa määrittää kahden suoran leikkauspisteen piirtämällä.

Geometria

Oppilas osaa

- tunnistaa eri geometriset muodot ja tuntee niiden ominaisuudet
- soveltaa oppimiansa piirin, pinta-alan ja tilavuuden laskutapoja
- käyttää harppia ja viivoitinta yksinkertaisten geometrinen konstruktioiden tekemiseen
- löytää yhdenmuotoisia ja yhteneviä sekä symmetrisiä kuvioita ja pystyy soveltamaan tätä taitoa kolmioiden ja nelikulmioiden ominaisuuksien tutkimisessa
- soveltaa kahden kulman välisiä yhteyksiä yksinkertaisissa tilanteissa
- käyttää Pythagoraan lausetta ja trigonometriaa suorakulmaisen kolmion osien ratkaisemiseen
- suorittaa mittauksia ja niihin liittyviä laskelmia sekä muuntaa tavanomaisimpia mittayksiköitä.

Todennäköisyys ja tilastot

Oppilas osaa

- määrittää mahdollisten tapausten lukumäärän ja järjestää yksinkertaisen empiirisen tutkimuksen todennäköisyydestä

- ymmärtää todennäköisyyden ja satunnaisuuden merkityksen arkielämän tilanteissa
- lukea erilaisia taulukoita ja kuvioita ja määrittää annetusta aineistosta frekvenssit, keskiarvon, mediaanin ja tyyppiä.

5.6 Ympäristö- ja luonnontieto

YLEISTÄ

Luonnontiedon opetuksen peruspäyrkimyksenä on luoda mielekäs kokonaiskuva maailmasta, sen biologisista kehitystapahtumista ja niiden lainalaisuuksista. Opetusmetodi kannustaa oppilasta säilyttämään laajan perspektiivin opiskelussaan, ja käsiteltävät teemat ovat tiiviissä, elävässä suhteessa muihin oppiaineisiin.

1. LUOKKA

TAVOITTEET

Oppilas oppii

- toimimaan ympäristössään turvallisesti, ja itseään suojellen sekä noudattaa annettuja ohjeita koulussa, lähiympäristössä ja liikenteessä
- suojelemaan ja säästämään luontoa

KESKEISET SISÄLLÖT

Eliöt ja elinympäristöt

- elottoman ja elollisen luonnon peruspiirteet
- luonto eri vuodenaikoina

Ihminen ja terveys

- sairastaminen ja tavallisimpia lasten sairauksia, toimiminen hätätilanteissa ja yksinkertaiset ensiaputoimet

Turvallisuus

- kiusaamisen ja väkivallan ehkäisy, fyysisen koskemattomuuden kunnioittaminen, oman koulun turvallisuus, liikennekäyttäytyminen ja vaaratilanteiden välttäminen, koti- ja vapaa-ajan tapaturmat

- sopimukset ja säännöt, hyvät tavat ja toisten huomioon ottaminen, rahan käyttö ja toisen omaisuuden kunnioittaminen.

2. LUOKKA

TAVOITTEET

Oppilas oppii

- toimimaan ympäristössään turvallisesti, ja itseään suojellen sekä noudattaa annettuja ohjeita koulussa, lähiympäristössä ja liikenteessä
- esittämään eri tavoin ympäristöön ja sen ilmiöihin liittyvää tietoa
- käyttämään monipuolisia ilmaisuja, joiden avulla ympäristöä sekä niihin kuuluvia ilmiöitä ja kohteita kuvataan ja selitetään
- suojelemaan ja säästämään luontoa

KESKEISET SISÄLLÖT

Eliöt ja elinympäristöt

- luonto eri vuodenaikoina

Oma lähiympäristö, kotiseutu ja maailma ihmisen elinpaikkana

- oma lähiympäristö
- vuorokauden- ja vuodenaajat

Ihminen ja terveys

- sairastaminen ja tavallisimpia lasten sairauksia, toimiminen hätätilanteissa ja yksinkertaiset ensiaputoimet
- perheen ja ystävyiden, tunteiden tunnistamisen ja vuorovaikutuksen merkitys hyvinvoinnille

Turvallisuus

- kiusaamisen ja väkivallan ehkäisy, fyysisen koskemattomuuden kunnioittaminen, oman koulun turvallisuus, liikennekäyttäytyminen ja vaaratilanteiden välttäminen, koti- ja vapaa-ajan tapaturmat
- sopimukset ja säännöt, hyvät tavat ja toisten huomioon ottaminen, rahan käyttö ja toisen omaisuuden kunnioittaminen.

3. LUOKKA

TAVOITTEET

Oppilas oppii

- toimimaan ympäristössään turvallisesti, ja itseään suojellen sekä noudattaa annettuja ohjeita koulussa, lähiympäristössä ja liikenteessä
- tekemään havaintoja eri aisteja käyttäen sekä kuvailemaan havaintojaan
- esittämään eri tavoin ympäristöön ja sen ilmiöihin liittyvää tietoa
- käyttämään monipuolisia ilmaisuja, joiden avulla ympäristöä sekä niihin kuuluvia ilmiöitä ja kohteita kuvataan ja selitetään
- suojelemaan ja säästämään luontoa
- psyykkistä ja fyysistä itsetuntemusta, itsensä ja muiden arvostamista ja sosiaalista osaamista
- terveyteen ja sairauteen sekä terveyden edistämiseen liittyviä käsitteitä, sanastoa ja toimintatapoja sekä tekemään terveyttä edistäviä valintoja.

KESKEISET SISÄLLÖT

Eliöt ja elinympäristöt

- elottoman ja elollisen luonnon peruspiirteet
- oman lähiympäristön tavallisimpia kasvi-, sieni- ja eläinlajeja
- kasvien ja eläinten elämänvaiheita
- ruoan alkuperä ja tuottaminen

Oma lähiympäristö, kotiseutu ja maailma ihmisen elinpaikkana

- oma lähiympäristö

Ympäristön aineita

- arkielämään kuuluvia aineita ja materiaaleja sekä niiden säästävä käyttö ja kierrätys
- ilman ominaisuuksia sekä palaminen ja paloturvallisuus
- veden ominaisuuksia ja olomuodon muutokset, veden käyttö ja kiertokulku luonnossa

Ihminen ja terveys

- omasta terveydestä huolehtiminen ja arkipäivän terveystottumukset
- sairastaminen ja tavallisimpia lasten sairauksia, toimiminen hätätilanteissa ja yksinkertaiset ensiaputoimet
- perheen ja ystävyyden, tunteiden tunnistamisen ja vuorovaikutuksen merkitys hyvinvoinnille ja mielenterveydelle

Turvallisuus

- kiusaamisen ja väkivallan ehkäisy, fyysisen koskemattomuuden kunnioittaminen, oman koulun turvallisuus, liikennekäyttäytyminen ja vaaratilanteiden välttäminen, koti- ja vapaa-ajan tapaturmat
- sopimukset ja säännöt, hyvät tavat ja toisten huomioon ottaminen, rahan käyttö ja toisen omaisuuden kunnioittaminen.

4. LUOKKA

TAVOITTEET

Oppilas oppii

- toimimaan ympäristössään turvallisesti, ja itseään suojellen sekä noudattaa annettuja ohjeita koulussa, lähiympäristössä ja liikenteessä
- tuntemaan oman lähiseudun luontoa ja rakennettua ympäristöä sekä havaitsemaan niissä tapahtuvia muutoksia sekä hahmottamaan kotiseutunsa osana Suomea ja Pohjoismaita
- tekemään havaintoja eri aisteja käyttäen sekä kuvailemaan havaintojaan
- lukemaan ja laatimaan yksinkertaisia karttoja sekä käyttämään kartastoa
- esittämään eri tavoin ympäristöön ja sen ilmiöihin liittyvää tietoa
- käyttämään monipuolisia ilmaisuja, joiden avulla ympäristöä sekä niihin kuuluvia ilmiöitä ja kohteita kuvataan ja selitetään
- suojelemaan ja säästämään luontoa
- psyykkistä ja fyysistä itsetuntemusta, itsensä ja muiden arvostamista ja sosiaalista osaamista
- terveyteen ja sairauteen sekä terveyden edistämiseen liittyviä käsitteitä, sanastoa ja toimintatapoja sekä tekemään terveyttä edistäviä valintoja

KESKEISET SISÄLLÖT

Eliöt ja elinympäristöt

- elottoman ja elollisen luonnon peruspiirteet
- erilaisia elinympäristöjä ja eliöiden sopeutuminen niihin
- oman lähiympäristön tavallisimpia kasvi-, sieni- ja eläinlajeja
- kasvien ja eläinten elämänvaiheita

Oma lähiympäristö, kotiseutu ja maailma ihmisen elinpaikkana

- oma lähiympäristö
- maaston keskeiset piirteet ja kartta
- kotiseutu ja oma maakunta, niiden luonnonolot ja maisemat sekä rakennettu
- ympäristö ja ihmisen toiminta
- Suomi, Pohjoismaat ja muut lähialueet sekä maailma ihmisen elinpaikkana

Ympäristön ilmiöitä

- ääneen ja valoon liittyviä ilmiöitä sekä kuulon ja näön suojele

Ympäristön aineita

- arkielämään kuuluvia aineita ja materiaaleja sekä niiden säästävää käyttöä ja kierrätystä
- veden ominaisuuksia ja olomuodon muutokset, veden käyttö ja kiertokulku luonnossa

Ihminen ja terveys

- ihmisen keho sekä kasvun ja kehityksen vaiheet pääpiirteissään
- omasta terveydestä huolehtiminen ja arkipäivän terveystottumukset
- sairastaminen ja tavallisimpia lasten sairauksia, toimiminen hätätilanteissa ja yksinkertaiset ensiaputoimet
- perheen ja ystävyyden, tunteiden tunnistamisen ja vuorovaikutuksen merkitys hyvinvoinnille ja mielenterveydelle

Turvallisuus

- kiusaamisen ja väkivallan ehkäisy, fyysisen koskemattomuuden kunnioittaminen, oman koulun turvallisuus, liikennekäyttäytyminen ja vaaratilanteiden välttäminen, koti- ja vapaa-ajan tapaturmat
- sopimukset ja säännöt, hyvät tavat ja toisten huomioon ottaminen, rahan käyttö ja toisen omaisuuden kunnioittaminen
- Luonnon suojeleminen ja säätäminen
- psyykkinen ja fyysinen itsetuntemus, itsensä ja muiden arvostaminen ja sosiaalista osaaminen
- terveyteen ja sairauteen sekä terveyden edistämiseen liittyviä käsitteitä, sanastoa ja toimintatapoja sekä tekemään terveyttä edistäviä valintoja

5.7 Biologia

YLEISTÄ

Biologian opetuksessa tutkitaan elämää ja sen ilmiöitä. Oppilas oppii tunnistamaan eliölajeja, ymmärtämään eliöiden ja elinympäristöjen välistä vuorovaikutusta ja arvostamaan luonnon monimuotoisuutta. Biologian opetuksen tulee perustua mahdollisuuksien mukaan tutkivaan oppimiseen, erityisesti seitsemännestä luokasta lähtien. Opetusta toteutetaan sekä maastossa että luokahuoneessa. Ulkona tapahtuvassa opetuksessa saadaan myönteisiä elämyksiä ja opitaan havainnoimaan ympäristöä.

5. luokka

TAVOITTEET

Oppilas oppii

- tuntemaan suomalaista eläimistöä, sen rakennetta ja elintapoja sekä eliölaajien sopeutumista elinympäristöihinsä
- hahmottamaan kasvikunnan osana luonnon kokonaisuutta ja luokittelemaan kasvikuntaa
- havainnoimaan ja tutkimaan luontoa
- kehittämään ympäristölukutaitoaan, toimimaan ympäristöystävällisesti, huolehtimaan lähiympäristöstään ja suojelemaan luontoa
- tietämään perusasiat ihmisen rakenteesta ja elintoiminnoista
- arvostamaan kasvua ja kehitystä jokaisen henkilökohtaisena prosessina
- ottamaan vastuuta omista teoistaan sekä ottamaan huomioon toiset ihmiset

KESKEISET SISÄLLÖT

Eliöt ja elinympäristöt

- lähialueiden keskeisen eliölajiston tunnistaminen ja ohjattu kasvien havainnointi ja keruu tai piirtäminen
- tutustuminen kasvien rakenteeseen ja ympäristön vaikutukseen kasvin kasvussa
- elintarvikkeiden alkuperä ja tuottaminen sekä puutarhan antimet

Ihmisen rakenne, elintoiminnot, kasvu, kehitys ja terveys

- oman kehon arvostus ja suojeleminen, tervettä kasvua ja kehitystä tukevat ja haittaavat tekijät
- ihmissuhteisiin, huolenpitoon ja tunteiden säätelyyn liittyvät sosiaaliset tekijät, suvaitsevaisuus sekä ikäkauteen liittyvät oikeudet ja vastuu

Luonnon monimuotoisuus

- luonnon monimuotoisuuden merkitys sekä jokamiehen oikeudet ja velvollisuudet
- Ihmisten elämän ja elinympäristöjen monimuotoisuus maapallolla
- luonnon ja ihmisen toiminnan vuorovaikutus maapallolla sekä ihmisen toiminnan aiheuttamat muutokset ympäristössä

6. luokka

TAVOITTEET

Oppilas oppii

- tuntemaan eliölajeja, niiden rakennetta ja elämää sekä eliölajien sopeutumista elinympäristöihinsä
- hahmottamaan eliökunnan kokonaisuuden ja luokittelemaan eliöitä
- liikkumaan luonnossa sekä havainnoimaan ja tutkimaan luontoa maastossa
- ymmärtämään, että ihminen on ravinnontuotannossaan riippuvainen muusta luonnosta
- kehittämään ympäristölukutaitoaan, toimimaan ympäristöystävällisesti, huolehtimaan lähiympäristöstään ja suojelemaan luontoa

- tietämään perusasiat ihmisen rakenteesta ja elintoiminnoista
- arvostamaan kasvua ja kehitystä jokaisen henkilökohtaisena prosessina, tunnistamaan murrosiän tunnuspiirteitä
- pohtimaan kasvuun, kehitykseen, ihmisten erilaisuuteen ja sosiaaliseen vuorovaikutukseen liittyviä kysymyksiä
- ottamaan vastuuta omista teoistaan sekä ottamaan huomioon toiset ihmiset sekä ymmärtämään tekojensa seuraukset

KESKEISET SISÄLLÖT

Eliöt ja elinympäristöt

- lähialueiden keskeisen eliölajiston tunnistaminen: tutustutaan erityisesti lintuihin ja puihin
- eliöiden elinympäristöjä, kuten metsä ja suo, ravintoketjut sekä metsien hyötykäyttö
- elintarvikkeiden alkuperä ja tuottaminen sekä puutarhan antimet

Ihmisen rakenne, elintoiminnot, kasvu, kehitys ja terveys

- ihmisen kehon rakenne ja keskeiset elintoiminnot
- oman kehon arvostus ja suojeleminen, tervettä kasvua ja kehitystä tukevat ja haittaavat tekijät sekä seksuaalisen kehityksen yksilöllinen vaihtelu
- ihmissuhteisiin, huolenpitoon ja tunteiden säätelyyn liittyvät sosiaaliset tekijät, suvaitsevaisuus sekä ikäkauteen liittyvät oikeudet ja vastuu

Luonnon monimuotoisuus

- luonnon monimuotoisuuden merkitys sekä jokamiehen oikeudet ja velvollisuudet

7. luokka

TAVOITTEET

Oppilas oppii

- käyttämään biologialle ominaisia käsitteitä sekä tiedonhankinta- ja tutkimusmenetelmiä
- kuvaamaan elämän perusilmiöitä
- tunnistamaan eliölajeja ja arvostamaan luonnon monimuotoisuutta sekä suhtautumaan myönteisesti sen vaalimiseen

- hahmottamaan ekosysteemien rakennetta ja toimintaa
- tuntemaan kasvien kasvattamisen ja viljelyn periaatteita sekä kiinnostuu kasvien kasvattamisesta
- ymmärtämään ympäristönsuojelun keskeiset tavoitteet ja luonnonvarojen kestävän käytön periaatteet.

KESKEISET SISÄLLÖT

Luonto ja ekosysteemit

- ekosysteemi, sen rakenne ja toiminta, metsä- ja vesiekosysteemin ominaispiirteet sekä yhden ekosysteemin omakohtainen tutkiminen
- metsänhoitoon ja kasvinviljelyyn tutustuminen
- luonnon monimuotoisuus

Elämä ja evoluutio

- ihmisen kulttuurinen evoluutio sekä ihmislajin ominaispiirteet

Ihminen

- ihmisen rakenne ja keskeiset elintoiminnot: hengitys, verenkierto, ruuansulatus ja aistit

Yhteinen ympäristö

- oman elinympäristön tilan ja ympäristömuutosten tutkiminen

8. luokka

TAVOITTEET

Oppilas oppii

- käyttämään biologialle ominaisia käsitteitä sekä tiedonhankinta- ja tutkimusmenetelmiä
- kuvaamaan elämän perusilmiöitä
- tunnistamaan eliölajeja ja arvostamaan luonnon monimuotoisuutta sekä suhtautumaan myönteisesti sen vaalimiseen
- hahmottamaan ekosysteemien rakennetta ja toimintaa

- tuntemaan ihmisen perusrakenteen ja keskeiset elintoiminnot sekä ymmärtämään seksuaalisuuden biologisen perustan
- tunnistamaan kotiseudun ympäristömuutoksia, pohtimaan niiden syitä ja esittämään ongelmien ratkaisumahdollisuuksia
- ymmärtämään ympäristönsuojelun keskeiset tavoitteet ja luonnonvarojen kestävän käytön periaatteet

KESKEISET SISÄLLÖT

Luonto ja ekosysteemit

- ekosysteemi, sen rakenne ja toiminta: hyönteiset ja kukkakasvit
- metsänhoitoon ja kasvinviljelyyn tutustuminen
- luonnon monimuotoisuus

Elämä ja evoluutio

- eliökunnan synty ja kehitys sekä eliökunnan järjestelmä

Ihminen

- ihmisen rakenne ja keskeiset elintoiminnot: luusto ja hermosto
- ihmisen seksuaalisuus ja lisääntyminen

Yhteinen ympäristö

- ekologisesti kestävä kehitys sekä ympäristönsuojelun sisältö ja tavoitteet oman elinympäristön tilan ja ympäristömuutosten tutkiminen, oman lähiympäristön tilaa parantavien toimien tarkastelu sekä oman ympäristökäyttäytymisen pohtiminen

9. luokka

TAVOITTEET

Oppilas oppii

- käyttämään biologialle ominaisia käsitteitä sekä tiedonhankinta- ja tutkimusmenetelmiä
- kuvaamaan elämän perusilmiöitä

- tunnistamaan eliölajeja ja arvostamaan luonnon monimuotoisuutta sekä suhtautumaan myönteisesti sen vaalimiseen
- hahmottamaan ekosysteemien rakennetta ja toimintaa
- tuntemaan kasvien kasvattamisen ja viljelyn periaatteita sekä kiinnostuu kasvien kasvattamisesta
- tuntemaan ihmisen perusrakenteen ja keskeiset elintoiminnot sekä ymmärtämään seksuaalisuuden biologisen perustan
- tuntemaan perinnöllisyyteen liittyviä keskeisiä käsitteitä
- tunnistamaan kotiseudun ympäristömuutoksia, pohtimaan niiden syitä ja esittämään ongelmien ratkaisumahdollisuuksia
- ymmärtämään ympäristönsuojelun keskeiset tavoitteet ja luonnonvarojen kestävän käytön periaatteet.

KESKEISET SISÄLLÖT

Luonto ja ekosysteemit

- ekosysteemi, sen rakenne ja toiminta, metsä- ja vesiekosysteemin ominaispiirteet sekä yhden ekosysteemin omakohtainen tutkiminen
- luonnon monimuotoisuus

Elämä ja evoluutio

- solun rakenne ja toiminta
- eliökunnan synty ja kehitys sekä eliökunnan järjestelmä
- ihmisen biologinen ja kulttuurinen evoluutio sekä ihmislajin ominaispiirteet
- biotekniikan mahdollisuudet ja niihin liittyvät eettiset kysymykset

Ihminen

- perimän ja ympäristön merkitys ihmisen ominaisuuksien kehittämisessä

Yhteinen ympäristö

- ekologisesti kestävä kehitys sekä ympäristönsuojelun sisältö ja tavoitteet oman elinympäristön tilan ja ympäristömuutosten tutkiminen, oman lähiympäristön tilaa parantavien toimien tarkastelu sekä oman ympäristökäyttäytymisen pohtiminen

PÄÄTTÖARVIOINNIN KRITTEERIT ARVOSANALLE 8

Biologian tutkimustaidot

Oppilas osaa

- käyttää mikroskooppia näytteitä tutkiessaan
- työskennellä maastossa ja laboratoriossa annettujen ohjeiden mukaan sekä osaa kerätä kasveja ohjeiden mukaisesti
- toteuttaa itsenäisesti pienimuotoisia tutkimuksia.

Luonto ja ekosysteemit

Oppilas osaa

- jaotella eliöitä pääryhmittäin keskeisten tuntomerkkien avulla ja osaa tunnistaa lähi-luonnon kasvi-, eläin- ja sienilajeja
- kuvata ekosysteemin perusrakenteen ja toiminnan
- nimetä ja kuvata metsä- ja järvityyppejä
- tehdä pienimuotoisia metsä-, vesi- tai suoekosysteemiin liittyviä tutkimuksia
- selostaa perusasioita metsänhoidosta ja kasvinviljelystä
- kuvata esimerkein luonnon monimuotoisuutta, osaa perustella sen merkitystä ekologisen kestävyuden kannalta sekä tuntee metsien kestäväen käytön periaatteet.

Elämä ja evoluutio

Oppilas osaa

- kuvata pääpiirteet kasvi- ja eläinsolun rakenteesta
- selostaa fotosynteesin ja kuvata sen merkityksen eliökunnan kannalta
- kuvata kasvien, eläinten, sienten ja mikrobien lisääntymistä
- selostaa evoluution peruspiirteet ja ihmisen evoluution vaiheet
- jäsentää eliökunnan pääryhmiin ja perustella ryhmittelyn.

Ihminen

Oppilas osaa

- kuvata ihmisen tärkeimpien kudosten, elinten ja elimistöjen rakenteen ja toiminnan pääpiirteet
- selvittää seksuaalisuuden erilaisia ilmenemismuotoja
- selostaa pääpiirteissään sukupuolisolujen synnyn, yhdynnän, hedelmöityksen, raskauden kulun ja synnytyksen
- käyttää periytymiseen liittyviä keskeisiä käsitteitä.

Yhteinen ympäristö

Oppilas osaa

- kuvata ekologisesti kestävästä kehityksestä sekä luonnon monimuotoisuuden säilymistä ja ympäristösuojelun merkitystä
- tehdä pienimuotoisia tutkimuksia oman elinympäristönsä tilasta
- kertoa esimerkkejä kotiseutunsa luonnonympäristön muuttumisesta ja osaa antaa esimerkkejä siitä, millä tavalla voi itse toimia kestävästä kehityksestä tavoitteiden mukaisesti.

5.8 Maantieto

YLEISTÄ

Maantiedon opetuksessa tarkastellaan maapalloa ja planetaarisuuden vaikutuksia siihen. Oppilas saa käsityksen luonnonympäristöjen ja kulttuuriympäristöjen rikkaudesta ja oppii arvostamaan sitä. Maantiedon opetuksen tulee luoda pohjaa kansojen ja kulttuurien väliselle suvaitsevaisuudelle ja kansainvälisyydelle. Opetuksen tulee painottaa vastuullisuutta, luonnon suojelua ja elinympäristöjen vaalimista sekä tukea oppilaan kasvua aktiiviseksi ja kestävään elämäntapaan sitoutuneeksi kansalaiseksi.

7. luokka

TAVOITTEET

Oppilas

- oppii liikkumaan luonnossa sekä havainnoimaan ja tutkimaan luontoa maastossa ja hallitsemaan ilmansuuntien käytön
- oppii kehittämään ympäristölukutaitoaan, toimimaan ympäristöystävällisesti, huolehtimaan lähiympäristöstään ja suojelemaan luontoa

- oppii laatimaan ja tulkitsemaan karttoja sekä käyttämään tilastoja maantieteellisen tiedon lähteinä
- oppii hahmottamaan Suomen kartan ja tuntemaan sen keskeisen nimistön
- perehtyy Suomen maantietoon sekä oppii arvostamaan ja suhtautumaan myönteisesti vieraisiin maihin, niiden kansoihin ja kulttuureihin

KESKEISET SISÄLLÖT

Eurooppa osana maailmaa

- Suomi osana Eurooppaa ja Suomen karttakuva
- Käsitellään Suomen maantietoa ja tarkastellaan mannerjään jälkiä maisemassamme
- Taloudelliset ja maantieteelliset yhteydet kotimaan ja naapurimaiden välillä, painottaen niiden keskinäistä riippuvuussuhdetta
- Kartanpiirtäminen, seinäkarttojen ja kartastojen sekä karttakirjojen käyttö

Ihmisten elämän ja elinympäristöjen monimuotoisuus maapallolla

- Kartaston keskeinen nimistö ja yleiset karttataidot
- Suomen vesistöt ja alueellinen jako
- luonnon ja ihmisen toiminnan vuorovaikutus Suomessa sekä ihmisen toiminnan aiheuttamat muutokset ympäristössä
- kaupunkien synty, Suomen alueiden talousmaantieteelliset ominaisuudet

6. luokka

TAVOITTEET

Oppilas oppii

- laatimaan ja tulkitsemaan karttoja sekä käyttämään tilastoja, diagrammeja ja kuvia maantieteellisen tiedon lähteinä
- hahmottamaan maailmankartan ja tuntemaan erityisesti Euroopan keskeisen nimistön
- ymmärtämään ihmisen toiminnan riippuvuutta ympäristön tarjoamista mahdollisuuksista maapallolla
- perehtyy Euroopan maantietoon ja eri kulkuyhteyksiin Euroopan sisällä

- oppii arvostamaan ja suhtautumaan myönteisesti vieraisiin maihin, niiden kansoihin ja kulttuureihin.

KESKEISET SISÄLLÖT

Eurooppa osana maailmaa

- mantereiden ja merien muoto ja jakautuminen
- Eurooppa maailman kartalla ja Euroopan karttakuva
- Euroopan ilmasto- ja kasvillisuusvyöhykkeet sekä ihmisen toiminta

Ihmisten elämän ja elinympäristöjen monimuotoisuus maapallolla

- Euroopan kartan keskeinen nimistö ja karttataidot
- nuoret poimuvuoristot ja repeämälaaksot
- suuret joet ja niiden ominaispiirteet
- luonnon ja ihmisen toiminnan vuorovaikutus maapallolla sekä ihmisen toiminnan aiheuttamat muutokset ympäristössä
- kallioperustat, maapallon vanhat ja nuoret osat
- maan sisärakenne sekä eri kivilajit ja niiden synty
- mineraalivarat ja kauppasuhteet
- sademetsät, savannit, arot, aavikot, talvisateiden alueet sekä lauhkean ja kylmän vyöhykkeen alueet ihmisen elinympäristöinä sekä ihmisten monimuotoinen elämä erilaisissa ympäristöissä
- vuodenaajat

7. luokka

TAVOITTEET

Oppilas oppii

- käyttämään omaa havainnointikykyään keskeisenä tietolähteenä
- käyttämään ja tulkitsemaan fyysisiä karttoja ja teemakarttoja sekä käyttämään muita maantieteellisiä tietolähteitä, kuten diagrammeja, tilastoja, ilmakuvia, satelliittikuvia, valokuvia, kirjallisuutta, uutislähteitä sekä sähköisiä viestimiä
- määrittelemään suunnan sekä alueiden sijainnin ja paikkojen väliset etäisyydet

- ymmärtämään planetaarisuuden vaikutuksia maapallolla
- ymmärtämään taivaankappaleiden liikkeitä ja tekemään niistä mallinnoksia
- tunnistamaan eri kulttuurien piirteitä, ja oppii suhtautumaan myönteisesti vieraisiin maihin ja niiden kansoihin sekä erilaisten kulttuurien edustajiin

KESKEISET SISÄLLÖT

Maa – ihmisen kotiplaneetta

- Afrikan ja Etelä- ja Pohjois-Amerikan luonnonmaantieteellisen ja kulttuurimaantieteellisen karttakuvan hahmottamisen sekä maailman alueellinen jäsentäminen
- eri maanosien vertailua
- tutustutaan maapallon ja taivaankappaleiden liikkeeseen
- auringon ja kuun vaikutus maahan ja sen merkitys elämälle
- tähtitaivas, kuu ja aurinko ja niiden liike eri puolilla maapalloa ja eri vuodenaikoihin
- opetellaan keskeisiä tähtitieteellisiä nimityksiä

Eurooppa

- Eurooppalaisen kulttuurin merkitys muihin maanosiin ja niiden vaikutus Eurooppaan

8. luokka

TAVOITTEET

Oppilas oppii

- käyttämään omaa havainnointikykyään keskeisenä tietolähteenä
- käyttämään ja tulkitsemaan fyysisiä karttoja ja teemakarttoja sekä käyttämään muita maantieteellisiä tietolähteitä, kuten diagrammeja, tilastoja, ilmakuvia, satelliittikuvia, valokuvia, kirjallisuutta, uutislähteitä sekä sähköisiä viestimiä
- määrittelemään suunnan sekä alueiden sijainnin ja paikkojen väliset etäisyydet
- ymmärtää sääilmiöitä ja niihin liittyvää käsitteistöä
- ymmärtämään luonnon ja ihmisen toiminnan vuorovaikutusta Suomessa, Euroopassa ja muualla maailmassa sekä oppii tietämään syyt, jotka ohjaavat ihmisen toimintojen sijoittumista
- tunnistamaan eri kulttuurien piirteitä, ja oppii suhtautumaan myönteisesti vieraisiin maihin ja niiden kansoihin sekä erilaisten kulttuurien edustajiin

- ymmärtämään ja kriittisesti arvioimaan uutistietoa esimerkiksi maailmanlaajuisista ympäristö- ja kehityskysymyksistä sekä oppii toimimaan itse kestävän kehityksen mukaisesti.

KESKEISET SISÄLLÖT

Maa – ihmisen kotiplaneetta

- Aasian ja Australian luonnonmaantieteellisen ja kulttuurimaantieteellisen karttakuvan hahmottamien sekä maailman alueellinen jäsentäminen
- tutustutaan eri sääilmiöihin ja pilvimuodostelmiin

9. luokka

TAVOITTEET

Oppilas oppii

- käyttämään ja tulkitsemaan fyysisiä karttoja ja teemakarttoja sekä käyttämään muita maantieteellisiä tietolähteitä, kuten diagrammeja, tilastoja, ilmakuvia, satelliittikuvia, valokuvia, kirjallisuutta, uutislähteitä sekä sähköisiä viestimiä
- määrittelemään alueiden sijainnin ja paikkojen väliset etäisyydet
- ymmärtämään planetaarisuuden vaikutuksia maapallolla
- ymmärtämään maanpintaa muokkaavien tekijöiden vaikutuksen maisemassa
- ymmärtämään luonnon ja ihmisen toiminnan vuorovaikutusta Suomessa, Euroopassa ja muualla maailmassa sekä oppii tietämään syyt, jotka ohjaavat ihmisen toimintojen sijoittumista
- tunnistamaan eri kulttuurien piirteitä, ja oppii suhtautumaan myönteisesti vieraisiin maihin ja niiden kansoihin sekä erilaisten kulttuurien edustajiin
- tuntemaan ja arvostamaan Suomen luonnonympäristöä ja rakennettua ympäristöä sekä oppii hahmottamaan oman alueellisen identiteettinsä
- tietämään, miten Suomessa jokainen kansalainen voi vaikuttaa oman elinympäristönsä suunnitteluun ja kehittymiseen
- ymmärtämään ja kriittisesti arvioimaan uutistietoa esimerkiksi maailmanlaajuisista ympäristö- ja kehityskysymyksistä sekä oppii toimimaan itse kestävän kehityksen mukaisesti.

KESKEISET SISÄLLÖT

Maa – ihmisen kotiplaneetta

- maapallon sisäiset ja ulkoiset tapahtumat
- Aasia, Afrikka, Pohjois- ja Etelä-Amerikka, Australia ja Eurooppa: kahden tai useamman maanosan luonnonolojen, ihmistoiminnan ja kulttuuristen piirteiden vertailu

Eurooppa

- Euroopan karttakuvan, luonnonolojen, maiseman ja ihmisen toiminnan peruspiirteet sekä niiden vuorovaikutus Euroopan eri alueilla
- Euroopan maantieteellinen tarkastelu osana maailmaa ja Euroopan tulevaisuus

Suomi maailmassa

- Suomen karttakuva ja maisema
- luonnon ja ihmisen toiminnan vuorovaikutus Suomen eri alueilla sekä rakennettu ympäristö ja perinnemaisemat
- Suomen väestö ja sen vähemmistökulttuurit
- vaikuttamismahdollisuudet oman ympäristön suunnittelussa ja kehittämisessä
- Suomi osana maailmaa
- oman lähiympäristön tai kotikunnan pienimuotoinen tutkiminen: luonnonympäristö, rakennettu ympäristö ja sosiaalinen ympäristö

Yhteinen ympäristö

- ympäristö- ja kehityskysymykset paikallisesti ja maailmanlaajuisesti sekä ongelmien ratkaisumahdollisuuksien pohtiminen
- Itämeren alueen ympäristökysymykset
- ihminen luonnonvarojen kuluttajana

ARVIOINTI

PÄÄTTÖARVIOINNIN KRITTEERIT ARVOSANALLE 8

Maantieteelliset taidot

Oppilas osaa

- etsiä kartoista ja kartastoista tutkimiaan paikkoja sekä osaa käyttää hyväksi kartta-merkkejä ja kartan mittakaavaa
- tulkita fyysisiä karttoja, teemakarttoja, valokuvia ja tilastoja sekä osaa käyttää hyväksi uutislähteitä ja tietoverkoissa olevaa tietoa
- havainnollistaa maantieteellistä tietoa karttojen ja piirrosten avulla
- vertailla eri alueiden ilmastodiagrammeja ja väestöpyramideja sekä laatia itse ilmastodiagrammin tilastotietojen perusteella.

Maailman jäsentäminen

Oppilas osaa

- hahmottaa ja jäsentää maailmaa sekä tunnistaa eri maanosien luonnon- ja kulttuurimaantieteelliset peruspiirteet
- soveltaa oppimaansa maantieteellistä tietoa eri lähteistä saamiensa ajankohtaisten uutistietojen analysointiin ja osaa sijoittaa uutisten tapahtumapaikat maailmankartalle.

Euroopan jäsentäminen

Oppilas osaa

- kuvata Euroopan eri alueiden luonnonoloja ja ihmisen toimintaa sekä ymmärtää Euroopan maisemallisen ja kulttuurisen rikkauden
- vertailla Eurooppaa muihin maanosiin ja ymmärtää, että Eurooppa on vuorovaikutuksessa muiden maailman alueiden kanssa.

Suomen jäsentäminen

Oppilas osaa

- selostaa, miten Suomen luonnonmaisemat ovat muotoutuneet ja miten luonnonolot ovat vaikuttaneet ihmisen toimintaan Suomen eri alueilla
- kuvata ja analysoida asutuksen ja elinkeinoelämän alueellisia piirteitä ja sijoittumista Suomessa
- analysoida Suomen rakennetun ympäristön piirteitä ja tuntee, mitä ovat arvokkaat kulttuuri- ja perinnemaisemat
- osaa selostaa, miten jokainen kansalainen voi vaikuttaa Suomessa oman elinympäristönsä suunnitteluun ja kehittämiseen

- suunnitella ja toteuttaa pieniä kotiseutunsa luonnonympäristöön ja rakennettuun ympäristöön liittyviä tutkimuksia
- tunnistaa oman kulttuurin piirteitä sekä tuntee Suomen ja lähialueiden vähemmistö-kulttuurit
- kuvata sitä, miten Suomi on vuorovaikutuksessa omien lähialueidensa sekä Euroopan ja koko maailman kanssa

Yhteinen ympäristö

Oppilas osaa

- selostaa lyhyesti, mitä ovat keskeiset maailmanlaajuiset ympäristö- ja kehitysongelmat, kuten kasvihuoneilmiön voimistuminen, otsonikato, aavikoituminen, elinympäristöjen saastuminen, väestönkasvu sekä köyhyys- ja nälkäongelma
- kuvata Itämeren alueen ympäristöongelmia ja niiden syitä sekä osaa esittää keinoja parantaa Itämeren alueen ympäristön tilaa
- kuvata, mitkä ovat hänen omat vaikutusmahdollisuutensa ympäristön tilan parantamiseksi ja tietää keinoja, joiden avulla keskeisiä maailmanlaajuisia ympäristö- ja kehityskysymyksiä voidaan ratkaista.

5.9 Fysiikka ja kemia

FYSIIKKA

Fysiikan opetuksen pohjana on ilmiöiden monipuolinen tarkastelu. Havaintojen kautta pyritään ymmärtämään ilmiön lainalaisuuksia. Asioiden tarkastelussa hyödynnetään fysiikan käsitteistöä ja tutkimusmenetelmiä. Havaintoesimerkeissä pyritään pitäytymään mahdollisimman paljon elämän perusilmiöissä. Näin herätetään oppilaan mielenkiintoa niin fysiikan kuin ympäröivän maailman tutkimiseen ja sen ymmärtämiseen. Fysiikan opiskelu tukee oppilaan persoonallisuuden kehittymistä ja nykyaikaisen maailmankuvan muodostamista sekä antaa valmiuksia tehdä jokapäiväisiä valintoja erityisesti energiavarojen käyttöön ja ympäristön suojeluun liittyvissä asioissa.

6. luokka

TAVOITTEET

Oppilas oppii

- tekemään havaintoja ja mittauksia, etsimään tietoa tutkittavasta kohteesta sekä pohtimaan tiedon luotettavuutta
- tekemään johtopäätöksiä havainnoistaan ja mittauksistaan sekä tunnistamaan luonnonilmiöihin ja kappaleiden ominaisuuksiin liittyviä syy-seuraussuhteita
- tekemään yksinkertaisia luonnontieteellisiä kokeita, joissa selvitetään ilmiöiden, eliöiden, aineiden ja kappaleiden ominaisuuksia sekä niiden välisiä riippuvuuksia
- käyttämään luonnontieteellisen tiedon kuvailemisessa, vertailemisessa ja luokittelussa fysiikan alaan kuuluvia käsitteitä

KESKEISET SISÄLLÖT

Energia ja sähkö

- tutustuminen magnetismiin ja sähkön perusteisiin ja sähköturvallisuuteen:
- esim. magneetti, taskulamppu, sulake
- eristeet, johtimet
- erilaisia sähkön ja lämmön tuotantotapoja sekä energiavarat

Luonnon rakenteet

- Maan vetovoima ja kitka sekä voimista aiheutuvia liike- ja tasapainoilmiöitä
- turvallinen liikkuminen ja tapaturmien ehkäiseminen

7. luokka

TAVOITTEET

Oppilas oppii

- työskentelemään ja tutkimaan luonnonilmiöitä turvallisesti ja yhdessä toisten kanssa
- luonnon tutkimisen taitoja, kuten kysymysten tekeminen ja ongelmien hahmottaminen
- havaintojen, mittauksien ja päätelmien tekemistä, vertailua ja luokittelua
- muodostamaan yksinkertaisia malleja ja käyttämään niitä ilmiöiden selittämisessä sekä tekemään yleistyksiä ja arvioimaan tutkimusprosessin ja tulosten luotettavuutta
- käyttämään tarkoituksenmukaisia käsitteitä, suureita ja yksiköitä kuvatessaan fyysisiä ilmiöitä ja teknologiaan kuuluvia asioita

- arvioimaan eri lähteistä hankkimansa tiedon luotettavuutta

KESKEISET SISÄLLÖT

Liike ja voima

- vuorovaikutus ja niistä syntyvät voimat sekä niistä aiheutuvat liike- ja tasapainoilmiöt sekä niiden esiintyminen ympäristössä
- liike, tasaisen ja tasaisesti kiihtyvän liikkeen mallit

Värähdys- ja aaltoliike

- erilaiset värähdys- ja aaltoliikkeiden perusilmiöt sekä aaltoliikkeen synty ja vastaanottaminen sekä havaitseminen, heijastuminen ja taittuminen sekä niihin liittyvät ominaisuudet, suureet ja lait
- äänen ja valon merkitys ja sovellukset
- optisten laitteiden toimintaperiaatteita

Lämpö

- kappaleiden ja aineiden lämpenemiseen ja jäähtymiseen liittyvät ilmiöt sekä niiden kuvaaminen tarkoituksenmukaisilla käsitteillä ja laeilla sekä lämpöilmiöiden merkitys ja sovellukset

Sähkö

- kappaleiden väliset sähköiset ja magneettiset voimat

8. luokka

TAVOITTEET

Oppilas oppii

- työskentelemään ja tutkimaan luonnonilmiöitä turvallisesti ja yhdessä toisten kanssa
- luonnon tutkimisen taitoja, kuten kysymysten tekeminen ja ongelmien hahmottaminen
- havaintojen, mittauksien ja päätelmien tekemistä, vertailua ja luokittelua
- suunnittelemaan ja tekemään luonnontieteellisen tutkimuksen, jossa vakioidaan ja varioidaan luonnonilmiöissä vaikuttavia muuttujia ja selvitetään muuttujien välisiä riippuvuuksia

- muodostamaan yksinkertaisia malleja ja käyttämään niitä ilmiöiden selittämisessä sekä tekemään yleistyksiä ja arvioimaan tutkimusprosessin ja tulosten luotettavuutta
- käyttämään tarkoituksenmukaisia käsitteitä, suureita ja yksiköitä kuvatessaan fyysisiä ilmiöitä ja teknologiaan kuuluvia asioita
- arvioimaan eri lähteistä hankkimansa tiedon luotettavuutta
- tuntemaan luonnonilmiöitä ja prosesseja sekä ymmärtämään ilmiöiden syy-seuraussuhteita.

KESKEISET SISÄLLÖT

Liike ja voima

- voiman tekemä työ, mekaaninen energia ja teho
- Värähdys- ja aaltoliike
- äänen ja valon sovellukset

Lämpö

- energian säilyminen ja huononeminen, lämpö energiamuotona

Sähkö

- sähkökemiallisia ilmiöitä, sähköpari, elektrolyysi ja niiden sovellukset
- tasavirtapiiri ja virtapiirin perusilmiöt sekä näiden ilmiöiden soveltaminen turvallisesti jokapäiväisessä elämässä ja tekniikassa
- sähkömagneettinen induktio ja sen käyttö energian siirrossa sekä sähkön käyttö kotona

9. luokka

TAVOITTEET

Oppilas oppii

- työskentelemään ja tutkimaan luonnonilmiöitä turvallisesti ja yhdessä toisten kanssa
- luonnon tutkimisen taitoja, kuten kysymysten tekeminen ja ongelmien hahmottaminen

- havaintojen, mittauksien ja päätelmien tekemistä, vertailua ja luokittelua, hypoteesin esittämistä ja sen testaamista sekä tulosten käsittelyä, esittämistä ja tulkitsemista myös tieto- ja viestintäteknikkaa hyväksi käyttäen
- suunnittelemaan ja tekemään luonnontieteellisen tutkimuksen, jossa vakioidaan ja varioidaan luonnonilmiöissä vaikuttavia muuttujia ja selvitetään muuttujien välisiä riippuvuuksia
- muodostamaan yksinkertaisia malleja ja käyttämään niitä ilmiöiden selittämisessä sekä tekemään yleistyksiä ja arvioimaan tutkimusprosessin ja tulosten luotettavuutta
- käyttämään tarkoituksenmukaisia käsitteitä, suureita ja yksiköitä kuvatessaan fyysisiä ilmiöitä ja teknologiaan kuuluvia asioita
- arvioimaan eri lähteistä hankkimansa tiedon luotettavuutta
- käyttämään erilaisia graafisia ja algebrallisia malleja ilmiöiden selittämisessä, ennusteiden tekemisessä ja ongelmanratkaisussa
- tuntemaan luonnonilmiöitä ja prosesseja ja niissä tapahtuvia energiamuutoksia, erilaisia luonnon rakenteita ja rakennneosien vuorovaikutuksia sekä ymmärtämään ilmiöiden syy-seuraussuhteita.

KESKEISET SISÄLLÖT

Liike ja voima

- mekaniikan sovellukset ja laskutehtävien ratkaiseminen suureyhtälöiden avulla
- matka, aika, paikka, nopeus ja kiihtyvyys

Värähdys- ja aaltoliike

- erilaiset värähdys- ja aaltoliikkeiden perusilmiöt sekä aaltoliikkeen synty ja vastaanottaminen sekä havaitseminen, heijastuminen ja taittuminen sekä niihin liittyvät ominaisuudet, suureet ja lait
- äänen ja valon sovellukset

Lämpö

- kappaleiden ja aineiden lämpenemiseen ja jäähtymiseen liittyvät ilmiöt sekä niiden kuvaaminen tarkoituksenmukaisilla käsitteillä ja laeilla sekä lämpöilmiöiden merkitys ja sovellukset
- energian säilyminen ja huononeminen, lämpö energiamuotona

Sähkö

- sähkömagneettinen induktio ja sen käyttö energian siirrossa sekä sähköön käyttö kotona

Luonnon rakenteet

- luonnon rakenteet ja mittasuhteet
- rakenneosia koossa pitävät vuorovaikutukset sekä energian sitoutuminen ja vapautuminen rakenneosien välisissä prosesseissa
- radioaktiivinen hajoaminen, fissio ja fuusio, ionisoiva säteily ja sen vaikutus elolliseen luontoon sekä säteilyltä suojautuminen

ARVIOINTI

PÄÄTTÖARVIOINNIN KRITTEERIT ARVOSANALLE 8

Luonnon tutkimisen taidot

Oppilas

- osaa työskennellä turvallisesti, ohjeita noudattaen ja yhdessä toisten kanssa
- osaa tehdä luonnontieteellisen tutkimuksen annetun ohjeen mukaan sekä suunnitella yksinkertaisia kokeita, sopia työnjaosta ja tehtävistä sekä osaa asettaa tavoitteita tai päämääriä yhdessä muiden oppilaiden kanssa
- osaa laatia pienimuotoisia tutkimusselostuksia, esittää tulokset esimerkiksi taulukojen ja graafien avulla sekä tulkita niitä
- osaa tehdä kontrolloidun kokeen ja arvioida koejärjestelyn toimivuutta sekä tulosten luotettavuutta, tarkkuutta ja mielekkyyttä
- tietää, että fysiikka on perusluonnontiede ja että fysiikan tietoja ja kokeellista tiedonhankintamenetelmää käytetään muissa luonnontieteissä ja tekniikassa.

Liike ja voima

Oppilas

- osaa tutkia erilaisia vuorovaikutus- ja liikeilmiöitä sekä käyttää niitä kuvaavia suureita, kuten aika, matka, nopeus, kiihtyvyys ja voima
- osaa tehdä graafisia esityksiä esimerkiksi tasaisen ja kiihtyvän liikkeen mittaustuloksista sekä tulkita niitä sekä käyttää tasaisen liikkeen mallia liikettä koskevien ennusteiden tekemiseen ja keskinopeuden yhtälöä matkan tai ajan arviointiin ja laskeamiseen
- ymmärtää yksinkertaisten mekaanisten koneiden, esimerkiksi vivun, toimintaperiaatteen ja tietää mekaanisten koneiden ja erilaisten rakenteiden sovelluksia
- osaa käyttää kappaleiden ja aineiden ominaisuuksia kuvaavia suureita ja osaa selittää niiden avulla havaitsemiaan ilmiöitä, esimerkiksi vertailla aineiden tiheyksiä ja selittää tiheyden avulla erilaisia ilmiöitä, kuten kellumisen ja kuumailmapallon toiminnan
- tuntee työn ja energian välisen yhteyden
- ymmärtää liikenneturvallisuutta koskevien määräysten fysikaalisen perustan.

Värähdys- ja aaltoliike

Oppilas

- tunnistaa aaltoliikkeitä ja niille luonteenomaisia ilmiöitä, esimerkiksi aaltoliikkeen synnyn, etenemisen, vastaanottamisen, heijastumisen ja taittumisen
- tunnistaa erilaisia jaksollisia ilmiöitä ja värähtelijöitä ympäristöstään ja niille ominaisia ilmiöitä sekä osaa luonnehtia kyseessä olevia ilmiöitä niitä kuvaavien suureiden avulla
- osaa tutkia valon heijastumista ja taittumista sekä selittää valonsädettä mallina käyttäen erilaisia näkemiseen liittyviä ilmiöitä ja peilien ja linssien toimintaa
- ymmärtää äänen ja valon merkityksen ihmisen ja yhteiskunnan kannalta, esimerkiksi melu ja siltä suojautuminen sekä valo tiedonsiirrossa.

Lämpö

Oppilas

- tunnistaa ympäristöstä lämmön siirtymiseen ja varastoitumiseen liittyviä ilmiöitä ja osaa tulkita niitä
- osaa luonnehtia lämpöopin perusilmiöitä, kuten lämpölaajenemista ja kappaleen lämpenemistä, niitä kuvaavien suureiden ja kokeellisten lakien avulla

- osaa käyttää lämpenemisen, olomuodon muutosten ja lämpölaajenemisen lakeja tarkastellessaan ja selittäessään ympäristössään tapahtuvia lämpöilmiöitä.

Sähkö

Oppilas

- osaa sähkölaitteiden ja lämpöä tuottavien laitteiden turvallisen ja taloudellisen käytön periaatteet sekä osaa arvioida ja laskea eritehoisten sähkölaitteiden käyttökustannuksia
- ymmärtää jännitteen ja sähkövirran välisen yhteyden suljetussa virtapiirissä ja vastuksien vaikutuksen sähkövirran suuruuteen sekä osaa tehdä ennusteita virtapiirin toiminnasta ja käyttää kytkentäkaaviota virtapiirin mallina
- tuntee sovelluksia kuten sähkölaitteet ja sähköinen viestintä
- tuntee sähköön tuotantoon ja siirtoon liittyviä prosesseja kuten muuntajan toiminta, osaa selittää energian muuntumisen voimalaitoksessa sekä arvioida erilaisten voimalaitosten hyötyjä ja haittoja.

Luonnon rakenteet

Oppilas

- tuntee säteilylajit ja säteilyn vaikutuksia, pystyy erottamaan vaaralliset säteilylajit vaarattomista ja osaa suojautua säteilyltä
- hahmottaa rakenneosien ketjun ja mittasuhteita alkeishiukkasista galakseihin ja osaa havainnollistaa näitä rakenteita ja järjestelmiä sopivilla malleilla
- osaa käyttää keskusteluissaan keskeisiä fysiikan käsitteitä muun muassa energia, vuorovaikutus ja säteily
- ymmärtää energian säilymisen periaatteen sekä osaa antaa esimerkkejä energian muuntumisesta erilaisissa prosesseissa, kuten puun palamisessa ja kiven putoamisessa.

KEMIA

Kemiaa lähestytään kuudennella luokalla tutustumalla aluksi maan mineraaleihin ja ilmakehän kaasuihin. Samalla opitaan tuntemaan alkuaineita kuten rikki, hiili, happi ja typpi ja ymmärtämään niiden ominaisuuksia. Yleinen kemian lähestymistapa on kokeellinen tutkiminen. Oppilasta kannustetaan löytämään aineiden muuntumistapahtumien lainalaisuuksia itsenäisesti omien muistiinpanojensa pohjalta. Tutkimusprosessissa hyödynnetään kemiallisia käsitteitä ja tutkimusmenetelmiä. Atomimallia hyödynnetään perusopetuksen loppuvaiheessa.

6. luokka

TAVOITTEET

Oppilas oppii

- työskentelemään ja liikkumaan turvallisesti itseään ja ympäristöään suojellen sekä noudattamaan annettuja ohjeita
- tekemään havaintoja ja mittauksia, etsimään tietoa tutkittavasta kohteesta sekä pohtimaan tiedon luotettavuutta
- tekemään johtopäätöksiä havainnoistaan ja mittauksistaan sekä tunnistamaan luonnonilmiöihin ja kappaleiden ominaisuuksiin liittyviä syy-seuraussuhteita
- tekemään yksinkertaisia kemiallisia kokeita
- käyttämään luonnontieteellisen tiedon kuvailemisessa kemian alaan kuuluvia käsitteitä

KESKEISET SISÄLLÖT

Aineet ympärillämme

- ilman koostumus ja ilmakehä
- veden ominaisuudet ja sen merkitys liuottimena, luonnonvesien tutkiminen sekä veden puhdistaminen
- maaperästä saatavien aineiden luokittelu sekä aineiden erotusmenetelmiä
- elinympäristöön kuuluvien aineiden ja tuotteiden alkuperä, käyttö ja kierrätys sekä niiden turvallinen käyttö
- tärkeimmät maankuoresta saatavat alkuaineet ja yhdisteet ja niiden ominaisuuksia sekä tuotteiden valmistus, käyttö, riittävyys ja kierrätettävyys

7.luokka

TAVOITTEET

Oppilas oppii

- työskentelemään turvallisesti ja ohjeita noudattaen
- käyttämään fenomenologisia tutkimusmenetelmiä
- aineiden kiertokulkuun ja tuotteiden elinkaareen liittyviä prosesseja sekä niiden merkityksen luonnolle ja ympäristölle

- tuntemaan aineiden ominaisuuksia kuvaavia kemiallisia käsitteitä ja käyttämään niitä
- soveltamaan omia tietojaan käytännön tilanteissa ja valinnoissa
- tuntemaan kemian ilmiöiden ja sovellusten merkityksen sekä ihmiselle että yhteiskunnalle

KESKEISET SISÄLLÖT

Ilma ja vesi

- ilmakehän aineet ja niiden merkitys ihmiselle ja luonnon tasapainolle
- vesi ja veden ominaisuuksia, kuten happamuus ja emäksisyys
- aineiden paloherkkyys, palamisreaktio, sen kuvaaminen kemian merkkikielellä sekä palamistuotteiden ominaisuudet ja vaikutukset ympäristössä

Raaka-aineet ja tuotteet

- alkuaineiden ja yhdisteiden merkitseminen, luokittelu ja erottaminen sekä reaktiionopeuksien vertailu

Elollinen luonto ja yhteiskunta

- fotosynteesi ja palaminen, energialähteet

8.luokka

TAVOITTEET

Oppilas oppii

- työskentelemään turvallisesti ja ohjeita noudattaen
- käyttämään luonnontieteellisen tiedonhankinnan kannalta tyypillisiä tutkimusmenetelmiä, myös tieto- ja viestintäteknikkaa, sekä arvioimaan tiedon luotettavuutta ja merkitystä
- tekemään luonnontieteellisen tutkimuksen sekä tulkitsemaan ja esittämään tuloksia
- aineiden kiertokulkuun ja tuotteiden elinkaareen liittyviä prosesseja sekä niiden merkityksen luonnolle ja ympäristölle
- tuntemaan aineiden ominaisuuksia kuvaavia fysikaalisia ja kemiallisia käsitteitä ja käyttämään niitä

- soveltamaan omia tietojaan käytännön tilanteissa ja valinnoissa
- tuntemaan kemian ilmiöiden ja sovellusten merkityksen sekä ihmiselle että yhteiskunnalle

KESKEISET SISÄLLÖT

Elollinen luonto ja yhteiskunta

- orgaanisten yhdisteiden hapettumisreaktioita ja reaktiotuotteita, kuten alkoholit ja karboksyylihapot sekä niiden ominaisuudet ja käyttö
- hiilivedyt, öljynjalostusteollisuus ja sen tuotteita
- hiilihydraatit, valkuaisaineet, rasvat, niiden koostumus ja merkitys ravintoaineina sekä teollisuuden raaka-aineina
- pesu- ja kosmeettiset aineet ja tekstiilit

9.luokka

TAVOITTEET

Oppilas oppii

- työskentelemään turvallisesti ja ohjeita noudattaen
- käyttämään luonnontieteellisen tiedonhankinnan kannalta tyypillisiä tutkimusmenetelmiä, myös tieto- ja viestintätekniikkaa, sekä arvioimaan tiedon luotettavuutta ja merkitystä
- tekemään luonnontieteellisen tutkimuksen sekä tulkitsemaan ja esittämään tuloksia
- aineiden kiertokulkuun ja tuotteiden elinkaareen liittyviä prosesseja sekä niiden merkityksen luonnolle ja ympäristölle
- tuntemaan aineiden ominaisuuksia kuvaavia fysikaalisia ja kemiallisia käsitteitä ja käyttämään niitä
- aineen rakennetta ja kemiallisia sidoksia kuvaavia käsitteitä ja malleja
- kuvailemaan ja mallintamaan kemiallisia reaktioita reaktioyhtälöiden avulla
- soveltamaan omia tietojaan käytännön tilanteissa ja valinnoissa
- tuntemaan kemian ilmiöiden ja sovellusten merkityksen sekä ihmiselle että yhteiskunnalle

KESKEISET SISÄLLÖT

Raaka-aineet ja tuotteet

- alkuaineiden ja yhdisteiden merkitseminen, luokittelu ja erottaminen sekä reaktiivnopeuksien vertailu
- reaktioyhtälöiden tulkitseminen sekä yksinkertaisten reaktioyhtälöiden tasapainottaminen
- alkuaineiden ja yhdisteiden ominaisuuksien ja rakenteiden selittäminen atomimallin tai jaksollisen järjestelmän avulla

PÄÄTTÖARVIOINNIN KRITTEERIT ARVOSANALLE 8

Oppilas

- osaa työskennellä annetun ohjeen mukaan turvallisesti yksin ja ryhmässä
- osaa tehdä yksinkertaisia luonnontieteellisiä kokeita, esimerkiksi kokeen, jossa tutkitaan aineen palamista, palamistuotteen liukenemistä veteen ja syntyneen vesiliuoksen happamuutta
- osaa esittää kokeidensa tulokset ja tulkita niitä
- tuntee aineiden kiertoprosesseja ja niiden aiheuttamia ilmiöitä luonnossa ja ympäristössä, esimerkiksi hiilen kiertokulku, kasvihuoneilmiö ja happamoituminen
- tuntee kemian ilmiöiden ja sovellusten merkityksen ihmiselle ja yhteiskunnalle, esimerkiksi fotosynteesin merkityksen elollisen luonnon energiavarannolle sekä korroosion ja korroosiolta suojaamisen merkityksen rakentamisessa ja metalliteollisuudessa
- tuntee ympäristöön vaikuttavia aineita, niiden lähteitä, leviämistapoja ja vaikutuksia ihmisen ja luonnon hyvinvointiin, esimerkiksi fossiilisten polttoaineiden palamistuotteita ja raskasmetalleja
- tuntee teollisuuden eri aloja kuten metalli- ja puunjalostusteollisuus sekä niiden tuotteita ja niiden merkityksen jokapäiväisessä elämässä
- osaa tulkita tavaraselosteita, selittää tuotteen elinkaaren ja osaa tehdä valintoja kulluttujana
- osaa käyttää oikeita käsitteitä kuvaillessaan aineiden ominaisuuksia ja kemiallisia ilmiöitä, esimerkiksi happamuutta, sähkönjohtokykyä ja olomuodon muutoksia
- osaa tutkia aineiden ominaisuuksia ja käyttää tuloksia alkuaineiden ja yhdisteiden luokittelussa, tunnistamisessa ja erottamisessa, esimerkiksi epäjalot ja jalot metallit

- osaa kuvata atomia, kemiallisia sidoksia ja yhdisteitä asianmukaisia malleja käyttäen
- osaa tulkita yksinkertaisia reaktioyhtälöitä ja kirjoittaa esimerkiksi hiilen palamisreaktion yhtälön
- osaa tehdä päätelmiä aineen reaktioherkyydestä atomin uloimman elektronikuoren rakenteen tai alkuaineen paikan perusteella jaksollisessa järjestelmässä

5.10 Terveystieto

Terveystiedon opetuksen tarkoitus on edistää oppilaiden terveyttä, hyvinvointia ja turvallisuutta tukevaa osaamista. Opetuksessa kehitetään tietoja ja taitoja terveydestä, elämäntavasta, terveystottumuksista ja sairauksista sekä kehitetään valmiuksia ottaa vastuuta ja toimia oman sekä toisten terveyden edistämiseksi. Terveystiedon opetuksessa korostetaan oppilaslähtöisyyttä, toiminnallisuutta ja osallistumista. Opetuksen lähtökohtana on lapsen ja nuoren arki, kasvu ja kehitys sekä ihmisen elämäntapa.

1.-6. luokalla terveystietoa opetetaan osana muita oppiaineita kuten ympäristöoppia, biologiaa, maantietoa ja liikuntaa. Vuosiluokilla 7-9 terveystieto on omana oppiaineenaan.

7.luokka

TAVOITTEET

Oppilas

- ymmärtää terveyden koostuvan eri osa-alueista: fyysisestä, psyykkisestä ja sosiaalisesta
- ymmärtää monipuolisen ravinnon, säännöllisen liikunnan ja riittävän unen merkityksen
- tietää päihteiden vaikutuksista
- tunnistaa omia tunteitaan ja osaa ilmaista niitä
- hahmottaa itsensä ryhmän jäsenenä

KESKEISET SISÄLLÖT

Kasvu ja kehitys

- oma ikäkausi ja murrosikä
- Terveys arkielämän valintatilanteissa
- tupakka, alkoholi ja muut päihteet, mielihyvä ja riippuvuus sekä niihin liittyvät valinnat

Voimavarat ja selviytymisen taidot

- terveyden rakentuminen ja hyvä olo
- terveyden osa-alueet: fyysinen psyykinen ja sosiaalinen
- terveelliset elämäntavat, monipuolinen ravinto, säännöllinen liikkuminen, nukkuminen

Terveys, yhteiskunta ja kulttuuri

- itsensä ja toisen arvostaminen ja omien tunteidensa tunnistaminen ja ilmaiseminen
- suhteet läheisiin, itsensä kokeminen ryhmän jäsenenä
- vuorovaikutustaitojen kehittäminen

8.luokka

TAVOITTEET

Oppilas oppii

- tuntemaan ihmisen elämänkaaren lainalaisuuksia
- ymmärtämään kriisit osaksi elämää ja tietää niihin olevan selviytymiskeinoja
- tietämään, mikä on syömishäiriö, masennus ja päihderiippuvuus
- tuntemaan ihmisen seksuaalisen kehityksen pääpiirteet
- tutustumaan omien toimiensa vaikutusmahdollisuuksiin, rajoituksiin ja seuraamuksiin

KESKEISET SISÄLLÖT

Kasvu ja kehitys

- Elämänkaari: käsitellään eri ikäkausiin ja elämäntilanteisiin liittyviä tapahtumia ja erityispiirteitä
- seksuaalisuus ja seksuaaliterveyden eri osa-alueet

Terveys arkielämän valintatilanteissa

- tupakka, alkoholi ja muut päihteet, mielihyvä ja riippuvuus sekä niihin liittyvät valinnat
- terveelliset elämäntavat

Voimavarat ja selviytymisen taidot

- Syömishäiriöt ja masennus

Terveys, yhteiskunta ja kulttuuri

- perehdytään yleisimpiin kansantauteihin, tartuntatauteihin ja niiden ennaltaehkäisyyn sekä itsehoitoon
- Käsitellään nuorten oikeuksia, toiminnan rajoituksia ja seuraamuksia

9.luokka

TAVOITTEET

Oppilas

- Ymmärtää terveellisen ja monipuolisen ravinnon merkityksen, tunnistaa tavallisimmat erityisruokavaliot, ruoka-aineisiin liittyvät allergiat sekä syömishäiriöt; tiedostaa päivittäisen energia- ja ravintoainetarpeensa
- ymmärtää liikunnan merkityksen terveyttä ylläpitävänä ja edistävänä tekijänä ja löytää itselleen mielekkään tavan liikkua; tunnistaa tavallisimmat liikuntavammat ja osaa välttää niitä
- tiedostaa riittävän levon ja rentoutumisen merkityksen vireyden ja hyvinvoinnin kannalta
- osaa kuvata päihde- ja vaikuteaineiden käyttöön kuuluvia riskejä
- tietää eri ikäkausien piirteitä ja elämänkulkuun liittyviä tapahtumia
- ymmärtää seksuaalisuuden henkilökohtaisen arvon ja merkityksen, tiedostaa oman seksuaalisuutensa ja sen ilmenemismuodot sekä tiedostaa seksuaalikäyttäytymisen riskit ja niiden välttämisen; omaksuu sukupuoliseen kanssakäymiseen liittyvän vastuun itseään ja muita kohtaan
- tietää miten toimitaan onnettomuustilanteissa; osaa antaa hätäensiapua ja elvytystä
- tiedostaa terveellisen ja turvallisen ympäristön merkityksen

KESKEISET SISÄLLÖT

Kasvu ja kehitys

- kasvuun sekä kehitykseen vaikuttavat tekijät kuten uni, lepo, liikunta ja ravinto
- itsetuntemus ja sosiaaliset suhteet sekä niiden merkitys
- suvaitsevaisuus ja muiden ihmisten huomioon ottaminen

Terveys arkielämän valintatilanteissa

- monipuolisen ja terveellisen ruokavalion perusteet ja vaikutus ihmisen terveyteen sekä toimintakykyyn
- erityisruokavaliot
- terveyttä ylläpitävä liikunta ja lepo
- päihteet ja niiden vaikutus ihmiseen
- seksuaaliterveys: parisuhde, vastuullinen seksuaalikäyttäytyminen, seksuaalioikeudet

Voimavarat ja selviytymisen taidot

- tunteiden tunnistaminen ja nimeäminen sekä niiden syiden ja seurausten pohdinta
- Terveys, yhteiskunta ja kulttuuri
- yhteiskunnan tukiverkoston tutustuminen ja sosiaalisen avuntarpeen arviointi
- perussairauksien tunnistaminen
- ensiapu

ARVIOINTI

PÄÄTTÖARVIOINNIN KRITEERIT ARVOSANALLE 8

Kasvu ja kehitys

Oppilas

- tietää eri ikäkausien piirteitä ja elämänkulkuun liittyviä tapahtumia ja osaa tarkastella niitä terveyden näkökulmasta
- osaa selittää, miten uni ja lepo vaikuttavat vireyteen ja hyvinvointiin, antaa esimerkkejä terveyden kannalta tasapainoisesta ja monipuolisesta ravinnosta ja tietää liikunnan terveysvaikutuksia
- osaa kuvata hyvän ystävyysuhteen ja toimivan yhteisön ominaispiirteitä sekä antaa esimerkkejä keskeisistä vuorovaikutuksen taidoista
- tietää, miten voi hoitaa itseään ja terveyttään
- osaa pohtia ja eritellä nuorten ongelmatilanteiden syitä ja seurauksia sekä kuvata niiden mahdollisia ratkaisuja.

Terveys arkielämän valintatilanteissa

Oppilas

- tietää seksuaaliterveyden perusteita, tietää raskauden ehkäisyn merkityksen ja menetelmiä sekä osaa pohtia ja perustella vastuullista seksuaalikäyttäytymistä
- osaa kuvata ja pohtia päihde- ja vaikuteaineiden kuten tupakan, nuuskan, alkoholin, huumeiden ja liuottimien käyttöön liittyviä riippuvuutta ja terveysriskejä sekä käytön syitä ja seurauksia ja antaa perustellen esimerkkejä keinoista välttää niiden käyttöä
- tunnistaa kiusaamisen ja muun väkivallan tunnuspiirteitä ja osaa tuottaa käytännön esimerkkejä väkivallan ehkäisemisestä ja rakentavasta kommunikaatiosta
- osaa nimetä yleisimpiä tartuntatauteja ja muita sairauksia ja kuvata esimerkein niiden ehkäisyä pääpiirteissään
- tietää liikenneturvallisuuden pääperiaatteita ja osaa kuvata tai esittää, miten erilaisissa vaara- ja onnettomuustilanteissa toimitaan ja annetaan ensiapua.

Voimavarat ja selviytymisen taidot

Oppilas

- osaa nimetä, tunnistaa ja ilmaista erilaisia tunteita ja kuvata niiden syitä sekä antaa esimerkkejä siitä, miten niihin perustuvaa käyttäytymistä ja vuorovaikutusta voidaan säädellä tilanteeseen sopivalla tavalla
- osaa tehdä havaintoja tuntemuksistaan ja oireistaan ja tietää lääkkeiden tarkoituksenmukaisen käytön perusteet
- osaa pohtia elämäntapavalintojen merkitystä terveydelle ja perustella tai näyttää esimerkein arkielämän terveyttä edistäviä valintoja

- osaa käyttää keskeisiä terveyteen ja sairauteen liittyviä käsitteitä sekä käyttää ja arvioida kriittisesti erilaisia terveystiedon tiedonhankintalähteitä.

Terveys, yhteiskunta ja kulttuuri

Oppilas

- tietää tavallisimmat kansantaudit ja niiden riskitekijöitä
- osaa kuvata ympäristön terveyttä ja turvallisuutta ja antaa esimerkkejä niitä edistävästä keinoista omassa lähiympäristössään
- tietää oman koulun ja kunnan keskeisiä terveysterveys- ja hyvinvointipalveluja, osaa haakeutua niihin ja kuvata esimerkein, miten palveluja käytettäessä toimitaan tarkoituksenmukaisesti
- osaa kuvata keskeisiä lasten ja nuorten oikeuksia, toiminnan rajoituksia ja seuraamuksia koskevaa lainsäädäntöä.

5.11 Uskonto

EVANKELISLUTERILAINEN USKONTO

Keskeisenä uskonnon opetuksen tavoitteena on, että oppilas pystyy havainnoimaan uskonnon erilaisia ilmentymiä kulttuurissa ja yhteiskunnassa, ja tutustuu omaan uskonnolliseen kulttuuriinsa. Pyrkimyksenä on laaja-alainen uskonnollinen yleissivistys, johon kuuluu olennaisena osana erilaisten uskonnollisten katsomusten kunnioittaminen.

1. Luokka

TAVOITTEET

Oppilas

- oppii luottamusta elämään ja itseensä, kohtaamaan rohkeasti tulevaisuuden
- ymmärtää kirkkovuoden ja Jeesuksen elämänkaaren välisen yhteyden

KESKEISET SISÄLLÖT

Luottamus ja turvallisuus

- Jumala Isänä ja Luojana

Arvokas ja ainutlaatuinen elämä

- toisen ihmisen ja luonnon kunnioitus

- teemaan liittyviä Raamatun kertomuksia

Raamatun kertomuksia ja opetuksia

- Raamatun tarinoita

Luterilaisen kirkon elämä

- kirkko- ja kalenterivuoden juhlia ja niihin liittyviä kristillisiä sisältöjä ja tapoja
- kristilliset symbolit kirkossa ja oppilaan ympäristössä

2.luokka

TAVOITTEET

Oppilas

- oppii luottamusta elämään ja itseensä, kohtaamaan rohkeasti tulevaisuuden
- oppilas tietää, minkä kirkon jäsen hän on
- tutustuu legendoihin
- ymmärtää kirkkovuoden ja Jeesuksen elämänkaaren välisen yhteyden

KESKEISET SISÄLLÖT

Luottamus ja turvallisuus

- oppilaiden kokemuksista ja elämäntilanteista nousevista asioista keskusteleminen
- Jumala Isänä ja Luojana

Arvokas ja ainutlaatuinen elämä

- toisen ihmisen ja luonnon kunnioitus
- teemaan liittyviä Raamatun kertomuksia, joissa korostuu erityisesti anteeksi saaminen ja Jeesuksen tarina

Raamatun kertomuksia ja opetuksia

- Legendat ja uskonnolliset Raamatun kertomukset

Eettisyyteen kasvaminen

- Vastavuoroisuuden etiikka

Luterilaisen kirkon elämä

- kirkko- ja kalenterivuoden juhlia ja niihin liittyviä kristillisiä sisältöjä ja tapoja

3. luokka

TAVOITTEET

Oppilas

- oppii luottamusta elämään ja itseensä, kohtaamaan rohkeasti tulevaisuuden, ymmärtämään pyhän ulottuvuuden sekä näkemään uskonnon vaikutuksen omassa ja muiden elämässä
- ymmärtää Raamatun pyhänä kirjana ja tuntee Vanhan testamentin kertomuksia, erityisesti luomiskertomuksen
- ymmärtää kirkkovuoden ja Jeesuksen elämänkaaren välisen yhteyden
- oppii eettisten asioiden pohdintaa, omien tunteiden ja kokemusten jakamista sekä kristillisen etiikan soveltamista.

KESKEISET SISÄLLÖT

Luottamus ja turvallisuus

- oppilaiden kokemuksista ja elämäntilanteista nousevista asioista keskusteleminen
- Jumala Isänä ja Luojana

Arvokas ja ainutlaatuinen elämä

- minun juureni; perheen ja suvun arvoja ja perinteitä
- toisen ihmisen ja luonnon kunnioitus, valintojen tekeminen ja vastuullisuus

Raamatun kertomuksia ja opetuksia

- Vanhan testamentin kertomuksia

Eettisyyteen kasvaminen

- ihmisen arvo erityisesti luomisen näkökulmasta
- kultainen sääntö, rakkauden kaksoiskäsky ja kymmenen käskyä
- yhdessä elämisen kysymykset ja oikeudenmukaisuus

Luterilaisen kirkon elämä

- kirkko- ja kalenterivuoden juhlia ja niihin liittyviä kristillisiä sisältöjä ja tapoja
- seurakunnan keskeisiä toimintoja, kuten jumalanpalvelus, kirkolliset toimitukset, diakonia sekä toiminta seurakunnan jäsenenä
- kristilliset symbolit kirkossa ja oppilaan ympäristössä, virsiä ja muita hengellisiä lauluja

4.luokka

TAVOITTEET

Oppilas

- tuntee Vanhan testamentin keskeiset kertomukset
- ymmärtää kirkkovuoden ja Jeesuksen elämänkaaren välisen yhteyden
- oppii eettisten asioiden pohdintaa, omien tunteiden ja kokemusten jakamista sekä kristillisen etiikan soveltamista.

KESKEISET SISÄLLÖT

Luottamus ja turvallisuus

- Keskustellaan oppilaita askarruttavista elämäkysymyksistä
- Jumala Isänä ja Luojana

Arvokas ja ainutlaatuinen elämä

- toisen ihmisen ja luonnon kunnioitus, valintojen tekeminen ja vastuullisuus

- suvaitsevaisuus, alustava tutustuminen niihin kirkkoihin, uskontoihin ja vähemmistöihin, jotka liittyvät oppilaiden elämään

Raamatun kertomuksia ja opetuksia

- Arvokas ja ainutlaatuinen elämä
- Vanhan testamentin kertomuksia, alku- ja patriarkkakertomukset
- Rukouksia, virsiä ja hengellisiä lauluja

Eettisyyteen kasvaminen

- yhdessä elämisen kysymykset ja oikeudenmukaisuus

Luterilaisen kirkon elämä

- kirkko- ja kalenterivuoden juhlia ja niihin liittyviä kristillisiä sisältöjä ja tapoja

5.luokka

TAVOITTEET

Oppilas

- tutustuu Uuteen testamenttiin, Jeesuksen elämään ja opetukseen
- tuntee Vanhan testamentin keskeiset kertomukset
- ymmärtää kirkkovuoden ja Jeesuksen elämänkaaren välisen yhteyden
- tutustuu luterilaiseen kirkkoon ja seurakunnan toimintaan
- tutustuu muihin kristillisiin kirkkoihin ja ympäröiviin uskonnollisiin ja ei-uskonnollisiin katsomuksiin
- oppii eettisten asioiden pohdintaa, omien tunteiden ja kokemusten jakamista

KESKEISET SISÄLLÖT

Luottamus ja turvallisuus

- oppilaiden kokemuksista ja elämäntilanteista nousevia elämään liittyviä asioita

- Jumala Isänä ja Luojana, Herran siunaus sekä Jeesuksen opetukset Jumalan huolenpidosta

Arvokas ja ainutlaatuinen elämä

- toisen ihmisen ja luonnon kunnioitus, valintojen tekeminen ja vastuullisuus

Raamatun kertomuksia ja opetuksia

- Jeesuksen elämä ja opetukset, Isä meidän -rukous
- kristillisen etiikan peruspainotukset kuten profeettojen sanoma, Jeesuksen Vuorisaauna ja vertaukset

Luterilaisen kirkon elämä

- seurakunta oppilaan elämässä
- kirkko- ja kalenterivuoden juhlia ja niihin liittyviä kristillisiä sisältöjä ja tapoja
- luterilaisen kirkon käsitys Jumalasta, armosta, pelastuksesta ja Raamatusta
- seurakunnan keskeisiä toimintoja, kuten jumalanpalvelus, kirkolliset toimitukset, diakonia sekä toiminta seurakunnan jäsenenä
- kristilliset symbolit kirkossa ja oppilaan ympäristössä, virsiä ja muita hengellisiä lauluja

6.luokka

TAVOITTEET

Oppilas

- ymmärtää uskonnon ja siihen sisältyvän pyhyiden ulottuvuuden merkitystä ihmisen ja yhteisön elämässä
- perehtyy Raamattuun inhimillisenä ja pyhänä kirjakokoelmana
- perehtyy kristinuskoon, sen syntyyn ja kehitykseen sekä sen merkitykseen ihmisen ja yhteiskunnan elämässä
- perehtyy luterilaiseen kirkkoon ja sen uskonkäsitykseen
- osaa kunnioittaa eri tavoin uskovia ja ajattelevia ihmisiä

KESKEISET SISÄLLÖT

Raamattu

- Paavalin elämä ja opetukset ja muita Uuden testamentin kirjoituksia

Kirkko

- keskeiset asiat kristinuskon synnystä ja kehityksestä
- kirkkorakennus sekä sen symboliikka ja liittyminen seurakunnan elämään
- kristillinen usko, sen inhimillinen ja yhteiskunnallinen merkitys, erityisesti luterilainen usko, kristilliset symbolit

Suomalainen katsomusperinne

- suomalaiset muinaisuskot, katolinen keskiaika, uskonpuhdistus ja sen jälkeinen aika

Ihminen eettisenä olentona

- eettisten normien, periaatteiden ja arvojen tunnistaminen, pohtiminen
- kristillinen ihmiskäsitys ja toisen asemaan asettuminen
- ihminen oman elämänsä, yhteiskunnan ja ympäristön muokkaajana

7.luokka

TAVOITTEET

Oppilas

- tuntee maailmanuskontojen keskeiset piirteet
- tunnistaa uskonnon vaikutuksen kulttuuriin ja alkaa hahmottaa eri uskontojen vaikutusta tämän päivän globaaleihin ilmiöihin
- perehtyy Raamattuun inhimillisenä ja pyhänä kirjakokoelmana
- perehtyy luterilaiseen kirkkoon ja sen uskonkäsitykseen
- osaa kunnioittaa eri tavoin uskovia ja ajattelevia ihmisiä

KESKEISET SISÄLLÖT

Oppilaan maailmankatsomuksellinen pohdinta

- uskontojen tutkimuksen peruskäsitteet: maailmankuva, maailmankatsomus, uskonnon ulottuvuudet

Maailmanuskonnot

- maailmanuskontojen tarkastelu uskontotieteen näkökulmasta
- uskonto modernissa maailmassa ja sen ilmeneminen jokapäiväisessä elämässä

Raamattu

- Raamatun synnyn pääpiirteet sekä Raamatun tulkinta ja käyttö
- Raamatun kulttuurivaikutuksia

Kirkko

- uskonnollinen symboliikka, taide ja arkkitehtuuri

Suomalainen katsomusperinne

- yleiskuva Suomen uskontotilanteesta, erityisesti luterilainen kirkko ja ortodoksinen kirkko sekä muita kristillisiä kirkkoja ja yhteisöjä, muita uskontoja ja uskonnottomuus
- uskonnonvapaus
- luterilaisen kirkon jäsenyys ja toiminta sekä kristillinen virsi- ja muu musiikkiperinne
- suomalaiset muinaisuskot, katolinen keskiaika, uskonpuhdistus ja sen jälkeinen aika

Ihminen eettisenä olentona

- eettisten normien, periaatteiden ja arvojen tunnistaminen, pohtiminen ja soveltaminen
- kristillinen ihmiskäsitys ja toisen asemaan asettuminen
- ihminen oman elämänsä, yhteiskunnan ja ympäristön muokkaajana

8. luokka

TAVOITTEET

Oppilas

- tuntee kristillisen kirkon historian ja tunnistaa kristillisten kirkkojen moninaisuuden
- hahmottaa historiallisia kehityskulkuja ja alkaa ymmärtää historiallisten kysymysten monisyisyyden
- oppii ekumeenisen asenteen
- tuntee eettisen ajattelun peruskäsitteitä ja kristillisen etiikan perusteita sekä osaa soveltaa näitä eettiseen pohdintaansa ja toimintaansa

KESKEISET SISÄLLÖT

Oppilaan maailmankatsomuksellinen pohdinta

- elämän merkitys ja rajallisuus
- uskon ja tiedon suhde

Maailmanuskonnot

- keskeisten maailmanuskontojen levinneisyys, kokosuhteet ja uskonnollisen elämän pääpiirteet
- uskonnon ulottuvuudet ja vaikutukset yksilöön, yhteisöön ja kulttuuriin

Raamattu

- Vanha testamentti Israelin kansan vaiheiden ja uskon ilmentäjänä
- Vanha testamentti juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin näkökulmasta
- Uusi testamentti Jeesuksen opetuksen ja kristinuskon synnyn ilmentäjänä
- Raamatun synnyn pääpiirteet sekä Raamatun tulkinta ja käyttö
- Raamatun kulttuurivaikutuksia

Kirkko

- kirkkokunnat, niiden levinneisyys sekä elämän ja uskon pääpiirteet, ekumenia
- kristillinen usko, sen inhimillinen ja yhteiskunnallinen merkitys, erityisesti luterilainen usko, kristilliset symbolit

9. luokka

TAVOITTEET

Oppilas

- tiedostaa maailmankatsomuksensa rakentumiseen vaikuttavia tekijöitä
- ymmärtää uskonnon ja siihen sisältyvän pyhyiden ulottuvuuden merkitystä ihmisen ja yhteisön elämässä
- perehtyy Raamattuun inhimillisenä ja pyhänä kirjakokoelmana
- perehtyy kristinuskoon, sen syntyyn ja kehitykseen sekä sen merkitykseen ihmisen ja yhteiskunnan elämässä
- perehtyy luterilaiseen kirkkoon ja sen uskonkäsitykseen
- tutustuu keskeisiin maailmanuskontoihin pääpiirteissään
- osaa kunnioittaa eri tavoin uskovia ja ajattelevia ihmisiä
- tuntee eettisen ajattelun peruskäsitteitä ja kristillisen etiikan perusteita sekä osaa soveltaa näitä eettiseen pohdintaansa ja toimintaansa.

KESKEISET SISÄLLÖT

Oppilaan maailmankatsomuksellinen pohdinta

- elämän merkitys ja rajallisuus
- uskon ja tiedon suhde

Maailmanuskonnot

- keskeisten maailmanuskontojen levinneisyys, kokosuhteet ja uskonnollisen elämän pääpiirteet
- uskonnon ulottuvuudet ja vaikutukset yksilöön, yhteisöön ja kulttuuriin

Raamattu

- Vanha testamentti Israelin kansan vaiheiden ja uskon ilmentäjänä
- Vanha testamentti juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin näkökulmasta
- Uusi testamentti Jeesuksen opetuksen ja kristinuskon synnyn ilmentäjänä

- Raamatun synnyn pääpiirteet sekä Raamatun tulkinta ja käyttö
- Raamatun kulttuurivaikutuksia

Kirkko

- keskeiset asiat kristinuskon synnystä ja kehityksestä
- kirkkokunnat, niiden levinneisyys sekä elämän ja uskon pääpiirteet, ekumenia
- kirkkorakennus sekä sen symboliikka ja liittyminen seurakunnan elämään
- kristillinen usko, sen inhimillinen ja yhteiskunnallinen merkitys, erityisesti luterilainen usko, kristilliset symbolit

Suomalainen katsomusperinne

- yleiskuva Suomen uskontotilanteesta, erityisesti luterilainen kirkko ja ortodoksinen kirkko sekä muita kristillisiä kirkkoja ja yhteisöjä, muita uskontoja ja uskonnottoisuus
- uskonnonvapaus
- luterilaisen kirkon jäsenyys ja toiminta sekä kristillinen virsi- ja muu musiikkiperinne
- suomalaiset muinaisuskot, katolinen keskiaika, uskonpuhdistus ja sen jälkeinen aika

Ihminen eettisenä olentona

- eettisten normien, periaatteiden ja arvojen tunnistaminen, pohtiminen ja soveltaminen
- kristillinen ihmiskäsitys ja toisen asemaan asettuminen
- ihminen oman elämänsä, yhteiskunnan ja ympäristön muokkaajana
- kristillisen etiikan peruspainotukset kuten profeettojen sanoma, Jeesuksen Vuorisaauna ja vertaukset

ARVIOINTI

PÄÄTTÖARVIOINNIN KRITEERIT ARVOSANALLE 8

Oppilas kykenee hankkimaan syventävää tietoa kristinuskosta ja evankelis-luterilaisesta kirkosta

Oppilas

- tuntee Raamatun keskeisen sisällön
- tuntee kristinuskon syntytahtumat ja hallitsee kristillisten kirkkojen muotoutumisen keskeiset vaiheet
- tuntee Suomen evankelis-luterilaisen kirkon historiaa ja ymmärtää suomalaisen luterilaisuuden perusluonteen
- ymmärtää suomalaista uskonnollisuutta ja katsomusperinnettä.

Oppilas ymmärtää uskontoa ilmiönä

Oppilas

- ymmärtää uskonnollista ajattelua sekä uskonnollisen kokemuksen ja käyttäytymisen luonnetta
- tunnistaa uskontojen vaikutuksia suomalaisessa ja eurooppalaisessa kulttuurissa
- tuntee maailmanuskontojen keskeiset piirteet
- arvostaa eri tavoin uskovia ja ajattelevia ihmisiä.

Oppilas osaa käyttää uskonnollista tietoa

Oppilas

- tuntee uskon ja tiedon perusluonteen sekä niiden keskinäisen suhteen
- hahmottaa oman maailmankatsomukseensa vaikuttavia tekijöitä
- kykenee keskustelemaan olemassaolon perimmäisistä kysymyksistä.

Oppilas osaa toimia eettisesti vastuullisella tavalla

Oppilas

- kykenee vastuulliseen eettiseen pohdintaan

- tunnistaa omien valintojensa ja tekojensa seurauksia.

ORTODOKSIUSKONTO

YLEISTÄ

Ortodoksisessa uskonnonopetuksessa keskeistä on oppilaan ortodoksisen identiteetin vahvistaminen ja ylläpitäminen. Oppilasta autetaan ymmärtämään uskonnon merkitystä hänelle itselleen sekä näkemään uskonnon vaikutuksia yhteiskunnassa ja kulttuurissa. Lisäksi opetuksessa pyritään uskonnollisen ja katsomuksellisen yleissivistyksen saavuttamiseen.

Ortodoksisen uskonnonopetuksen ydintehtävänä on tietojen, taitojen ja pyhän kokemisen kautta tarjota oppilaalle aineksia oman maailmankatsomuksensa rakentumiseksi ja eettisesti vastuuntuntoiseksi ihmiseksi kasvamiseksi.

Oppilas oppii huolehtimaan luonnosta ja kunnioittamaan lähimmäisiään ja itseään. Häntä kannustetaan Jumalan työtoverina aktiivisesti osallistumaan hyvyyden luomiseen.

Kaikille vuosiluokille yhteiset teemat

Kirkkovuosi, jumalanpalvelukset, sakramentit, pyhät ihmiset, kirkkovuoden juhlat ja paastot sekä oma monikulttuurinen seurakunta. Teemoihin tutustutaan läpäisyperiaatteella vuosiluokittain syventäen. Lukuvuoden aikana tehdään 1-2 kertaa vuodessa kirkkomatka koulupäivän aikana.

Tuntijärjestelyt

Ortodoksista uskontoa opetetaan yleensä vuorokursseina. Koulu pyrkii kuitenkin järjestämään opetuksen siten, että kukin oppilas saa luokkatasolleen kuuluvaa opetusta pedagogisesti tarkoituksenmukaisessa opetusryhmässä.

VUOSILUOKAT 1 -5

1. luokka

TAVOITTEET

Oppilas

- oppii ortodoksisen kristillisyyden sekä uskonopin peruskäsitteitä
- tutustuu Jeesuksen kotimaahan ja Jeesuksen elämän keskeisiin vaiheisiin
- tutustuu alustavasti luterilaisuuteen
- oppii ottamaan huomioon lähimmäisensä opetusryhmässä ja sen ulkopuolella

KESKEISET SISÄLLÖT

- ristinmerkki ja ikoni
- rukous
- Isä, Poika ja Pyhä Henki
- oppilaan taivaallinen esirukoilija ja nimipäivä
- ihminen Jumalan kuvana ja kaltaisena
- Jeesuksen kotimaa
- Jeesuksen elämän keskeisiä tapahtumia
- kirkko rakennuksena
- oikea ja väärä
- ystävyys ja suvaitsevaisuus
- luterilainen kirkko

2. luokka

TAVOITTEET

Oppilas

- syventää tietojaan ortodoksisen kristillisyyden sekä uskonopin peruskäsitteistä.
- tutustuu Jeesuksen elämään ja opetukseen.
- tutustuu alustavasti muihin uskontoihin.
- oppii ottamaan vastuun omista teoistaan.

KESKEISET SISÄLLÖT

- kodin siunaaminen
- Jeesuksen elämän keskeisiä tapahtumia
- Jeesuksen opetuksia

- nimenanto
- kirkko pyhänä paikkana
- lähimmäisenrakkaus
- synty ja katumus
- lähiympäristön kirkkoja ja uskontoja

3. luokka

TAVOITTEET

Oppilas

- tutustuu Vanhan testamentin kertomuksiin.
- osaa pohtia omaan elämäänsä liittyviä eettisiä kysymyksiä.
- kunnioittaa Jumalan luomistyötä.
- ymmärtää kertomusten kautta Jumalan johdatuksen ja suojeluksen elämässä.

KESKEISET SISÄLLÖT

- luominen, syntiinlankeemus, Kain ja Abel
- Nooa, Aabraham, Iisak, Jaakob, Joosef, Mooses
- autiomaavaellus, saapuminen luvattuun maahan
- 10 käskyä, rakkauden kaksoiskäsky

4. luokka

TAVOITTEET

Oppilas

- perehtyy evankeliumien kertomuksiin ja niiden sanomaan
- tutustuu evankeliumien syntyyn ja kirjoittajiin
- oppii pohtimaan evankeliumeista nousevia eettisiä kysymyksiä
- tutustuu muihin kristillisiin kirkkoihin

KESKEISET SISÄLLÖT

- evankelistat
- Uuden testamentin ajan historia
- Jeesuksen elämänvaiheet, Jeesuksen opetuksia ja ihmetekoja
- kärsimyshistoria
- ylösnousemus ja uusi elämä
- luterilainen ja katolinen kirkko

5. luokka

TAVOITTEET

Oppilas

- perehtyy liturgiaan
- syventää tietämystään ortodoksisen uskonopin peruskäsitteistä
- tutustuu ortodoksiseen maailmaan
- tutustuu muihin uskontoihin

KESKEISET SISÄLLÖT

- liturgia, liturginen elämä
- ortodoksinen perinne maailmassa
- luostaritoiminta
- ortodoksinen ihmiskäsitys
- Pyhän Kolminaisuuden persoonat ja niiden erityispiirteet
- kirkkovuoden rakenne
- juutalaisuus ja islam

TYÖTAVAT

Opetuksessa käytetään monipuolisia ja tarkoituksenmukaisia työtapoja. Keskeisinä työtapoina ovat kerronta ja keskustelu. Opetusta elävöitetään esim. ikoneilla, opettajan ja oppilaiden piirroksilla, muulla kuvamateriaalilla, AV-materiaalilla, draamalla, oppimispeleillä,

opintokäynneillä, vierailijoilla luokassa ja musiikilla sekä kirkkokäynnein. Tunneilla voidaan tehdä myös pari- ja ryhmätöitä.

ARVIOINTI

KUVAUS OPPILAAN HYVÄSTÄ OPPIMISESTA 5. LUOKAN PÄÄTTYESSÄ

Ortodoksisuuden keskeiset asiat

Oppilas

- tuntee liturgiajumalanpalveluksen merkityksen osana ortodoksikristityn elämää
- tuntee pääpiirteissään ortodoksisen kirkkovuoden paasto- ja juhlaperinteen sekä kykenee seuraamaan kirkkovuotta omassa elämässään
- tuntee ortodoksista ihmisenäkemyistä sekä ortodoksisen kristillisyyden muita peruskäsitteitä ja pystyy soveltamaan niitä omassa elämässään.

Raamatun keskeiset kertomukset

Oppilas

- tuntee pääpiirtein Vanhan ja Uuden testamentin erilaisen luonteen
- tuntee Kristuksen opetuksia, elämänvaiheet ja kirkon synnyn
- osaa pohtia Raamatun kertomusten kautta sekä omasta elämästään nousevia eettisiä kysymyksiä ja osaa ottaa niitä huomioon omassa elämässään.

Uskonnollinen tieto

Oppilas

- tuntee ortodoksisen uskonopin keskeisiä peruskäsitteitä.
- tuntee ortodoksista traditiota osana ortodoksikristityn elämää.
- pystyy käyttämään oppimaansa ortodoksisen identiteetin vahvistamiseksi.
- kykenee vahvistamaan ortodoksista identiteettiään.

Oma uskonto ja lähiympäristön uskonto

Oppilas

- tuntee ortodoksisen kirkon erityispiirteitä.

- tunnistaa oman perheensä uskonnollisen taustan.
- tuntee oman kotiseurakuntansa toimintaa.
- tuntee lähiympäristössään olevia muita kristillisiä kirkkoja ja yhteisöjä.

6. luokka

Kuudennella luokalla opiskellaan Helsingin tuntijaon mukaisesti kaksi vuosiviikkotuntia uskontoa.

TAVOITTEET

Oppilas

- perehtyy Raamattuun pyhänä ja inhimillisenä kirjakokoelmana
- tuntee kuninkaiden ja profeettojen ajan VT:ssa
- tutustuu apostolisen ajan kirkkoon
- perehtyy liturgiseen elämään ja kirkkotaiteeseen
- tuntee sakramentit
- perehtyy kirkon uskontunnustukseen

SISÄLLÖT

- Raamatun synty ja sisältö
- Raamattu pyhänä kirjana
- profeetat, kuninkaiden aika, psalmit
- apostolien teot
- kirkkotieto
- jumalanpalvelukset: liturgia, vigilia, paastoliturgia ja muita kirkollisia toimituksia
- kirkkorakennus, kirkkotaide ja kirkkomusiikki
- sakramentit
- uskonopin keskeiset kohdat nikealais-konstantinopolilaisen uskontunnustuksen mukaan

7. luokka

TAVOITTEET

Oppilas

- tutustuu ortodoksisen kirkon historiaan pääpiirteissään
- perehtyy Suomen ortodoksisen kirkon historiaan ja nykypäivään
- tutustuu ortodoksisen Helsingin historiaan
- tuntee Helsingissä vaikuttavia kristillisiä kirkkoja ja yhteisöjä
- ymmärtää ekumeenista ajattelua

KESKEISET SISÄLLÖT

- kristinuskon synnyn ja kehityksen keskeiset tapahtumat
- ortodoksinen Suomi
- ortodoksinen Helsinki
- kirkkokunnat, kristilliset yhteisöt sekä ekumenia

8. luokka

TAVOITTEET

Oppilas

- tutustuu keskeisiin maailmanuskontoihin

KESKEISET SISÄLLÖT

- keskeisten maailmanuskontojen levinneisyys, kokosuhteet, perususkomukset ja uskonnollisen elämän pääpiirteet
- uskonnon ulottuvuudet ja vaikutukset yksilöön, yhteisöön ja kulttuuriin
- osaa arvostaa eri tavoin uskovia ja ajattelevia ihmisiä
- tiedostaa maailmankatsomuksensa rakentumiseen vaikuttavia tekijöitä sekä ymmärtää uskonnon ja katsomuksen merkityksen ihmisen ja yhteisön elämässä

9.luokka

TAVOITTEET

Oppilas

- tuntee eettisen ajattelun peruskäsitteitä ja ortodoksisen etiikan perusteita sekä osaa soveltaa näitä eettisessä pohdinnassaan ja toiminnassaan
- vahvistaa ja syventää ortodoksista identiteettiään ja ymmärtää pyhyiden ulottuvuutta elämässä
- osaa arvostaa eri tavoin uskovia ja ajattelevia ihmisiä

KESKEISET SISÄLLÖT

- ortodoksinen ihmiskäsitys
- eettisten normien, periaatteiden ja arvojen tunnistaminen, pohdinta ja soveltaminen
- Kymmenen käskyn ja Vuorisaarnan etiikka
- sakramenttien eettinen ulottuvuus

TYÖTAVAT

Opetuksessa käytetään monipuolisia ja tarkoituksenmukaisia työtapoja. Työtapoina ovat keskustelu, pari- ja ryhmätyöt, opettajajohtoinen työskentely, kirjalliset tehtävät ja esitelmät. Opetusta elävöitetään esim. ikoneilla, muulla kuvamateriaalilla, AV-materiaalilla, draamalla, opintokäynneillä, vierailijoilla luokassa ja musiikilla sekä kirkkokäynnein.

ARVIOINTI

Oppilasta arvioidaan omassa edistymisessään ja suhteessa muiden edistymiseen. Arvioinnin perusteina käytetään oppilaan tuntiaktiivisuutta, vihkotyöskentelyä, projektitoita ja kirjallisia kokeita.

PÄÄTTÖARVIOINNIN KRITTEERIT ARVOSANALLE 8

Oppilas kykenee hankkimaan tietoa ortodoksisesta uskosta

Oppilas

- tuntee ortodoksisen kirkkovuoden paasto- ja juhlaperinteen sekä kykenee seuraamaan ortodoksista kirkkovuotta
- tuntee ortodoksisen jumalanpalvelusperinteen
- on muodostanut itselleen yleiskuvan kirkon opista
- tuntee sakramentit sekä muita pyhiä toimituksia ja tuntee niiden merkityksen
- tuntee kirkon eettistä opetusta ja osaa soveltaa sitä omaan elämäänsä.

Oppilas tuntee Raamatun synnyn ja keskeisen sisällön

Oppilas

- tuntee Raamatun sisäisen rakenteen
- ymmärtää Raamatun pelastusilmoituksen
- ymmärtää Raamatun osana kirkon Traditiota
- tuntee Raamatun käytön kristityn jokapäiväisessä elämässä ja tunnistaa eri kirjojen liturgisen käyttöyhteyden.

Oppilas osaa käyttää uskonnollista tietoa

Oppilas

- tietää kristillisen kirkon synnyn, leviämisen ja sen jakaantumisen syyt
- osaa sijoittaa Suomen ortodoksisen kirkon osaksi maailmanlaajuista kirkkoa
- tuntee Suomen ortodoksisen kirkon vaiheet ja niiden vaikutuksen nykyhetkeen
- tuntee oman seurakunnan toimintaa
- tuntee kirkollisia järjestöjä ja niiden toimintaa
- tuntee Suomen ortodoksisen kirkon hallintoa.

Oppilas tuntee maailmanuskontoja

Oppilas

- ymmärtää uskonnon merkityksen ihmiselle
- tunnistaa suuret maailmanuskonnot
- osaa arvostaa eri tavalla uskovia ja ajattelevia ihmisiä.

5.12 Elämäkatsomustieto

YLEISTÄ

Elämäkatsomustieto on monitieteinen kokonaisuus, jonka lähtökohtiin oppiaineena sisältyy mm. filosofiaa ja yhteiskunta- ja kulttuuritieteitä. Elämäkatsomustiedossa tarkastellaan yksilöiden, yhteisöjen ja erilaisten kulttuuriperintöjen vuorovaikutusta. Opetuksen sisällön tavoitteena on tukea oppilaan eettistä ja sosiaalista kasvua ja vahvistaa oppilaan katso- muksellista ja kulttuurista yleissivistystä.

VUOSILUOKAT 1-5

YLEISTÄ

Opetusteemat integroituvat mahdollisuuksien mukaan muuhun luokkaopetukseen ja noudattavat sen järjestystä.

Opetuksen tehtävänä on

- vahvistaa oppilaan perusluottamusta elämää kohtaan.
- herättää oppilaassa kunnioitusta luontoa ja sen monimuotoisuutta kohtaan.
- vahvistaa oppilaan terveen itsetunnon kehitystä.
- antaa oppilaalle valmiuksia eettisten kysymysten pohdintaan.

TAVOITTEET

Tavoitteena on edistää oppilaan pyrkimystä

- nähdä oma arvonsa ja vastuunsa yksilönä ja yhteisön jäsenenä.
- etsiä ja rakentaa elämäkatsomustaan ja sen myötä oppia hahmottamaan kokonaisuuksia.
- kehittää arvostelukykyyään käyttäen eettisen ajattelun taitoa ja katsomuksellista harjoitusta.
- tutustua suvaitsevaisuuden, oikeudenmukaisuuden ja kestävä kehityksen periaatteisiin.
- oppia kantamaan vastuuta itsestään, toisista ihmisistä, yhteisöstä ja luonnosta.
- tutustua lähiympäristönsä tapoihin ja kulttuureihin.

KESKEISET SISÄLLÖT

Sisällöistä muodostetaan kaksivuotisia opintokokonaisuuksia, jotka voivat vaihdella opetusryhmän koostumuksen mukaan.

- kuka minä olen, toisen kohtaaminen ja hänen asemaansa asettuminen
- hyvä, oikea ja väärä, oikean ja väärän erottaminen, ihmisen hyvyys
- ystävyys sisällö ja merkitys elämässä

- oikeudenmukaisuus ja oikeudenmukaisuuden toteutuminen jokapäiväisessä elämässä
- hyvä elämä, vapaus ja vastuu
- uskonnon- ja elämänkatsomuksen vapaus, suvaitsevaisuus ja syrjintä
- suomalainen kulttuuri, erilaisia elämäntapoja
- yhteisöllisyys, yhteiselämän perusteita, sääntö, sopimus, lupaus, luottamus, rehellisyys ja reiluus, kultainen sääntö
- vuoden kiertokulku ja juhlat
- ympäristö ja luonto, luonnon kiertokulku, kauneus luonnossa
- kestävä kehitys, maailmanperintö
- kertomuksia maailman synnystä

ARVIOINTI

KUVAUS OPPILAAN HYVÄSTÄ OSAAMISESTA 5. LUOKAN PÄÄTTYESSÄ

Oppilas

- kykenee arvioimaan erilaisten tilanteiden moraalisia vaatimuksia.
- ymmärtää tekevänsä väärin toimiessaan vastoin omaksunuttaan periaatteita.
- ymmärtää, että ristiriitatilanteisiin on löydettävissä väkivallattomia ratkaisuja.
- rohkenee esittää omia näkemyksiään ja ymmärtää, että näkemyksiä tulee perustella.
- osaa hahmottaa suomalaisuuden osana maailman kulttuurista monimuotoisuutta.
- tuntee suvaitsevaisuuden ja oikeudenmukaisuuden periaatteita.
- ymmärtää yhteisten sääntöjen merkityksen.
- ymmärtää vastuun ja vapauden periaatteet.
- ymmärtää luonnon ja ympäristön tärkeyden ihmiselle ja osaa toimia luontoa kunnioittaen.
- on omaksunut kestävä kehityksen periaatteita.

VUOSILUOKAT 6-9

YLEISTÄ

Opetuksen tehtävänä on

- syventää oppilaan omaa elämänkatsomusta ja maailmankuvaa
- antaa perustietoja erilaisista katsomuksista ja uskonnoista
- tukea oppilaan kasvua vastuulliseksi ja aktiiviseksi yhteiskunnan jäseneksi.

TAVOITTEET

Tavoitteena on edistää oppilaan pyrkimystä

- etsiä ja rakentaa identiteettiään ja elämänkatsomustaan ja oppia samalla hahmottamaan kokonaisuuksia sekä kasvaa kohtaamaan epävarmuutta ja kehittää taitojaan ilmaista itseään ja elämänkatsomustaan
- kehittää arvostelukykyyään ja kykyään eettiseen toimintaan ja oppia huomaamaan kohtaamiensa arkipäivän tilanteiden eettiset ulottuvuudet ja käyttämään eettisen ajattelun taitoja ja katsomuksellista harkintaa
- omaksua ja sisäistää ihmisoikeuksien, suvaitsevaisuuden, maailman laajuisen oikeudenmukaisuuden ja kestävän kehityksen periaatteita ja oppia kantamaan vastuuta itsestään, toisista ihmisistä, yhteiskunnasta ja luonnosta
- laajentaa katsomuksellista ja kulttuurista yleissivistystään ja oppia tuntemaan eri kulttuureissa tärkeitä pidettyjä arvoja, uskomusjärjestelmiä ja elämänkatsomuksellisia ratkaisuja sekä niiden taustoja ja välittymistä sekä oppia arvioimaan tieteiden vaikutusta elämäntapaamme.

KESKEISET SISÄLLÖT

Kansalaisuus ja hyvä yhteiskunta

- yhteiskuntateorian perusteet, demokratia
- politiikka, toimiminen kansalaisena, kestävä kehitys

Katsomusten maailma

- katsomusten historiaa, katsomusvapaus
- maailmankuva, maailmankatsomus ja elämänkatsomus
- tieto ja tutkimus, luonnollinen ja yliluonnollinen
- uskonto ja uskonnottomuus, oma elämänkatsomus

Kulttuuri

- kulttuurin tutkimus, kulttuuri ja luonto
- kulttuuri ja yhteisö, suomalainen kulttuuri, suvaitsevaisuus
- käsityksiä ihmisen ja luonnon suhteesta: humanistinen, utilistinen, mystinen ja luontokeskeinen

Etiikka ja hyvä elämä

- etiikan pääsuuntia ja peruskysymyksiä, nuoren moraalinen kasvu
- ihmisoikeusetiikka, ympäristöetiikka
- monikulttuurisuus eettisenä kysymyksenä

Tulevaisuus

- tulevaisuuden tutkiminen
- luonnon ja yhteiskunnan tulevaisuus, maailmanperintö
- minun tulevaisuuteni, toimiminen tulevaisuuden hyväksi

ARVIOINTI

PÄÄTTÖARVIOINNIN KRITTEERIT ARVOSANALLE 8

Ihmissuhteet ja moraalinen kasvu

Oppilas

- osaa nähdä yhteyden arvovalintojen ja hyvän elämän välillä
- tunnistaa etiikan perusnäkökulmia kuten teon tahallisuuden, tekijän tarkoituksen, teon seurauksien huomioon ottamisen, vastuun ja oikeuksien näkökulmat
- kykenee tunnistamaan moraalidilemmasta eettisen näkökulman ja esittämään siihen eettisen ratkaisun
- kykenee havainnoimaan eettisiä ulottuvuuksia arkipäivästä, taiteesta, mediasta tai muilta elämän alueilta ja kykenee perustelemaan eron eettisesti kehittyneemmän ja kehittymättömämmän arvion välillä.

Itsetuntemus ja kulttuuri-identiteetti

Oppilas

- tunnistaa ja osaa nimetä keskeisten maailmankatsomusten ja kulttuurien olennaisia piirteitä ja kehityskulkuja
- kykenee suhteuttamaan erilaisia kulttuurisia käsitteitä ja symboleja eri katsomusperinteisiin
- ymmärtää sekulaarin ja uskonnollisen katsomuksen eron
- osaa käyttää oppimiaan kulttuuriin liittyviä käsitteitä ja kykenee hankkimaan tietoa erilaisista katsomuksista.

Yhteisö ja ihmisoikeudet

Oppilas

- tuntee ihmis- ja kansalaisoikeuksien pääpiirteet sekä kykenee selittämään niiden eron
- hahmottaa yksilön eettisen näkökulman suhteessa yhteisöön
- pystyy perustelemaan oikeuksien ja velvollisuuksien keskinäisen riippuvuuden
- tuntee vaihtoehtoisia ja vastakkaisia yhteiskunnallisia näkemyksiä
- tunnistaa ihmis- ja kansalaisoikeuksien loukkauksia ja osaa arvioida erilaisten tasa-arvo- ja oikeusvaatimusten perusteita
- tuntee nyky-yhteiskunnan ongelmia ja pystyy esittämään sekä optimistisiä että pessimistisiä näkemyksiä tulevaisuudesta.

Ihminen ja maailma

Oppilas

- ymmärtää kestävä kehityksen periaatteita
- tuntee ympäristöetiikan lähtökohtia
- osaa arvioida yksilön eettistä näkökulmaa suhteessa ympäristöön
- ymmärtää yhteiskunnallisten ratkaisujen pitkän tähtäimen vaikutuksia.

5.13 HISTORIA

Historian opetuksen tehtävänä on ohjata oppilasta kasvamaan vastuulliseksi toimijaksi, joka osaa käsitellä oman ajan ja menneisyyden ilmiöitä kriittisesti. Oppilasta ohjataan ymmärtämään, että oma kulttuuri ja muut kulttuurit ovat historiallisen kehitysprosessin tulosta. Opetuksessa käsitellään sekä yleistä että Suomen historiaa. Neljännellä luokalla perehdytään kotiseudun historiaan, jolloin opitaan tunnistamaan muutoksia oman perheen ja kotiseudun historiassa ja kuvailemaan muutoksia, joiden on katsottu vaikuttaneen oleellisesti ihmisten elämään.

5. luokka

TAVOITTEET

Oppilas oppii

- ymmärtämään käsitteet inhimillinen sivistys ja korkeakulttuuri
- ymmärtämään että inhimillinen sivistys syntyy maailman monissa kansoissa, ja että jokaisella kulttuurilla on oma ominaislaatunsa
- ymmärtämään miten kulttuuri kuuluu ihmisyyteen ja ihmiskuntaan kokonaisuutena
- tunteensa kautta ymmärtämään historiallisten hahmojen tekoja, valintoja ja kärsimyksiä

KESKEISET SISÄLLÖT

Omat juuret ja historiallinen tieto

- oman perheen ja kotiseudun historia
- muistelujen, kirjoitusten, esineiden, kuvien ja rakennetun ympäristön merkityksien tulkitseminen

Esihistoriallinen ja historiallinen aika sekä ensimmäiset korkeakulttuurit

- Muinais-Intia Veda-, Upanisadit- ja Bhagavadgita -teosten myyttinen sisältö
- muinaisen Iranin kulttuuri
- Mesopotamian kaupunkikulttuurit, Gilgamesh-eepos, nuolenpääkirjoitus
- Muinais-Egyptin mytologian aiheet ja motiivit

Eurooppalaisen sivilisaation synty

- maanviljelyn aloittamisen, valtioiden synnyn ja kirjoitustaidon keksimisen vaikutukset ihmisten elämään
- antiikin Kreikan yhteiskunta ja kulttuuri
- Kreikan tarustoa

6. Luokka

TAVOITTEET

Oppilas oppii

- ymmärtämään kausaalisuutta historian tapahtumissa
- ymmärtämään erilaisia tapoja jakaa historia aikakausiin ja käyttämään oikein käsitteitä esihistoria, historia, vanha aika, keskiaika, uusi aika
- tunnistamaan esimerkkien avulla jatkuvuuden historiassa

KESKEISET SISÄLLÖT

Omat juuret ja historiallinen tieto

- tutustuminen historiallisiin lähteisiin ja tutkimusmenetelmiin

Eurooppalaisen sivilisaation synty

- Rooman yhteiskunta ja kulttuuri
- Kristinuskon synty ja leviäminen Rooman valtakuntaan
- Rooman rappeutuminen
- kansainvaellukset
- antiikin heijastuminen tähän päivään

Keskiaika

- Muhammed ja islamin leviäminen, ristiretket
- Kaarle Suuri ja ritarilaitos
- Idän ja lännen kirkko ja luostarilaitos
- feodaalijärjestelmä

Suomi Ruotsin valtakunnan osana

- elämää kuninkaan alamaisina ja suurvallan asukkaina
- suomalaisen kulttuurin muotoutuminen

7. Luokka

TAVOITTEET

Oppilas oppii

- hankkimaan ja käyttämään historiallista tietoa
- käyttämään erilaisia lähteitä, vertailemaan niitä ja muodostamaan oman perustellun mielipiteensä niiden pohjalta
- ymmärtämään, että historiallista tietoa voidaan tulkita eri tavoin
- selittämään ihmisen toiminnan tarkoituksia ja vaikutuksia

KESKEISET SISÄLLÖT

Esihistoriallinen ja historiallinen aika

- kivikauden ihmisten elinolot ja niissä tapahtuneet muutokset pronssin ja raudan keksimisen seurauksena

Teollinen vallankumous

- teollistuminen ja sen vaikutukset ihmisten elämään
- kaupungistuminen

Uuden ajan murros

- eurooppalaisen ihmisen maailmankuvan ja arvojen muutokset keskiajan ja uuden ajan taitteessa: renessanssi, löytöretket, reformaatio uskonnossa, maailmankuvan avartuminen tieteessä
- Lisäksi yksi seuraavista teemoista, jonka kehitystä tarkastellaan 1800-luvulta nykyaikaan saakka:

a)jokin Euroopan ulkopuolinen kulttuuri

- b)tasa-arvoisuuden kehitys
- c)kulttuurin kehitys
- d)teknologian kehitys, esimerkiksi liikkumis- ja kuljetusvälineiden kehitys
- e)Euroopan hajaannuksesta sen yhdistymiseen

8. luokka

TAVOITTEET

Oppilas oppii

- hankkimaan ja käyttämään historiallista tietoa
- käyttämään erilaisia lähteitä, vertailemaan niitä ja muodostamaan oman perustellun mielipiteensä niiden pohjalta
- ymmärtämään, että historiallista tietoa voidaan tulkita eri tavoin
- selittämään ihmisen toiminnan tarkoituksia ja vaikutuksia
- arvioimaan tulevaisuuden vaihtoehtoja käyttäen apuna historiallista muutosta koskevaa tietoa.

KESKEISET SISÄLLÖT

Vapauden aate voittaa alaa

- Ranskan suuren vallankumouksen vaikutukset

Elämää 1800-luvulla ja kansallisuusaate

- elämää 1800-luvun Suomessa
- 1800-luvun alun keskeiset valtiolliset muutokset ja kansallisuusaatteen vaikutukset Euroopassa
- kulttuuri kansallisuusaatteen heijastajana Suomessa

Murrosten aika Suomessa

- sääty-yhteiskunnan mureneminen
- Suomen venäläistäminen ja sen vastustus

Suurvaltojen kilpailusta ensimmäiseen maailmansotaan seurauksineen

- imperialismi ja sen vaikutukset Euroopan suurvalloille ja siirtomaille
- ensimmäinen maailmansota, sen syyt ja seuraukset
- Venäjän keisarikunnan luhistumisen syyt ja vuoden 1917 vallankumoukset
- Suomen itsenäistyminen ja sisällissota
- Lisäksi yksi seuraavista teemoista, jonka kehitystä tarkastellaan 1800-luvulta nykyaikaan saakka:
 - a)jokin Euroopan ulkopuolinen kulttuuri
 - b)tasa-arvoisuuden kehitys
 - c)kulttuurin kehitys
 - d)teknologian kehitys, esimerkiksi liikkumis- ja kuljetusvälineiden kehitys
 - e)Euroopan hajaannuksesta sen yhdistymiseen

9. Luokka

TAVOITTEET

Oppilas oppii

- hankkimaan ja käyttämään historiallista tietoa
- käyttämään erilaisia lähteitä, vertailemaan niitä ja muodostamaan oman perustellun mielipiteensä niiden pohjalta
- ymmärtämään, että historiallista tietoa voidaan tulkita eri tavoin
- selittämään ihmisen toiminnan tarkoitusperiä ja vaikutuksia
- arvioimaan tulevaisuuden vaihtoehtoja käyttäen apuna historiallista muutosta koskevaa tietoa.

KESKEISET SISÄLLÖT

Laman ja totalitarismin aika

- maailmantalouden romahtaminen ja sen vaikutukset Eurooppaan
- elämää demokratioissa ja diktatuureissa

Toisen maailmansodan aika

- toinen maailmansota, sen syyt ja seuraukset
- Suomi toisessa maailmansodassa ja sodasta selviäminen

Suomi 1950-luvulta nykypäivään

- elinkeinorakenteen muutos ja sen vaikutukset ihmisten elämään
- suomalaisen hyvinvointiyhteiskunnan rakentaminen

Idän ja lännen ristiriidoista etelän ja pohjoisen vastakkainasetteluun

- kylmä sota
- maailman jakautuminen köyhiin ja rikkaisiin valtioihin ja siitä aiheutuvat ongelmat

Elämää 1900-luvun lopulla ja 2000-luvun alussa

- länsimaisen kulutusyhteiskunnan synty ja sen vaikutukset ihmisten elämään ja ympäristöön
- tiedonvälityksen kehitys
- Lisäksi yksi seuraavista teemoista, jonka kehitystä tarkastellaan 1800-luvulta nykyaikaan saakka:
 - a)jokin Euroopan ulkopuolinen kulttuuri
 - b)tasa-arvoisuuden kehitys
 - c)kulttuurin kehitys
 - d)teknologian kehitys, esimerkiksi liikkumis- ja kuljetusvälineiden kehitys
 - e)Euroopan hajaannuksesta sen yhdistymiseen

ARVIOINTI

PÄÄTTÖARVIOINNIN KRITTEERIT ARVOSANALLE 8

Tiedon hankkiminen menneisyydestä

Oppilas

- osaa erotella asiaa selittävät tekijät vähemmän tärkeistä

- pystyy lukemaan erilaisia lähteitä ja tulkitsemaan niitä.

Historian ilmiöiden ymmärtäminen

Oppilas

- kykenee sijoittamaan opiskelemansa tapahtumat ajallisiin yhteyksiinsä ja niiden avulla aikajärjestykseen.
- osaa selittää, miksi jollain elämänalueella toimittiin ennen toisin kuin nykyään.
- osaa esittää historiallisille tapahtumille syitä ja seurauksia.

Historiallisen tiedon käyttäminen

Oppilas

- pystyy vastaamaan menneisyyttä koskeviin kysymyksiin käyttämällä eri lähteistä, myös nykYTEKNOLOGIAN avulla saamaansa informaatiota
- pystyy muodostamaan tapahtumista ja ilmiöistä omia perusteltuja käsityksiä ja arvioimaan niitä.

5.14 YHTEISKUNTAOPPI

Yhteiskuntaopin opetuksen tehtävänä on ohjata oppilasta kasvamaan yhteiskunnan aktiiviseksi ja vastuulliseksi toimijaksi. Perusopetuksen vuosiluokkien 7–9 yhteiskuntaopin opetus antaa perustiedot ja -taidot yhteiskunnan rakenteesta ja toiminnasta sekä kansalaisen vaikutusmahdollisuuksista. Opetuksen tarkoituksena on tukea oppilaan kasvua suvaitsevaiseksi ja demokraattiseksi kansalaiseksi ja antaa hänelle kokemuksia yhteiskunnallisesta toimimisesta ja demokraattisesta vaikuttamisesta

9. luokka

TAVOITTEET

Oppilas

- saa käsityksen yhteiskunnallisen tiedon luonteesta
- oppii hankkimaan ja soveltamaan yhteiskuntaa ja talouselämää käsittelevää informaatiota kriittisesti ja toimimaan aktiivisena vaikuttajana
- oppii tuntemaan julkiset palvelut
- saa valmiuksia työnteon kunnioittamiseen

- oppii yrittäjyyden perusteet ja ymmärtää yrittäjyyden merkityksen yhteiskunnan hyvinvoinnin tekijänä
- oppii ymmärtämään yhteiskunnallisten päätösten vaikutuksia kansalaisten elämään
- kiinnostuu yhteiskunnallisesta osallistumisesta ja vaikuttamisesta
- oppii tarkastelemaan ja kehittämään osaamistaan vastuullisena kuluttajana ja yhteiskunnallisena toimijana
- tuntee tekojensa oikeudelliset seuraamukset.

KESKEISET SISÄLLÖT

Aihealueina ovat suomalainen yhteiskunta ja talouselämä sekä Euroopan unioni.

Yksilö yhteisön jäsenenä

- perhe, erityyppiset yhteisöt sekä vähemmistö- ja osakulttuurit
- yksilön mahdollisuudet toimia kotikunnassa, oman valtion kansalaisena, Pohjoismaissa ja EU:ssa

Yksilön hyvinvointi

- hyvinvointiyhteiskunnan eri ulottuvuudet
- tasa-arvo ja kestävä kehitys sekä muut keinot hyvinvoinnin edistämiseksi

Vaikuttaminen ja päätöksenteko

- kansalaisten mahdollisuudet vaikuttaa
- demokratia, vaalit ja äänestäminen
- politiikan ja hallinnon toimijat kunnallisella, valtakunnallisella ja EU-tasolla
- media ja yhteiskunnallinen vaikuttaminen

Kansalaisen turvallisuus

- oikeusjärjestelmä, yksilön oikeudet ja velvollisuudet sekä oikeudellinen vastuu
- liikenneturvallisuus
- turvallisuuspolitiikka: ulkopoliittika, maanpuolustus

Taloudenpito

- yksityisen taloudenpidon periaatteet
- työnteko ja yrittäjäys

Kansantalous

- yksilö ja kotitaloudet kuluttajina ja talouden toimijoina
- ulkomaankaupan ja globaalitalouden merkitys

Talouspolitiikka

- talouden suhdannevaihtelut, työttömyys ja inflaatio sekä niiden vaikutukset yksityistalouksiin
- julkinen talous ja verotus

ARVIOINTI

PÄÄTTÖARVIOINNIN KRITTEERIT ARVOSANALLE 8

Yhteiskunnallisen tiedon hankkiminen ja käyttäminen

Oppilas

- kykenee tulkitsemaan kriittisesti median välittämiä tietoja, tilastoja ja graafisia esityksiä
- pystyy perustelevaan käsityksiään yhteiskunnallisista asioista
- osaa vertailla yhteiskunnallisen päätöksenteon ja taloudellisten ratkaisujen eri vaihtoehtoja ja niiden seurauksia.

Yhteiskunnallisen tiedon ymmärtäminen

Oppilas

- ymmärtää, että yhteiskunnallisessa päätöksenteossa ja taloudellisissa ratkaisuissa on olemassa useita vaihtoehtoja
- ymmärtää yhteiskunnallisen ja taloudellisen toiminnan eettisiä kysymyksiä.

5.15 Musiikki

YLEISTÄ

Musiikin opetuksen tehtävänä on auttaa oppilasta löytämään musiikin alueelta kiinnostuksen kohteensa sekä rohkaista oppilasta musiikilliseen toimintaan, antaa hänelle musiikillisen ilmaisuvälineitä ja tukea hänen kokonaisvaltaista kasvuaan. Opetuksen tehtävänä on myös saattaa oppilas ymmärtämään, että musiikki on aika- ja tilannesidonnaista. Se on erilaista eri aikoina, eri kulttuureissa ja yhteiskunnissa, ja sillä on erilainen merkitys eri ihmisille. Opetuksessa tulee ottaa huomioon, että musiikin ymmärtämisen ja käsitteellistämisen perustana ovat musisoinnin ja musiikin kuuntelun yhteydessä saadut merkitykselliset kokemukset. Musiikin opetus antaa välineitä oppilaan oman musiikillisen identiteetin muodostumiseen prosessissa, jonka tavoitteena on rakentaa arvostavaa ja uteliasta suhtautumista erilaisiin musiikkeihin. Musiikillisia taitoja kehitetään pitkäjänteisellä, kertaamiseen perustuvalla harjoittelulla. Yhdessä musisoiminen kehittää sosiaalisia taitoja, kuten vastuullisuutta, rakentavaa kriittisyyttä sekä taidollisen ja kulttuurisen erilaisuuden hyväksymistä ja arvostamista. Oppilaan kokonaisvaltaisen ilmaisun kehittymistä tulee tukea myös etsimällä yhteyksiä muihin oppiaineisiin. Musiikin opetuksessa sovelletaan teknologian ja median tarjoamia mahdollisuuksia.

KESKEISET SISÄLLÖT

VUOSILUOKAT 4 – 6

Laulu- ja soitto-ohjelmistoa laajennetaan syventyen pienen ja suuren terssin tunnelmaan. Teorianopetus alkaa. Opitaan kokemisen kautta suuri ja pieni terssi, duuri ja molli.

Nuottikirjoitus liitetään kiinteästi laulu- ja soitto aineistoon: kaanonsävelmiä ja kaksiaänisiä lauluja. Ohjelmistoa laajennetaan, luokkaorkesteri ja -kuoro toimivat säännöllisesti.

Kehitetään sävelten ja intervallien laadullista kokemista. Äänenmurroksen myötä tytöt ja pojat alkavat laulaa oktaaveissa. Länsimaisen musiikin kulmakivi kadenssi koetaan laulaen ja soittaen neliäänisenä satsina.

VUOSILUOKAT 7 – 8

Lauluohjelmisto laajentuu mm. kansallis- ja maakuntalauluihin, eri maiden kansanmusiikkiin ja etnoon. Kansanmusiikki sovitetaan nykypäivän soittimille. Luokkaorkesterissa harjoitellaan johtamista ja tutustutaan sointuopin perusteisiin. Oppilaiden arvostelukykyä ja musikaalista makua rohkaistaan ja kehitetään.

9. LUOKKA

Keskeisiä aiheita ovat äänenhuolto, äänissä laulaminen, musiikin integroiminen muihin aineisiin, samoin kannustaminen omaan sävellystyöhön sekä muoto- ja sointuoppiin tutustuminen käytännön sovitustyön kautta. Käsitellään suomalaisen musiikin historiaa. Työskentelymateriaali valitaan luokkien yksilöllisen tilanteen mukaan vuodenajat ja juhlat edelleen vahvasti huomioiden. Valinnaisena kuoro ja orkesteri.

1.luokka

TAVOITTEET

Oppilas oppii

- käyttämään luontevasti omaa ääntään ja ilmaisemaan itseään laulaen, soittaen ja liikkuen ryhmässä
- kuuntelemaan ja havainnoimaan keskittyneesti ja aktiivisesti ääniympäristöä ja musiikkia

KESKEISET SISÄLLÖT

- musiikillista keksintää äänikerronnan, pienimuotoisten äänisommitelmien ja improvisoinnin keinoin
- äänenkäytön harjoituksia puhuen, loruillen ja laulaen, ikäkauteen sopivia laululeikkejä
- pääosin pentatonista laulu- ja soitto-ohjelmistoa
- yhteissoittoon valmentavia harjoituksia ja soitto-ohjelmistoa keho-, rytmi-, ja melodia- ja sointusoittimilla lähtökohtana perussyketajua kehittävät harjoitukset

2. luokka

TAVOITTEET

Oppilas oppii

- käyttämään luontevasti omaa ääntään ja ilmaisemaan itseään laulaen, soittaen ja liikkuen sekä ryhmässä että yksin
- kuuntelemaan ja havainnoimaan keskittyneesti ja aktiivisesti ääniympäristöä ja musiikkia
- käyttämään musiikin eri elementtejä musiikillisen keksinnän aineksina
- ymmärtämään musiikillisen maailman monimuotoisuutta
- toimimaan vastuullisesti musisoivan ryhmän jäsenenä sekä musiikin kuuntelijana.

KESKEISET SISÄLLÖT

- musiikillista keksintää äänikerronnan, pienimuotoisten äänisommitelmien ja improvisoinnin keinoin

- äänenkäytön harjoituksia puhuen, loruillen ja laulaen
- pääosin pentatonista lauluohjelmistoa sekä kaanonlauluja
- pentatonisen huilunsoiton harjoittelemista
- vuodenaikajuhlissa esiintymistä
- musiikillista keksintää äänikerronnan, pienimuotoisten äänisommitelmien ja improvisoinnin keinoin

3. Luokka

TAVOITTEET

Oppilas oppii

- käyttämään luontevasti omaa ääntään ja ilmaisemaan itseään laulaen, soittaen ja liikkuen sekä ryhmässä että yksin
- kuuntelemaan ja havainnoimaan keskittyneesti ja aktiivisesti ääniympäristöä ja musiikkia
- käyttämään musiikin eri elementtejä musiikillisen keksinnän aineksina
- ymmärtämään musiikillisen maailman monimuotoisuutta
- tutustuu musiikinteoriaan
- toimimaan vastuullisesti musisoivan ryhmän jäsenenä sekä musiikin kuuntelijana

KESKEISET SISÄLLÖT

- musiikillista keksintää äänikerronnan, pienimuotoisten äänisommitelmien ja improvisoinnin keinoin
- äänenkäytön harjoituksia puhuen, loruillen ja laulaen; pentatonisesta asteikosta siirtään diatoniseen asteikkoon
- lauluohjelmistoa sekä moniäänisyyteen valmentavia lauluharjoituksia
- yhteissoittoon valmentavia harjoituksia ja soitto-ohjelmistoa keho-, rytm-, ja melodia- ja sointusoittimilla lähtökohtana perussyketajua kehittävät harjoitukset
- musiikillista keksintää äänikerronnan, pienimuotoisten äänisommitelmien ja improvisoinnin keinoin
- musiikin elementteihin – rytmiin, melodiaan, harmoniaan, dynamiikkaan, sointiväriin ja muotoon – liittyvää peruskäsitteistöä musisoinnin, soitinten kuuntelun, liikunnan ja musiikillisen keksinnän yhteydessä

- perinteisiä laululeikkejä ja suomalaisia kansanlauluja

4.luokka

TAVOITTEET

Oppilas oppii

- käyttämään luontevasti omaa ääntään ja ilmaisemaan itseään laulaen, soittaen ja liikkuen sekä ryhmässä että yksin
- kuuntelemaan ja havainnoimaan keskittyneesti ja aktiivisesti ääniympäristöä ja musiikkia
- käyttämään musiikin eri elementtejä musiikillisen keksinnän aineksina
- ymmärtämään musiikillisen maailman monimuotoisuutta
- toimimaan vastuullisesti musisoivan ryhmän jäsenenä sekä musiikin kuuntelijana.

KESKEISET SISÄLLÖT

- moniäänisyyteen valmentavia lauluharjoituksia
- yhteissoittoon valmentavia harjoituksia ja soitto-ohjelmistoa keho-, rytmi-, ja akustisilla melodia- ja sointusoittimilla
- musiikillista keksintää äänikerronnan, pienimuotoisten äänisommitelmien ja improvisoinnin keinoin
- musiikin elementteihin – rytmiin, melodiaan, harmoniaan, dynamiikkaan, sointiväriin ja muotoon – liittyvää peruskäsitteistöä musisoinnin, kuuntelun, liikunnan ja musiikillisen keksinnän yhteydessä
- laulu-, soitto- ja kuunteluohjelmistoa, joka tutustuttaa oppilaan sekä Kalevalan kansalliseepokseen sekä pohjoismaiseen tarustoon, Eddaan

5. luokka

TAVOITTEET

Oppilas

- ylläpitää ja kehittää osaamistaan musiikillisen ilmaisun eri alueilla musisoivan ryhmän jäsenenä toimien

- oppii ymmärtämään musiikin elementtien, rytmin, melodian, harmonian, dynamiikan, sointiväriin ja muodon tehtävää musiikin rakentumisessa sekä käyttämään niitä ilmaisevia käsitteitä ja merkintöjä
- rakentaa luovaa suhdettaan musiikkiin ja sen ilmaisumahdollisuuksiin musiikillisen keksinnän keinoin

KESKEISET SISÄLLÖT

- musiikillista keksintää äänikerronnan, pienimuotoisten äänisommitelmien ja improvisoinnin keinoin
- äänenkäyttöä ja ääni-ilmaisua kehittäviä harjoituksia sekä eri tyylejä ja lajeja edustavaa yksi- ja moniäänistä ohjelmistoa, josta osa ulkoa
- yhteissoittotaitoja kehittäviä harjoituksia
- tutustutaan ja mahdollisesti opetellaan ulkoa maakuntalauluja
- valmistetaan esityksiä vuodenaikajuhliin ja muihin tilaisuuksiin

6. luokka

TAVOITTEET

Oppilas

- ylläpitää ja kehittää osaamistaan musiikillisen ilmaisun eri alueilla musisoivan ryhmän jäsenenä toimien
- oppii kriittisesti tarkastelemaan ja arvioimaan erilaisia ääniympäristöjä sekä laajentaa ja syventää musiikin eri lajien ja tyylien tuntemustaan
- tietää kitaran toimintaperiaatteen ja rakenteen, sekä osaa soittaa sillä yksinkertaisia sävelkulkuja ja sointuja
- rakentaa luovaa suhdettaan musiikkiin ja sen ilmaisumahdollisuuksiin musiikillisen keksinnän keinoin.

KESKEISET SISÄLLÖT

- äänenkäyttöä ja ääni-ilmaisua kehittäviä harjoituksia sekä eri tyylejä ja lajeja edustavaa yksi- ja moniäänistä ohjelmistoa, josta osa ulkoa
- yhteissoittotaitoja kehittäviä harjoituksia sekä monipuolisesti eri musiikkityylejä ja -kulttuureja edustavaa soitto-ohjelmistoa
- tutustutaan kitaraan ja harjoitellaan sillä soittamista

- monipuolista kuunteluohjelmistoa ja sen jäsentämistä ajallisesti, paikallisesti ja kulttuurisesti
- omien musiikillisten ideoiden kokeilua improvisoiden

7. luokka

TAVOITTEET

Oppilas

- ylläpitää ja kehittää osaamistaan musiikillisen ilmaisun eri alueilla musisoivan ryhmän jäsenenä toimien
- oppii kriittisesti tarkastelemaan ja arvioimaan erilaisia ääniympäristöjä sekä laajentaa ja syventää musiikin eri lajien ja tyylien tuntemustaan
- oppii ymmärtämään musiikin elementtien, rytmin, melodian, harmonian, dynamiikan, sointiväriin ja muodon tehtävää musiikin rakentumisessa sekä käyttämään niitä ilmaisevia käsitteitä ja merkintöjä
- rakentaa luovaa suhdettaan musiikkiin ja sen ilmaisumahdollisuuksiin musiikillisen keksinnän keinoin.

8. Luokka

TAVOITTEET

Oppilas

- ylläpitää ja kehittää osaamistaan musiikillisen ilmaisun eri alueilla musisoivan ryhmän jäsenenä toimien
- oppii kriittisesti tarkastelemaan ja arvioimaan erilaisia ääniympäristöjä sekä laajentaa ja syventää musiikin eri lajien ja tyylien tuntemustaan
- oppii ymmärtämään musiikin elementtien, rytmin, melodian, harmonian, dynamiikan, sointiväriin ja muodon tehtävää musiikin rakentumisessa sekä käyttämään niitä ilmaisevia käsitteitä ja merkintöjä
- rakentaa luovaa suhdettaan musiikkiin ja sen ilmaisumahdollisuuksiin musiikillisen keksinnän keinoin.

KESKEISET SISÄLLÖT

- äänenkäyttöä ja ääni-ilmaisua kehittäviä harjoituksia sekä eri tyylejä ja lajeja edustavaa yksi- ja moniäänistä ohjelmistoa, josta osa ulkoa
- yhteissoittotaitoja kehittäviä harjoituksia sekä monipuolisesti eri musiikkityylejä ja -kulttuureja edustavaa soitto-ohjelmistoa

- monipuolista kuunteluohjelmistoa ja sen jäsentämistä ajallisesti, paikallisesti ja kulttuurisesti
- omien musiikillisten ideoiden kokeilua improvisoiden, säveltäen ja sovittaen esimerkiksi ääntä, laulua, soittimia, liikettä ja musiikkiteknologiaa käyttäen

9. Luokka

TAVOITTEET

Oppilas

- ylläpitää ja kehittää osaamistaan musiikillisen ilmaisun eri alueilla musisoivan ryhmän jäsenenä toimien
- oppii kriittisesti tarkastelemaan ja arvioimaan erilaisia ääniympäristöjä sekä laajentaa ja syventää musiikin eri lajien ja tyylien tuntemustaan
- oppii ymmärtämään musiikin elementtien, rytmin, melodian, harmonian, dynamiikan, sointiväriin ja muodon tehtävää musiikin rakentumisessa sekä käyttämään niitä ilmaisevia käsitteitä ja merkintöjä
- rakentaa luovaa suhdettaan musiikkiin ja sen ilmaisumahdollisuuksiin musiikillisen keksinnän keinoin.

KESKEISET SISÄLLÖT

- äänenkäyttöä ja ääni-ilmaisua kehittäviä harjoituksia sekä eri tyyliä ja lajeja edustavaa yksi- ja moniäänistä ohjelmistoa, josta osa ulkoa
- yhteissoittotaitoja kehittäviä harjoituksia sekä monipuolisesti eri musiikkityylejä ja -kulttuureja edustavaa soitto-ohjelmistoa
- monipuolista kuunteluohjelmistoa ja sen jäsentämistä ajallisesti, paikallisesti ja kulttuurisesti
- omien musiikillisten ideoiden kokeilua improvisoiden, säveltäen ja sovittaen esimerkiksi ääntä, laulua, soittimia, liikettä ja musiikkiteknologiaa käyttäen

ARVIOINTI

PÄÄTTÖARVIOINNIN KRITTEERIT ARVOSANALLE 8

Oppilas

- osallistuu yhteislauluun ja osaa laulaa rytmisesti oikein sekä melodialinjan suuntaisesti
- hallitsee jonkin rytmi-, melodia- tai sointusoittimen perustekniikan niin, että pystyy osallistumaan yhteissoittoon

- osaa kuunnella musiikkia ja tehdä siitä havaintoja sekä esittää perusteltuja näkemyksiä kuulemastaan
- osaa kuunnella sekä omaa että muiden tuottamaa musiikkia niin, että pystyy musisoimaan yhdessä muiden kanssa
- tunnistaa ja osaa erottaa eri musiikin lajeja ja eri aikakausien ja kulttuurien musiikkia
- tuntee keskeistä suomalaista musiikkia ja musiikkielämää
- osaa käyttää musiikin käsitteitä musisoinnin ja musiikin kuuntelun yhteydessä
- osaa käyttää musiikin elementtejä rakennusaineina omien musiikillisten ideoidensa ja ajatustensa kehittelyssä ja toteutuksessa.
- osaa jäsenellä eri musiikkityylejä sekä klassisessa- että populaarimusiikissatunnistaa musiikin eri lajeja, aikakausia ja kulttuurien musiikkia
- osallistuu aktiivisesti tuntityöskentelyyn
- on aktiivinen koulun juhlien järjestelyissä.

5.16 KUVATAIDE

Kuvataideopetuksen tehtävänä on tukea oppilaan kuvallisen ajattelun ja esteettisen ja eettisen tietoisuuden kehittymistä sekä antaa valmiuksia omaan kuvalliseen ilmaisuun. Keskeistä kuvataideopetuksessa on ymmärtää visuaalisen kulttuurin eri ilmenemismuotoja. Opetuksen tavoitteena on, että oppilaalle syntyy henkilökohtainen suhde taiteeseen. Kuvataiteessa kehitetään taitoja, joita tarvitaan kestävän tulevaisuuden rakentamisessa.

Taiteellinen työskentely on näkemään oppimista ja taiteellinen ilmaisu on prosessi, jonka merkitys on sisäisessä hahmottamisessa ja syventymisessä.

Luokilla 1-8 maalaus ja piirustus on integroitu useimmiten pääaineeseen. Taustalla on J. W. von Goethen luoma värioppi.

VUOSILUOKAT 1–4

Kuvataiteen opetuksessa vuosiluokilla 1–4 harjoitetaan monipuolista aistihavaintojen tekoa ja mielikuvituksen käyttöä. Kuvailmaisun perustaidot sekä kuvataiteelle ominaisten työtapojen ja materiaalien käyttö ovat opetuksen perussisältöä. Opetuksessa painotetaan kuvataiteellista prosessia, jonka osia ovat suunnittelu, luonnostelu, työn toteuttaminen ja arviointi. Oppilasta kannustetaan töidensä viimeistelyyn ja niiden säilyttämiseen.

1. LUOKKA

TAVOITTEET

Oppilas oppii

- kuvan tekemistä ja materiaalin tuntemusta
- tarkastelemaan omia ja toisten tekemiä kuvia ja keskustelemaan niistä

KESKEISET SISÄLLÖT

Kuvailmaisuus ja kuvallinen ajattelu

- Perusmuotojen maalaamista nestemäisillä vesiväreillä etukäteen kostutetulle paperille
- satukuvien piirtämistä vahaliiduilla mm. vihkonkuvitus
- muovailua kokonaisuudesta käsin esim. mehiläisvahalla
- kuvasommittelun perusteita: väri, muoto, muodonmuutos, tila, liike, viiva
- kuvien tarkastelua ja kuvista keskustelemista
- Ympäristöestetiikka, arkkitehtuuri ja muotoilu
- luontoon tutustumista

Media ja kuvaviestintä

- kuvan ja tekstin yhdistäminen

2. luokka

TAVOITTEET

Oppilas oppii

- kuvallisessa ilmaisussa tarvittavia taitoja ja tietoja: havaintojen tekoa, kuvittelun, keksimisen taitoja sekä omien tavoitteiden asettelua
- kuvan tekemistä ja materiaalin tuntemusta
- ornamenttien ja peilauskuvien piirtämistä
- symmetriapiirustusta eli vertikaalipeilausta
- tarkastelemaan omia ja toisten tekemiä kuvia ja keskustelemaan niistä harjoitellen kuvataiteen peruskäsitteiden käyttöä
- arvioimaan ympäristönsä esteettisiä arvoja, viihtyisyyttä ja toimivuutta

KESKEISET SISÄLLÖT

Kuvailmaisuus ja kuvallinen ajattelu

- kuvallisia ilmaisutapoja, tekniikoita ja materiaaleja: maalaamista, piirtämistä ja muovailua kokonaisuudesta käsin
- kuvasommittelun perusteita: rytmi, väri, muoto, tila, liike ja viiva, vertikaalipeilaus , nelipeilaus, nelisymmetria
- kuvien tarkastelua ja arviointia sekä kuvataiteen käsitteiden käytön harjoittelua kuvista keskusteltaessa

Ympäristöestetiikka, arkkitehtuuri ja muotoilu

- luontoon, rakennuksiin tutustumista

Media ja kuvaviestintä

- kuvakerronnan perusteita: tarinasta kuvaksi, kuvan ja tekstin yhdistäminen

3. luokka

TAVOITTEET

Oppilas oppii

- kuvallisessa ilmaisussa tarvittavia taitoja ja tietoja: havaintojen tekoa, mielikuvien prosessointia, kuvittelun, keksimisen ja luovan ongelmanratkaisun taitoja, esteettisten valintojen tekoa ja niiden perustelua sekä omien tavoitteiden asettelua
- kuvan tekemisen ja tilan rakentamisen taitoja ja materiaalin tuntemusta
- tarkastelemaan omia ja toisten tekemiä kuvia ja keskustelemaan niistä harjoitellen kuvataiteen peruskäsitteiden käyttöä
- tuntemaan oman kulttuurinsa ja omassa kokemuspiirissään olevien vieraiden kulttuurien kuvallista perinnettä, suomalaista rakennusperinnettä
- ymmärtämään todellisen ja kuvitteellisen maailman eroja
- tutustuu siihen, miten päävärit syntyvät valosta ja pimeydestä ja välivärit pääväreistä

KESKEISET SISÄLLÖT

Kuvailmaisuus ja kuvallinen ajattelu

- kuvallisia ilmaisutapoja, tekniikoita ja materiaaleja: maalaamista, piirtämistä, muovailua ja rakentelua
- kuvasommittelun perusteita: rytmi, väri, muoto, tila, liike, aika ja viiva
- kuvien tarkastelua ja arviointia sekä kuvataiteen käsitteiden käytön harjoittelua kuvista keskusteltaessa

Taiteen tuntemus ja kulttuurinen osaaminen

- taidekuvien tarkastelua tekemällä omia kuvia ja keskustelemalla kuvista

Ympäristöestetiikka, arkkitehtuuri ja muotoilu

- luontoon, rakennuksiin ja rakennusperintöön tutustumista ja niiden kuvaamista
- esineiden tarkastelua, suunnittelua ja valmistamista sekä kolmiulotteista rakentelua

Media ja kuvaviestintä

- kuvakerronnan perusteita: tarinasta kuvaksi, lähikuva ja yleiskuva, kuvan ja tekstin yhdistäminen

4. luokka

TAVOITTEET

Oppilas oppii

- kuvallisessa ilmaisussa tarvittavia taitoja ja tietoja: havaintojen tekoa, mielikuvien prosessointia, kuvittelun, keksimisen ja luovan ongelmanratkaisun taitoja, esteettisten valintojen tekoa ja niiden perustelua sekä omien tavoitteiden asettelua
- kuvan tekemisen ja tilan rakentamisen taitoja ja materiaalin tuntemusta
- tarkastelemaan omia ja toisten tekemiä kuvia ja keskustelemaan niistä harjoitellen kuvataiteen peruskäsitteiden käyttöä sekä arvostamaan erilaisia näkemyksiä taiteesta ja kuvallisesta viestinnästä

- tuntemaan oman kulttuurinsa ja omassa kokemuspiirissään olevien vieraiden kulttuurien kuvallista perinnettä, suomalaista rakennusperinnettä sekä oman kotipaikkakuntansa tärkeitä rakennuksia ja luonnonympäristöjä, arkkitehtuuria ja muotoilua
- arvioimaan ympäristönsä esteettisiä arvoja, viihtyisyyttä ja toimivuutta
- tarkastelemaan eri medioiden merkitystä omassa elämässään
- kuvallisen viestinnän välineiden käyttöä ja ymmärtämään todellisen ja kuvitteellisen maailman eroja

KESKEISET SISÄLLÖT

Kuvailmaisuus ja kuvallinen ajattelu

- kuvallisia ilmaisutapoja, tekniikoita ja materiaaleja: maalaamista (kylmät ja lämpimät värit), piirtämistä esim. solmuja ja ristiinmenoja, muovailua ja rakentelua
- kuvasommittelun perusteita: tasapaino, jännite, rytmi, väri, muoto, kuvataiteen opetuksessa 5–9 luokalla painotetaan kuvan merkitystä ilmaisun ja viestinnän välineenä sekä kuvallisen ilmaisun perusteiden ja tekotapojen sekä mediateknologian hallintaa. Opetuksessa kehitetään oppilaan taiteen ja taidehistorian tuntemusta sekä kuvantulkintataitoja kuvallisten tehtävien avulla. Tavoitteena on, että oppilaiden ymmärrys eri kulttuureista ja niiden välisestä vuorovaikutuksesta kehittyy. Oppimistilanteiden tulisi tukea oppilaiden mahdollisuuksia yhdessä työskentelyyn ja vuorovaikutukseen sekä yhteisiin taide-elämyksiin. Tavoitteena on, että opetuksessa oma työskentely, työprosessin tallentaminen ja arviointi yhdessä toisten kanssa kehittävät oppilaan ymmärrystä kuvataiteen prosesseista ja tukevat kuvallisen ajattelun kehittymistä ja taiteellista oppimista.

5. luokka

TAVOITTEET

Oppilas oppii

- käyttämään materiaaleja, tekniikoita ja työvälineitä tarkoituksenmukaisesti omassa ilmaisussaan
- nauttimaan omien ajatustensa, havaintojensa, mielikuviansa ja tunteidensa ilmaisemisesta kuvallisesti sekä ymmärtämään taiteen tapoja käsitellä elämän erilaisia ilmiöitä
- arvioimaan omaa ja toisten kuvallista ilmaisua ja työtapoja, kuten sisällöllisiä, kuvallisia ja teknisiä ratkaisuja, sekä käyttämään kuvataiteen keskeisiä käsitteitä

- tarkastelemaan ja arvioimaan taidetta, ja ympäristöä esteettisestä ja eettisestä näkökulmasta
- työskentelemään itsenäisesti ja ryhmässä kuvataiteen projekteissa

KESKEISET SISÄLLÖT

Kuvailmaisuus ja kuvallinen ajattelu

- Piirustus vahaliiduilla, puuväreillä ja pastelliliiduilla, maalaus vesiväreillä, muovailu mm. kasvimuotoja, kuvallisen ajattelun syventäminen
- kuvasommittelun perusteita: tasapaino, jännite, rytmi (ornamentit), muoto (kolmisymmetria), väri, tila, liike ja viiva esim. skaveeraustekniikka (muoto syntyy pienin, aina samansuuntaisin viivoin)
- omien havaintojen, ajatusten ja mielikuvien ilmaiseminen kuvallisin keinoin kuten luonnon muuntuva väriprosessi ja värien hienot vivahteet
- vapaan käden geometrinen piirtäminen

Taiteen tuntemus ja kulttuurinen osaaminen

- ohjattuja näyttely- tai museovierailuja, taiteilijan työhön tutustumista
- kuvien analysointia

Ympäristöestetiikka, arkkitehtuuri ja muotoilu

- luonnon ja rakennetun ympäristön vuorovaikutuksen tarkastelua, erilaisten ympäristöjen tarkastelua ja arviointia esteettisestä, eettisestä, ekologisesta ja suunnittelun näkökulmasta
- maisema- ja karttamaalausta

6. luokka

TAVOITTEET

Oppilas oppii

- tuntemaan kuvataiteen ja kuvaviestinnän keskeisiä ilmaisutapoja, materiaaleja, tekniikoita ja työvälineitä ja oppii käyttämään niitä tarkoituksenmukaisesti omassa ilmaisussaan

- nauttimaan omien ajatustensa, havaintojensa, mielikuviansa ja tunteidensa ilmaisemisesta kuvallisesti sekä ymmärtämään taiteen tapoja käsitellä elämän erilaisia ilmiöitä
- ymmärtämään taiteellisen prosessin ominaislaatua taltioidessaan oman työskentelynsä kulkua
- arvioimaan omaa ja toisten kuvallista ilmaisua ja työtapoja, kuten sisällöllisiä, kuvallisia ja teknisiä ratkaisuja, sekä käyttämään kuvataiteen keskeisiä käsitteitä
- tarkastelemaan ja arvioimaan taidetta, kuvaviestintää ja ympäristöä esteettisestä ja eettisestä näkökulmasta
- työskentelemään itsenäisesti ja yhteisön jäsenenä kuvataiteen projekteissa

KESKEISET SISÄLLÖT

Kuvailmaisuus ja kuvallinen ajattelu

- piirustus, grafiikka (hiilipiirtäminen), maalaus mm. karttamaalaus, keramiikka esim. maantieteellisiä pinnanmuotoja, taide ympäristössä, kuvallisen ajattelun syventäminen
- värin ja kuvasommittelun perusteita: tasapaino, jännite, rytmi, muoto, väri mm. harmaa ja musta, värilliset varjot, tila (taso, korkeus, syvyys), liike ja viiva
- geometrinen piirtäminen harpin ja viivaimen avulla
- kuvataiteen tyylejä ja kuvasymboliikkaa omassa kuvailmaisussa
- omien havaintojen, ajatusten ja mielikuvien ilmaiseminen kuvallisin keinoin

Taiteen tuntemus ja kulttuurinen osaaminen

- keskeisiä piirteitä keskiaikaisen ja roomalaisen taiteen historiassa ja kuvamaailmassa
- ohjattuja näyttely- tai museovierailuja, taiteilijan työhön tutustumista

Ympäristöestetiikka, arkkitehtuuri ja muotoilu

- erilaisten ympäristöjen tarkastelua ja arviointia esteettisestä, eettisestä, ekologisesta ja suunnittelun näkökulmasta

Media ja kuvaviestintä

- graafista suunnittelua: kuvan ja sanan yhdistämistä, typografian ja taiton perusteita

7. luokka

TAVOITTEET

Oppilas oppii

- tuntemaan kuvataiteen ja kuvaviestinnän keskeisiä ilmaisutapoja, materiaaleja, tekniikoita ja työvälineitä ja oppii käyttämään niitä tarkoituksenmukaisesti omassa ilmaisussaan
- nauttimaan omien ajatustensa, havaintojensa, mielikuviansa ja tunteidensa ilmaisemisesta kuvallisesti sekä ymmärtämään taiteen tapoja käsitellä elämän erilaisia ilmiöitä
- ymmärtämään taiteellisen prosessin ominaislaatua taltioidessaan oman työskentelynsä kulkua
- arvioimaan omaa ja toisten kuvallista ilmaisua ja työtapoja, kuten sisällöllisiä, kuvallisia ja teknisiä ratkaisuja, sekä käyttämään kuvataiteen keskeisiä käsitteitä
- tuntemaan kuvallisen viestinnän ja vaikuttamisen keinoja
- tarkastelemaan ja arvioimaan taidetta, kuvaviestintää ja ympäristöä esteettisestä ja eettisestä näkökulmasta
- työskentelemään itsenäisesti ja ryhmän jäsenenä kuvataiteen projekteissa

KESKEISET SISÄLLÖT

Kuvailmaisuus ja kuvallinen ajattelu

- piirustus mm. geometrinen piirtäminen, grafiikka, maalaus mm. kartta-, kuulto- ja tussimaalaus, keramiikka mm. platoniset muodot, tilataide ja taide ympäristössä, kuvallisen ajattelun syventäminen
- kuvasommittelun perusteita: tasapaino, jännite, rytmi, muoto, väri, tilaperspektiivi, liike, aika ja viiva
- kuvataiteen tyylejä ja kuvasymboliikkaa omassa kuvailmaisussa
- omien havaintojen, ajatusten ja mielikuvien ilmaiseminen kuvallisin keinoin
- sosiaalisia harjoituksia pareittain tai isommissa ryhmissä

Taiteen tuntemus ja kulttuurinen osaaminen

- keskeisiä piirteitä renessanssitaiteen historiassa sekä eri kulttuurien kuvamaailmassa
- ohjattuja näyttely- tai museovierailuja, taiteilijan työhön tutustumista

Ympäristöestetiikka, arkkitehtuuri ja muotoilu

- erilaisten ympäristöjen tarkastelua ja arviointia esteettisestä, eettisestä, ekologisesta ja suunnittelun näkökulmasta
- tilan havainnointia, suunnittelua ja rakentamista, muotoiluprosessiin tutustumista, materiaalin ja käyttötarkoituksen yhteyden tarkastelua

Media ja kuvaviestintä

- graafista suunnittelua: kuvan ja sanan yhdistämistä, typografian ja taiton perusteita
- mainonnan ilmaisukeinoja

8. luokka

TAVOITTEET

Oppilas oppii

- tuntemaan kuvataiteen ja kuvaviestinnän keskeisiä ilmaisutapoja, materiaaleja, tekniikoita ja työvälineitä ja oppii käyttämään niitä tarkoituksenmukaisesti omassa ilmaisussaan
- nauttimaan omien ajatustensa, havaintojensa, mielikuviansa ja tunteidensa ilmaisemisesta kuvallisesti sekä ymmärtämään taiteen tapoja käsitellä elämän erilaisia ilmiöitä
- ymmärtämään taiteellisen prosessin ominaislaatua taltioidessaan oman työskentelynsä kulkua
- arvioimaan omaa ja toisten kuvallista ilmaisua ja työtapoja, kuten sisällöllisiä, kuvallisia ja teknisiä ratkaisuja, sekä käyttämään kuvataiteen keskeisiä käsitteitä
- hyödyntämään kulttuuripalveluja ja sähköisiä viestimiä oman työskentelyn, tiedon hankinnan ja elämysten lähteinä
- tarkastelemaan ja arvioimaan taidetta, kuvaviestintää ja ympäristöä esteettisestä ja eettisestä näkökulmasta
- työskentelemään itsenäisesti ja ryhmän jäsenenä kuvataiteen projekteissa

KESKEISET SISÄLLÖT

Kuvailmaisuus ja kuvallinen ajattelu

- Piirustus mm. geometrinen piirtäminen ja ihmisen luusto, grafiikka, maalaus mm. kuultomaalaus, valööri- ja mustavalkosommitelmia muunnetaan värillisiksi kuviksi ja päinvastoin, värillisestä mustavalkoiseksi, keramiikka, tilataide ja taide ympäristössä, kuvallisen ajattelun syventäminen
- kuvasommittelun perusteita: tasapaino, jännite, rytmi, muoto, väri, tila, liike, aika ja viiva
- kuvataiteen tyylejä ja kuvasymboliikkaa omassa kuvailmaisussa
- omien havaintojen, ajatusten ja mielikuvien ilmaiseminen kuvallisin keinoin

Taiteen tuntemus ja kulttuurinen osaaminen

- keskeisiä piirteitä taiteen historiassa sekä eri kulttuurien kuvamaailmassa esim. Dürer ja Leonardo
- ohjattuja näyttely- tai museovierailuja, taiteilijan työhön tutustumista

Ympäristöestetiikka, arkkitehtuuri ja muotoilu

- erilaisten ympäristöjen tarkastelua ja arviointia esteettisestä, eettisestä, ekologisesta ja suunnittelun näkökulmasta
- tilan havainnointia, suunnittelua ja rakentamista, materiaalin ja käyttötarkoituksen yhteyden tarkastelua

Media ja kuvaviestintä

- kuvan käyttötarkoituksen tarkastelemista mediassa
- graafista suunnittelua: kuvan ja sanan yhdistämistä, typografian ja taiton perusteita
- mainonnan kanavia ja ilmaisukeinoja

9. luokka

TAVOITTEET

Oppilas oppii

- tuntemaan kuvataiteen ja kuvaviestinnän keskeisiä ilmaisutapoja, materiaaleja, tekniikoita ja työvälineitä ja oppii käyttämään niitä tarkoituksenmukaisesti omassa ilmaisussaan
- nauttimaan omien ajatustensa, havaintojensa, mielikuviansa ja tunteidensa ilmaisemisesta kuvallisesti sekä ymmärtämään taiteen tapoja käsitellä elämän erilaisia ilmiöitä
- ymmärtämään taiteellisen prosessin ominaislaatua taltioidessaan oman työskentelynsä kulkua
- arvioimaan omaa ja toisten kuvallista ilmaisua ja työtapoja, kuten sisällöllisiä, kuvallisia ja teknisiä ratkaisuja, sekä käyttämään kuvataiteen keskeisiä käsitteitä
- hyödyntämään kulttuuripalveluja ja sähköisiä viestimiä oman työskentelyn, tiedon hankinnan ja elämysten lähteinä
- tuntemaan kuvallisen viestinnän ja vaikuttamisen keinoja ja käyttämään keskeisiä kuvaviestinnän välineitä omien ajatustensa ilmaisemiseen mediassa
- tarkastelemaan ja arvioimaan taidetta, kuvaviestintää ja ympäristöä esteettisestä ja eettisestä näkökulmasta
- työskentelemään itsenäisesti ja yhteisön jäsenenä kuvataiteen projekteissa.

KESKEISET SISÄLLÖT

Kuvailmaisuus ja kuvallinen ajattelu

- piirustus, grafiikka, maalaus, keramiikka, kuvanveisto, tilataide ja taide ympäristössä, kuvallisen ajattelun syventäminen
- kuvasommittelun perusteita: tasapaino, jännite, rytmi, muoto, väri, tila, liike, aika ja viiva
- kuvataiteen tyylejä ja kuvasymboliikkaa omassa kuvailmaisussa
- omien havaintojen, ajatusten ja mielikuvien ilmaiseminen kuvallisin keinoin

Taiteen tuntemus ja kulttuurinen osaaminen

- keskeisiä piirteitä taiteen historiassa ja nykytaiteessa sekä eri kulttuurien kuvamaailmassa
- ohjattuja näyttely- tai museovierailuja, taiteilijan työhön tutustumista ja tietoverkon kulttuuripalvelujen hyödyntämistä
- kuvien analysointia: taidekuvan rakenteen tutkimista, sisällöllistä tulkintaa ja taidekriittikää

Ympäristöestetiikka, arkkitehtuuri ja muotoilu

- luonnon ja rakennetun ympäristön vuorovaikutuksen tarkastelua, rakennusperinnön tutkimista sekä erilaisten ympäristöjen tarkastelua ja arviointia esteettisestä, eettisestä, ekologisesta ja suunnittelun näkökulmasta
- arkkitehtuurin ja muotoilun ilmaisukeinoihin, tyylipiirteisiin ja perinteisiin tutustumista,
- suomalaisen arkkitehtuurin ja muotoilun tärkeimpiin edustajiin tutustumista
- tilan havainnointia, suunnittelua ja rakentamista, muotoiluprosessiin tutustumista, materiaalin ja käyttötarkoituksen yhteyden tarkastelua

Media ja kuvaviestintä

- kuvan käyttötarkoituksen tarkastelemista mediassa, mediaesitysten rakenteellista ja sisällöllistä analyysia
- valokuvausta tai video- ja digitaalista kuvausta
- kuvakerronnan muotoja: kuvituksen, sarjakuvan ja liikkuvan kuvan erityispiirteitä
- graafista suunnittelua: kuvan ja sanan yhdistämistä, typografian ja taiton perusteita
- mainonnan kanavia ja ilmaisukeinoja
- elokuvien ja televisio-ohjelmien analysointi
- tila, liike, aika ja viiva
- kuvien tarkastelua ja arviointia sekä kuvataiteen käsitteiden käytön harjoittelua kuvista keskusteltaessa

Taiteen tuntemus ja kulttuurinen osaaminen

- oman paikkakunnan museo- tai taidenäyttelyvierailuja ja taiteilijan työhön tutustumista
- taidekuvien tarkastelua tekemällä omia kuvia ja keskustelemalla kuvista
- Suomen kultakauden mestareita, esimerkkejä eri aikakausien taiteesta

Ympäristöestetiikka, arkkitehtuuri ja muotoilu

- luontoon, rakennuksiin ja rakennusperintöön tutustumista ja niiden kuvaamista, sekä ympäristön muutosten tunnistamista

- esineiden tarkastelua, suunnittelua ja valmistamista sekä kolmiulotteista rakentelua, ympäristösuunnitelmien tai pienoismallien valmistamista

Media ja kuvaviestintä

- kuvakerronnan perusteita: tarinasta kuvaksi, lähikuva ja yleiskuva, kuvan ja tekstin yhdistäminen
- television, tietokonepelien, elokuvien, sarjakuvien ja mainonnan visuaalisten viestien kriittistä tarkastelua ja tutkimista

VUOSILUOKAT 5–9

Kuvataiteen opetuksessa 5–9 luokalla painotetaan kuvan merkitystä ilmaisun ja viestinnän välineenä sekä kuvallisen ilmaisun perusteiden ja tekotapojen sekä mediateknologian hallintaa. Opetuksessa kehitetään oppilaan taiteen ja taidehistorian tuntemusta sekä kuvantulkintataitoja kuvallisten tehtävien avulla. Tavoitteena on, että oppilaiden ymmärrys eri kulttuureista ja niiden välisestä vuorovaikutuksesta kehittyy. Oppimistilanteiden tulisi tukea oppilaiden mahdollisuuksia yhdessä työskentelyyn ja vuorovaikutukseen sekä yhteisiin taide-elämyksiin. Tavoitteena on, että opetuksessa oma työskentely, työprosessin tallentaminen ja arviointi yhdessä toisten kanssa kehittävät oppilaan ymmärrystä kuvataiteen prosesseista ja tukevat kuvallisen ajattelun kehittymistä ja taiteellista oppimista.

5. luokka

TAVOITTEET

Oppilas oppii

- käyttämään materiaaleja, tekniikoita ja työvälineitä tarkoituksenmukaisesti omassa ilmaisussaan
- nauttimaan omien ajatustensa, havaintojensa, mielikuviansa ja tunteidensa ilmaisemisesta kuvallisesti sekä ymmärtämään taiteen tapoja käsitellä elämän erilaisia ilmiöitä
- arvioimaan omaa ja toisten kuvallista ilmaisua ja työtapoja, kuten sisällöllisiä, kuvallisia ja teknisiä ratkaisuja, sekä käyttämään kuvataiteen keskeisiä käsitteitä
- tarkastelemaan ja arvioimaan taidetta, ja ympäristöä esteettisestä ja eettisestä näkökulmasta
- työskentelemään itsenäisesti ja ryhmässä kuvataiteen projekteissa

KESKEISET SISÄLLÖT

Kuvailmaisuus ja kuvallinen ajattelu

- piirustus vahaliiduilla, puuväreillä ja pastelliiduilla, maalaus vesiväreillä, muovailu mm. kasvimuotoja, kuvallisen ajattelun syventäminen
- kuvasommittelun perusteita: tasapaino, jännite, rytmi (ornamentit), muoto (kolmisymmetria), väri, tila, liike ja viiva esim. skaveeraustekniikka (muoto syntyy pienin, aina samansuuntaisin viivoin)
- omien havaintojen, ajatusten ja mielikuvien ilmaiseminen kuvallisoin keinoin kuten luonnon muuntuva väriprosessi ja värien hienot vivahteet
- vapaan käden geometrinen piirtäminen

Taiteen tuntemus ja kulttuurinen osaaminen

- ohjattuja näyttely- tai museovierailuja, taiteilijan työhön tutustumista
- kuvien analysointia

Ympäristöestetiikka, arkkitehtuuri ja muotoilu

- luonnon ja rakennetun ympäristön vuorovaikutuksen tarkastelua, erilaisten ympäristöjen tarkastelua ja arviointia esteettisestä, eettisestä, ekologisesta ja suunnittelun näkökulmasta
- maisema- ja karttamaalausta

6. Luokka

TAVOITTEET

Oppilas oppii

- tuntemaan kuvataiteen ja kuvaviestinnän keskeisiä ilmaisutapoja, materiaaleja, tekniikoita ja työvälineitä ja oppii käyttämään niitä tarkoituksenmukaisesti omassa ilmaisussaan
- nauttimaan omien ajatustensa, havaintojensa, mielikuviansa ja tunteidensa ilmaisemisesta kuvallisesti sekä ymmärtämään taiteen tapoja käsitellä elämän erilaisia ilmiöitä
- ymmärtämään taiteellisen prosessin ominaislaatua taltioidessaan oman työskentelynsä kulkua
- arvioimaan omaa ja toisten kuvallista ilmaisua ja työtapoja, kuten sisällöllisiä, kuvallisia ja teknisiä ratkaisuja, sekä käyttämään kuvataiteen keskeisiä käsitteitä

- tarkastelemaan ja arvioimaan taidetta, kuvaviestintää ja ympäristöä esteettisestä ja eettisestä näkökulmasta
- työskentelemään itsenäisesti ja yhteisön jäsenenä kuvataiteen projekteissa

KESKEISET SISÄLLÖT

Kuvailmaisuus ja kuvallinen ajattelu

- piirustus, grafiikka (hiilipiirtäminen), maalaus mm. karttamaalaus, keramiikka esim. maantieteellisiä pinnanmuotoja, taide ympäristössä, kuvallisen ajattelun syventäminen
- värin ja kuvasommittelun perusteita: tasapaino, jännite, rytmi, muoto, väri mm. harmaa ja musta, värilliset varjot, tila (taso, korkeus, syvyys), liike ja viiva
- geometrinen piirtäminen harpin ja viivaimen avulla
- kuvataiteen tyylejä ja kuvasymboliikkaa omassa kuvailmaisussa
- omien havaintojen, ajatusten ja mielikuvien ilmaiseminen kuvallisin keinoin

Taiteen tuntemus ja kulttuurinen osaaminen

- keskeisiä piirteitä keskiaikaisen ja roomalaisen taiteen historiassa ja kuvamaailmassa
- ohjattuja näyttely- tai museovierailuja, taiteilijan työhön tutustumista

Ympäristöestetiikka, arkkitehtuuri ja muotoilu

- erilaisten ympäristöjen tarkastelua ja arviointia esteettisestä, eettisestä, ekologisesta ja suunnittelun näkökulmasta

Media ja kuvaviestintä

- graafista suunnittelua: kuvan ja sanan yhdistämistä, typografian ja taiton perusteita

7. luokka

TAVOITTEET

Oppilas oppii

- tuntemaan kuvataiteen ja kuvaviestinnän keskeisiä ilmaisutapoja, materiaaleja, tekniikoita ja työvälineitä ja oppii käyttämään niitä tarkoituksenmukaisesti omassa ilmaisussaan
- nauttimaan omien ajatustensa, havaintojensa, mielikuviansa ja tunteidensa ilmaisemisesta kuvallisesti sekä ymmärtämään taiteen tapoja käsitellä elämän erilaisia ilmiöitä
- ymmärtämään taiteellisen prosessin ominaislaatua taltioidessaan oman työskentelynsä kulkua
- arvioimaan omaa ja toisten kuvallista ilmaisua ja työtapoja, kuten sisällöllisiä, kuvallisia ja teknisiä ratkaisuja, sekä käyttämään kuvataiteen keskeisiä käsitteitä
- tuntemaan kuvallisen viestinnän ja vaikuttamisen keinoja
- tarkastelemaan ja arvioimaan taidetta, kuvaviestintää ja ympäristöä esteettisestä ja eettisestä näkökulmasta
- työskentelemään itsenäisesti ja ryhmän jäsenenä kuvataiteen projekteissa

KESKEISET SISÄLLÖT

Kuvailmaisuus ja kuvallinen ajattelu

- piirustus mm. geometrinen piirtäminen, grafiikka, maalaus mm. kartta-, kuulto- ja tussimaalaus, keramiikka mm. platoniset muodot, tilataide ja taide ympäristössä, kuvallisen ajattelun syventäminen
- kuvasommittelun perusteita: tasapaino, jännite, rytmi, muoto, väri, tilaperspektiivi, liike, aika ja viiva
- kuvataiteen tyylejä ja kuvasymboliikkaa omassa kuvailmaisussa
- omien havaintojen, ajatusten ja mielikuvien ilmaiseminen kuvallisin keinoin
- sosiaalisia harjoituksia pareittain tai isommissa ryhmissä

Taiteen tuntemus ja kulttuurinen osaaminen

- keskeisiä piirteitä renessanssitaiteen historiassa sekä eri kulttuurien kuvamaailmassa
- ohjattuja näyttely- tai museovierailuja, taiteilijan työhön tutustumista

Ympäristöestetiikka, arkkitehtuuri ja muotoilu

- erilaisten ympäristöjen tarkastelua ja arviointia esteettisestä, eettisestä, ekologisesta ja suunnittelun näkökulmasta

- tilan havainnointia, suunnittelua ja rakentamista, muotoiluprosessiin tutustumista, materiaalin ja käyttötarkoituksen yhteyden tarkastelua

Media ja kuvaviestintä

- graafista suunnittelua: kuvan ja sanan yhdistämistä, typografian ja taiton perusteita
- mainonnan ilmaisukeinoja

8. luokka

TAVOITTEET

Oppilas oppii

- tuntemaan kuvataiteen ja kuvaviestinnän keskeisiä ilmaisutapoja, materiaaleja, tekniikoita ja työvälineitä ja oppii käyttämään niitä tarkoituksenmukaisesti omassa ilmaisussaan
- nauttimaan omien ajatustensa, havaintojensa, mielikuviansa ja tunteidensa ilmaisemisesta kuvallisesti sekä ymmärtämään taiteen tapoja käsitellä elämän erilaisia ilmiöitä
- ymmärtämään taiteellisen prosessin ominaislaatua taltioidessaan oman työskentelynsä kulkua
- arvioimaan omaa ja toisten kuvallista ilmaisua ja työtapoja, kuten sisällöllisiä, kuvallisia ja teknisiä ratkaisuja, sekä käyttämään kuvataiteen keskeisiä käsitteitä
- hyödyntämään kulttuuripalveluja ja sähköisiä viestimiä oman työskentelyn, tiedon hankinnan ja elämysten lähteinä
- tarkastelemaan ja arvioimaan taidetta, kuvaviestintää ja ympäristöä esteettisestä ja eettisestä näkökulmasta
- työskentelemään itsenäisesti ja ryhmän jäsenenä kuvataiteen projekteissa

KESKEISET SISÄLLÖT

Kuvailmaisuus ja kuvallinen ajattelu

- piirustus mm. geometrinen piirtäminen ja ihmisen luusto, grafiikka, maalaus mm. kuultomaalaus, valööri- ja mustavalkosommitelmia muunnetaan värillisiksi kuviksi ja päinvastoin, värillisestä mustavalkoiseksi, keramiikka, tilataide ja taide ympäristössä, kuvallisen ajattelun syventäminen
- kuvasommittelun perusteita: tasapaino, jännite, rytmi, muoto, väri, tila, liike, aika ja viiva

- kuvataiteen tyylejä ja kuvasympoliikkaa omassa kuvailmaisussa
- omien havaintojen, ajatusten ja mielikuvien ilmaiseminen kuvallisin keinoin

Taiteen tuntemus ja kulttuurinen osaaminen

- keskeisiä piirteitä taiteen historiassa sekä eri kulttuurien kuvamaailmassa esim. Dürer ja Leonardo
- ohjattuja näyttely- tai museovierailuja, taiteilijan työhön tutustumista

Ympäristöestetiikka, arkkitehtuuri ja muotoilu

- erilaisten ympäristöjen tarkastelua ja arviointia esteettisestä, eettisestä, ekologisesta ja suunnittelun näkökulmasta
- tilan havainnointia, suunnittelua ja rakentamista, materiaalin ja käyttötarkoituksen yhteyden tarkastelua

Media ja kuvaviestintä

- kuvan käyttötarkoituksen tarkastelemista mediassa
- graafista suunnittelua: kuvan ja sanan yhdistämistä, typografian ja taiton perusteita
- mainonnan kanavia ja ilmaisukeinoja

9. luokka

TAVOITTEET

Oppilas oppii

- tuntemaan kuvataiteen ja kuvaviestinnän keskeisiä ilmaisutapoja, materiaaleja, tekniikoita ja työvälineitä ja oppii käyttämään niitä tarkoituksenmukaisesti omassa ilmaisussaan
- nauttimaan omien ajatustensa, havaintojensa, mielikuviansa ja tunteidensa ilmaisemisesta kuvallisesti sekä ymmärtämään taiteen tapoja käsitellä elämän erilaisia ilmiöitä
- ymmärtämään taiteellisen prosessin ominaislaatua taltioidessaan oman työskentelynsä kulkua

- arvioimaan omaa ja toisten kuvallista ilmaisua ja työtapoja, kuten sisällöllisiä, kuvallisia ja teknisiä ratkaisuja, sekä käyttämään kuvataiteen keskeisiä käsitteitä
- hyödyntämään kulttuuripalveluja ja sähköisiä viestimiä oman työskentelyn, tiedon hankinnan ja elämysten lähteinä
- tuntemaan kuvallisen viestinnän ja vaikuttamisen keinoja ja käyttämään keskeisiä kuvaviestinnän välineitä omien ajatustensa ilmaisemiseen mediassa
- tarkastelemaan ja arvioimaan taidetta, kuvaviestintää ja ympäristöä esteettisestä ja eettisestä näkökulmasta
- työskentelemään itsenäisesti ja yhteisön jäsenenä kuvataiteen projekteissa.

KESKEISET SISÄLLÖT

Kuvailmaisuus ja kuvallinen ajattelu

- piirustus, grafiikka, maalaus, keramiikka, kuvanveisto, tilataide ja taide ympäristössä, kuvallisen ajattelun syventäminen
- kuvasommittelun perusteita: tasapaino, jännite, rytmi, muoto, väri, tila, liike, aika ja viiva
- kuvataiteen tyylejä ja kuvasymboliikkaa omassa kuvailmaisussa
- omien havaintojen, ajatusten ja mielikuvien ilmaiseminen kuvallisin keinoin

Taiteen tuntemus ja kulttuurinen osaaminen

- keskeisiä piirteitä taiteen historiassa ja nykytaiteessa sekä eri kulttuurien kuvamaailmassa
- ohjattuja näyttely- tai museovierailuja, taiteilijan työhön tutustumista ja tietoverkon kulttuuripalvelujen hyödyntämistä
- kuvien analysointia: taidekuvan rakenteen tutkimista, sisällöllistä tulkintaa ja taidekriittisiä

Ympäristöestetiikka, arkkitehtuuri ja muotoilu

- luonnon ja rakennetun ympäristön vuorovaikutuksen tarkastelua, rakennusperinnön tutkimista sekä erilaisten ympäristöjen tarkastelua ja arviointia esteettisestä, eettisestä, ekologisesta ja suunnittelun näkökulmasta
- arkkitehtuurin ja muotoilun ilmaisukeinoihin, tyylipiirteisiin ja perinteisiin tutustumista,
- suomalaisen arkkitehtuurin ja muotoilun tärkeimpiin edustajiin tutustumista

- tilan havainnointia, suunnittelua ja rakentamista, muotoiluprosessiin tutustumista, materiaalin ja käyttötarkoituksen yhteyden tarkastelua

Media ja kuvaviestintä

- kuvan käyttötarkoituksen tarkastelemista mediassa, mediaesitysten rakenteellista ja sisällöllistä analyysia
- valokuvausta tai video- ja digitaalista kuvausta
- kuvakerronnan muotoja: kuvituksen, sarjakuvan ja liikkuvan kuvan erityispiirteitä
- graafista suunnittelua: kuvan ja sanan yhdistämistä, typografian ja taiton perusteita
- mainonnan kanavia ja ilmaisukeinoja
- elokuvien ja televisio-ohjelmien analysointi

PÄÄTTÖARVIOINNIN KRITTEERIT ARVOSANALLE 8

Oppilas osaa

- ilmaista itseään kuvallisin keinoin
- käyttää kuvan rakentamisen keinoja ja kuvataiteen ja kuvallisen median keskeisiä materiaaleja ja työskentelytekniikoita
- valita työskentelyssään tavoitteisiinsa sopivimpia materiaaleja ja tekniikoita
- selostaa kuvan tekemisen prosessia luonnoksista valmiisiin töihin
- tunnistaa joitakin keskeisiä kuvataiteen ilmiöitä ja sijoittaa niitä ajalliseen ja kulttuuriseen yhteyteen
- tarkastella ja tulkita taiteen ja viestinnän kuvia
- hyödyntää taiteilijavierailuja, näyttely- tai museokäyntejä ja Internetin kulttuuripalveluja
- erottaa, arvioida ja arvottaa erilaisten ympäristöjen ja esineitten esteettisiä ja ekologisia ominaisuuksia
- tuntee suunnittelu- ja muotoiluprosessin eri vaiheet ja osaa soveltaa niitä työskentelyssään
- tunnistaa kulttuuri- ja tyylipiirteitä arkkitehtuurissa ja esineissä
- kuvaviestinnän ja mediateknologian perusteita: valokuvausta tai videokuvausta ja digitaalista kuvan käsittelyä ja graafista suunnittelua
- analysoida mediaesitysten sisältöjä, rakennetta ja visuaalista toteutusta

- osaa havainnoida ja arvioida omaa oppimistaan ja hyödyntää muilta saatua palautetta omassa työskentelyssään
- osaa taltioida työskentelyprosessiaan ja käyttää sitä hyödykseen itsearviointissa
- pystyy tehtävän mukaisesti sekä itsenäiseen työskentelyyn että vuorovaikutteiseen yhteistyöhön muiden kanssa osaa ohjatusti käyttää taideteoksia, ympäristön kuvia, luonnon- ja rakennettua ympäristöä, kirjoja, lehtiä, museoita, gallerioita ja tietoverkkoa tietojen ja elämysten lähteinä

5.17 Käsiyö

TEKNINEN TYÖ

VUOSILUOKAT 5-9

Teknisen käsityön tarkoituksena on harjaannuttaa käden taitoja ja tukea käytännöllistä ja johdonmukaista ajattelua. Käytännön työ kehittää oppilaiden kauneudentajua ja tutustuttaa oppilaat esineelliseen kulttuuriperintöön. Työskentely kehittää oppilaiden valmiuksia käyttää erilaisia materiaaleja, työvälineitä ja työtapoja. Se kehittää myös oppilaan pitkäjänteisyyttä, huolellisuutta ja järjestelmällisyyttä. Työturvallisuus kuuluu tärkeänä osana opetukseen.

5. Luokka

TAVOITTEET

Oppilas

- oppii tuntemaan eri puulajeja ja niiden ominaisuuksia
- tutustuu puuntyööstöön
- osaa käyttää tarkoituksenmukaisesti perustyövälineitä ja huolehtia työympäristöstään
- osaa ottaa huomioon työturvallisuuden
- oppii arvostamaan ja tarkastelemaan kriittisesti omaa ja muiden työtä sekä etsimään luovia ratkaisuja havaitsemiinsa ongelmiin itsenäisesti ja yhteistyössä muiden kanssa

KESKEISET SISÄLLÖT

Käsityön yleiset sisällöt

- oman työn suunnittelua

- oikeat työtavat
- muodot, sommittelu ja pintakäsittely
- materiaali- ja kuluttajatietous
- tarkoituksenmukainen materiaalien ja työkalujen käyttö
- erilaiset työjärjestykset ja työohjeet
- käsityössä esiintyvien ongelmien ja sovellusten yhteys muihin oppiaineisiin, muun muassa kuvataiteeseen, luonnontieteisiin ja matematiikkaan
- tietoa ja elämyksiä suomalaisesta kulttuurista, perinteestä ja muotoilusta sekä vaikutteita muista kulttuureista
- oman työskentelyn ja sen tulosten arviointi sekä osallistuminen myös toisten töiden yhteiseen tarkasteluun

Teknisen työn sisällöt

Visuaalinen ja tekninen suunnittelu

- erilaisten materiaalien tarkoituksenmukainen ja luova käyttö eri käyttötarkoituksissa ja eri tekniikoin

Valmistaminen

- käsityövälineiden taitava ja turvallinen käyttö
- eri puulajien ja työmenetelmien valinta, yhdistäminen ja työstäminen

6. luokka

TAVOITTEET

Oppilas

- osaa tunnistaa eri puulajeja ja tuntee niiden ominaisuuksia
- kehittää puuntyöstötaitojaan
- osaa käyttää tarkoituksenmukaisesti perustyövälineitä ja huolehtia työympäristöstään
- osaa ottaa aina huomioon työturvallisuuden työskennellessään

- oppii arvostamaan ja tarkastelemaan kriittisesti omaa ja muiden työtä sekä etsimään luovia ratkaisuja havaitsemiinsa ongelmiin itsenäisesti ja yhteistyössä muiden kanssa

KESKEISET SISÄLLÖT

Käsityön yleiset sisällöt

- oman työn itsenäinen suunnittelu
- muodot, sommittelu ja pintakäsittely
- materiaali- ja kuluttajatietous
- puun ja työkalujen tarkoituksenmukainen käyttö
- erilaiset työjärjestykset ja -ohjeet
- käsityössä esiintyvien ongelmien ja sovellusten yhteys muihin oppiaineisiin kuten kuvataiteeseen, matematiikkaan ja biologiaan
- oman työskentelyn ja sen tulosten arviointi sekä osallistuminen myös toisten töiden yhteiseen tarkasteluun

Teknisen työn sisällöt

Visuaalinen ja tekninen suunnittelu

- erilaisten materiaalien tarkoituksenmukainen ja luova käyttö eri käyttötarkoituksissa ja eri tekniikoin
- erilaisten käsityökalujen toimintaperiaatteita sekä niiden sovelluksia

Valmistaminen

- teknisessä työssä tarvittavat käsityövälineet ja koneet sekä niiden taitava ja turvallinen käyttö
- valmistetaan esimerkiksi perinnelelu, eläinfiguuri tai muu vastaava puutyö
- teknisen työn eri materiaaleja ja valmistustekniikoita sekä niiden luova valinta, yhdistäminen ja työstäminen
- tutustuminen erilaisiin pintakäsittelymahdollisuuksiin

7. luokka

TAVOITTEET

Oppilas

- tutustuu metallinmuokkaamiseen
- tutustuu koneelliseen puun ja metallin työstämiseen
- ymmärtää työturvallisuusohjeiden noudattamisen tärkeyden
- tuntee yleisimpien metallien ja metalliseosten ominaisuuksia (esim. rauta, kupari, tina, messinki tai pronssi)
- osaa käyttää tarkoituksenmukaisesti käytettäviä perustyövälineitä ja huolehtia työympäristöstään
- oppii arvostamaan ja tarkastelemaan kriittisesti omaa ja muiden työtä sekä etsimään luovia ratkaisuja havaitsemiinsa ongelmiin itsenäisesti ja yhteistyössä muiden kanssa

KESKEISET SISÄLLÖT

Käsityön yleiset sisällöt

- oman työn itsenäinen suunnittelu
- muodot, sommittelu ja pintakäsittely
- materiaali- ja kuluttajatietous
- työkalujen tarkoituksenmukainen käyttö
- erilaiset työjärjestykset ja -ohjeet
- käsityön yhteys muihin oppiaineisiin
- oman työskentelyn ja sen tulosten arviointi sekä osallistuminen myös toisten töiden yhteiseen tarkasteluun

Teknisen työn sisällöt

Visuaalinen ja tekninen suunnittelu

- erilaisten materiaalien tarkoituksenmukainen ja luova käyttö eri käyttötarkoituksissa ja eri tekniikoin
- erilaisten käsityökalujen toimintaperiaatteita sekä niiden sovelluksia

Valmistaminen

- koneet sekä niiden taitava ja turvallinen käyttö
- työturvallisuusohjeet
- valmistetaan käyttöesine, jossa yhdistyy metalli ja puu

8. luokka

TAVOITTEET

Oppilas

- oppii suunnittelemaan ja valmistamaan laadukkaita, tarkoituksenmukaisia ja esteettisiä tuotteita sekä ottamaan työskentelyssään huomioon myös eettiset, ekologiset ja taloudelliset arvot
- perehtyy monipuolisesti muotoilu-, käsityö- ja teknologiakulttuuriin saaden siten aineista oman identiteettinsä rakentamiseen ja omaan suunnittelutyöhönsä
- perehtyy perinteiseen ja nykyaikaiseen teknologiaan liittyviin tietoihin ja taitoihin, joita voi soveltaa arkielämässä, jatko-opinnoissa, tulevaisuustyötehtävissä ja harrastuksissa
- oppii arvostamaan ja tarkastelemaan kriittisesti omaa ja muiden työtä sekä etsimään luovia ratkaisuja havaitsemiinsa ongelmiin itsenäisesti ja yhteistyössä muiden kanssa käyttäen apunaan erilaisia tietolähteitä
- oppii ottamaan kantaa teknologian kehittymiseen ja sen merkitykseen ihmisten, yhteiskunnan ja luonnon hyvinvoinnissa
- oppii ymmärtämään yritystoimintaa ja teollisia tuotantoprosesseja.

KESKEISET SISÄLLÖT

Käsityön yleiset sisällöt

- tuote- ja prosessi-ideointi
- muodot, sommittelu ja värit
- tietoa ja elämyksiä suomalaisesta kulttuurista, perinteestä ja muotoilusta sekä vaikutteita muista kulttuureista
- oman paikkakunnan tuotantoelämään ja yrittäjyyteen tutustuminen
- oman työskentelyn ja sen tulosten arviointi sekä osallistuminen myös toisten töiden yhteiseen tarkasteluun

Teknisen työn sisällöt

Visuaalinen ja tekninen suunnittelu

- rakennettu ympäristö ja erilaiset tuotteet sekä niiden sisältämä symbolinen merkitys eli viesti
- erilaisten puun- ja metallintyöstökoneiden toimintaperiaatteita, rakenteita, teknologisia käsitteitä ja järjestelmiä sekä niiden sovelluksia

Valmistaminen

- kodin tai koulun ja vapaa-ajan välineiden huolto kunnostus ja kierrätys tai vaativamman puutyön rakentaminen (esim. kaappi, soitin, lipas)

9. luokka

Yhdeksännellä luokalla tekninen työ on valinnainen oppiaine.

TEKSTIILITYÖ

YLEISTÄ

Tekstiilityön opetuksessa sekä tytöt että pojat osallistuvat opetukseen yhdessä ilman roolijakoa kaikilla luokka-asteilla. Monimuotoisten kädentaitojen kehittäminen ja harjoittaminen ovat välttämättömiä näppäryyden, kätevyuden, taitojen sekä älyn kehittämiseksi. Käsillä tekeminen myös vahvistaa tahtoa ja loogista ajattelukykyä. Se kehittää oppilaan hienomotoriikkaa sekä kykyä työskennellä suunnitelmallisesti, pitkäjänteisesti ja omatoimisesti. Oppilaan luovuutta ja vuorovaikutustaitoja vahvistetaan sekä kehitetään hänen kykyään arvioida omaa työskentelyään. Oppilasta ohjataan arvostamaan omaa ja muiden työtä sekä käsityön kulttuuriperinteitä. Tekstiilityön osa-alueet ovat lankatyöt, materiaali- ja väri-ilmaisu, käsin ja koneella ompeleminen.

VUOSILUOKAT 1 – 4

YLEISTÄ

Neulomisen ja virkkaamisen perusasioita opetettaessa oppilas ohjataan oikeisiin työtapoihin ja sujuvaan työskentelyyn. Ensin oppilaat oppivat neulomaan kahdella puikolla, koska se herättää tietoisuutta ja näppäryyttä molemmissa käsissä. Kun molemmat kädet ovat saaneet harjoitusta, siirrytään virkkaamiseen. Neule- ja virkkaustyöt ovat oppilaalle itselleen tai lahjaksi suunniteltuja käyttöesineitä tai asusteita. Käsin ompelussa opetetaan taroituksenmukaiset hyöty- ja koristepistot, mm. ryijysilmukka, ristipistot ja erilaisia koriste-

pistoja. Valmistettavat työt ovat pienimuotoisia käyttötekstiilejä, yksinkertaisia vaatteita ja asusteita. Kirjontatöiden suunnittelun lähtökohtana ovat väri- ja muoto-opin sekä sommitte-
lun perusasiat. Kudonnan alkeisiin tutustutaan valmistamalla yksinkertaisia kudonnaisia, nauhojen kutomista ja nyörien punomista.

1. luokka

TAVOITTEET

Oppilas

- oppii käyttämään neulepuikkoja ja tekemään yksinkertaisia neuletöitä
- oppii kädentaitoja, esteettistä näkemystä ja tyyliä
- oppii työskentelemään pitkäjänteisesti ja suunnitelmallisesti ja kunnioittamaan työn-
tekoa
- oppii keskittymään ja etenemään itsenäisesti työssään

KESKEISET SISÄLLÖT

- tutustutaan sormivirkkaukseen ja kahdella puikolla neulomiseen
- opetellaan neulomaan oikea silmukka
- neulotaan yksinkertaisia neuletöitä kuten esim. patalappu, kaulahuivi tai huilupussi
- opetellaan työvälineiden oikeaa käyttöä ja oikeita työtapoja
- harjoitellaan omien suunnitelmien laatimista
- tutustutaan villaan materiaalina

2.luokka

TAVOITTEET

Oppilas

- oppii tuntemaan virkkaukseen liittyviä käsitteitä ja käyttämään villalankaa ja virk-
kuuneulaa työvälineenään
- omaksuu positiivisen asenteen työskentelyyn, osaa huolehtia asianmukaisesti op-
pimisympäristön viihtyisyydestä sekä työvälineistä
- oppii virkkaamisen perustekniikoita ja omien töiden suunnittelua sekä harjaantuu
niiden edellyttämässä taidossa, jolloin hänen ajattelun taitonsa ja luovuutensa kehit-
tyvät

- oppii avaruudellista hahmottamista suunnittelussaan ja työskentelyssään
- oppii kiinnittämään huomiota tuotteiden esteettisiin ominaisuuksiin, väreihin ja muotoihin
- oppii vähitellen hallitsemaan kokonaisen käsityöprosessin
- oppii arvioimaan ja arvostamaan omaa ja muiden työtä

KESKEISET SISÄLLÖT

- virkataan kolmiulotteinen työ, esimerkiksi eläinnukke
- harjoitellaan oikeita työskentelytapoja ja työvälineistä huolehtimista
- harjoitellaan omien töiden suunnittelua

3. luokka

TAVOITTEET

Oppilas

- oppii tuntemaan käsityöhön liittyviä käsitteitä ja käyttämään erilaisia materiaaleja, työvälineitä ja menetelmiä
- omaksuu positiivisen asenteen työskentelyyn, oppii turvallista työvälineiden käyttöä sekä oppii huolehtimaan oppimisympäristönsä viihtyisyydestä
- oppii käsityön perustekniikoita ja harjaantuu niiden edellyttämässä taidoissa, jolloin hänen ajattelun taitonsa ja luovuutensa kehittyvät
- oppii avaruudellista hahmottamista suunnittelussaan ja työskentelyssään
- oppii kiinnittämään huomiota tuotteiden esteettisiin ominaisuuksiin, väreihin ja muotoihin
- oppii ottamaan vastuuta omasta esineympäristöstään ja ymmärtää, että tuotteilla on elinkaari
- oppii vähitellen hallitsemaan kokonaisen käsityöprosessin
- tutustuu perinteisiin käsityömenetelmiin

- oppii arvioimaan ja arvostamaan omaa ja muiden työtä

KESKEISET SISÄLLÖT

- hyödynnetään keskeisiä tekstiili- ja teknisen työn materiaaleja, työvälineitä ja työtapoja: valmistetaan esimerkiksi matto tai poppana ja ryijy
- tiedostetaan työskentelyyn ja työtilaan liittyvät keskeiset turvallisuustekijät
- suunnitellaan omia töitä ja kokeillaan erilaisia työtekniikoita
- esitellään vanhoja että moderneja käsityötuotteita, -välineitä, -materiaaleja ja työtapoja niihin liittyvine harrastuksineen ja ammatteineen

4. luokka

TAVOITTEET

Oppilas

- osaa käyttää käsityöhön liittyviä käsitteitä ja käyttämään erilaisia materiaaleja, työvälineitä ja menetelmiä
- omaksuu positiivisen asenteen työsuojeluun, oppii turvallista työvälineiden, koneiden ja laitteiden käyttöä sekä oppii huolehtimaan oppimisympäristönsä viihtyisyydestä
- oppii käsityön perustekniikoita ja tuotesuunnittelua sekä harjaantuu niiden edellyttämässä taidoissa, jolloin hänen ajattelun taitonsa ja luovuutensa kehittyvät
- oppii avaruudellista hahmottamista suunnittelussaan ja työskentelyssään
- oppii kiinnittämään huomiota tuotteiden esteettisiin ominaisuuksiin, väreihin ja muotoihin
- oppii ottamaan vastuuta omasta esineympäristöstään ja ymmärtää, että tuotteilla on elinkaari
- tutustuu tietoteknisten välineiden käyttöön käsityöprosessin eri vaiheissa ja erilaisissa oppimisympäristöissä
- oppii vähitellen hallitsemaan kokonaisen käsityöprosessin
- oppii arvioimaan ja arvostamaan omaa ja muiden työtä.

KESKEISET SISÄLLÖT

- valmistetaan ristipistotyö, jonka muotoilussa korostuu nelisymmetria

- huomioidaan työturvallisuuteen ja viihtyisyyteen liittyvistä asioista
- suunnitellaan itse töitä ja työskennellään suunnitelman pohjalta kotipaikkakunnalle omaileimaisia, sekä vanhoja että moderneja käsityötuotteita, -välineitä, -materiaaleja ja työtapoja niihin liittyvine harrastuksineen ja ammatteineen tulevaisuuden mahdollisuuksina sekä piirteitä lähiympäristössä mahdollisesti vaikuttavien muiden kulttuurien käsityöperinteestä
- tutustutaan kierrätykseen ja uudelleen käyttöön

LUOKAT 5-9

Käsityön opetuksen ydintehtävänä vuosiluokilla 5–9 on syventää ja kartuttaa oppilaan käsityötietoja ja -taitoja siten, että hän kykenee entistä itsenäisemmin tekemään tarkoituksenmukaisia materiaali-, työtapo- ja työvälinevalintoja käsityöprosessin eri vaiheissa. Häntä rohkaistaan luovaan suunnitteluun ja itseohjautuvaan työskentelyyn sekä ohjataan arvostamaan työn ja materiaalin laatua. Oppilaiden yhteistyötaitoja kehitetään toteuttamalla yhteishankkeita oppilasryhmissä eri oppiaineitten ja paikkakunnan työ-, tuotanto- ja kulttuurielämän edustajien kanssa. Opetus käsittää kaikille oppilaille yhteisesti sekä teknisen työn että tekstiilityön sisältöjä, minkä lisäksi oppilaille voidaan antaa mahdollisuus painotua käsityöopinnoissaan kiinnostuksensa ja taipumustensa mukaan joko tekniseen työhön tai tekstiilityöhön.

5.luokka

TAVOITTEET

Oppilas

- oppii arvostamaan ja tarkastelemaan kriittisesti omaa ja muiden työtä sekä etsimään luovia ratkaisuja havaitsemiinsa ongelmiin
- oppii soveltamaan aiemmin oppimiaan työskentelytapoja
- oppii suunnittelemaan ja valmistamaan laadukkaita, tarkoituksenmukaisia ja esteettisiä tuotteita sekä ottamaan työskentelyssään huomioon myös eettiset, ekologiset ja taloudelliset arvot
- perehtyy monipuolisesti muotoilu-, käsityökulttuuriin laajentaen tietämystään käsityöperinteestä ja saaden ideoita omaan suunnittelutyöhönsä

KESKEISET SISÄLLÖT

- suunnitellaan ja tehdään neulontatöitä viidellä puikolla
- opetellaan myös vaikeampia neuloksia kuten nurja silmukka
- erilaiset työjärjestykset ja työohjeet

- käsityössä esiintyvien ongelmien ja sovellusten yhteys muihin oppiaineisiin, muun muassa kuvataiteeseen, luonnontieteisiin ja matematiikkaan
- oman työskentelyn ja sen tulosten arviointi sekä osallistuminen myös toisten töiden yhteiseen tarkasteluun

6. Luokka

TAVOITTEET

Oppilas

- oppii suunnittelemaan ja valmistamaan laadukkaita, tarkoituksenmukaisia ja esteettisiä tuotteita sekä ottamaan työskentelyssään huomioon myös eettiset, ekologiset ja taloudelliset arvot
- oppii arvostamaan ja tarkastelemaan kriittisesti omaa ja muiden työtä sekä etsimään luovia ratkaisuja havaitsemiinsa ongelmiin itsenäisesti ja yhteistyössä muiden kanssa
- harjaantuu hahmottamaan mittasuhteita
- laajentaa materiaalituntemustaan
- tutustuu erilaisiin lankatyyppeihin sekä pistoihin

KESKEISET SISÄLLÖT

- opetellaan itse suunnittelemaan ja laatimaan kaavat töille
- perehdytään eri kangaslaatuojen ominaisuuksiin ja käyttötarkoituksiin
- tehdään kolmiulotteinen käsityö, esimerkiksi nukke tai eläinhahmo
- käsityössä esiintyvien ongelmien ja sovellusten yhteys muihin oppiaineisiin, muun muassa kuvataiteeseen, luonnontieteisiin ja matematiikkaan
- laaditaan raportti työprosessista ja esitellään oma valmis työ muulle luokalle
- valmiista töistä pidetään näyttely, ja työt dokumentoidaan
- oman työskentelyn ja sen tulosten arviointi sekä osallistuminen myös toisten töiden yhteiseen tarkasteluun

7. Luokka

TAVOITTEET

Oppilas

- oppii suunnittelemaan ja valmistamaan laadukkaita, tarkoituksenmukaisia ja esteettisiä tuotteita sekä ottamaan työskentelyssään huomioon myös eettiset, ekologiset ja taloudelliset arvot
- perehtyy suomalaiseen ja soveltuvin osin myös muiden kansojen muotoilu-, käsityö- ja teknologiakulttuuriin saaden siten ainesta oman identiteettinsä rakentamiseen ja omaan suunnittelutyöhönsä
- perehtyy perinteiseen ja nykyaikaiseen teknologiaan liittyviin tietoihin ja taitoihin, joita voi soveltaa arkielämässä
- oppii arvostamaan ja tarkastelemaan kriittisesti omaa ja muiden työtä sekä etsimään luovia ratkaisuja havaitsemiinsa ongelmiin itsenäisesti ja yhteistyössä muiden kanssa käyttäen apunaan erilaisia tietolähteitä
- keskittyy työhönsä ja harjoittelee käyttämään tarkoituksenmukaisia työtapoja

KESKEISET SISÄLLÖT

Käsityön yleiset sisällöt

- tutustutaan ompelukoneen käyttöön ja tehdään vaatekappale
- suunnitellaan itse työ ja laaditaan sille kaavat
- harjoitellaan kankaan leikkaamista ja perehdytään eri kangaslaatujen ominaisuuksiin
- keskustellaan ekologisista valinnoista materiaalien suhteen
- kehitetään mittasuhteiden hahmottamiskykyä
- kiinnitetään erityistä huomiota järjestelmälliseen ja huolelliseen työskentelyyn
- opetellaan huolehtimaan työvälineistä, työympäristön järjestyksestä ja viihtyisyydestä
- oman työskentelyn ja sen tulosten arviointi sekä osallistuminen myös toisten töiden yhteiseen tarkasteluun
- opetellaan vastaanottamaan palautetta ja ohjaamaan työtään sen mukaan

Visuaalinen ja tekninen suunnittelu

- vaatteiden ja tekstiilitaiteen symbolinen merkitys eli viesti
- tekstiilituotteiden kolmiulotteisen muodon konstruointi

- tekstiilimateriaalien tarkoituksenmukainen ja luova käyttö eri käyttötarkoituksissa ja eri tekniikoin
- kierrätysmateriaalien hyödyntäminen ja ekologisten valintojen merkitys

Valmistaminen

- tekstiilityön perinteisiä ja moderneja työvälineitä ja koneita, niiden oikea valinta käyttökohteeseen, toimintaperiaatteet, turvallinen käyttö sekä huolto
- tekstiilityön eri materiaaleja ja valmistustekniikoita sekä niiden valinta, yhdistäminen ja työstäminen luovasti
- tekstiilituotteiden hoito ja huolto sekä kierrätys

8. Luokka

TAVOITTEET

Oppilas

- oppii suunnittelemaan ja valmistamaan laadukkaita, tarkoituksenmukaisia ja esteettisiä tuotteita sekä ottamaan työskentelyssään erityisesti huomioon eettiset, ekologiset ja taloudelliset arvot
- perehtyy suomalaiseen ja soveltuvin osin myös muiden kansojen muotoilu-, käsityö- ja teknologiakulttuuriin saaden siten aineista oman identiteettinsä rakentamiseen ja omaan suunnittelutyöhönsä
- perehtyy perinteiseen ja nykyaikaiseen teknologiaan liittyviin tietoihin ja taitoihin, joita voi soveltaa arkielämässä, jatko-opinnoissa, tulevaisuustyötehtävissä ja harrastuksissa
- oppii arvostamaan ja tarkastelemaan kriittisesti omaa ja muiden työtä sekä etsimään luovia ratkaisuja havaitsemiinsa ongelmiin itsenäisesti ja yhteistyössä muiden kanssa käyttäen apunaan erilaisia tietolähteitä
- oppii ottamaan kantaa teknologian kehittymiseen ja sen merkitykseen ihmisten, yhteiskunnan ja luonnon hyvinvoinnissa
- oppii ymmärtämään yritystoimintaa ja teollisia tuotantoprosesseja

KESKEISET SISÄLLÖT

Käsityön yleiset sisällöt

- oman työn suunnittelu ja toteuttaminen
- materiaali- ja kuluttajatietous
- tarkoituksenmukainen materiaalien käyttö
- erilaiset työjärjestykset ja työohjeet
- käsityössä esiintyvien ongelmien ja sovellusten yhteys muihin oppiaineisiin, muun muassa kuvataiteeseen, luonnontieteisiin ja matematiikkaan
- oman työskentelyn ja sen tulosten arviointi sekä osallistuminen myös toisten töiden yhteiseen tarkasteluun

Visuaalinen ja tekninen suunnittelu

- tekstiili- ja muotihistoriaa soveltuvin osin kodin tekstiilejä ja vaateista koskevien aihepiirien yhteydessä
- sisustustekstiilien, vaatteiden ja tekstiilitaiteen symbolinen merkitys eli viesti
- tietoteknisiä sovelluksia ja uusi teknologia suunnittelun apuvälineinä
- kaavojen tekemisen perusteet
- tekstiilimateriaalien tarkoituksenmukainen ja luova käyttö

Valmistaminen

- tekstiilityön perinteisiä ja moderneja työvälineitä ja koneita, niiden oikea valinta käyttökohteeseen, toimintaperiaatteet, turvallinen käyttö sekä huolto
- tekstiilityön eri materiaaleja ja valmistustekniikoita sekä niiden valinta, yhdistäminen ja työstäminen luovasti
- tekstiilituotteiden hoito ja huolto sekä kierrätys

ARVIOINTI

PÄÄTTÖARVIOINNIN KRITERIT ARVOSANALLE 8

Visuaalinen ja tekninen suunnittelu

Oppilas

- havaitsee myös itsenäisesti ongelmia, kehittää luovasti ideoita ja suunnittelee ohjatusti tuotteita, joissa on pyritty ottamaan huomioon käytettävissä oleva aika, välineet, materiaalit, tuotteiden esteettisyys, ekologisuus, kestävyys, taloudellisuus ja tarkoituksenmukaisuus

- ymmärtää suunnittelemansa tuotteet myös viestiksi ympäristölle
- dokumentoi suunnitelman esimerkiksi kuvallisesti, sanallisesti, näyttein, pienoismallin avulla tai muulla tavoin siten, että siitä käy ilmi, millainen idea on ja millä tavoin se on tarkoitus valmistaa
- osaa ohjatusti käyttää suunnittelussaan aineksia suomalaisesta ja muiden kansojen muotoilu-, käsityö- ja teknologiakulttuurista.

Valmistaminen

Oppilas

- työskentelee tarkoituksenmukaisesti ja huolellisesti työturvallisuusohjeita noudattaen sekä huolehtii työympäristönsä järjestyksestä ja viihtyisyydestä
- hallitsee perustekniikoita siten, että tuotteesta tulee tarkoituksenmukainen, viimeistelty, ekologinen ja esteettinen
- osaa työskennellä tavoitteisesti yksin tai tiimeissä
- osaa ohjatusti käyttää työssään kehittynyttä teknologiaa ja ymmärtää teknologian käsitteitä, järjestelmiä ja niiden sovelluksia
- osaa soveltaa muissa oppiaineissa oppimaansa tietoa ja taitoa.

Itsearviointi ja prosessin pohdinta

Oppilas

- kykenee ohjatusti tarkastelemaan omaa työskentelyään ja oppimistaan
- havaitsee vahvuuksia ja heikkouksia prosessissa ja tuloksissa
- osoittaa arvioinnissa kritiikinsietokykyä ja haluaa suunnata toimintaansa palautteen mukaisesti
- arvioi ideoitaan ja tuotteitaan esteettisin, taloudellisin, ekologisista ja tarkoituksenmukaisuuskriteerein
- ymmärtää teknologian, kulttuurin, yhteiskunnan ja luonnon välisiä riippuvuuksia
- muodostaa realistisen kuvan taidoistaan ja kehittymismahdollisuuksistaan.

9. Luokka

Yhdeksännellä luokalla tekstiilityö on valinnaisena oppiaineena.

5.18 Liikunta

YLEISTÄ

Koulumme liikunnanopetuksen yleistavoitteiden perustana on kasvavan ihmisen jatkuva muutos suhteessa ympäröivään maailmaan. Opetuksen tavoitteena on oppilaan fyysisen, psyykkisen ja sosiaalisen toimintakyvyn sekä hyvinvoinnin kehittäminen sekä iloa ja elämyksiä tuovan ilmapiirin luominen liikuntatilanteisiin.

Reilun pelin hengen, suvaitsevaisuuden, vastuullisuuden, turvallisuuden ja yhteisöllisyyden merkitys on tärkeä. Kehittyvien tietojen, taitojen ja kokemusten avulla annetaan mahdollisuuksia liikunnallisen elämäntavan omaksumiseen. Tämän lisäksi oppilaita ohjataan ymmärtämään liikunnan kokonaisvaltainen terveydellinen merkitys. Alaluokilla opittavien motoristen perustaitojen ja liikunnallisten elämysten avulla yläluokilla ja lukiossa tavoitteena on omaehtoinen liikuntaharrastuneisuus.

VUOSILUOKAT 1-4

Ydintehtävinä ovat positiivisen vapautuneen ilmapiirin luominen liikuntatilanteisiin ja liikunnallisten perustaitojen vahvistaminen. Tytöt ja pojat toimivat tunneilla pääasiassa yhdessä.

1. luokka

TAVOITTEET

Oppilas

- oppii perusuimataidon
- harjaantuu sekä itsenäisen työskentelyn taidoissaan että yhteistyötaitoissaan ilman keskinäisen kilpailun korostumista
- oppii toimimaan sovittujen ohjeiden mukaan ja reilun pelin hengessä
- oppii liikunnalliset perustoiminnot mm. hyppy, kuperkeikka
- oppii hahmottamaan oman kehonsa
- oppilas osaa liikkua piirissä ja jonossa ryhmän mukaan

KESKEISET SISÄLLÖT

- juoksu, hyppyjä, heittoja
- voimistelua
- musiikki- ja ilmaisuliikuntaa sekä tansseja, esimerkiksi eurytmiaa
- luontoliikuntaa

- talviliikuntaa
- veteen totuttautumista ja uintiharjoituksia
- liikunnallisia leikkejä
- erilaisia rytmejä kävelyssä, juostessa, hyppiessä, tömistäessä jne.
- hienomotorisia taitoja harjoitellaan näppärysharjoitusten avulla

2. luokka

TAVOITTEET

Oppilas

- oppii monipuolisesti motorisia perustaitoja ja saa virikkeitä harrastaa liikuntaa
- oppii hyvinvointia edistäviä ja turvallisia liikuntatapoja sekä perusuimataidon
- harjaantuu sekä itsenäisen työskentelyn taidoissaan että yhteistyötaitoissaan ilman keskinäisen kilpailun korostumista
- oppii toimimaan sovittujen ohjeiden mukaan ja reilun pelin hengessä
- oppii huomioimaan ympäristön ja toiset liikkeessään

KESKEISET SISÄLLÖT

- juoksua, hyppyjä, heittoja sekä niiden soveltamista liikuntamuotoihin
- voimistelua
- musiikki- ja ilmaisuliikuntaa sekä eurytmiaa ja tansseja
- liikuntaleikkejä
- luontoliikuntaa
- luistelua ja hiihtoa
- veteen totuttautumista ja uintiharjoituksia

3. luokka

TAVOITTEET

Oppilas

- oppii sopeutumaan uusiin ja vaihteleviin tilanteisiin;

- oppii ottamaan toiset huomioon ja välttämään konfliktitilanteita.
- kokee yhteenkuuluvaisuuden tunnetta omassa ryhmässään.
- kokee onnistumisen elämyksiä.
- oppii motorisia perusvalmiuksia; tasapainoa, hyppäämistä, pyörimistä, juoksemista, vartalon hallintaa.
- tutustuu krooli-, selkä- ja rintauinnin perusteisiin. Oppii uinnin liukuasennon sekä vatsallaan että selällään.
- tutustuu suunnistuksen kartanluvun alkeisiin.
- tutustuu luistelun ja maastohiihdon alkeisiin.
- tutustuu musiikin ja liikkumisen yhdistämiseen

KESKEISET SISÄLLÖT

- mielikuvitus- ja hippaleikit, jotka sisältävät muodonmuuntumisia kuten ”taiottu” tai vapautettu
- pallonkäsittelytehtäviä ja leikkejä. Esim. erilaiset polttopalloleikit
- telinevoimistelua yksinkertaisten tempuratojen muodossa.
- musiikkiliikuntaa piirileikkien muodossa.
- krooli-, rinta-, ja selkäuinnin perusteet
- luisteluleikkejä
- murtomaahiihtoa
- suunnistusharjoitusta lähimaastossa

4. Luokka

TAVOITTEET

Oppilas

- pystyy sopeutumaan uusiin ja vaihteleviin tilanteisiin;
- pystyy ottamaan toiset huomioon ja välttämään konfliktitilanteita.
- oppii keskittymään omaan tekemiseen.
- kokee yhteenkuuluvaisuuden tunnetta omassa ryhmässään.
- kokee onnistumisen elämyksiä myös hieman rohkeutta vaativissa tehtävissä

- kokee tunneilla laadullisuuksia, kuten hyvä, paha, laiska, aloitekykyinen.
- oppii motorisia perusvalmiuksia; tasapainoa, hyppäämistä, kuperkeikkoja, juoksemista, vartalon hallintaa.
- oppii krooli-, selkä- ja rintauintin perusteet.
- oppii suunnistuksen kartanluvun alkeet.
- tutustuu luistelun ja maastohiihdon alkeet.
- tutustuu perinteisiin vanhoihin tansseihin.

KESKEISET SISÄLLÖT

- Mielikuvitus- ja hippaleikkejä, jotka sisältävät muodonmuuntumisia kuten ”taiottu” tai vapautettu. Eläinaiheisia leikkejä, joissa mukana laadullisuuksia esim. hyvä-paha, laiska, nokkela jne. Integroituvat luokan kertomusteemaan, eläinoppiin.
- erilaisia palloleikkejä, jotka kehittävät pallonkäsittelytaitoa sekä pallopelien ajattelun perusteita. Esim. polttopalloleikkejä ja pallopelien viitepelejä
- telinevoimistelua temppuratojen muodossa. Jokaiselle oppilaalle sopivasti haastetta.
- rytmiset askeltamisharjoitukset eri suuntiin.
- vanhoja tansseja itsenäisyyspäiväjuhlaan.
- krooli-, rinta-, ja selkäuintin perusteita
- luisteluleikkejä ja luistelutekniikan opettelua
- murtomaahiihtoa

VUOSILUOKAT 5-6

YLEISTÄ

Vuosiluokkien 5 - 6 liikunnanopetuksen ydintehtävänä on positiivisen ilmapiirin säilyminen liikuntatilanteissa. Tässä iässä sosiaalinen sinä-minä -suhde alkaa herätä. Oppilaat haluavat haasteita: rohkeus ja maltillisuus joutuvat koetukselle eri tilanteissa. Opetuksessa pyritään löytämään tasapaino yksilön ja ryhmän haasteiden välillä. Mielikuvitusleikit pidetään edelleen ohjelmassa mukana, mutta leikinomainen toiminta muuttuu säännölliseksi harjoitteluksi. Fyysiset erot ovat tässä iässä suurimmillaan puberteetin alkamisajan vaihdellessa. Lihasten toiminnan ja koordinaation kehittäminen on keskeistä, jotta puberteetin aiheuttama kömpelyyttä voitaisiin vähentää.

5. luokka

TAVOITTEET

Oppilas

- pystyy sopeutumaan uusiin ja vaihteleviin tilanteisiin;
- pystyy ottamaan toiset huomioon ja välttämään konfliktitilanteita.
- pyrkii kehittämään omaa määrätietoista harjoittelua.
- kokee yhteenkuuluvaisuuden tunnetta omassa ryhmässään.
- kokee onnistumisen elämyksiä myös hieman rohkeutta vaativissa tehtävissä.
- oppii motorisia perusvalmiuksia; tasapainoa, hyppäämistä, kuperkeikkoja, juoksemista, vartalon hallintaa, heittämisen perusteita ja mailapelien vaatimaa silmä- käsi-koordinaatiota.
- hallitsee krooli-, selkä- ja rintauintin perusteet.
- tutustuu muutaman yleisurheilulajin perusteisiin.
- hallitsee suunnistuksen kartanluvun perusteet.
- hallitsee luistelun ja maastohiihdon alkeet.
- tutustuu muutaman paritanssin perusteisiin.

KESKEISET SISÄLLÖT

- mielikuvitus- ja hippaleikkejä,
- erilaisia palloleikkejä ja – pelejä, jotka kehittävät pallonkäsittelytaitoa sekä pallopelien ajattelun perusteita. Esim. polttopalloleikkejä ja pallopelien viitepelejä. Kokeillaan muutamaa joukkuepallopeliä sekä yksilömailapelejä esim. sulkapallo
- telinevoimistelua tempuratojen muodossa.
- Paritanssien perusteita (Esim. Valssi, Foksi)
- rytmiset askeltamisharjoitukset juoksutekniikan kehittämiseksi.
- kreikkalaisen viisiottelun lajit. Integroitu luokan kertomusteemaan Antiikin Kreikka.
- krooli-, rinta-, ja selkäuintin perusteita

- luisteluleikkejä ja luistelutekniikan opettelua
- murtomaahiihtoa

6. luokka

TAVOITTEET

Oppilas

- pystyy sopeutumaan uusiin ja vaihteleviin tilanteisiin;
- pystyy ottamaan toiset huomioon ja välttämään konfliktitilanteita.
- oppii harjoittelemaan eri lajeissa määrätietoisesti.
- kokee yhteenkuuluvaisuuden tunnetta omassa ryhmässään.
- hallitsee krooli-, rinta-, ja selkäuinnin perusteet.
- kokee onnistumisen elämyksiä.
- hallitsee telinevoimistelussa joitakin perusasioita pääpiirteittäin Esim. kuperkeikat eteen ja taakse, kärrynpyörän, heilunnan rekillä, käsinseisonnan seinää vasten,
- tutustuu muutaman yleisurheilulajin perusteisiin.
- pystyy liikkumaan kartan avulla helppossa maastossa
- hallitsee luistelun ja maastohiihdon perusteet.
- tutustuu muutaman joukkuepallon yksilömailapelin perustekniikkaan.
- tutustuu joukkuepallon ja yksilömailapelin perustaktiikan alkeisiin.
- oppii voittamaan ja häviämään.
- tutustuu muutamaan paritanssiin.

KESKEISET SISÄLLÖT

- mielikuvitus- ja hippaleikkejä,
- pallojen perusteita; jalka-, kori-, lento- ja pesäpalloa sekä sulkapalloa.
- luistelua ja jääpelejä.

- telinevoimistelun perusasioita temppuratojen muodossa oppilaan kyvyt huomioon ottaen.
- Paritanssien perusteita (Esim. Valssi, Foksi, Tango, Jive))
- kreikkalaisen viisiottelun lajit. Integroitu luokan kertomusteemaan Antiikin Kreikka.
- rytmiset askeltamisharjoitukset juoksutekniikan kehittämiseksi
- krooli-, rinta-, ja selkäuinnin perusteita
- murtomaahiihtoa
- suunnistusta

VUOSILUOKAT 7 -9

Oppilaan itsetunto alkaa hahmottua ja hänellä on kyky erottautua ryhmästä sekä omata riittävästi henkilökohtaista otetta ollakseen valmis kilpaurheilun haasteeseen. Tässä iässä oppilaat kohtaavat suuria muutoksia fyysisessä kehityksessään ja liikunta auttaa nuorta hyväksymään itsessään tapahtuvia muutoksia. Keskeisten sisältöjen sijoittumiseen vuosiluokilla vaikuttavat suorituspaikkojen saatavuus sekä talviliikunnan sääolosuhteet. Liikunnanopetus ja liikunnassa kehittyminen nähdään pidempänä ajallisena tavoitteena ylittäen myös sisällöltään vuosiluokkien rajat.

TAVOITTEET

Oppilas

- kehitty aiemmilla luokilla oppimisissaan motorisissa perustaidoissa edelleen ja oppii niiden pohjalta lisää liikunnan lajitaitoja
- osaa keskittyä kokonaissuorituksen ohella tekniikan harjoitteluun, joka kehittää myös keskittymiskykyä
- osaa monipuoliset vesiliikuntataidot ja omaa alkeet vedestä pelastamisen taidoista
- osaa yleisimpien paritanssien perusteet ja hyvät käytöstavat
- omaa valmiudet harrastaa erilaisia talviliikuntalajeja itsenäisesti
- osaa harjoittaa yleisurheilussa aiempien perusharjoitusten lisäksi vaikeampia koordinaatioharjoituksia
- osaa suunnistuksen perustaidot, kompassin käytön ja pärjää metsäisessä ja puistomaisessa ympäristössä itsenäisesti löytäen kohteen kartan avulla
- oppii tunnistamaan, kehittämään ja seuraamaan omaa fyysistä toimintakykyään kuntotestien ja kuntoharjoittelun kautta

- osaa voimistelun perusliikkeet sekä osaa toimia vastuullisesti ja luottamuksellisesti telinevoimistelun liikkeiden avustamisessa ja harjoittelemisessa
- osaa opetukseen kuuluvien pallopelien perustaidot ja joukkueessa toimimisen sekä reilun perin periaatteet
- osaa kuntosaliharjoittelun perusteet ja pärjää omatoimisesti kuntosalilla
- osaa musiikkiliikunnan perusteet ja saa valmiudet osallistua ryhmäliikuntaan koulun ulkopuolella
- oppii ottamaan vastuuta oman toimintansa seurauksista ja toimimaan vastuullisesti sekä itsenäisissä liikuntatilanteissa että ryhmässä suvaitsemalla erilaisia ihmisiä
- osaa toimia ottaen huomioon liikunnan harrastamisen turvallisuusseikat
- siirtyy kohti omatoimista liikuntaharrastaneisuutta ja löytää itselleen mielekkään liikuntaharrastuksen aikuisiälle sekä oppii tiedostamaan liikunnan merkityksen terveydelle ja hyvinvoinnille
- saa liikunnanopetuksesta valmiuksia, jotka auttavat elämän perusasioiden hallitsemisessa
- saa kannustavaa opetusta, jotta positiivinen asenne liikuntaan säilyisi ja liikunta pysyisi osana elämää myös lähestyttäessä varhaisaikuisuutta

KESKEISET SISÄLLÖT

Uinti ja vesiliikunta

- vesiliikunnan taloudellinen suoritus matkaiinnissa
- rintauinnin, selkäkroolin ja krooliuinnin perusteet
- vedestä pelastaminen ja kylkiuinti
- uimahypyt, sukellukset
- vesipelit

Perusliikunta ja yleisurheilu

- pituushyppy ja korkeushyppy
- kuulantyöntö, keihäänheitto ja kiekonheitto
- pikajuoksu, aitajuoksu, kestävyysjuoksu, viestijuoksu ja vaihtotekniikka
- koordinaatioharjoitukset
- reaktiolähdöt

- ajan, tilan ja voiman käsitys

Suunnistus

- siirrytään aiempien luokkien viuhkasuunnistuksesta reittisuunnistukseen
- yleisimmät karttamerkit
- kartan suuntaaminen
- reitinvalinta
- mittakaava
- korkeuskäyrät
- kompassinkäyttö

Palloilulajit: maalipelit

- pienpelit, sovelluspelit, palloleikit, pelit, tekniikkaradat
- lajille omainen pallonkäsittelytekniikka
- pallonkuljetus
- tarkka syöttö ja vastaanotto sekä paikallaan että liikkeessä
- kentän hahmottaminen
- perussäännöt ja erikoistilanteet
- pelaajien erilaiset roolit

Palloilulajit: pallottelupelit

- mailaote
- syöttö
- lyönnit ja lyöntiasennot
- liikkuminen
- pistelaskun perusteet
- lentopallon perustekniikka ja säännöt

Palloilulajit: poltto- ja lyöntipelit

- peli ja pelinomaiset harjoitteet
- pesäpallon keskeiset säännöt, vihellykset ja taktiikka
- pesäpallon syöttö, peruslyönnit, heitto ja kiinniotto
- muita lajeja tutustumisperiaatteella mahdollisuuksien mukaan
- koulun pesäpalloturnaus kevätlukukaudella 8. -luokasta ylöspäin

Palloilulajit: tarkkuuspelit

- lajeihin tutustuminen mahdollisuuksien mukaan
- keilailun perusteet

Yhteistanssi

- parinvaihtotanssit
- valssin perusaskel ja pyörintä
- tango, foksi, jive, jenka
- tutustuminen muutamiin vanhoihin tansseihin
- Hiihto, laskettelu ja lautailu
- luisteluhiihto ja perinteinen hiihto
- hiihtoharjoittelu on pääasiassa hiihtoretkityypistä
- vapaaehtoinen laskettelupäivä, jossa korostuu itsenäinen toiminta rinteessä, perustekniikan hallinta ja hissinkäyttö

Luistelu

- peruluistelu eteen ja taakse
- sirklauksen kehittäminen eteen ja taakse
- tasapainoharjoitteet

- työillä kolmoiskäännös, kantakäännös ja valssikolmonen sekä muodostelmaluistelun suunnittelu pienryhmissä
- retkiluistelu mahdollisuuksien mukaan

Voimistelu ja musiikkiliikunta

- telinevoimisteluharjoituksia pienryhmissä pisteharjoituksina
- työillä aerobic -harjoittelua ja oppilaiden valinnan mukaan tanssinomaista musiikkiliikuntaa, jossa korostuvat vartalonhallinta ja kehon hahmottaminen sekä ajan, voiman ja tilan hahmottaminen

Kuntoliikunta

- kuntosaliharjoittelun perusteet
- kuntopiiriharjoittelu
- lihashuollon merkitys
- oman toimintakyvyn seuranta kuntotestein

ARVIOINTI

Oppilas

- osaa ydintaidot juoksuissa, hyppyissä ja heitoissa
- osaa voimistelun, välinevoimistelun ja telinevoimistelun liikkeitä
- osoittaa toiminnassaan ymmärtävänsä rytmin merkityksen liikunnassa ja tanssissa
- osaa yleisimpien pallopelien perusteet ja pelaa niitä sovittujen sääntöjen mukaan
- osaa suunnistaa karttaa ja kompassia apuna käyttäen sekä tietää jokamiehen oikeuksista
- ja velvollisuuksista
- osaa luistella sujuvasti
- hallitsee hiihdon harrastamiseen tarvittavat perustekniikat
- hallitsee uimataidon sekä osaa vesipelastamisen taitoja
- tuntee liikunnan ja terveyden välisiä yhteyksiä
- osaa ylläpitää, arvioida ja kehittää toimintakykyään

- osoittaa oppimis- ja yrittämishalua koululiikunnassa, varustautuu liikuntatunnille asiallisesti ja huolehtii puhtaudestaan
- toimii vastuullisesti ja ottaa toiset huomioon sekä noudattaa sopimuksia, sääntöjä ja reilun pelin periaatetta.

5.19 Kotitalous

YLEISTÄ

Olennaista kotitalouden opiskelussa on käden työ ja käytännön taitojen oppiminen. Kun oppilaat toimivat konkreettisen materiaalin parissa, kokeilevat ja soveltavat ohjeita, ilmiöiden ymmärtäminen kehittää ajattelua sinänsä. Ajatuksen kehittäminen taas edistää itsetuntemusta, yhteisymmärrystä sekä vastuuta itsestä ja muista luokkatovereista. Toiminnan korostaminen oppimisen lähtökohtana vähentää teorian ja käytännön vastakkaisuutta ja painottaa oppimaan oppimisen tavoitetta.

Käytännön toimintaan liittyy myös tiedonhankinta- ja käsittelytaitoja, ihmissuhde-, yhteistyö- ja vuorovaikutustaitoja sekä päätöksentekoa ja arviointia. Työharjoituksissa toteutuva opettajan ja oppilaiden välinen vuorovaikutus sekä oppilaiden keskinäinen yhteistoiminta tukee oppilaiden kasvamista yhteistyökykyisiksi, toisista välittäviksi ja huolehtiviksi sekä erilaisuuden hyväksyviksi ihmisiksi. Itsenäiset, ikäkaudelle sopivat työtehtävät taas kehittävät taitoja, joita tarvitaan töiden suunnittelussa ja organisoinnissa sekä vastuuta työntöistä.

Onnistumisen kokemukset käytännön työtehtävissä tuovat iloa, tukevat oppilaan itsekunnon ja lisäävät minäkuvan myönteisyyttä sekä oman minän hyväksymistä. Itsetunto kehittyy, kun tietää osaavansa ja onnistuvansa. Onnistumisen kokemukset lisäävät myös rohkeutta tehdä päätöksiä ja ottaa vastuuta toimintatilanteissa myös koulun ulkopuolella.

TAVOITTEET

Kotitalouden opetuksen keskeisenä tavoitteena on kehittää arkipäivän hallinnan taitoja niin, että oppilas

- oppii luottamaan omaan osaamiseensa ja voimavaroihinsa ja käyttämään niitä toimintansa suunnittelemiseen ja käytännön töihin.
- oppii myönteisen ja tasa-arvoisen suhtautumisen kodin töihin.
- saa pysyvän harrastuksen arkielämän taitoihin.
- aktivoituu jatkuvaan tietojen ja taitojen täydentämiseen.
- oppii hallitsemaan ruokatalouden, asunnon ja tekstiilien hoitoon liittyvät perustaidot sekä omaksumaan hygieenisää, ergonomisia ja turvallisia työtapoja.
- oppii omaksumaan terveyttä edistävät ruokatottumukset ravitsemussuosittelusten merkityksen ymmärtäen.

- osaa toimia harkitsevana ja vastuunsa tuntevana kuluttajana.
- osaa arvioida eri vaihtoehtoja taloudelliset näkökohdat huomioiden sekä toimia luontoa mahdollisimman vähän kuluttaen ja ympäristöstä huolehtien.
- osaa arvostaa sekä kansallista ruokaperinnettä että kansainvälistä ruokakulttuuria.

Kotitalouden tunnit, joita on yhteensä 3 vuosiviikkotuntia/oppilas, on jaettu vuosiluokille 7 - 9 niin, että jokaisena vuonna ainetta opiskellaan yhden vuosiviikkotunnin verran.

KESKEISET SISÄLLÖT

7.luokka

- keittiöhygienia
- työvälineisiin ja -tapoihin tutustuminen
- peruselintarvikkeiden tunteminen (oppilaiden esitelmät) ja käyttäminen eri tavoin
- hyvät käytöstavat
- ruokaohjeiden tulkintaa sisältäen merkkien ja symbolien kertaamisen
- leivonnan perusteet (eri taikinatyyppit)
- monipuolisen arkiruoan valmistaminen
- ruoan tarjolle panoon ja pöydän kattamiseen perehtyminen
- puhtaana pito ja siivous
- kotitalousjätteiden peruslajittelu ja kierrätys
- työturvallisuus

8.luokka

- perustietojen ja – taitojen syventäminen
- monipuolisten ruokatottumusten omaksuminen
- terveellisten aterioiden suunnittelua ja toteuttamista
- ruoka-aineiden ryhmittely ruokaympyrän tai lautasmallin avulla, tietoa ravitsemuksesta (oppilaiden esitelmät)
- mausteet

9. luokka

- kansallinen ruokaperinne ja kansainvälinen ruokakulttuuri oppilaiden omien suunnitelmien mukaan toteutettuna (oppilaiden esitelmät)

ARVIOINTI

Oman toiminnan ja työn arviointiin oppilaita ohjataan niin, että he motivoituisivat entistä enemmän opiskeluunsa ja itsensä kehittämiseen. Oppilaan vastuullisuus oppimisesta korostuu itsearviointin kautta.

Oppilasarviointi kohdistuu sekä oppimisprosessiin että oppimista tukeviin tekijöihin. Siinä otetaan huomioon työn tulosten ja käytännön toimintataitojen lisäksi tiedonhankinta- ja käsitteilytaidot sekä yhteistyö- ja vuorovaikutustaidot. Myös asenteet, aloitekyky, vastuuntuntoisuus sekä oppimisen ilo ja innostuneisuus ovat mukana arvioinnissa.

Arvioinnissa pyritään löytämään ja osoittamaan oppilaan yksilölliset vahvuudet sekä arvioimaan oppilaan kehitystä suhteessa hänen omiin taitoihinsa ja niissä edistymiseensä.

Arvioinnissa otetaan tasapuolisesti huomioon käytännön toimintataidot, tiedonhankinta- ja ongelmanratkaisutaidot sekä yhteistyö- ja arviointitaidot.

Numeroarvostelu tai suoritusmerkintä annetaan opiskelijan oman valinnan mukaan.

5.20 Eurytmia

YLEISTÄ

Pedagogisen eurytmian tehtävänä on tukea ja harmonisoida lapsen fyysistä ja sielullista kehitystä kunakin ikä kautena. Se on taiteellis-toiminnallinen oppiaine, jonka opetussisällöllä voidaan täydentää ja vahvistaa myös muuta opetusta. Eurytmiassa tehtävien liikkeiden taustalla on puheen tai musiikin synnyttämä sielullinen kokemus. Tämä tulee näkyviin puheen äänne-eurytmisina liikkeinä tai musiikin sisältävinä säveleurytmisina liikkeinä. Oppiessaan eurytmian äänneiden ja sävelten liikesanaston lapset muodostavat sisäisen yhteyden kielen tai musiikin eri vivahteisiin ja laatuihin. Tämä tukee lapsen sielunelämän liikkuvuutta ja mielikuvituksen kehittymistä fyysisen liikkeen hallinnan ohella. Liikeilmaisuun kuuluu oleellisesti myös rytmiikka ja kehon liikkuvuuden monipuolisuus. Tila ja tilassa orientoituminen kasvattaa lasta havainnoimaan maailmaa ja kokemaan itsensä osana sitä. Ryhmän liike tilassa harjaannuttaa lapsen sosiaalisia taitoja. Opetus etenee alaluokilla leikin ja jäljittelyn kautta kohti itsenäisempää ja varmempaa kehon hallintaa. Oppilaiden eurytmiaesitykset ovat tärkeä osa taideoppiaineen opetusta. Oppitunneilla esillä olleista saduista, tarinoista, runoista tai musiikista työestetään esityksiä koulun juhliin.

Vuosiluokat 3-5

Opetuksessa otetaan huomioon mielikuvavoimien vahvistuminen kokemisen ja tekemisen avulla. Kolmannella luokalla lapsen kokemus omasta itsestä alkaa muuttua ja oppiminen ei enää ole pelkästään opettajan liikkeiden jäljittelyä. Satukuvista siirrytään tarinoihin ja muihin runoteksteihin. Neljännellä luokalla sauvoilla, palloilla tai muilla tarkoitukseen sopivilla välineillä harjoitellaan hienomotorisia taitoja tai oman kehollisuuden suhdetta tilaan. Viidennellä luokalla liikkuvuuden kehittyminen ryhmämuotoja tehtäessä auttaa kohtaamaan ja käsittelemään muutoksia sekä toimimaan ennakoimattomissa tilanteissa rohkeasti muiden kanssa. Keskeisten muotojen suoran ja kaaren lisäksi harjoitellaan tilassa liikkuen myös geometrisiä muotoja. Käsien ja jalkojen koordinoitua opetellaan musiikin ja kielen tarjoamien rytmien avulla. Kielen tai musiikin kokemuseräisen havainnoinnin pohjalta tutustaan kielen ja musiikin lainalaisuuksiin eurytmisin liikkein.

3.luokka

TAVOITTEET

Oppilas

- tunnistaa eurytmia - äänteet
- hallitsee oikean ja vasemman suunnan
- hahmottaa piirin lisäksi myös spiraalin, neliön ja kolmion tilassa liikkuen
- kehittää näppäryyttä ja taitavuutta kehonsa hallinnassa
- harjoittelee terssien kuulemista.

KESKEISET SISÄLLÖT

- käsityöläisammatteihin tutustuminen eurytmisin tai rytmisin liikkein
- rytmistä askellusta, erilaisia hyppyjä ja juoksuaskeleita
- käsien ja jalkojen ristikkäisliikkeitä
- geometriset muodot kuten kolmiot ja neliöt tehdään leikkisällä tavalla satukuvia apuna käyttäen
- erityisiä liikemotiiveja, esimerkiksi tuli, vesi, maa ja ilma
kysymyksen ja vastauksen tunnistaminen musiikissa ja puheessa
- näppäryys- ja keskittymisharjoitukset
- duuri- ja molliterssin kokeminen

4. luokka

TAVOITTEET

Oppilas

- saa käsityksen taiteellisen ja kokemusperäisen tekemisen kautta kielen kauneudesta ja rakenteesta
- saa käsityksen taiteellisen ja kokemusperäisen tekemisen kautta sävelten soivudesta ja musikaalisesta liikkeestä
- osaa tehdä parin kanssa peilikuvamuotoja ja osaa liikkua myös ryhmämuodoissa
- harjaantuu liikkumaan tilassa frontaalisesti, jolloin liikkeet ovat suunnattuja katsojaan tai yleisöön päin
- oppii hahmottamaan oman kehonsa keskialueen kautta tilan kuusi eri suuntaa (ylhäällä -alhaalla, edessä - takana ja vasemmalla - oikealla)

KESKEISET SISÄLLÖT

- kielen kieliopillisia muotoja (substantiivit, verbit)
- peilikuvamuotoja ja keskittymisharjoituksia
- alliteraatioita tarkastellaan liikkeen ja rytmin avulla, Kalevala, Edda
- duuri- ja molliterssit
- opitaan kuuntelemaan, liikkumaan ja tunnistamaan tahtia ja sävelkorkeutta
- ensimmäiset eleet yksittäisille C-duuriasteikon sävelille
- tilan suuntien harjoittelua sauvojen ja pallojen avulla

5. luokka

TAVOITTEET

Oppilas

- oppii hahmottamaan viisisakaraisen tähden tilassa liikkuen ja kuvana ihmiskehosta
- oppii käyttämään kehoaan frontaalisessa tekemisessä entistä sujuvammin
- saa tuntuman rytmejä askeltaessaan pitkän- lyhyen/ hitaan-nopean askeleen erosta
- saa käsityksen kielen eri osa-alueiden (äänteet, rytmi ja kieliopilliset muodot) muodostavasta dynaamisesta liikkeestä.
- tutustuu sävelten tekemiseen säveleurytmisten liikkeiden avulla.

- oppii ottamaan vastuuta kokonaisuudesta ryhmässä liikuttaessa

KESKEISET SISÄLLÖT

- viisitähti ja erilaiset kahdeksikkomuodot
- aktiivinen ja passiivinen tekeminen
- tekstejä muinaisista kulttuureista: intialaisesta, egyptiläisestä, persialaisesta ja kreikkalaisesta kulttuurista. Mukaan voidaan ottaa myös musiikkiesimerkkejä.
- vieraita kieliä äänne-eurytmiassa
- jatketaan keskittymis- ja näppäryysharpjoituksia
- duuriasteikkoja
- kaksiäänisiä melodioita ja kaanoneita
- kaikkien rytmien askeltamista, erityisesti kreikkalaisia rytmejä
- erityisiä pedagogisia harjoituksia esim. rauhantanssi, energia- ja planeettatanssit

VUOSILUOKAT 6-8

YLEISTÄ

Murrosiän myötä raajojen luuston kasvu näkyy lasten liikkumisessa kulmikkoutena ja raskautena. Oma keho ei enää ole niin kepeä ja helposti liikuteltavissa kuin aikaisempina vuosina. Yksilöllinen kasvu ja muutos haastaa myös ryhmän sosiaalista kyvykkyyttä toimia yhdessä ja saada liikkuminen sujumaan yhdessä. Eurytmian sosiaalista aspektia harjoitellaan tietoisesti. Sauvaharjoitusten kautta autetaan lapsia muodostamaan kuva heidän omista tilallisista ulottuvuuksistaan. Rytmi- ja symmetriaharjoitukset sekä intervalliharjoitukset auttavat luomaan uutta koordinaatiota kehoon. Draamallinen elementti on mukana äänne-eurytmiassa seitsemänneltä luokalta alkaen syventämässä sielunelämän uusia tunteita. Geometriset muodot ja niiden metamorfoosit tukevat lapsen kasvavaa abstraktin ajattelun kykyä.

6.luokka

TAVOITTEET

Oppilas

- työstää oman tunteensa kokemista
- oppii hahmottamaan ja liikkumaan oman muotonsa ryhmämuotoja tehtäessä
- havainnoi ja antaa tilaa toisen liikkumiselle

- osaa liikkua tilassa luontevasti myös taaksepäin mentäessä selkä edellä
- saa kokemuksen, että sielunliike voidaan muuntaa ulkoiseksi liikkeeksi

KESKEISET SISÄLLÖT

- sauvaharjoituksia, suuri ja pieni vesiputous
- geometrysten muotojen harjoittelua frontaalisesti
- vaikeita keskittymisharjoituksia sisältäen esimerkiksi askel- ja taputussarjoja
- intervalleista harjoitellaan oktaavia askeltaen ja hyppien
- muinaisen Rooman kulttuurikauden ajalle sopivia tekstejä
- kuunteluharjoituksia, duurin ja mollin tunnistaminen
- hyppyjen keveyteen pyrkiminen, ns. Kiebitz-hyppy

7. luokka

TAVOITTEET

Oppilas

- oppii kuulemaan ja ilmaisemaan käytetyn tekstimateriaalin erilaisia vivahteita kuten suru, ilo, vakavuus, hämmästys, tietoisuus
- hallitsee eurytmista liikeilmaisua itsenäisesti
- havaitsee ryhmän liikkeen
- kehittää taitavuuttaan ja tarkkaa kehon hallintaa

KESKEISET SISÄLLÖT

- dramaattiset ja romanttiset runot sekä draamaeleet
- tunnetilojen ilmentämistä jaloilla, pään eleillä ja käsillä, polariteetit kyllä ja ei
- tilasuhteiden harjoittelua viisikulmion-, kuusikulmion- ja kahdeksankulmion siirroissa
- keskittymis- ja sauvaharjoituksia
- duuri- ja mollisävelasteikkoja
- intervallimuodot
- humoristisia kappaleita

- musiikin/ runouden fraseeraus
- tahti/ rytmi

8.luokka

TAVOITTEET

Oppilas

- osaa äänne- ja draamaeleitä
- osaa tehdä eurytmisesti duuri- ja mollikolmisoinnut
- omaksuu uusia muotoja
- pystyy samanaikaisesti esim. käsittelemään sauvoja ja ottamaan huomioon muodon ja muut ryhmässä
- erottaa kuuntelemalla musiikista rytmin, tahdin ja melodian
- pystyy yhä tietoisemmin sovittamaan oman tekemisensä osaksi ryhmän tekemistä

KESKEISET SISÄLLÖT

- dramaattiset eleet
- balladeja, humoristisia kappaleita, musiikissa intervallimuodot
- ajattelun, tunteen ja tahdon muodot
- duurin ja mollin parissa intensiivistä työskentelyä
- geometrisia muunnelmia, sauvaharjoituksia

9. Luokka

YLEISTÄ

Opetukseen tulee metodinen muutos. Aiemmin harjoitellut ja lisääntyvässä määrin tietoisuuteen tuodut harjoitukset uudistetaan tiedon avulla. Teksteistä ja musiikkikappaleista tehdään vapaasti koreografioita tai niitä työstetään soveltamalla eurytmian lainalaisuuksia. Tavoite on kaksijakoinen. Toisaalta liikettä on harjaannutettava ja ilmaisua liikkeen kautta harjoiteltava; toisaalta nuorten ihmisten tulisi oppia toteuttamaan ja kokemaan eurytmiaa ”ekspressionistisena” taiteena. Vastakohtaisuudet ovat avainasemassa 9. luokalla. Me voimme tulla tietoisiksi tilan laeista, raskaudesta ja keveydestä, valosta ja pimeydestä, su-

pistumisesta ja laajenemisesta, ilosta ja surusta. Oppitunnit rakentuvat voimakkaiden kontrastien, esimerkiksi duuri- ja mollisävelasteikkojen, harmonian ja dissonanssin pohjalta.

TAVOITTEET

Oppilas

- harjoittelee omaa ilmaisua ja oman identiteetin etsimistä
- työskentelee tähän asti opittujen sisältöjen parissa tavoitteena perusasioiden hallinta ja yksilöllinen taiteellinen ilmaisu
- osaa liikkua tilan eri suuntiin rennosti ja vapautuneesti
- saa kokemuksen taiteellisen työn loppuunsaattamisesta soolo tai ryhmämuotona
- osaa peilata omaa suoritustaan ja tekemistään harjoitteluprosessin aikana

KESKEISET SISÄLLÖT

- oppilaat ohjataan omien muotojen tekemiseen ja he osallistuvat ryhmäkoreografioiden suunnitteluun
- peruselementtien uudelleentyöstämistä
- intensiivistä työskentelyä kolmivaiheisen kävelyn parissa, jotta se virtaisi ja pysyisi yllä ja etenisi
- vapaita rytmejä ja vastakohtia, kuten vaalea/valo, tumma/pimeä, äänekäs/pehmeä
- säveleurytmiassa oppilaat työskentelevät samanaikaisesti musiikin eri äänten kanssa
- voimakkaita melodioita

PÄÄTTÖARVIOINNIN KRITERIT ARVOSANALLE 8

Oppilas

- osallistuu aktiivisesti yhteiseen liikeilmaisuun
- hallitsee äänteiden ja sävelten eleet sekä pystyy ilmaisemaan ne selkeästi
- kykenee ryhmässä havainnoimaan ja ottamaan huomioon myös muut liikkujat
- osaa työskennellä itsenäisesti ja kehittyä tekemisessään

5.21 Tietojenkäsittely

YLEISTÄ

Tietojenkäsittely on valinnaisaineena yhdeksännellä luokalla. Sen tehtävänä antaa oppilaille valmiuksia tietotekniikan käytölle koulutyön ja arkielämän apuvälineenä sekä perehdyttää oppilaat tietotekniikan kulttuuriympäristöön.

Oppilailla on hyvin erilainen lähtötaso tietokoneen käytössä ja eri ohjelmien hallinnassa. Tasoero otetaan huomioon tukemalla ja opastamalla tietotekniikkaa vähemmän tuntevia ja rohkaisemalla pidemmällä olevia itsenäiseen työskentelyyn.

TAVOITTEET

Oppilas oppii

- tietokoneen toiminnan periaatteen
- toimimaan vastuullisesti ja laillisesti tieto- ja viestintäympäristössä
- perustaidot: tiedostojen tallentamisen, lataamisen tulostamisen ja sähköpostin käytön
- työskentelemään itsenäisen projektin parissa käyttäen hyväkseen tietoteknisiä taitojaan
- ymmärtämään Internetin edut ja haitat koulutyön sekä arki- ja työelämän apuvälineenä

KESKEISET SISÄLLÖT

- kymmensormijärjestelmän perusteet
- tietokoneen osat ja rakenne
- Internet ja nettietiketti
- yleiset tietokoneen toimintaperiaatteet
- erilaisia tietokoneohjelmia ja sovelluksia
- tekstinkäsittely sekä kamera ja kuvankäsittely

ARVIOINTI

Oppilaat saavat jatkuvaa palautetta eri suorituksistaan kurssin aikana. Tietotekniikasta saa arvosanan hylätty tai suoritettu.

5.22 Valinnaiset aineet

Helsingin Rudolf Steiner –koulussa oppilas voi yhdeksännellä luokalla valita osan oppiaineistaan. Valinnaisia aineita ovat tekstiilityö, tekninen työ, tietojenkäsittely. Oppilas valitsee yhden näistä. Eurytmiassa oppilas voi valita toisen kahdesta sisällöltään erilaisesta kursista. Kuvataiteessa oppilas voi valita toisen tai molemmat kahdesta eri kuvataiteen kursista.

5.23 Oppilaanohjaus

OHJAUKSEN JÄRJESTÄMINEN

Perusopetuksen oppilaanohjauksen tehtävänä on tukea oppilaan kasvua ja kehitystä siten, että oppilas kykenee edistämään opiskeluvalmiuksiaan ja sosiaalista kypsymistään sekä kehittämään elämänsuunnittelun kannalta tarpeellisia tietoja ja taitoja. Ohjauksen tuella oppilas tekee omiin kykyihinsä ja kiinnostuksiinsa perustuvia opiskelua, koulutusta, arkielämää ja elämänuraa koskevia ratkaisuja. Oppilaanohjauksen tarkoituksena on edistää koulutyön tuloksellisuutta, lisätä hyvinvointia koulussa sekä ehkäistä syrjäytymistä. Sen avulla edistetään myös koulutuksellista, etnistä ja sukupuolten välistä tasa-arvoa.

Kaikkien opettajien tehtävä on ohjata oppilasta oppiaineiden opiskelussa sekä auttaa häntä kehittämään oppimaan oppimisen taitojaan ja ennaltaehkäistä opintoihin liittyvien ongelmien syntymistä. Jokaisen opettajan tehtävänä on oppilaiden persoonallisen kasvun, kehityksen ja osallisuuden tukeminen. Tämä taataan opettajien yhteistyöllä, missä myös oppilaanohjaajan rooli korostuu. Tavoitteena on tukea oppilasta ottamaan vastuuta koulunkäynnistä ja koulutehtävistä. 1.–8. luokilla oppilaanohjauksesta vastaavat pääasiassa luokanopettajat, ja 9. luokan ohjauksesta vastaa oppilaanohjaaja.

Oppilasta ohjataan muun opetuksen yhteydessä, luokkatunteina sekä henkilökohtaisesti. Yhdeksännen luokan ohjauksessa korostuu steinerkoulun lukio-opintoihin orientoituminen: steinerkoulun päättävät oppilaat osallistuvat muihin toisen asteen oppilaitoksiin ja ammatinvalintakysymyksiin keskittyvään ohjaukseen. Oppilaita ohjataan myös käyttämään opetus- ja työhallinnon sekä muita yhteiskunnan tarjoamia ohjaus-, neuvonta- ja tietopalveluita. Työ- ja elinkeinoelämän sekä koulun välisen yhteistyön tavoitteena on, että oppilas hankkii tietoa ammattialoista, ammanteista ja työelämästä sekä saa virikkeitä yrittäjyydestä. Tavoitteena on, että oppilas saa tietoa jatko-opintomahdollisuuksistaan.

Oppilaalle ja hänen huoltajalleen selvitetään ohjauksen järjestämiseen, opiskeluun, oppilashuoltoon ja tukipalveluihin liittyvät koulukohtaiset asiat. Huoltajille tarjotaan tilaisuuksia neuvotella oppilaan opiskeluun ja valintoihin liittyvistä kysymyksistä opettajien, oppilaanohjaajan, oppilaan ja huoltajien yhteisissä tapaamisissa.

Yhdeksännellä luokalla oppilaat tutustuvat työelämään viikon mittaisella jaksolla. Pääpaino harjoittelussa on sosiaalialan työtehtävillä. Myös 7. ja 8. luokilla voidaan järjestää lyhyitä työelämään tutustumispäiviä.

PERUSOPETUKSEN OPPILAANOHIJAUKSEN TAVOITTEET

Oppilas

- oppii itsenäisyyteen, vastuullisuuteen ja itsetuntemukseen
- oppii yhteistyö- ja vuorovaikutustaitoja
- oppii kehittämään oppimisvalmiuksiaan ja tunnistamaan oppimisvaikeuksiaan sekä etsimään apua ongelmatilanteissa
- oppii tuntemaan erilaiset oppimistyyli
- oppii kehittämään opiskelutaitojaan ja oman toiminnan arviointitaitojaan
- saa tukea ja ohjausta siirtyessään koulutuksen eri nivelvaiheissa perusopetuksen sisällä
- ja perusopetuksen päättövaiheessa
- oppii etsimään tietoja ja hankkimaan taitoja opiskelua, tulevaisuutta sekä elämää
- koskevia suunnitelmia ja valintoja varten käyttäen myös tieto- ja viestintäteknologian
- tarjoamia mahdollisuuksia
- oppii kehittämään päätöksentekotaitojaan sekä toteuttamaan ja arvioimaan tulevaisuudensuunnitelmiaan
- myös muuttuvissa olosuhteissa
- saa tukea ja ohjausta ammatillisessa suuntautumisessa, myös sukupuolirajat ylittävissä
- oppiaine-, koulutus- ja ammatinvalinnoissa
- oppii hankkimaan tietoja yhteiskunnasta, työelämästä ja yrittäjyydestä sekä kasvaamaan
- monikulttuurisuuteen ja kansainvälisyyteen.

LUOKKAMUOTOISEN OHJAUKSEN KESKEISET SISÄLLÖT

- itsetuntemus ja ammatillinen kehitys
- koulu yhteisössä toimiminen, perusopetuksen rakenne, eteneminen ja oppilaan arviointi
- opiskelun taidot
- tulevaisuudensuunnittelu- ja päätöksentekotaidot

- työelämätietous, elinkeinorakenne ja ammattialat
- Suomen koulutusjärjestelmä
- jatko-opintomahdollisuudet peruskoulun jälkeen ja hakeutuminen jatko-opintoihin
- opiskelu ja työskentely ulkomailla
- ohjaus-, tiedotus- ja neuvontapalvelut
- tasa-arvo yhteiskunnassa ja työelämässä
- siirtyminen luokanopettajaopetuksesta aineenopetukseen

TAVOITTEET

Oppilas

- oppii itsenäisyyteen, vastuullisuuteen ja itsetuntemukseen
- oppii yhteistyö- ja vuorovaikutustaitoja
- oppii kehittämään oppimisvalmiuksiaan ja tunnistamaan oppimisvaikeuksiaan sekä etsimään apua ongelmatilanteissa
- oppii tuntemaan erilaiset oppimistyylit
- oppii kehittämään opiskelutaitojaan ja oman toiminnan arviointitaitojaan
- saa tukea ja ohjausta siirtyessään koulutuksen eri nivelvaiheissa perusopetuksen sisällä ja perusopetuksen päättövaiheessa
- oppii etsimään tietoja ja hankkimaan taitoja opiskelua, tulevaisuutta sekä elämää koskevia suunnitelmia ja valintoja varten käyttäen myös tieto- ja viestintäteknologian tarjoamia mahdollisuuksia
- oppii kehittämään päätöksentekotaitojaan sekä toteuttamaan ja arvioimaan tulevaisuudensuunnitelmiaan myös muuttuvissa olosuhteissa
- saa tukea ja ohjausta ammatillisessa suuntautumisessa, myös sukupuolirajat ylittävissä oppiaine-, koulutus- ja ammatinvalinnoissa
- oppii hankkimaan tietoja yhteiskunnasta, työelämästä ja yrittäjyydestä sekä kasvamaan monikulttuurisuuteen ja kansainvälisyyteen.

VUOSILUOKAT 1–2

Oppilaanohjauksen tavoitteena on edistää oppilaan opiskeluvalmiuksien kehittymistä ja tukea hänen sosiaalista kasvuaan sekä osaltaan estää oppimisvaikeuksien syntymistä. Sujuvan opiskelun turvaamiseksi ohjauksen on tuettava oppilasta opiskelutaitojen kehittä-

misessä. Oppilasta tulee ohjata suhtautumaan vastuullisesti koulutyöhön ja tehtäviin, käyttämään monipuolisia työtapoja ja hankkimaan tietoa erilaisista tietolähteistä.

Oppilaanohjausta toteutetaan vuosiluokkien 1–2 aikana eri oppiaineiden opetuksen ja koulun muun toiminnan yhteydessä. Oppilaan tulee saada henkilökohtaista ohjausta opiskelunsa ja valintojensa tueksi sekä erilaisissa arkielämän kysymyksissä.

VUOSILUOKAT 3–6

Vuosiluokkien 3–6 aikana oppilaanohjauksen tehtävänä on ohjata oppilasta itsenäistymiseen ja vastuullisuuteen koulutyössä ja tehtävien tekemisessä. Oppilasta tulee ohjata myös hänen tehdessään ainevalintoja perusopetuksen aikana ja nivelvaiheissa. Vuosiluokkien 3–6 aikana aloitetaan tutustuminen ammatteihin ja työelämään.

Ohjauksen tehtävänä on lisäksi ohjata oppilaita kehittämään tiedonhankinnan valmiuksia ja käyttämään monipuolisia työtapoja. Oppilasta tulee ohjata myös yhteistoiminnallisuuteen ja toisten ihmisten huomioon ottamiseen.

Oppilaanohjausta toteutetaan vuosiluokkien 3–6 aikana pääasiassa eri oppiaineiden opetuksen ja koulun muun toiminnan yhteydessä. Ohjaukseen voidaan myös varata oppitunteja opetussuunnitelmassa päätettävällä tavalla. Myös vuosiluokkien 3–6 oppilaiden tulee saada henkilökohtaista ohjausta opiskelunsa ja valintojensa tukemiseksi sekä erilaisissa arkielämän kysymyksissä.

VUOSILUOKAT 7–9

Perusopetuksen 7.–9. vuosiluokkien oppilaanohjaus tulee järjestää siten, että se tarjoaa oppilaalle kokonaisuuden, joka muodostuu luokkamuotoisesta ohjauksesta yksilöllisiin kysymyksiin syventävästä henkilökohtaisesta ohjauksesta sosiaaliseen vuorovaikutukseen perustuvasta pienryhmäohjauksesta työelämään tutustumisesta.

Oppilaalle tulee järjestää henkilökohtaista ohjausta, jolloin oppilaalla on mahdollisuus keskustella opintoihinsa, koulutus- ja ammatinvalintoihinsa sekä elämäntilanteeseensa liittyvistä kysymyksistä. Oppilaalle tulee järjestää pienryhmäohjausta, jonka aikana hän oppii ryhmässä käsittelemään kaikille yhteisiä tai kunkin ryhmään osallistuvan opiskelijan henkilökohtaisia, muiden oppilaiden kanssa jaettavissa olevia ohjauksellisia kysymyksiä.

Perusopetuksen päättövaiheessa oppilasta tulee ohjata ja tukea jatko-opiskeluvalinnoissa sekä ohjata käyttämään opetus- ja työhallinnon sekä muita yhteiskunnan tarjoamia ohjaus-, neuvonta- ja tietopalveluita.

Työ- ja elinkeinoelämän sekä koulun välisen yhteistyön tavoitteena on, että oppilas hankkii tietoa ammattialoista, ammateista ja työelämästä sekä saa virikkeitä yrittäjyydestä.

Oppilaalle tulee järjestää työelämään tutustumisjaksoja koulutus- ja ammatinvalintojensa perustaksi ja työn arvostuksen lisäämiseksi. Oppilaan tulee voida hankkia omakohtaisia kokemuksia työelämästä ja ammateista aidoissa työympäristöissä. Työelämään tutustumisen yhteydessä oppilaalle tulee järjestää mahdollisuus arvioida hankkimiaan tietoja ja ko-

kemuksia. Opetussuunnitelmaan tulee laatia suunnitelma työelämään tutustumisen järjestyistä.

LUOKKAMUOTOINEN OHJAUS

TAVOITTEET

Oppilas

- oppii itsetuntemusta ja vuorovaikutustaitoja
- muodostaa kokonaiskäsityksen koulun toimintatavoista ja opiskelumahdollisuuksista
- oppii käyttämään erilaisia opiskelumenetelmiä ja tiedonhankintakanavia sekä arvioidaan omia opiskelutaitojaan
- oppii kehittämään itselleen sopivia opiskelustrategioita
- tuntee Suomen koulutusjärjestelmän pääpiirteet ja oppii etsimään tietoa jatko-opiskelumahdollisuuksista
- hankkii perustietoa työelämästä ja eri ammattialoista
- opettelee etsimään tietoa opiskelusta ja työnteosta ulkomailla.

KESKEISET SISÄLLÖT

- itsetuntemus ja ammatillinen kehitys
- kouluyhteisössä toimiminen, perusopetuksen rakenne, eteneminen ja oppilaan arviointi
- opiskelun taidot
- tulevaisuudensuunnittelu- ja päätöksentekotaidot
- työelämätietous, elinkeinorakenne ja ammattialat
- Suomen koulutusjärjestelmä
- jatko-opintomahdollisuudet peruskoulun jälkeen ja hakeutuminen jatko-opintoihin
- opiskelu ja työskentely ulkomailla
- ohjaus-, tiedotus- ja neuvontapalvelut
- tasa-arvo yhteiskunnassa ja työelämässä

6 Oppilaan arviointi

Oppilaan arviointi jaetaan arviointiin opintojen aikana ja päättöarviointiin, joilla on erilaiset tehtävät.

6.1 Arviointi opintojen aikana

ARVIOINNIN TEHTÄVÄ

Opintojen aikaisen arvioinnin tehtävänä on ohjata ja kannustaa opiskelua sekä kuvata, miten hyvin oppilas on saavuttanut kasvuille ja oppimiselle asetetut tavoitteet. Arvioinnin tehtävänä on auttaa oppilasta muodostamaan realistinen kuva oppimisestaan ja kehittymisestään ja siten tukea myös oppilaan persoonallisuuden kasvua.

ARVIOINNIN PERIAATTEET

Arviointi on keskeinen osa oppimisprosessia ja perustuu monipuoliseen näyttöön. Oppilaan arviointi muodostaa kokonaisuuden, jossa on tärkeää opettajan antama jatkuva palaute. Oppilaan edistymistä, työskentelyä ja käyttäytymistä arvioidaan suhteessa opetus suunnitelman tavoitteisiin ja kuvauksiin oppilaan hyvästä osaamisesta. Arviointi on totuudellista, kehitystä ja kasvua tukevaa sekä antaa oikean kuvan oppilaan oppimisesta ja edistymisestä oppimisen eri osa-alueilla. Arvioinnin avulla oppilasta ohjataan tiedostamaan omaa ajatteluaan ja toimintaansa sekä auttaa oppilasta ymmärtämään oppimistaan.

Palautteen antaminen oppilaalle kehitysvaihetta tukevalla tavalla on tärkeää ja siksi myös erilaista perusopetuksen alku- ja loppupuolella: alemmilla luokilla oppilaan työskentelyn arvioinnilla on keskeinen merkitys. Vähitellen kolmannelta luokalta lähtien aineenhallintaa painotetaan arvioinnissa tasapuolisemmin työskentelyn arvioinnin rinnalla.

Alemmilla luokilla oppilaalle annettu palaute on pääosin kannustavaa ja suhteessa hänen omiin kehitysmahdollisuuksiinsa. Perusopetuksen keskivaiheilta lähtien oppilas saa palautetta, jonka pohjalta hän voi sekä kehittää taitojaan että suhteuttaa ne yleisiin oppimisen tavoitteisiin, ja siten tiedostaa vahvuutensa ja kehittämisen kohteensa.

Päättöarvioinnin kriteerit määrittelevät kansallisesti sen tieto- ja taitotason, joka on oppilaan arvioinnin pohjana kahdeksannella ja yhdeksännellä luokalla sekä oppiaineessa, jonka oppivelvollisuus täyttyy aiemmin. Numeroarvostelua käytettäessä hyvän osaamisen kuvaus määrittelee tason arvosanalle kahdeksan (8). Sanallisessa arvioinnissa kuvaus oppilaan hyvästä osaamisesta tukee opettajaa hänen arvioidessaan oppilaan edistymistä, ja se on arvioinnin perusta kuvattaessa, miten oppilas on saavuttanut tavoitteet.

Luokilla 1-3 oppilaat saavat erillisessä palautekeskustelussa suullisen arvioinnin opiskelustaan. Sen lisäksi opettaja laatii kirjallisen arvioinnin oppilaan työskentelyn ja oppimisen taidoista ja tarjoaa huoltajille mahdollisuuden tulla keskustelemaan oppilaan koulunkäynnistä. Kirjallinen arviointi voidaan tehdä myös huoltajien kanssa yhdessä, ja siihen kirjaan oppilaan kohdalla toteutuneet tukitoimet.

Luokilla 4-7 oppilaiden käytöstä sekä työskentelyn ja oppimisen taitoja arvioidaan seuraavasti: niissä oppiaineissa, jotka opetetaan jakso-opetuksena, annetaan oppilaalle kirjallinen arviointi jakson päätyttyä. Lukuaineissa, jotka jatkuvat läpi kouluvuoden, annetaan ensimmäinen kirjallinen arviointi marras-joulukuussa ja toinen lukuvuoden päätteeksi. Taito- ja taideaineet sekä sellaiset oppiaineet, jotka kestävät yhden lukukauden verran, arvioidaan oppilaan suorittama aineen oppimäärän. Oppilaan arviointi rakentuu opettajan arvioinnista ja oppilaan itsearviointista.

Luokilla 8-9 arvioidaan samalla tavalla kuin luokilla 4-7, mutta sanallisen arvioinnin sijaan käytetään numeroarvostelua.

Lukuvuositolustuksen yhteydessä luokanopettaja tai luokanvalvoja antaa oppilaalle yleisen lausunnon hänen kouluvuodestaan, joka kuvaa hänen kehitystään ja auttaa häntä tunnistamaan itseään yksilöllisenä oppijana.

Ensimmäisenä kolmena vuotena oppilas saa lausunnon sijaan oman runon tai muun ikäkauteen sopivan tekstin.

OPINNOISSA ETENEMINEN VUOSILUOKITTAIN

Oppilas siirtyy seuraavalle vuosiluokalle, jos hän suorittaa hyväksytysti kaikki opetussuunnitelmassa määritellyt vuosiluokan oppimäärään kuuluvat eri oppiaineiden tai aineryhmien opinnot.

Oppilas voi myös siirtyä seuraavalle vuosiluokalle, vaikka hänellä olisi hylättyjä suorituksia, jos arvioidaan, että hän kykenee selviytymään seuraavan vuosiluokan opinnoista hyväksytysti.

Oppilas voidaan jättää vuosiluokalle, jos hänen suorituksensa yhdessä tai useammassa vuosiluokan oppimäärään kuuluvassa aineessa tai aineryhmässä on hylätty. Oppilaalla on mahdollisuus osoittaa saavuttaneensa hyväksyttävät tiedot ja taidot ylimääräisillä tehtävillä tai uusintakuulustelussa tai molemmilla. Asiasta päättää kunkin oppilaan kohdalla kyseisen aineen opettaja ja rehtori yhdessä. Jos suoritusmahdollisuus annetaan lukuvuoden koulutyön päätyttyä, luokalle jättämisestä voidaan tehdä ehdollinen päätös. Päätöksessä mainitaan ne vuosiluokan oppimäärän osa-alueet, joiden hyväksyty suorittaminen erillisessä kokeessa on vuosiluokalta siirtymisen edellytys.

Oppilas voidaan myös jättää luokalle, vaikka hänellä ei ole hylättyjä suorituksia, jos sitä on pidettävä hänen yleisen koulumenestyksensä vuoksi tarkoituksenmukaisena. Oppilaan huoltajalle tulee tällöin varata mahdollisuus tulla kuulluksi ennen päätöksen tekemistä. Vuosiluokalle jäävän oppilaan suoritukset raukeavat.

Steinerkoulussa jaksovihon laatiminen on eräs keskeinen tapa osoittaa saavuttaneensa hyväksyttävät tiedot ja taidot. Niissä oppiaineissa, joissa laaditaan jaksovihko, on sen palauttaminen edellytys opintojen katsomiseksi hyväksytyksi. Jaksovihon palauttaminen myöhässä vaikuttaa erityisesti työskentelyn arviointiin. Jaksovihon sisällöt vaikuttavat niin työskentelyn kuin oppimisen taitojen arviointiin. Jos sisällöt ovat selvästi puutteellisia, ei opintoja katsota hyväksytyiksi. Lisäksi, jos oppilas on yli kolmasosan oppitunneista pois, eikä muulla tavalla osoita saavuttaneensa oppimisen tavoitteita, ei opintoja katsota hyväksytyiksi.

ARVIOITAVAT OPPIAINEET

Perusopetuksen kaikki oppiaineet arvioidaan ympäristö- ja luonnontieto -aineryhmää lukuun ottamatta erillisinä. Vuosiluokilla 1–4 arvioidaan yhtenä kokonaisuutena ympäristö- ja luonnontieto. Vuosiluokilla 5–6 biologia ja maantieto arvioidaan yhtenä kokonaisuutena, samoin fysiikka ja kemia. Vuosiluokilla 7–9 arvioidaan biologia, maantieto, fysiikka, kemia ja terveystieto jokainen erikseen.

TYÖSKENTELYN ARVIOINTI

Työskentelyn arviointi on osa oppilaan oppimistaitojen arviointia. Työskentelyn arvioinnin pohjana ovat työskentelylle eri oppiaineissa asetetut tavoitteet. Työskentelyn arviointi kohdistuu oppilaan taitoon suunnitella, säädellä, toteuttaa ja arvioida omaa työtään ikäkauttaan edellyttävällä tavalla. Arvioinnissa otetaan huomioon myös, miten vastuullisesti oppilas työskentelee ja miten hän toimii yhteistyössä toisten kanssa. Työskentelyn arviointi on osa oppiaineen arviointia.

KÄYTTÄYTYMISEN ARVIOINTI

Käyttäytymisen arviointi kohdistuu siihen, miten oppilas ottaa huomioon muut ihmiset ja ympäristön sekä noudattaa sääntöjä. Oppilaan käyttäytymistä arvioivat kaikki oppilasta opettavat opettajat. Luokanopettaja tai luokanvalvoja laatii oppilaan käytöksestä yleisen arvion kuultuaan myös toisia opettajia.

OPPILAAN ITSEARVIOINTI

Perusopetuksen yhtenä tehtävänä on kehittää oppilaan edellytyksiä itsearviointiin. Itsearviointitaitojen kehittämisen tarkoituksena on tukea oppilaan itsetuntemuksen kasvua ja opiskelutaitojen kehittymistä. Tavoitteena on, että oppilaan itsetunto ja myönteinen minäkuva oppijana sekä osallisuuden tunne vahvistuvat. Itsearviointitaitojen kehittymisen myötä oppilas oppii myös tiedostamaan omaa edistymistään ja oppimiselle asetettuja tavoitteita sekä asettamaan itse opiskelulle tavoitteita ja säätelemään oppimisprosessiaan.

Itsearviointitaitojen kehittymiseksi oppilasta ohjataan tarkastelemaan oppimisprosessiaan sekä arvioimaan oppimis- ja työskentelytaitojaan. Opettaja antaa oppilaalle säännöllisesti palautetta ja siten ohjaa häntä itseään arvioimaan työskentelyään ja oppimistaan täsmällisemmin ja monipuolisemmin.

Steinerpedagogiikan ihmiskuvan mukaan tietoinen oman työskentelyn ja taitojen arviointi ei ole oppilaan kasvua tukevaa ensimmäisillä luokilla. Sen vuoksi varsinainen itsearviointi alkaa neljännellä luokalla. Ensimmäisellä kolmella vuosiluokalla oppilas ei arvioi kirjallisesti työskentelyään eikä oppimisen taitojaan. Neljännellä ja viidennellä luokalla oppilaan itsearviointi painottuu työskentelyn arviointiin. Kuudennelta luokalta lähtien oppilaalta odotetaan monipuolista arviointia niin työskentelyn kuin oppimisen taitojen osalta, ja se muodostaa oleellisen osan koko arviointia.

TUKEA TARVITSEVAN OPPILAAN ARVIOINTI

Oppimisvaikeudet huomioidaan oppilaan arvioinnissa. Tämä koskee myös oppilaita, joiden vaikeudet ovat lieviä ja joille ei ole tehty erityisen tuen päätöstä. Arvioitaessa käytetään menetelmiä, joiden avulla oppilas kykenee mahdollisimman hyvin osoittamaan osaamisensa, ja joiden avulla oppilas itse pystyy parhaiten tunnistamaan omat kehittymistarpeensa.

Erityistä tukea saavan oppilaan arvioinnin periaatteet määritellään henkilökohtaisessa opetuksen järjestämisestä koskevassa suunnitelmassa (HOJKS).

Jos oppilas opiskelee oppiaineen yleisen oppimäärän mukaisesti, oppilaan suorituksia arvioidaan suhteessa yleisen oppimäärän tavoitteisiin ja kuvauksiin oppilaan hyvästä osamisesta.

Erityisen tuen päätöksessä määritellään HOJKSissa yhden tai useamman oppiaineen kohdalla oppilaan yksilölliset arviointiperusteet, jotka voivat poiketa yleisistä hyvän osamisen kuvauksista. Oppiaineet, joita ei ole eritelty HOJKSissa arvioidaan yleisten kriteerien mukaan. HOJKSissa voidaan päättää sanallisen arvioinnin käyttämisestä numeroarvioinnin sijaan kaikilla luokilla.

Pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevan oppilaan arviointi perustuu perusopetuksen yleisiin oppimääriin tai yksilöllistettyihin oppimääriin, sen mukaan mitä oppilaan erityistä tukea koskevassa päätöksessä on päätetty.

Oppilaan, jonka opetus on järjestetty toiminta-alueittain, arviointi perustuu oppilaan HOJKS:n tavoitteisiin. Oppilaan arviointi kohdistuu edistymiseen

toiminta-alueittain. Arvioitavia toiminta-alueita ovat motoriikka, kieli ja kommunikaatio, sosiaaliset taidot, päivittäisten toimintojen taidot ja kognitiiviset taidot. Arviointi perustuu oppilaan kasvamis- ja oppimisprosessiin, sen lähtökohtiin ja tavoitteisiin. Oppimista arvioitaessa huomioidaan oppilaan vamman tai sairauden aiheuttamat esteet oppimiselle.

MAAHANMUUTTAJAOPPILAAN ARVIOINTI

Maahanmuuttajaoppilaiden eri oppiaineiden arvioinnissa otetaan huomioon oppilaan tausta ja vähitellen kehittyvä suomen tai ruotsin kielen taito. Oppilaan arvioinnissa käytetään monipuolisia, joustavia ja oppilaan tilanteeseen sovitettuja arviointimenetelmiä, jotta hän kykenee osoittamaan osaamisensa mahdollisista suomen tai ruotsin kielen taitojen puutteista huolimatta.

6.2 Päätösarviointi

ARVIOINNIN TEHTÄVÄ

Päätösarvioinnin tehtävänä on määritellä, miten hyvin oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut perusopetuksen oppimäärän tavoitteet eri oppiaineissa.

ARVIOINNIN PERIAATTEET

Päättöarviointi on valtakunnallisesti vertailukelpoista ja kohtelee oppilaita tasavertaisesti. Päättöarvosana perustuu oppilaan osaamiseen perusopetuksen päättövaiheessa vuosiluokilla 8–9. Päättöarviointia varten on laadittu perusopetuksen päättöarvioinnin kriteerit kaikkiin yhteisiin oppiaineisiin. Oppilaan osaaminen arvioidaan perusopetuksen päättöarvioinnin kriteereiden pohjalta, monipuoliseen näyttöön perustuen. Jaksovihon laatiminen toimii yhtenä keskeisenä opinnäytteenä useassa aineessa.

Jos yhteisen oppiaineen opiskelu päättyy ennen perusopetuksen päättövaihetta, oppilaan osaaminen arvioidaan kyseiseen oppiaineeseen laadittujen perusopetuksen päättöarvioinnin kriteereiden mukaan.

Päättöarvioinnin kriteerit määrittelevät tieto- ja taitotason arvosanalle kahdeksan (8). Päättöarvioinnin kriteerit on laadittu siten, että oppilas saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin oppiaineen kriteereiden edellyttämää osaamista. Joidenkin kriteerien saavuttamatta jäämisen voi kompensoida muiden kriteerien tason ylittäminen.

Oppilas on saavuttanut perusopetuksessa vaadittavat tiedot ja taidot välttävästi (5), mikäli hän pystyy osoittamaan jossakin määrin kriteerien edellyttämää osaamista.

Päättöarvioinnissa työskentelyn arviointi sisältyy oppiaineen arvosanaan.

Jos erityisen tuen päätöksessä on päätetty, että oppilas opiskelee yksilöllistetyn oppimäärän mukaan yhdessä tai useammassa oppiaineessa, arvioidaan oppilaan suorituksia henkilökohtaisessa opetuksen järjestämisestä koskevassa suunnitelmassa määriteltyihin hänelle yksilöllisesti asetettuihin tavoitteisiin perustuen. Silloin oppilaan osaamista ei arvioida suhteessa opetussuunnitelman perusteissa määriteltyihin päättöarvioinnin kriteereihin.

Oppilaan, jonka opetus on järjestetty toiminta-alueittain, päättöarviointi perustuu oppilaan henkilökohtaisessa opetuksen järjestämisestä koskevassa suunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin.

ARVIOITAVAT OPPIAINEET

Perusopetuksen päättövaiheessa numeroin arvosteltavat yhteiset oppiaineet ovat äidinkieli ja kirjallisuus, toinen kotimainen kieli, ensimmäinen vieras kieli, matematiikka, fysiikka, kemia, biologia, maantieto, terveystieto, uskonto tai elämäkatsomustieto, historia, yhteiskuntaoppi, musiikki, kuvataide, käsityö, liikunta sekä kotitalous.

Äidinkieli ja kirjallisuus -oppiaineessa arvioidaan kohdassa 7.2 mainitut oppimäärät, joista oppilas opiskelee yhtä tai kahta. Jos oppilas on vaihtanut äidinkielen ja kirjallisuuden, toisen kotimaisen tai vieraiden kielten oppimäärää, arvioidaan päättöarvioinnissa se oppimäärä, jota hän on viimeksi opiskellut. Samoin menetellään, jos oppilas on vaihtanut katsomusaineesta toiseen.

Ne valinnaiset aineet, jotka muodostavat yhtenäisen, vähintään kahden vuosiviikkotunnin oppimäärän, arvioidaan numeroin.

Oppimäärältään alle kaksi vuosiviikkotuntia käsittävät valinnaiset aineet ja tällaisista oppimääristä koostuvat kokonaisuudet arvioidaan sanallisesti. Valinnainen käsityö yhdeksännellä luokalla voi korottaa käsityön päättöarvosanaa.

6.3 Todistukset

Oppilaan lukuvuositodistukset ovat julkisia asiakirjoja. Lukuvuoden aikana tapahtuva kirjallinen arviointi luovutetaan vain oppilaalle itselleen ja hänen huoltajilleen

PERUSOPETUKSEN AIKANA KÄYTETTÄVÄT TODISTUKSET

Perusopetuksen aikana käytettävät todistukset ovat

- Lukuvuositodistus
- Välitodistus
- Erotodistus.

Oppilas saa lukuvuositodistuksen lukuvuoden päättyessä. Lukuvuoden aikana oppilas saa oppiaineesta riippuen väliarviointia, kuten arvioinnin periaatteissa kohdassa 8.1 on määritetty.

Erotodistus annetaan oppilaalle, joka vaihtaa toiseen kouluun tai eroaa perusopetuksesta tai ei ole saanut oppivelvollisuutta suoritetuksi oppivelvollisuutensa aikana. Erotodistukseen liitetään koulussa noudatettu tuntijako sekä selvitys opetuksen mahdollisista paino-uksista. Erotodistukseen ei merkitä käyttäytymisen arviota. Erillistä erotodistusta ei anneta, jos oppilas siirtyy saman opetuksen järjestäjän ylläpitämään toiseen kouluun.

Todistuksiin merkitään todistuksen, opetuksen järjestäjän, koulun ja oppilaan nimi, oppilaan henkilötunnus, todistuksen antamispäivä, allekirjoitus, arvio oppilaan käyttäytymisestä sekä oppilaan opinto-ohjelma ja arvio siitä, miten oppilas on saavuttanut tavoitteet. Oppilaan työskentelyä arvioidaan väliarvioinnein. Lukuvuositodistukseen merkitään myös tieto luokalta siirtymisestä sekä mahdollisesta luokalle jättämisestä. Numeroarvostelua käytettäessä todistukseen merkitään perusopetusasetuksen 10. §:n mukainen arviointiasteikko. Todistuksissa tulee olla merkintä, että ne ovat Opetushallituksen 16.1.2004 hyväksymien opetussuunnitelman perusteiden mukaisia.

Jos oppilas saa oman uskonnon opetusta, hänen saamansa arvio merkitään todistukseen, mikäli kyseinen opetus on perusopetuksen järjestäjän antamaa. Uskonnollisen yhdyskunnan antamasta opetuksesta mahdollisesti saatua arvosanaa ei merkitä todistukseen.

Jos oppilaan oppitunneista lukuvuoden aikana vähintään puolet on opetettu muulla kuin koulun opetuskielellä, tulee todistuksessa mainita opetuksessa käytetty kieli ja sillä opetetut oppiaineet.

Jos erityisen tuen päätöksessä on päätetty, että oppilas opiskelee yksilöllistetyn oppimäärän mukaan, varustetaan numeroarvosana sekä sanallinen arvio tähdellä (*). Todistuksen lisätietoja -kohtaan tulee maininta siitä, että oppilas on opiskellut tähdellä merkityt (*) oppiaineet yksilöllistetyn oppimäärän mukaan.

PERUSOPETUKSEN PÄÄTTÖTODISTUS

Päätötodistus annetaan perusopetuksen päättyessä oppilaalle, jonka suoritukset kaikissa numeroin arvosteltavissa aineissa ovat vähintään välttäviä.

Päätötodistukseen merkitään samat tiedot kuin perusopetuksen aikana käytettäviin todistuksiin seuraavin poikkeuksin: Päätötodistukseen merkitään oppilaan koko nimi ja henkilötunnus, rehtorin allekirjoitus, yhteisten oppiaineiden ja numeroin arvosteltavien valinnaisien aineiden arviointi sanoin (välttävä–erinomainen) ja numeroin (5–10). Oppiaineista, joissa on useampia oppimääriä (äidinkieli ja kirjallisuus, toinen kotimainen ja vieraat kielet, uskonto) merkitään suoritettu oppimäärä. Taito- ja taideaineista todistukseen merkitään oppilaan opiskelemien oppiaineiden laajuus vuosiviikkotunteina. Taito- ja taideaineista opintojen laajuus merkitään viidenneltä vuosiluokalta alkaen. Päätötodistukseen tulee maininta siitä, että oppilaan opinto-ohjelmaan on kuulunut oppilaanohjausta ja työelämään tutustumista. Arviota oppilaan työskentelystä ja käyttäytymisestä ei merkitä päätötodistukseen.

Kaikki yhteisiin oppiaineisiin liittyvät valinnaiset aineet merkitään päätötodistukseen välittömästi kyseisen oppiaineen alle. Numeroin arvosteltavista valinnaisista aineista merkitään nimi, vuosiviikkotuntimäärä ja annettu arvosana. Sanallisesti arvioitavan valinnaisen aineen nimen kohdalle tulee merkintä ”valinnaiset opinnot”, sen jälkeen kaikkien kyseiseen yhteiseen aineeseen liittyvien sanallisesti arvioitavien aineiden yhteenlaskettu vuosiviikkotuntimäärä sekä merkintä ”hyväksytty”.

Ne valinnaisena opiskeltavat vieraat kielet ja muut valinnaiset aineet, jotka eivät liity mihinkään yhteiseen oppiaineeseen merkitään päätötodistukseen otsikon ”muut valinnaiset aineet” alle. Aineesta mainitaan nimi, vuosiviikkotuntimäärä, mahdollinen oppimäärä sekä arvio joko numeroin tai merkinnällä ”hyväksytty”.

Mikäli oppilas vaihtaa valinnaisen aineen toiseen, päätötodistukseen merkitään molempien valinnaisaineiden nimet ja opiskellut vuosiviikkotuntimäärät. Kesken jääneen valinnaisaineen kohdalla tulee merkintä ”osallistunut”. Uudesta valinnaisaineesta tulee todistukseen joko numeroarvosana tai merkintä ”hyväksytty” vuosiviikkotuntimäärästä riippuen.

Mikäli oppilaan huoltaja pyytää kirjallisesti, ettei oppilaan päätötodistukseen merkitä numeroarvosanaa valinnaisena aineena opiskeltavasta kielestä, arvosana jätetään pois ja todistukseen tulee merkintä ”hyväksytty”. Toista kotimaista kieltä opetetaan kuitenkin yhteisenä oppiaineena ja se arvostellaan numeroin.

Päätötodistukseen voi kuulua liitteitä, esimerkiksi arvio oppilaan käyttäytymisestä ja työskentelystä sekä sanallinen liite alle kaksi vuosiviikkotuntia käsittävistä valinnaisista aineista. Jokaisesta liitteestä tulee ilmetä oppilaan tunnistetiedot. Päätötodistuksen liitteistä ei tule mainintaa päätötodistukseen.

Jos oppilas saa oman uskonnon opetusta, hänen saamansa arvio merkitään päätötodistukseen, mikäli kyseinen opetus on perusopetuksen järjestäjän antamaa. Uskonnollisen yhdyskunnan antamasta opetuksesta mahdollisesti saatua arvosanaa ei merkitä päätötodistukseen.

Päättötodistukseen tulee merkitä oppiaineen opetuksessa käytetty kieli, mikäli jonkin oppiaineen perusopetuksen oppitunneista on päättövaiheessa opetettu vähintään puolet muulla kuin koulun opetuskielellä.

Jos oppilas opiskelee yhdessä tai useammassa oppiaineessa yksilöllistetyn oppimäärän mukaan, myös päättöarviointi voi näissä aineissa olla sanallinen. Päättötodistuksessa voidaan käyttää näissä oppiaineissa myös numeroarvostelua. Sekä numeroarvosana että sanallinen arvio varustetaan tähdellä (*). Todistuksen lisätietoja-kohtaan tulee merkintä siitä, että oppilas on opiskellut tähdellä merkityt (*) oppiaineet yksilöllistetyn oppimäärän mukaan. Oppilaan, jonka opetus on järjestetty toiminta-alueittain, päättöarviointi on sanallinen.

Yhdeksännen luokan oppilaalle tulee antaa tarvittaessa jatko-opintoihin pyrkimistä varten välitodistus, jossa oppilaan osaaminen arvioidaan samoin perustein kuin päättötodistuksessa.

MUUT TODISTUKSET

Muut perusopetuksessa käytettävät todistukset ovat

- Todistus perusopetuksen oppiaineen oppimäärän suorittamisesta
- Todistus osittain suoritetusta perusopetuksen oppimäärästä
- Todistus perusopetuksen koko oppimäärän suorittamisesta.

Jos oppilas on suorittanut perusopetuksen jonkin oppiaineen oppimäärän erityisessä tutkinnossa, hänelle annetaan todistus perusopetuksen oppiaineen oppimäärän suorittamisesta. Todistuksesta tulee käydä ilmi suoritettu oppiaine ja oppimäärä. Samaan todistukseen voidaan merkitä useamman oppiaineen suoritukset. Jos oppilas on suorittanut osan perusopetuksen oppimäärästä, kuten vuosiluokan oppimäärän, annetaan hänelle todistus osittain suoritetusta perusopetuksen oppimäärästä. Jos perusopetuksen koko oppimäärä on suoritettu erityisessä tutkinnossa, annetaan todistus perusopetuksen koko oppimäärän suorittamisesta.

Todistuksiin merkitään samat yleistiedot kuin päättötodistukseen. Suoritetuista oppiaineista merkitään oppiaineen nimi, mahdollinen oppimäärä sekä arvosana. Yhteisten oppiaineiden laajuutta vuosiviikkotunteina ei merkitä. Oppivelvollisen on suoritettava hyväksytysti kaikki yhteiset oppiaineet saadakseen todistuksen perusopetuksen koko oppimäärän suorittamisesta.

7 Steinerpedagogisen esiopetuksen opetussuunnitelma

7.1 Esiopetuksen toiminta-ajatus

Steinerpedagogiikassa esiopetus kuuluu varhaiskasvatuksen piiriin. Steinerpedagogisen ihmiskäsityksen mukaisesti esiopetus sisältyy kehityksen ensimmäiseen seitsenvuotiskautteen. Tätä leimaa ihmisolemuksen kokonaisvaltaisuus. Lapsen tunteen, tahdon ja ajattelun voimat toimivat tällöin yhteen liittyneinä, eivätkä ole vielä eriytyneet, kuten vähitellen tapahtuu kahtena seuraavana seitsenvuotiskautena. Tämän eriytymisen myötä lapsi vasta saavuttaa koulukypsyyden ja on eri ikävaiheissaan valmis vastaanottamaan tietoa, ensin tunteen ja myöhemmin ajattelun kautta. Lapsen koko myöhempi koulunkäynti perustuu tämän ihmiskäsityksen pohjalle. Alle kouluikäinen lapsi kokee ja oppii aivan eri tavoin kuin kouluikäinen. Käsitteellinen opetus ei tavoita häntä. Hän on koko olemuksellaan aistiva olento. Hän liittyy maailmaan matkimisen ja jäljittelyn kautta. Hän oppii itse tekemällä, tutkien ja kokien. Aistien vaaliminen ja niiden ruokkiminen tavallisten arkipäivän toimintojen kautta ovat tämän ikävaiheen suuria teemoja.

7.2 Esiopetuksen oppimisympäristön kuvaus

Esiopetus kuuluu ensimmäiseen seitsenvuotiskautteen, joka on tahdon ja aloitekyvyn kehittymisen aikaa. Kasvattajan tehtävä on luoda ympäristö, jossa lapsi voi kehittää tahtoaan terveesti. Hyvä ympäristö antaa virikkeitä vapaaseen leikkiin ja toimintaan. Lapsi ei pysty vielä tässä ikävaiheessaan valikoimaan ympäristön vaikutelmia, eikä suojautumaan niiltä. On aikuisen tehtävä laatia hänelle sopiva lapsenomainen ympäristö, joka kauneudellaan ja harmonisuudellaan tukee hänen kehittyviä aistejaan. Aistimuslaadut ulottavat vaikutuksensa pitkälle myöhempään elämään.

7.3 Esiopetuksen painotukset

Steinerpedagogiikassa painotetaan lapsen oikeutta olla lapsi. Rytmii, kiireettömyys, leikki ja mielikuvituksen kehittäminen kuuluvat tähän maailmaan. Osaamisen ja onnistumisen ilo, ilo omasta olemassaolostaan ja tulla hyväksytyksi ja arvostetuksi omana itsenään kuuluvat hänen perusoikeuksiinsa.

Asioiden ja tapahtumien rytmien toistuminen päivien, viikkojen, kuukausien ja vuoden kierrossa tuovat selkeyttä lapsen elämään. Vuoden juhla-ajat ja vuodenkierrolle ominaiset työt kantavat toimintaa ja jäsentävät aikaa lapsen kehitysvaihetta vastaavalla tavalla. Ne auttavat lasta luomaan suhteen luontoon ja ympäröivään kulttuuriin sekä tarjoavat runsaasti oppimismahdollisuuksia.

Lapsi muovaa leikkikseen, mitä kokee ympäristössään. Hän liittyy maailmaan toiminnan ja tekemisen, ei käsitteiden kautta. Leikkiessään lapsi elää omassa valtakunnassaan, jota hän itse hallitsee. Leikki on lapsen omaehtoinen tapa oppia. Sosiaalinen kommunikointi, pitkäjännitteisyys ja luovat ratkaisut ovat kaikki tahdon suuntaamisen harjoittelua. Näin harjoitellen lapsi luo perustaa myöhemmälle tahdonvoimaiselle ajattelulle ja aloitekyvyille.

Myös leikkivälineet vahvistavat mielikuvitusta. Ne eivät ole liian valmiita, vaan jättävät tilaa lapsen kekseliäisyydelle ja luovuudelle.

Taiteelliset toiminnot – piirtäminen, käsityöt, eurytmia, laulaminen ja musisoiminen elävöittävät mieli-kuvitusta ja tukevat emotionaalista ja sosiaalista kehitystä. Ruokailuhetket ovat osa tapakasvatusta. Lapset auttavat pöydän kattamisessa ja ottavat ruokaillessa toisiaan huomioon. Lapsen itsetuntoa vahvistaa ympäristö, jossa kunnioitetaan hänen yksilöllisyytään ja tuetaan hänen persoonallisuutensa kehitystä.

7.4 Esiopetuksessa noudatettavat täsmennetyt kasvatus- ja oppimistavoitteet

Varhaiskasvatuksen tärkein tehtävä on luoda pohja, joka tukee koko inhimillistä kasvua ja samalla antaa parhaan mahdollisen perustan ei vaan koulua, vaan koko myöhempää elämää varten.

Esiluokkalaisen on saatava

- leikkiä ja kehittää siinä motoriikkaa, yhteistyötaitoja, kielellisiä kykyjä, luovuutta, itsetuntoa ja oma-aloitteisuutta sekä pitkäjänteisyyttä
- kokea iloa vastuusta, joka syntyy hänelle annetuista tehtävistä
- kokea olonsa turvalliseksi
- kehittää hyvä itsetunto
- kokea luonto monipuolisesti
- olla lapsi

Kuvataide

Tavoitteena on tukea ja rohkaista lapsen omaa ilmaisua.

Kädentyö

Tavoitteena on tukea kädentaitoja antamalla mahdollisuuksia luovaan, mielekkääseen työntekoon.

Matematiikka

Luodaan pohjaa ja valmiuksia matematiikan oppimiselle. Tavoitteena on tukea lapsen omaehtoista oppimista rakentamalla ympäristö, jossa lapsi voi harjoitella matemaattisia valmiuksia luonnollisella ja havainnollisella tavalla.

Luonto ja ympäristö

Tavoitteena on tukea lapsen luontaista avoimuutta ja kykyä ihmetellä luonnonilmiöitä sekä opettaa esikuvan kautta kunnioitusta luontoa ja ympäristöä kohtaan.

Kieli ja vuorovaikutus

Tavoitteena on tukea kielen kehitystä ja antaa virikkeitä, jotka vahvistavat tulevaa lukemisen ja kirjoittamisen oppimista. Sadut, lorut, laulut ja leikit ovat tässä suhteessa tärkeitä.

Liikunta

Tavoitteena on tukea lapsen luontaista liikkumisen tarvetta ja iloa liikkumisesta järjestämällä tähän luontevia mahdollisuuksia sisällä ja ulkona.

Musiikki

Tavoitteena on tukea lapsen luontaista musikaalisuutta ja vaalia lapsen kuuntelukykyä.

Eurytmia

Eurytmisillä liikeharjoituksilla pyritään kehittämään lapsen oman kehon hallintaa. Tavoitteena on tasapainoaisin kehittäminen niin, että lapsi kykenisi seisomaan yhdellä jalalla. Ryhmänä liikkumisen tavoite on oman liikkeen hallinnan lisäksi toisten huomioon ottaminen.

Etiikka ja katsomus

Tavoitteena on pyrkiä luomaan ympäristö, joka on yleisinhimillinen, moraalinen ja eri kulttuureja ja uskontoja suvaitseva.

7.5 Esiopetuksen pedagoginen toteuttaminen

Esiopetus on kuusivuotiaan kehitysvaiheeseen kokonaisvaltaisesti vastaavaa pedagogiikkaa. Lapsen tärkein ympäristö on kasvattaja, lapsi oppii jäljitellen aikuista. Itsekasvatus on kasvatuksen tärkein perusta. kasvattajan pyrkiessä terveesti esikuvalliseen toimintaan syntyy ilmapiiri, jossa lapsi voi turvallisesti ja luottavaisesti antautua hänen ikävaiheelleen ominaiseen jäljittelyyn.

Kuvataide

Taiteellinen työskentely tasapainottaa lapsen sisäistä olemusta ja avaa aistit havaitsemaan esteettiset

arvot myös ympäröivässä maailmassa. Kuvien tekeminen auttaa lasta hahmottamaan ja jäsentämään näkemäänsä. Kuvissa lapsi ilmaisee myös sisäisiä kokemuksiaan. Lapsen piirroksista voi havaita hänen ikävaiheensa, mielialansa ja elämäntilanteensa. Piirtäminen on tärkeää harjoittelua myöhempää kouluopetusta varten. Lasta rohkaistaan ja tuetaan ilmaisemaan itseään omalla yksilöllisellä tavalla vertaamatta itseään muihin.

Kädentyö

Kasvattajan tehtävä on antaa virikkeitä ja auttaa erilaisten tekniikkojen ja materiaalien peruskäsittelytaitojen oppimisessa. Kädentaitojen harjoittelussa kehittyy paitsi sorminäppäryys myös silmän ja käden yhteistyö, keskittymiskyky sekä valmiudet kirjoittamiseen. Mehiläisvahalla muovaillessa lapsen kokemus tilasta ja muodoista kehittyy. Leipominen kuten muutkin kotoiset askareet tuottavat lapselle iloa ja onnistumisen kokemuksia.

Matematiikka

Lapsen vielä osittain uinuvaan vasemman aivopuoliskon hallitsemaan abstraktiin ajatteluun ei vielä vaikuteta suoraan, vaan muodostetaan perusta, jolle myöhempi, vapaa ajattelu voi syntyä. Annetaan mielikuvituksen kasvaa leikeissä kukoistukseensa. Samalla opitaan luovaa ongelmanratkaisukykyä. Järjestetään liikkumismahdollisuuksia, joita harjoittamalla syntyy yhteyksiä vasemman ja oikean aivopuoliskon välillä. Ohjataan lasta ihmettelemään kauneutta ja järjestystä luonnonmuodoissa, luomaan itse järjestystä ympäristöönsä. Laulu ja liikuntaleikit kehittävät keskittymisen ja kuuntelemisen lisäksi rytmitajua sekä tilan ja muodon hahmottamista.

Luonto ja ympäristö

Lähiympäristön metsä ja puistot tarjoavat tilaisuuksia tarkkailla luontoa ja sen muuntumista vuodenaikojen vaihtuessa. Havainnoista ja kokemuksista keskustellaan yhdessä. Kokeimuksia työstetään myös taiteellisesti tai leikin avulla. Tavoitteena on herättää lapsessa ihmettely ja sen kautta kunnioitus luonnon kauneutta ja tarkoituksenmukaisuutta kohtaan. Aikuisen asenne on lapselle tärkeä esimerkki, jolla pyritään antamaan malli elämisestä sopusoinnussa luonnon kanssa. Vastaukseksi kysymyksiin ei anneta jäykkiä totuuksia, vaan jätetään tilaa ihmeelle.

Kieli ja vuorovaikutus

Kielen oppimisessa on tärkeintä aikuisen antama malli. Lapset, jotka oppivat vielä suurimmaksi osaksi jäljittelyn kautta omaksuvat aikuisen tavan käyttää sanoja, eleitä ja ilmeitä.

Lapsia rohkaistaan puhumalla ilmaisemaan itseään, selvittämään tunteitaan ja kokemuksiin. Aktiivinen kuunteleminen on yhtä tärkeää. Yhteiset keskustelut luottamuksen ilmapiirissä esim. ruokapöydässä ovat harjoitusta tähän. Opetellaan puhumaan ystävällisesti ja rauhallisesti loukkaamatta toisia. Opetellaan käyttämään kauniita sanoja käytöstopojen yhteydessä.

Lapsen kielikorva kehittyy taiteellisten kokemusten kautta. Sadut ja tarinat rikastuttavat mielikuvitusta, sanavarasto kasvaa. Runo tiivistää tarinan yhdeksi kuvaksi, jonka tunnelma jää mieleen. Lorut kehittävät artikulaatiota sekä tajua kielen rytmistä.

Liikunta

Lapsen fyysiselle hyvinvoinnille ja itsetunnon kehitykselle on välttämätöntä päivittäinen fyysinen aktiivisuus. Tutustuessaan kehonsa liikuntamahdollisuuksiin ja rajoituksiin lapsi oppii tuntemaan myös itsensä. Sen, miten lapsi liikkuessaan orientoituu tilaan ja hahmottaa kehoaan, on tutkimuksissa todettu olevan yhteydessä oppimiskyvyn kehittymisen kanssa. Siksi liikunnantaitojen tukeminen esikouluikäisillä on erityisen tärkeää.

Lapsille tulee tarjota monipuolisia liikuntamahdollisuuksia sekä sisätiloissa, että pihassa. Metsäympäristö antaa monia mahdollisuuksia harjoitteluun. Kasvattajien tehtävä on kannustaa ja rohkaista vähän liikkuvia lapsia. Pienelle lapselle vapaassa leikissä liikkuminen on luonnollinen osa elämää, jota on syytä rajoittaa vain, jos se on turvallisuuden tai rauhan säilymisen kannalta välttämätöntä. Vain liikkumalla lapsi voi kehittää taitoja, jotka vähentävät loukkaantumisalttiutta.

Musiikki

Laulaminen ja rytmisyys kuuluvat tärkeänä osana kaikkiin päivän tapahtumiin. Lapsille suodaan myös mahdollisuus musisoida pentatonisilla soittimilla. Yhdessä lauletaan ja leikitään laululeikkejä.

Eurytmia

Eurytmisia liikeharjoituksia, fyysisiä koordinoituja liikkeitä tehdään ryhmässä, satujen ja lorujen mukaan. Lapsi jäljittelee opettajan tekemiä eleitä ja liikkeitä, jotka ovat sadun tapahtumia tai usein vanhoja käsityöläisten töitä: pyykkäämistä, huovutusta, puusepän töitä, leipomista. Jonossa liikutaan erilaisin askelluksin, hiirinä varpailla, ankkoina jalan sisäsyryillä tai loikitaan, hiivitaan, marssitaan, hypitään, mutta aina esitetään jotakin tai ollaan jotakin, mukana on koko tunteva, tekevä ihminen. Musiikin mukaan liikutaan myös. Tarinoiden aiheet ovat vuodenajan mukaisia.

Etiikka ja katsomus

Steinerpedagogiikka perustuu Rudolf Steinerin antroposofiseen ihmiskuvaan. Lapsella on luontainen tarve kokea hartauden ja kunnioittamisen tunteita. Satujen ja kertomusten kautta hän voi hiljentyä ajattelemaan hyvän ja pahan välistä eroa sekä hyväksymään erilaisuutta.

Kulttuurinen katsomuskasvatus on kaikille yhteistä. Esikoulussa vietetään suomalaisia juhlapäiviä ja tutustutaan perinteisiin ja tapakulttuuriin. Lisäksi puhutaan perhejuhlista, syntymästä ja kuolemasta lapsille luonnollisissa tilanteissa.

Eri kulttuureista tai uskontoryhmistä tulevien lasten tapoja, kieltä ja uskontoa kunnioitetaan luontaisena osana lasta. Esikoulukavereille voidaan opettaa tervehdyksiä ja sanoja omalla kielellä. Eri maiden kansan satujen, tarinoiden, laulujen ja lorujen avulla opetetaan lapsille kaikkien kansallisuuksien ja uskontojen hyväksymistä ja kunnioittamista.

7.6 Erityistä tukea tarvitsevien lasten esiopetuksen järjestäminen

Esiopetuksen yleiset periaatteet soveltuvat myös erityisopetukseen. Toiminnan lähtökohta on se, että jokainen lapsi saa tarvitsemansa tuen ja hänen tarpeisiinsa vastataan yksilöllisesti. Koulun pedagoginen lääkäri ja psykologi voivat tarvittaessa antaa asiantuntija-apua lapsen erityistä hoitoa ja kasvatusta koskevissa kysymyksissä. Yhteistyössä vanhempien, kasvattajien ja asiantuntijoiden kanssa lapselle laaditaan yksilöllinen kasvatussuunnitelma, joka toteutetaan muun esiopetuksen yhteydessä. Kasvatussuunnitelmaa seurataan ja tarkistetaan säännöllisesti.

7.7 Yhteistyö kotien kanssa

Ennen lapsen tuloa esikouluun järjestetään vanhempien seminaari, jossa tutustutaan koulun ja esikoulun käytäntöihin, koulun toiminta-ajatukseen sekä kasvatustavoitteisiin ja menetelmiin. Sen jälkeen pidetään vielä esiluokan tuleville vanhemmille vanhempainilta sekä lapsille oma tutustumistilaisuus.

Yhteistyö toteutuu vanhempainilloissa, vanhempien kanssa käytävissä yksityisissä keskusteluissa sekä vuoden juhlissa.

7.8 Yhteistyö esiopetukseen osallistuvan henkilöstön kanssa

Esiluokan opettaja ja avustaja keskustelevat pedagogista asioista päivittäin. Lisäksi varataan aikaa ainakin kerran viikossa pidettävään yhteiseen henkilökunnan palaveriin, johon osallistuvat esiluokan opettaja, avustaja ja iltapäivähoitaja.

Koulun kaikkien esiluokkien henkilökunnan ja iltapäivähoitajien kesken pidetään säännöllisiä kokouksia lukuvuoden aikana.

7.9 Opetuksen tukipalvelut ja yhteistyö muiden asiantuntijoiden kanssa

Yhteistyötahoja ovat tarvittaessa/ mahdollisuuksien mukaan

- päiväkodin johtaja
- pedagoginen lääkäri
- koulupsykologi
- lastenneuvola
- perheneuvola

Muita yhteistyökumppaneita ovat mahdolliset terveydenhuollon asiantuntijat.

7.10 Esiopetuksen järjestäminen.

Esiopetus on järjestetty siten, että esikouluikäiset ovat omana ryhmänään, johon voi kuulua enintään 20 lasta.

7.11 Lapsen esiopetuksen oppimissuunnitelman laatimisen perusteet

Koulu lähettää vanhemmille lapsen taustatietolomakkeen täytettäväksi. Vanhemmille järjestettävässä seminaarissa kerrotaan koulun toimintaperiaatteista. Seminaarissa on mahdollisuus tavata esiluokan opettaja. Uusien vanhempien ensimmäisessä tapaamisessa esiluokassa käydään läpi yleisesti lapsia koskevia asioita. Silloin vanhemmat voivat pyytää myös kahden keskistä keskustelu-aikaa. Lapsien tapaamisen jälkeen vanhemmat voivat vielä keskustella lapsen erityistarpeista. Näiden tapaamisten perusteella kartoitetaan alustavasti lapsen yksilöllisiä tarpeita. Jokaiselle lapselle tehdään yhdessä vanhempien ja henkilökunnan kanssa henkilökohtainen esiopetuksen oppimissuunnitelma, jota tarkistetaan tarvittaessa.

7.12 Lapsen kehittymisen ja oppimisen seuranta sekä arviointi

Lapsen kehittymistä ja oppimista seurataan jatkuvasti. Viikoittaisessa henkilökunnan kokouksessa tehdään käytännön suunnitelmat ja käydään lapsikeskusteluja. Lapsikeskusteluja käydään myös päivittäin esiluokan opettajan ja hänen työparinsa kanssa. Opettaja kirjaa havaintonsa siitä, miten lapsi on vuoden aikana muuttunut, miten lapsen tietojen ja taitojen oppiminen on edistynyt ja miten lapsi on toiminut ryhmässä.

Vanhempien kanssa käytävissä keskusteluissa seurataan lapsen kehitystä ja arvioidaan yhdessä heidän kanssaan lapsen koulukypsyyttä ja valmiutta. Tässä kaikessa on apuna myös koulupsykologi.

7.13 Esiopetukseen osallistumisesta annettava todistus

Esiopetukseen osallistumisesta voidaan antaa todistus, joka ei ole arviointi. Tätä lapsen huoltajalle annettavaa dokumenttia voidaan täydentää kuvaamalla järjestettyä esiopetusta.

7.14 Toiminnan toteutumisen jatkuva arviointi

Varhaiskasvatuksen asettamien tavoitteiden saavuttamisen seuranta tapahtuu henkilökunnan yhteisissä keskusteluissa säännöllisesti. Palavereissa tunnistetaan vahvuuksia ja nostetaan esiin kehittämistarpeita. Viikkopalavereissa arvioidaan yhteistyön onnistumista sekä seurataan lasten kehittymistä ja henkilökohtaisten kasvatustavoitteiden saavuttamista.

Työn ja työyhteisön kehittäminen lähtee jokaisen työntekijän oman toiminnan arvioinnista, tietoisesta lapsihavainnoinnista ja omista reaktioista kasvatustapahtuman äärellä. Periaatteena on itsekasvatus ja jatkuva opiskelu pedagogisen ymmärryksen lisäämiseksi. Keskustelut työyhteisön jäsenien kanssa ja yhdessä pedagogisiin tietolähteisiin perehtyminen laajentavat yhteistä tietoisuutta ja antavat yksilölle vahvuutta kohdata arkitilanteita. Myös taiteellinen harjoittelu kuuluu elävöittävänä ja oivalluksia antavana osana yhteisiin kokouksiin.

Keväällä vanhemmille jaetaan kyselykaavake, jossa he voivat arvioida esikoulun tavoitteiden toteutumista. Opetussuunnitelmaa kehitetään jatkuvasti saatujen kokemusten pohjalta. Tavoitteiden toteutumista seurataan ja toimintamuotoja tarkistetaan tarpeen mukaan.